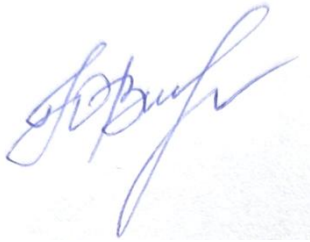

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ПОВЕРТАЙЛЕНКО ЮЛІЯ ВІТАЛІЇВНА

УДК 351:321.7(477)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ГЛОБАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ**

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати
власних досліджень.
Використання ідей, результатів і
текстів інших авторів мають
посилання на відповідне джерело

Науковий керівник: доктор
політичних наук, професор
Євтушенко Олександр Никифорович

м. Миколаїв – 2026 рік

АНОТАЦІЯ

Повертайленко Ю. В. Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії. - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2026.

У дисертації досліджено публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії, удосконалено понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління, визначено роль держави в системі глобального врядування.

У вступі дисертації визначено актуальність теми дослідження, об'єкт, предмет, мету та завдання, методи наукового дослідження, наукову новизну та практичне значення, а також надано інформацію про апробацію результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження визначається новим вирішенням наукового завдання у сфері державного управління, що полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні напрямів трансформації публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії, а також у розробленні науково-практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності, демократичності, прозорості та відповідності сучасним міжнародним і європейським стандартам врядування. Зокрема, у дисертаційній роботі наукова новизна конкретизується у таких положеннях:

вперше:

- обґрунтовано комплексний науковий підхід до позиціонування публічного управління як інституційного посередника між державою, суспільством і наднаціональними структурами в умовах глобальної демократії, що дозволяє розглядати публічне управління як сервісно-партнерську систему, спрямовану на забезпечення балансу між впливом

наднаціональних інституцій, національним суверенітетом, демократичною участю громадян, європейськими стандартами врядування;

удосконалено:

- теоретико-методологічний підхід до визначення взаємозв'язку глобалізації, глобальної демократії та демократизації публічного управління, який, на відміну від традиційного розуміння глобалізації переважно як зовнішнього чинника впливу, дозволяє розглядати її як умову формування нової архітектури багаторівневого врядування, у межах якої держава, громадянське суспільство, міжнародні організації та інші суб'єкти взаємодіють для забезпечення сталого розвитку, захисту прав людини, підвищення довіри до публічної влади та зміцнення демократичної спроможності України;

- концептуальні положення формування сервісно-орієнтованої багаторівневої моделі публічного управління в умовах глобальної демократії, яка інтегрує елементи мережевого, цифрового, партнерського та антикризового врядування, забезпечуючи поєднання національних інтересів із глобальними демократичними стандартами, посилення участі громадян, прозорості, підзвітності влади;

- систему оцінювання демократичності публічного управління в Україні в умовах воєнного стану шляхом виокремлення комплексу індикаторів, побудованих на основних демократичних принципах (легітимності, прозорості, підзвітності, інклюзивності та правової визначеності), що дає змогу комплексно оцінити стійкість демократичних інститутів, легітимність управлінських рішень, рівень прозорості, підзвітності, інклюзивності та правової визначеності публічного управління в умовах воєнного стану.

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління шляхом уточнення таких понять, як «публічне управління в Україні в умовах глобальних перетворень»; «глобальні перетворення» (процеси глобалізації,

цифровізації, посилення наднаціонального врядування та трансформація демократичних стандартів, що впливають на розвиток публічного управління в Україні, стимулюють впровадження принципів good governance (належне врядування), зокрема прозорості, підзвітності, участі громадян, ефективності та верховенства права);

- визначення глобальної демократії як багаторівневої, поліцентричної системи норм, інститутів, демократичних процедур, що забезпечують демократизацію суспільств, поширення демократичних цінностей і стандартів за межі національних держав, демократичний контроль, участь громадянського суспільства у глобальному управлінні, та відповідність дій міжнародних інституцій демократичним принципам, які стають більш прозорими та підзвітними громадськості та спрямовані на захист прав людини в процесі ухвалення суспільно значущих рішень на локальному, національному, регіональному та наднаціональному рівнях за участю державних і недержавних акторів, в умовах відсутності єдиного глобального суверена;

- підходи до розуміння глобальної демократії як необхідної й важливої умови становлення публічного управління, формування й зміцнення суспільно-політичних, ідеологічних, культурних та інших важливих основ та цінностей розвитку як окремого індивіда, так і суспільства в цілому, на базі яких розроблені методичні рекомендації з демократизації публічного управління в умовах глобальної демократії.

- наукова концептуалізація демократизації публічного управління в умовах глобалізації як процесу поєднання структурних можливостей і системних обмежень, зумовлених впливом наднаціональних процесів, трансформацією ролі держави та зростанням взаємозалежності суспільств, у межах якого ефективність демократизації залежить від здатності держави поєднати глобальні демократичні стандарти з національним контекстом, забезпечивши інституційну спроможність, підзвітність та інклюзивність управління.

Концептуальні засади, висновки та підсумки дисертаційної роботи є актуальними для науки публічного управління, мають практичне значення та можуть використовуватися в роботі органів публічного управління для налагодження ефективної комунікації, співпраці з громадськістю, роботі з іншими органами публічної влади та громадянами, в процесі здійснення ними діяльності з приводу запровадження механізмів прямої демократії та демократичних принципів Європейського Союзу, таких як прозорість, верховенство права, антикорупційний контроль, запровадження, дотримання та захист прав та свобод громадян, завдяки яким органи публічної влади в Україні стануть демократичними інституціями.

Теоретичні положення та матеріали дисертаційної роботи можуть бути використані у навчальному процесі, в ході розробки та підготовки навчальних матеріалів, методичної літератури, а також викладання навчальних дисциплін, таких як: «Публічне управління та адміністрування», «Місцеве самоврядування», «Публічна політика», «Стратегічне управління», «Проблеми формування правової держави та громадянського суспільства» тощо.

У першому розділі дисертації – Теоретико-методологічні аспекти дослідження публічного управління в умовах глобальної демократії та глобальних перетворень – проаналізовано понятійно-категоріальні основи дослідження; проаналізовано ступінь розробки проблеми глобальної демократії у вітчизняній та зарубіжній літературі, а також досліджено сучасні підходи до ролі публічного управління в умовах глобальної демократії.

У другому розділі – Глобальна демократія як чинник впливу на публічне управління України – досліджено демократизацію публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії, взаємовідносини між державою та суспільством в умовах глобалізації та глобальної демократії, розглянуто моделі публічного управління в умовах глобальної демократії.

У третьому розділі – Напрями демократизації публічного управління в Україні в умовах глобалізації – досліджено проблеми та особливості

демократизації публічного управління в умовах глобалізаційних процесів, розглянуто й показано перспективи взаємовідносин держави і суспільства в умовах глобальної демократії.

За результатами проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

1. Аналізуючи проблему належного становлення, розвитку й трансформації публічного управління в умовах глобальних перетворень та глобальної демократії можна зробити наступні висновки:

– охарактеризовано понятійно-категоріальні основи дослідження й переосмислення класичних концепцій державного управління через призму глобалізації, транснаціоналізації та демократизації, проаналізовано ступінь розробки проблеми, що підтверджується численними роботами вітчизняних та зарубіжних науковців, які аналізують вплив глобалізації на модернізацію публічного управління;

– виявлено, що в умовах глобальної демократії відбувається трансформація публічного управління з державоцентричної моделі у мережеву, де держава є лише одним із суб'єктів управління поруч із міжнародними організаціями, неурядовими структурами та ТНК;

– визначено, що глобалізація представляє собою сучасне явище, процес, феномен, що пов'язує народи, держави, міжнародні організації та структури за допомогою їх взаємозалежності та взаємопов'язаності, об'єднуючи їх й здійснюючи вплив на розвиток суспільства, держав й світового співтовариства, торкаючись усіх сфер життя й трансформуючи та здійснюючи вплив на суспільний і державний розвиток;

– з'ясовано, що всесвітні глобалізаційні процеси несуть в собі низку загроз та викликів для безпеки держав, оскільки поширюючись великими темпами залишають досить мало часу таким державам розробляти, формувати й максимально швидко й точно діяти в процесі поглиблення глобалізаційних перетворень та їх впливу на всі сфери суспільно-державного життя населення;

– доведено, що в сучасних умовах розвитку нашої держави саме впровадження та поширення глобальної демократії є важливим аспектом для розвитку громадянського суспільства, становлення України як країни високого рівня розвитку як всередині, так і на міжнародній арені, й таким чином модернізацією держави, суспільства й публічного управління, як найбільш важливої сфери управління в ній;

– обґрунтовано глобальну демократію як різновид всесвітніх глобалізаційних процесів, що забезпечують демократизацію суспільства, поширення демократичних цінностей, процедур і стандартів за межі національних держав, демократичний контроль над транснаціональними процесами, участь громадянського суспільства у глобальному управлінні та відповідність дій міжнародних інституцій демократичним принципам, які стають більш прозорими та підзвітними громадськості, а не лише урядам;

– зазначено, що перспективи розвитку держави і суспільства в умовах глобальної демократії характеризуються суперечливістю, тому що з одного боку, вони відкривають можливості для розширення демократичної участі громадян, підвищення прозорості та ефективності публічного управління, з іншого – створюють ризики втрати національного суверенітету та пошуку нових механізмів реалізації публічної влади.

2. Проаналізовано сучасні підходи до ролі публічного управління в умовах глобальної демократії, зокрема:

- виявлено, що публічне управління в умовах глобальної демократії зазнає кардинальних змін, переходячи від бюрократичної парадигми до моделі «доброго врядування», що базується на відкритості, партнерстві та адаптивності, орієнтованої на громадянина, де головною метою є якісне надання послуг та забезпечення довіри населення до демократичних інститутів через партнерські взаємовідносини та спільну відповідальність за прийняття рішень влади, бізнесу та громадянського суспільства;

- доведено, що модернізація публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії спрямована на адаптацію національної системи управління, використання сучасних технологій, як інструменту для зменшення корупції, підвищення прозорості (e-government) та реалізації принципів відкритості, верховенство права, захисту прав людини та інклюзивності;

- визначено, що публічне управління в державі в сучасних умовах – це не просто адміністрування, а динамічний процес забезпечення сталого розвитку, який поєднує ефективність, прозорість та активну участь громадян у прийнятті рішень, а тому актуальним постає питання його євроінтеграцію з метою наближення їх до світових стандартів.

3. На основі аналізу взаємодії держави та суспільства з'ясовано особливості перспектив взаємного розвитку держави і суспільства в умовах глобальної демократії, переході від ієрархічної до партнерської моделі взаємовідносин за умови формування правової держави та зрілого громадянського суспільства, які взаємозумовлюють одне одного.

Перспектива полягає у переході до «сервісної держави», яка діє в інтересах громадян, а суспільство бере активну участь у вирішенні суспільно-державних питань та проблем. Цифровізація та використання цифрових технологій забезпечують підвищення прозорості, справедливості, законності в діяльності органів публічної влади, контролю за їх діяльністю з боку громадян (громадянського суспільства), що є запорукою запобігання авторитаризму та узурпації влади й забезпечення сталого розвитку, модернізації й трансформації українського суспільства й держави.

4. Визначено й доведено, що ефективна демократизація публічного управління в Україні можлива за умов адаптації системи державного управління до європейських стандартів та викликів сучасного розвитку, поєднання інституційних реформ, розвитку громадянського суспільства, впровадження цифрових інструментів для зменшення корупційних ризиків та спрощення отримання державних послуг, механізмів електронного

урядування, децентралізації та розвитку місцевого самоврядування, партисипативного управління.

Таким чином, зазначимо, глобалізація, всесвітні глобальні перетворення, й впровадження глобальної демократії шляхом демократизації всіх сфер суспільного життя та публічного управління, яке стає гнучким, реагуючи на швидкі зміни, посилюючи роль громадян у формуванні політики, як найбільш важливої сфери, що об'єднує державу та суспільство, формують нову архітектуру багаторівневого врядування, у якій національні уряди взаємодіють з міжнародними організаціями, транснаціональними корпораціями та глобальними мережами громадянського суспільства для досягнення цілей сталого розвитку, підвищення рівня життя суспільства й зміцнення авторитету України у світовому співтоваристві й, таким чином, створення демократичної, незалежної, ефективною та конкурентоспроможною держави.

Ключові слова: глобальна демократія, публічне управління, всесвітні глобалізаційні процеси, демократизація, демократизація публічного управління, громадянське суспільство, держава і суспільство, глобалізаційні виклики, глобалізація, новий міжнародний порядок.

ANNOTATION

Y. V. Povertailenko. Public Administration in Ukraine in the Context of Global Democracy. - Qualifying research paper submitted as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 28, “Public Management and Administration,” in the specialty 281, “Public Management and Administration.” – Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2026.

This dissertation examines public administration in Ukraine in the context of global democracy, refines the conceptual and categorical framework of public administration studies, and defines the role of the state in the system of global governance.

The introduction of the dissertation defines the relevance of the research topic, the object, subject, purpose, and objectives, the methods of scientific research, the scientific novelty and practical significance, and provides information on the testing of the research results.

The scientific novelty of the research results is determined by the new solution of the scientific task in the field of public administration, which consists in the theoretical and methodological substantiation of the directions of transformation of public administration in Ukraine in the conditions of global democracy, as well as in the development of scientific and practical recommendations for increasing its efficiency, democracy, transparency and compliance with modern international and European standards of governance. In particular, in the dissertation work, the scientific novelty is specified in the following provisions:

firstly:

- a comprehensive scientific approach to the positioning of public administration as an institutional intermediary between the state, society and supranational structures in the conditions of global democracy is substantiated,

which allows us to consider public administration as a service-partner system aimed at ensuring a balance between the influence of supranational institutions, national sovereignty, democratic participation of citizens, and European standards of governance;

improved:

- theoretical and methodological approach to determining the relationship between globalization, global democracy and democratization of public administration, which, in contrast to the traditional understanding of globalization mainly as an external factor of influence, allows us to consider it as a condition for the formation of a new architecture of multi-level governance, within which the state, civil society, international organizations and other entities interact to ensure sustainable development, protect human rights, increase trust in public authorities and strengthen the democratic capacity of Ukraine;

- conceptual provisions for the formation of a service-oriented multi-level model of public administration in the context of global democracy, which integrates elements of network, digital, partnership and anti-crisis governance, ensuring the combination of national interests with global democratic standards, strengthening citizen participation, transparency, accountability of authorities;

- a system for assessing the democratic nature of public administration in Ukraine under martial law by identifying a set of indicators built on basic democratic principles (legitimacy, transparency, accountability, inclusiveness, and legal certainty), which allows for a comprehensive assessment of the stability of democratic institutions, the legitimacy of management decisions, the level of transparency, accountability, inclusiveness, and legal certainty of public administration under martial law;

received further development:

- conceptual and categorical apparatus of the science of public administration by clarifying such concepts as "public administration in Ukraine in the context of global transformations"; "global transformations" (processes of globalization, digitalization, strengthening of supranational governance and

transformation of democratic standards that affect the development of public administration in Ukraine, stimulate the implementation of the principles of good governance, in particular transparency, accountability, citizen participation, efficiency and rule of law);

- definition of global democracy as a multi-level, polycentric system of norms, institutions, democratic procedures that ensure the democratization of societies, the spread of democratic values and standards beyond the borders of nation states, democratic control, participation of civil society in global governance, and compliance of the actions of international institutions with democratic principles, which become more transparent and accountable to the public and are aimed at protecting human rights in the process of making socially significant decisions at the local, national, regional and supranational levels with the participation of state and non-state actors, in the absence of a single global sovereign;

- approaches to understanding global democracy as a necessary and important condition for the formation of public administration, the formation and strengthening of socio-political, ideological, cultural and other important foundations and values of the development of both an individual and society as a whole, on the basis of which methodological recommendations for the democratization of public administration in the context of global democracy have been developed.

- scientific conceptualization of the democratization of public administration in the context of globalization as a process of combining structural opportunities and systemic limitations caused by the influence of supranational processes, the transformation of the role of the state and the growth of interdependence of societies, within which the effectiveness of democratization depends on the ability of the state to combine global democratic standards with the national context, ensuring institutional capacity, accountability and inclusiveness of management. The conceptual foundations, conclusions, and findings of this dissertation are relevant to the field of public administration, have practical

significance, and can be utilized by public administration bodies to establish effective communication and cooperation with the public, as well as in their interactions with other public authorities and citizens, in the course of their activities regarding the implementation of mechanisms of direct democracy and the democratic principles of the European Union, such as transparency, the rule of law, anti-corruption controls, and the establishment, observance, and protection of citizens' rights and freedoms, through which public authorities in Ukraine will become democratic institutions.

The theoretical principles and materials of this dissertation can be utilized in the educational process, in the development and preparation of teaching materials and methodological literature, as well as in the instruction of academic disciplines such as: "Public Management and Administration," "Local Self-Government," "Public Policy," "Strategic Management," "Issues in the Formation of the Rule of Law and Civil Society," etc.

In the first chapter of the dissertation – «*Theoretical and Methodological Aspects of Research on Public Administration in the Context of Global Democracy and Global Transformations*» - the conceptual and categorical foundations of the research are analyzed; the extent to which the issue of global democracy has been explored in domestic and foreign literature is analyzed, and contemporary approaches to the role of public administration in the context of global democracy are examined.

The second chapter – «*Global Democracy as a Factor Influencing Public Administration in Ukraine*» - examines the democratization of public administration in Ukraine in the context of global democracy, the relationship between the state and society in the context of globalization and global democracy, and reviews models of public administration in the context of global democracy.

The third chapter – «*Directions for the Democratization of Public Administration in Ukraine in the Context of Globalization*» - examines the challenges and characteristics of the democratization of public administration amid

globalization processes, and considers and outlines the prospects for the relationship between the state and society in the context of global democracy.

Based on the results of the study, the following conclusions were drawn:

1. Analyzing the issue of the proper formation, development, and transformation of public administration in the context of global transformations and global democracy, the following conclusions can be drawn:

- the conceptual and categorical foundations of the study and the re-examination of classical concepts of public administration through the prism of globalization, transnationalization, and democratization have been characterized; the extent of research on the issue has been analyzed, as evidenced by numerous works by domestic and foreign scholars examining the impact of globalization on the modernization of public administration;

- it has been revealed that, in the context of global democracy, public administration is undergoing a transformation from a state-centric model to a networked one, where the state is merely one of the actors in governance alongside international organizations, non-governmental structures, and transnational corporations;

- it has been determined that globalization represents a contemporary phenomenon, a process, a phenomenon that connects peoples, states, international organizations, and structures through their interdependence and interconnectedness, uniting them and influencing the development of society, states, and the global community, touching all spheres of life and transforming and influencing social and state development;

- it has been established that global globalization processes pose a number of threats and challenges to state security, since their rapid spread leaves such states with very little time to develop, formulate, and act as quickly and accurately as possible in the process of deepening globalization transformations and their impact on all spheres of public and state life;

- it has been demonstrated that, under the current conditions of our country's development, the very implementation and spread of global democracy is

a crucial aspect for the development of civil society, the establishment of Ukraine as a highly developed nation both domestically and on the international stage, and thus the modernization of the state, society, and public administration - the most critical sphere of governance within it;

- justified global democracy as a form of worldwide globalization processes that ensure the democratization of society, the spread of democratic values, procedures, and standards beyond the borders of nation-states, democratic control over transnational processes, civil society participation in global governance, and the alignment of international institutions' actions with democratic principles, which are becoming more transparent and accountable to the public, not just to governments;

- it is noted that the prospects for the development of the state and society in the context of global democracy are characterized by contradictions, since, on the one hand, they open up opportunities for expanding democratic participation by citizens and increasing the transparency and effectiveness of public administration, while on the other hand, they create risks of losing national sovereignty and necessitate the search for new mechanisms for the exercise of public authority.

2. This study analyzes contemporary approaches to the role of public administration in the context of global democracy, specifically:

- it has been found that public administration in the context of global democracy is undergoing fundamental changes, shifting from a bureaucratic paradigm to a model of "good governance" based on openness, partnership, and adaptability, with a citizen-centered focus, where the primary goal is the high-quality delivery of services and fostering public trust in democratic institutions through partnerships and shared responsibility for decision-making among government, business, and civil society;

- it has been demonstrated that the modernization of public administration in Ukraine within the context of global democracy is aimed at adapting the national governance system, utilizing modern technologies as a tool to reduce corruption,

increase transparency (e-government), and implement the principles of openness, the rule of law, human rights protection, and inclusivity;

- it has been determined that public administration in the state under current conditions is not merely a matter of administration, but a dynamic process of ensuring sustainable development that combines efficiency, transparency, and active citizen participation in decision-making; therefore, the issue of its European integration has become a pressing one, with the aim of bringing it into line with international standards.

3. Based on an analysis of the interaction between the state and society, the specific features of the prospects for the mutual development of the state and society in the context of global democracy have been identified, including the transition from a hierarchical to a partnership-based model of relations, provided that a rule-of-law state and a mature civil society are established, as these are mutually dependent.

The vision is to transition to a “service-oriented state” that acts in the interests of its citizens, with society actively participating in addressing public and governmental issues and challenges. Digitalization and the use of digital technologies ensure greater transparency, fairness, and legality in the activities of public authorities, as well as citizen (civil society) oversight of their activities, which is key to preventing authoritarianism and the usurpation of power and to ensuring the sustainable development, modernization, and transformation of Ukrainian society and the state.

4. It has been established and demonstrated that effective democratization of public administration in Ukraine is possible provided that the public administration system is adapted to European standards and the challenges of modern development, and that institutional reforms are combined with the development of civil society, the introduction of digital tools to reduce corruption risks and simplify access to public services, e-governance mechanisms, decentralization and the development of local self-government, and participatory governance.

Thus, it should be noted that globalization, worldwide transformations, and the establishment of global democracy through the democratization of all spheres of public life and public administration - which is becoming more flexible in response to rapid changes and strengthening the role of citizens in policy-making as the most crucial sphere uniting the state and society - are shaping a new architecture of multilevel governance, in which national governments interact with international organizations, transnational corporations, and global civil society networks to achieve sustainable development goals, raise the standard of living, and strengthen Ukraine's standing in the global community, thereby creating a democratic, independent, effective, and competitive state.

Keywords: global democracy, public administration, global globalization processes, democratization, democratization of public administration, civil society, state and society, globalization challenges, globalization, new international order.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті, опубліковані у наукових фахових виданнях України:

1. Горенко Ю. В. *Глобальна демократія: концептуалізація поняття*. Публічне управління та регіональний розвиток. 2023. Вип. № 20. С. 353 – 375

URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1660>

DOI <https://doi.org/10.34132/pard2023.24.04>

2. Горенко Ю. В. *Публічне управління в умовах глобалізації*. Публічне управління та регіональний розвиток. 2024. Вип. № 24. С. 543 – 564

URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2431>

DOI <https://doi.org/10.34132/pard2024.24.10>

3. Євтушенко О. Н., Горенко Ю. В. *Національна держава в умовах глобалізації та глобальної демократії*. Публічне управління та регіональний розвиток. 2024. Вип. № 23. С. 199 – 224

URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2422>

DOI <https://doi.org/10.34132/pard2024.23.11>

(Особистий внесок: Охарактеризовано зміни, що відбуваються в політичній та економічній сферах національної держави під впливом глобалізації та глобальної демократії. Окреслено проблеми поступової втрати частини суверенітету національних держав, що підпадають під економічний вплив транснаціональних корпорацій).

4. Горенко Ю. В. *Роль глобалізації в становленні публічного управління як складової нового міжнародного порядку*. Публічне управління та регіональний розвиток. 2024. Вип. № 26. С. 1233 – 1253

URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2656>

DOI 10.34132/pard2024.26.07

5. Євтушенко О. Н., Повертайленко Ю. В. *Сучасні підходи до демократизації публічного управління в умовах глобалізації*. Публічне

управління та регіональний розвиток. 2025. Вип. № 29. С. 875 – 894.

URL:<https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3028>

DOI 10.34132/pard2025.29.09

(Особистий внесок: Охарактеризовано цінності демократії, роль та значення глобальної демократії для публічного управління у зв'язку з обранням Україною євроінтеграційного курсу та факту невідворотності настання наслідків всесвітніх глобалізаційних процесів).

Опубліковані праці у виданнях апробаційного характеру:

6. Євтушенко О. Н. Горенко Ю. В. Глобалізація та її роль в процесах демократизації в Україні. *Ольвійський форум – 2022: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі: XVI міжнар. наук. конф. 23-26 червня 2022 р., м. Миколаїв. Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. С. 18 – 21.*

(Особистий внесок автора : Обґрунтування роль глобалізації в процесі демократизації публічного управління в Україні - 0,5 друк.арк.).

7. Євтушенко О. Н., Горенко Ю. В. Теоретичні концепції демократії: можливості демократичного суспільства. *Могілянські читання – 2022: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти : XXV Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп. Публічне управління в Україні в умовах військового стану та реформ, Миколаїв, 7–11 листоп. 2022 р. . Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2022. С. 7-10.*

(Особистий внесок автора : Охарактеризовано теоретичні концепції демократизації публічного управління в Україні - 0,5 друк.арк.)

8. Горенко Ю. В. Проблеми демократизації публічного управління в Україні. *Ольвійський форум – 2023: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Реформування публічного управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів : XVII міжнар. наук. конф. 15 - 18 червня 2023 р., Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра*

Могили. 2023. С. 8 – 11.

9. Горенко Ю. В. Проблеми ефективності публічного управління в умовах глобалізації. *Могилянські читання – 2023 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти* : XXVI Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп. Публічне управління в Україні в умовах військового стану та реформ, Миколаїв, 6–10 листоп. 2023 р. Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2023. С.580-581.

10. Горенко Ю. В. Проблеми демократизації українського суспільства в умовах глобалізації. *Ольвійський форум-2024: Стратегії країн причорноморського регіону в геополітичному просторі* : XXI Міжнародна наукова конференція. Публічне управління в Україні. 20-23 червня 2024 р. Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2024. С.107-110.

11. Горенко Ю. В. Проблеми взаємозв'язку держави і суспільства в умовах глобальної демократії. *«Могилянські читання – 2024: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти»* : XXVII Всеукр. наук.-практ. конф. тези доп: 6–10 листоп. 2024 р., Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2024. С.18-20.

12. Горенко Ю. В. Проблеми трансформації публічного управління в умовах глобалізації. Матеріали науково-практичних конференцій Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Серія: Публічне управління та адміністрування *Ольвійський форум – 2025 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі* : XXII Міжнар. наук. конф. 16-22 черв. 2025 р., м. Миколаїв : наук. зб. / М-во освіти і науки України; ЧНУ імені Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2025. № 1 (1). С. 149-152.

[DOI 10.34132/mspc2025.01.13.36](https://doi.org/10.34132/mspc2025.01.13.36)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	22
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ.....	33
1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження публічного управління в умовах глобальної демократії	33
1.2. Ступінь розробки проблеми глобальної демократії у вітчизняній та зарубіжній літературі.....	55
1.3. Сучасні підходи до ролі публічного управління в умовах глобальної демократії: світовий досвід.....	70
Висновки до розділу 1.....	90
РОЗДІЛ 2. ГЛОБАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ.....	93
2.1. Демократизація публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії.....	93
2.2. Взаємовідносини між державою та суспільством в умовах глобалізації та глобальної демократії.....	139
2.3. Моделі публічного управління в умовах глобальної демократії.....	161
Висновки до розділу 2.....	174
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	178
3.1. Трансформація демократичних засад публічного управління в умовах глобалізаційних процесів.....	178
3.2. Стратегічні перспективи розвитку взаємовідносин держави і суспільства в умовах глобальної демократії.....	200
Висновки до 3 розділу.....	218
ВИСНОВКИ.....	220
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	224
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. За останні роки на долю України випало чи не мало випробувань. Пов'язано це не тільки з обранням нашою державою курсу євроінтеграції, а й з іншими не менш важливими та стимулюючими факторами, такими як всесвітні глобалізаційні процеси, які в певній мірі впливають на державотворчі процеси в Україні, економічний розвиток, розвиток публічного управління, суспільні відносини, демократичність та демократизацію в органах публічної влади, якість управління в органах публічної влади тощо. Долаючи всі ризики й наслідки, які в процесі цього виникають, наша країна не зупиняючись йде вперед. Але не зважаючи на це насущним залишається питання становлення, втілення, розвитку й гарантій забезпечення з боку держави реальної демократизації всіх сфер суспільного та державного життя в нашій країні.

Український народ втомлений не тільки від усіх державотворчих перетворень, наслідків цих перетворень, а й від неможливості демократичного прояву при вирішенні питань державного та загально суспільного значення. Не перестаючи вірити, народ все ж таки очікує від влади змін на краще, які б ґрунтувалися на принципах справедливості, рівності, демократичності, забезпеченості кожного громадянина достатнім якісним рівнем життя, реальними гарантіями прав та свобод кожного, хто проживає на території України тощо. Саме націленість державної політики на розвиток та становлення конкретної особистості являється запорукою наявності або прогресивності демократизму в будь-якій країні світу. Розвиток України на сучасному етапі державотворення як незалежної й демократичної держави пов'язаний з поглибленням глобальної демократії.

Актуальність теми дослідження обумовлена тими процесами, які відбуваються в державі, розширенням можливостей для громадян в усіх сферах їхньої діяльності і, як наслідок довіри до органів публічної влади й

держави взагалі. Високий коефіцієнт довіри з боку громадян до органів публічної влади являється запорукою якості держави й її авторитету на міжнародній арені.

Розвиток та становлення публічного управління в Україні на сьогодні являється однією з тих сфер, яка динамічно розвивається в умовах глобалізаційних демократичних процесів. Слід пам'ятати, що демократію не потрібно асоціювати тільки з владою. В першу чергу демократія асоціюється з самою людиною (особистістю), її розвитком, розвитком її освіти, культури, духовності, розвитком усього суспільства і т. д.

З точки зору реалій сьогодення поглиблення й поширення всесвітніх процесів глобалізації, євроінтеграції України, динамічний розвиток міжнародних відносин, що призводить до системних змін у політичній, економічній, соціальній та безпековій сферах, суспільства й держави, трансформують й публічне управління в напрямі демократизації, багаторівневого врядування та зростання ролі громадянського суспільства.

Демократія у всіх її проявах та глобалізація процесу демократизації являються фундаментом стійкого, якісного розвитку держави, українського народу, органів публічного управління та інститутів громадянського суспільства України.

Тема демократії завжди була актуальною та важливою, а зараз навіть являється своєчасною у зв'язку з обранням нашою державою шляху євроінтеграції. Але, навіть у тому випадку, якщо б Україна і не обрала шлях євроінтеграції, демократичність, демократизація усіх сфер суспільного, публічного, політичного життя та демократія – це основа та фундамент для створення й якісного функціонування справжньої справедливої, високорозвиненої країни. Демократія безпосередньо стосується народу, тобто тієї складової, без якої неможливе існування держави. Демократія як зазначав Авраам Лінкольн – це «правління народу, обране народом і для народу».

Питання демократичних процесів в державі, справедливості влади, справедливості правління, регулювання суспільного життя на демократичних

засадах цікавили багатьох вчених, філософів, істориків, науковців, зокрема Платона, Аристотеля, Гоббса, Макіавеллі, Монтеск'є, Руссо, Франка, Липинського та багатьох інших мислителів минулого. Серед авторів сучасності проблеми демократичних політичних режимів порушували М. Драгоманов, М. Грушевський, В. Липинський, І Франко, Б. Кістяківський, Б. Чечерін та інші.

Проблеми демократичних процесів й нині досліджуються такими визначними зарубіжними вченими, як М.Альброу, Д. Гелд, Г. Гермет, М. Деварже, Г. О`Доннел, Д. Кін, Т. Левітт, К. Макферсон, Р. Мехтєєв, Дж. Най, Р. Робертсон, М. Симаї, Дж. Сарторі, Ж. Стріт, Г. Терборн, Ф. Фукуяма, С. Хантінгтон, А. Хейвуд, Д. Хелд та інші.

В Україні проблеми демократії вивчають В. Андріяш, А. Андрущенко, Л. Антонова, О. Бабкіна, Т. Балута, І. Безена, М. Бессонова, Д. Білокопитов, С. Бондарук, Р. Войтович, В. Горбатенко, М. Головатий, О. Грищук, С. Даниленко, Н. Драгомерецька, О. Євтушенко, В. Ємельянов, І. Забокрицький, І. Застава, А. Колодій, Л. Кормич, С. Косінов, С. Криштанович, Ю. Кулагін, Л. Мицик, Р. Павленко, М. Пірен, П. Ситник, В. Сиченко, Г. Шайгородський, О. Штиршов, А. Шульга та інші.

Науковці відзначають, що майже всі країни рухаються до демократії, однак своїм власним шляхом, створюючи при цьому свою модель демократичного правління, на що впливають такі фактори, як історія, культура, традиції, особливості економічного рівня розвитку, взаємин з іншими країнами, місце в світі взагалі та інші не менш значущі.

На сьогоднішній день проблеми демократизації публічного управління, державної влади та суспільства в нашій державі не вирішені, хоча й праць щодо впровадження та становлення фактичної демократії існує немало, а тому дана наявна проблема вимагає більш детальної уваги не тільки серед науковців, а й серед управлінців, тобто тих осіб, які уповноважені на здійснення задач та функцій держави з метою належного демократичного,

справедливого й неупередженого управління державою, суспільними відносинами, а також пов'язаними з цим глобалізаційними перетвореннями.

Віддаючи належне напрацюванням науковців в даній сфері слід зазначити, що проблемні питання щодо демократизації органів публічної влади в Україні не отримали комплексного та належного вирішення, а тому залишаються актуальними та значущими для суспільства й науки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане в межах комплексного наукового проєкту прикладного дослідження, яка виконується працівниками кафедри Публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету ім. Петра Могили: «Організація публічної влади в Україні, реалізація державної політики в соціогуманітарній сфері: культури, освіти, охорони здоров'я, інформаційної безпеки» (державний реєстраційний номер 0122U201631). Внесок автора полягає у проведенні комплексного аналізу процесів демократизації публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії та наукового обґрунтування моделі публічного управління в умовах глобальної демократії.

Мета дослідження полягає в комплексному теоретико-методологічному обґрунтуванні трансформації публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії, а також у розробленні науково-практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності, демократичності, прозорості та відповідності сучасним міжнародним і європейським стандартам врядування.

Зазначена мета передбачає вирішення наступних **завдань**:

- охарактеризувати понятійно-категоріальні основи дослідження та ступінь розробки проблеми глобальної демократії;
- проаналізувати сучасні підходи до ролі публічного управління в умовах глобальної демократії;
- з'ясувати особливості перспектив взаємного розвитку держави і суспільства в умовах глобальної демократії;

- визначити напрями демократизації публічного управління в Україні.

Об'єкт дослідження – процеси глобалізації та демократизації.

Предмет дослідження – публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії.

Методи дослідження. В ході дослідження було використано комплекс загально-наукових методів, таких як аналіз та синтез, теоретичного узагальнення, порівняння, що дало змогу систематизувати наукову інформацію та окреслити сутність понять та категорій «глобальні перетворення», «глобальна демократія», «глобалізація», «демократизація».

Методологічною основою дослідження також є наступні методи:

– метод системного аналізу, який дав змогу узагальнити наукові концепції, розробки та пропозиції провідних вітчизняних і зарубіжних учених щодо проблем глобальних перетворень, глобальної демократії у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі;

– формально-логічний метод використовувався для визначення сутності понять «глобальні перетворення», «глобальна демократія»;

– історичний метод дозволив охарактеризувати європейський та світовий досвід щодо ролі публічного управління в умовах глобальної демократії, так і показати проблеми та особливості демократизації публічного управління в умовах глобальних перетворень;

– метод порівняння використаний для оцінки стану та рівня демократії в Україні як в сфері публічного управління, так і в суспільстві взагалі;

– структурного аналізу та синтезу для вивчення проблем, які виникають в процесі демократизації публічного управління в Україні в епоху глобалізаційних перетворень;

– логічного узагальнення для розуміння напрямів демократизації публічного управління в Україні та перспектив взаємовідносин держави й суспільства в умовах глобальної демократії.

Робота ґрунтується на діалектичному підході до пізнання державно-управлінських та суспільно-соціальних явищ.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження визначається новим вирішенням наукового завдання у сфері державного управління, що полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні напрямів трансформації публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії, а також у розробленні науково-практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності, демократичності, прозорості та відповідності сучасним міжнародним і європейським стандартам врядування. Зокрема, у дисертаційній роботі наукова новизна конкретизується у таких положеннях:

вперше:

- обґрунтовано комплексний науковий підхід до позиціонування публічного управління як інституційного посередника між державою, суспільством і наднаціональними структурами в умовах глобальної демократії, що дозволяє розглядати публічне управління як сервісно-партнерську систему, спрямовану на забезпечення балансу між впливом наднаціональних інституцій, національним суверенітетом, демократичною участю громадян, європейськими стандартами врядування;

удосконалено:

- теоретико-методологічний підхід до визначення взаємозв'язку глобалізації, глобальної демократії та демократизації публічного управління, який, на відміну від традиційного розуміння глобалізації переважно як зовнішнього чинника впливу, дозволяє розглядати її як умову формування нової архітектури багаторівневого врядування, у межах якої держава, громадянське суспільство, міжнародні організації та інші суб'єкти взаємодіють для забезпечення сталого розвитку, захисту прав людини, підвищення довіри до публічної влади та зміцнення демократичної спроможності України;

- концептуальні положення формування сервісно-орієнтованої багаторівневої моделі публічного управління в умовах глобальної демократії,

яка інтегрує елементи мережевого, цифрового, партнерського та антикризового врядування, забезпечуючи поєднання національних інтересів із глобальними демократичними стандартами, посилення участі громадян, прозорості, підзвітності влади ;

- систему оцінювання демократичності публічного управління в Україні в умовах воєнного стану шляхом виокремлення комплексу індикаторів, побудованих на основних демократичних принципах (легітимності, прозорості, підзвітності, інклюзивності та правової визначеності), що дає змогу комплексно оцінити стійкість демократичних інститутів, легітимність управлінських рішень, рівень прозорості, підзвітності, інклюзивності та правової визначеності публічного управління в умовах воєнного стану.

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління шляхом уточнення таких понять, як «публічне управління в Україні в умовах глобальних перетворень»; «глобальні перетворення» (процеси глобалізації, цифровізації, посилення наднаціонального врядування та трансформація демократичних стандартів, що впливають на розвиток публічного управління в Україні, стимулюють впровадження принципів good governance (належне врядування), зокрема прозорості, підзвітності, участі громадян, ефективності та верховенства права);

- визначення глобальної демократії як багаторівневої, поліцентричної системи норм, інститутів, демократичних процедур, що забезпечують демократизацію суспільств, поширення демократичних цінностей і стандартів за межі національних держав, демократичний контроль, участь громадянського суспільства у глобальному управлінні, та відповідність дій міжнародних інституцій демократичним принципам, які стають більш прозорими та підзвітними громадськості та спрямовані на захист прав людини в процесі ухвалення суспільно значущих рішень на локальному, національному, регіональному та наднаціональному рівнях за участю

державних і недержавних акторів, в умовах відсутності єдиного глобального суверена;

- підходи до розуміння глобальної демократії як необхідної й важливої умови становлення публічного управління, формування й зміцнення суспільно-політичних, ідеологічних, культурних та інших важливих основ та цінностей розвитку як окремого індивіда, так і суспільства в цілому, на базі яких розроблені методичні рекомендації з демократизації публічного управління в умовах глобальної демократії.

- наукова концептуалізація демократизації публічного управління в умовах глобалізації як процесу поєднання структурних можливостей і системних обмежень, зумовлених впливом наднаціональних процесів, трансформацією ролі держави та зростанням взаємозалежності суспільств, у межах якого ефективність демократизації залежить від здатності держави поєднати глобальні демократичні стандарти з національним контекстом, забезпечивши інституційну спроможність, підзвітність та інклюзивність управління.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що в результаті проведеного дисертаційного дослідження з урахуванням розповсюдження та поглиблення всесвітніх глобальних перетворень, негативних наслідків, загроз та ризиків глобалізації, впровадження глобальної демократії, необхідності демократизації системи публічного управління в Україні за таких умов розроблено методичні рекомендації щодо демократизації органів публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії. Основні теоретичні положення, висновки і пропозиції дисертаційної роботи мають практичне спрямування та забезпечують методологічне та емпіричне підґрунтя для демократизації публічного управління в Україні в умовах глобалізації.

Одержані в ході проведеного дослідження результати можуть бути впроваджені та використані органами публічного управління в Україні з урахуванням специфіки їх діяльності при роботі з іншими органами

публічної влади та громадянами з метою впровадження демократичних стандартів, демократичних принципів, зокрема таких як прозорість, антикорупційний контроль, верховенство права тощо, а також теоретичні положення й практичні рекомендації даного дисертаційного дослідження можуть бути використані викладачами кафедр публічного управління та адміністрування ВУЗів України у ході підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр» за напрямом «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання.

Практичні результати щодо вдосконалення й демократизації публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії використано:

- в діяльності Коблівської сілької ради Миколаївського району Миколаївської області для налагодження ефективної комунікації та співпраці з громадськістю, а саме при роботі з громадянами через електронні консультації, бюджет участі, громадські слухання, відкриті конкурси, круглі столи та стратегічні сесії (довідка про впровадження № 223.1 від 4 лютого 2026 р.);

- в діяльності Миколаївського апеляційного суду при роботі з органами публічної влади та громадянами (довідка № 4-52 від 16 квітня 2026 р.);

- в роботі Кривоозерської селищної ради при роботі з громадянами через електронні консультації, бюджет участі, громадські слухання, відкриті конкурси, круглі столи та стратегічні сесії (довідка про впровадження № 03-01/24-567 від 15 квітня 2026 р.);

- на кафедрі публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили, а саме впродовж 2024 – 2025 рр. наукові напрацювання використовувалися викладачами кафедри в процесі здійснення освітньої діяльності у ході підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр» за напрямом «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання з метою удосконалення професійних

компетентностей здобувачів освіти на основі дослідно-орієнтованого навчання та наповнення змісту проєсійно-орієнтованих дисциплін матеріалом, що носить перспективний та інноваційний характер відповідно з вимогами освітнього процесу.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею. Основні ідеї дисертаційного дослідження і розробки, виконані в його межах, у тому числі й ті, що характеризують наукову новизну, мету і завдання, методологічні засади й методичні підходи до їх вирішення та практичне значення одержаних результатів, належать особисто здобувачу. Дисертантом 3 публікації за темою роботи є одноосібними, 2 виконано в співавторстві. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, дисертанту належить фактичний матеріал і основний творчий доробок.

Апробація матеріалів дисертації. Окремі положення й висновки дисертації були заслухані та отримали позитивну оцінку на засіданнях кафедри публічного управління та адміністрування ЧНУ імені Петра Могили

Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях:

Всеукраїнській науково-методичній конференції «Могилянські читання: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти» (м. Миколаїв, 2022; 2023; 2024; 2025); Міжнародній науково-практичній конференції «Ольвійський форум: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» (м. Миколаїв, 2022; 2023; 2024; 2025).

Публікації. Загальні положення та зміст дисертації відображено в 12 працях, зокрема, 5 статтях у наукових фахових виданнях з публічного управління категорії «Б» (2 статті співавторстві, 3 одноосібно), 7 тезах доповідей у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів (які охоплюють 8 підрозділів), висновків, списку

використаних джерел (198 найменувань) і 5-ти додатків. Повний обсяг дисертації становить 253 сторінки, із них 223 сторінок основного тексту. Робота містить таблиці та малюнки. Список використаних джерел містить 198 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження публічного управління в умовах глобальної демократії

З моменту отримання Україною статусу незалежної держави на протязі багатьох років відбуваються зміни в публічному управлінні, як основної сфери діяльності в державі. Так, становлення, розвиток й належне функціонування публічного управління в державі залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх чинників. А тому, будь які світові процеси будуть так чи інакше впливати на публічне управління, створюючи тим самим умови для його зміни, адаптації й трансформації.

Євроінтеграція України, динамічний розвиток міжнародних відносин, поглиблення й поширення всесвітніх процесів глобалізації, що призводить до системних змін у політичній, економічній, соціальній та безпековій сферах, суспільства й держави, що трансформують й публічне управління в напрямі демократизації, багаторівневого врядування та зростання ролі громадянського суспільства. Таким чином, публічне управління в Україні в умовах глобалізації все більше формується під впливом національних норм, стандартів прав людини, принципів належного врядування (good governance) та євроінтеграційної методології.

Саме у вирі постійних всесвітніх глобалізаційних процесів істотного значення набуває питання розвитку публічного управління за таких обставин й, в таких умовах, з можливістю збереження національної держави, внутрішнього суверенітету, непорушності принципу захисту прав, свобод та законних інтересів людини та громадян, а також ролі й значення на

міжнародній арені. А тому, вважаємо актуальним зробити акцент на такій складовій всесвітніх глобалізаційних перетворень, як глобальна демократія, оскільки, на нашу думку саме глобальна демократія є основою й підґрунтям розбудови демократичної держави з реально діючим публічним управлінням в ній, а конституційне закріплення, де «народ є єдиним джерелом влади в державі» [85, ст. 5] знаходить практичне втілення в значенні діяльності органів публічного управління.

Глобальна демократія є результатом всесвітніх глобалізаційних перетворень у всьому світі, тому розглядається як інструмент вирішення глобальних проблем через демократичні механізми, демократичні цінності, що впроваджуються в державі, впливаючи на усі сфери діяльності розвитку суспільства, привносячи за собою як негативні так і позитивні наслідки.

Вважаємо, що глобальна демократія є відповіддю на виклики глобалізації та є необхідною й важливою умовою становлення публічного управління, формування й зміцнення суспільно-політичних, ідеологічних, культурних та інших важливих основ та цінностей розвитку як окремого індивіда, так і суспільства в цілому.

Ми вважаємо, що на сьогоднішній день демократія являється стратегічною метою багатьох країн світу, про що свідчить її поширення та зростаюче значення на міжнародній світовій арені. Що стосується безпосередньо нашої держави, то вважаємо саме демократію й демократичні процеси головною метою як суспільного, так і державного розвитку й зросту, які б могли забезпечити фактичне дотримання норм Конституції України в будь-який період розвитку нашої держави.

Судячи з важливості ролі й значення демократії сьогодні у всьому світі, вважаємо доцільним саме глобальний перехід до демократії, що спричинить розвиток як окремих держав, так і всього світового співтовариства, забезпечивши впровадження, становлення й розвиток демократичних цінностей суспільства.

Оскільки поширення й розвиток глобальної демократії спричинює зміни в політичних інститутах, відбувається процес їх реформування, тим самим підкреслюючи її зв'язок з публічним управлінням в державі.

На сьогоднішній день у науковому співтоваристві немає єдиної погодженої думки відносно того, що представляє собою глобальна демократія, оскільки поняття глобальної демократії виникло лише в ХХІ столітті і являється відносно новим та малодослідженим.

Однак, світовий досвід показує, що глобальна демократія відіграє особливу роль в становленні реальної й фактично діючої демократії в державі, здійснюючи вплив на розвиток публічного управління, як багаторівневої системи, що поєднує національні, наднаціональні та локальні інститути. Для України це полягає в запровадженні європейських стандартів демократії, покращення тим самим авторитету держави на міжнародній арені, розвитку мережових і партнерських форм публічного управління, посиленні ролі громадянського суспільства в забезпеченні рівних прав, свобод та законних інтересів громадян.

На протязі декількох років питанню «глобальної демократії» приділялася значна увага як серед зарубіжних авторів й науковців, так і серед вітчизняних, таких як Т. Антипенко [9, 10], Т. Бельська [19], О. Білорус [21], А. Вишнеvsька [28], Р. Войтович [29, 30], Л. Комаха та І. Алексеєнко [36], О. Довгаль та Н. Казакова [37], Ю. Горенко [40, 47], В. Гурковський [50], О. Євтушенко та Ю. Горенко [65, 66], Н. Єфтені [69], І. Забокрицький [71], І. Застава [72], Ю. Ковбасюк [79], А. Кормич [86], О. Косілова [88], О. Лозовицький [103], Т. Панченко [117], А. Радзієвський [135], Л. Сай, В. Назаренко та А. Осередчук [144], Д. Селютін [146], Є. Тихомирова [160], Д. Ткач та Г. Білокур [163], М. Хаустова [170], Я. Циханська та А. Скудна [171], Ю. Шайгородський [176], Б. Юськів [183] та інші.

Наукові праці вищевказаних авторів охоплюють найбільш актуальні й вкрай необхідні проблеми, які виникають в процесі поширення й поглиблення сучасних всесвітніх глобалізаційних процесів, розкриваючи

таким чином не тільки сутність понять «глобалізація» й «глобальна демократія», а й роблячи ставку на виявлення, визначення, розкриття й дослідження негативних та позитивних наслідків даних глобалізаційних процесів з метою їх подолання, можливого уникнення або ж трансформацію негативних наслідків у позитивні задля належного, якісного розвитку й функціонування суспільства й держави, а також визначення напрямів та перспектив для формування демократичного суспільства й демократизації публічного управління в Україні.

Однією з актуальних проблем сучасної України в умовах об'єктивних, всеохоплюючих всесвітніх глобалізаційних процесів й глобальної демократії як важливої складової зазначених процесів є розвиток, становлення й належне функціонування органів публічного управління, яка спрямована на досягнення завдань та цілей держави.

Отже, можемо із впевненістю стверджувати, що публічне управління, глобальна демократія й всесвітні глобалізаційні процеси взаємопов'язані між собою, так як кожне з даних понять та процесів взаємодіють, взаємодоповнюють й трансформують одне одного, відіграючи величезну роль в досягненні цілей сталого розвитку.

Досліджуючи поняття «глобальна демократія» й «публічне управління в умовах глобальної демократії», задля якісного їх осмислення, розуміння й формулювання висновку на основі цього, необхідно концептуалізувати їх на певні складові частини, а саме ті поняття, які схожі за суттю й широко використовуються в дискусійних обговореннях та науковому обігу останні декілька років.

Вважаємо за доцільне почати з розкриття поняття «глобалізація», яким характеризується процес всесвітньої інтеграції та уніфікації, перетворення окремих національних систем на єдину, взаємозалежну планетарну цілісність, що стирає адміністративні бар'єри та сприяє вільному перетіканню товарів, капіталів та інформації й широко використовується в науковому дискурсі як серед зарубіжних, так і серед вітчизняних науковців.

Вперше про глобалізацію заговорив американський дослідник Теодор Левітт, який у 1983 році у своїй статті «Глобалізація ринків» дав ним визначення стосовно «об'єднання декількох ринків різних продуктів, які виробляються досить великими корпораціями» [194, с. 93]. Він ототожнив поняття «глобалізації» з терміном «об'єднання», тобто вже в певний період часу прийшло осмислення стосовно глобалізації, значенні цього процесу й такої важливої її характеристики як об'єднання, з якого слідує наявність певної мети в діяльності об'єднаних ринків товарів великими корпораціями. Другою ознакою такого об'єднання ринків різної продукції являлася необхідність саме в об'єднанні задля збагачення шляхом широкомасштабного розповсюдження.

Хоча широке використання терміну «глобалізація» почалося в ХХ столітті, однак у науковий обіг він був введений Р. Робертсоном, професором соціології Абердинського університету. Зокрема Р. Робертсон перший серед багатьох науковців, який визначив глобалізацію як «розуміння світу і сприйняття світу вцілому» [196, с. 25 – 31]. Згідно зазначеної концепції глобалізацію можна ототожнити із всесвітніми процесами глобальних змін (перетворень) у політичній, економічній, соціальній сферах.

Мартін Альброу та Елізабет Кінг визначили глобалізацію як «сукупність усіх процесів, які об'єднують народи світу в єдине світове співтовариство» [4]. Ми вважаємо, що дана думка науковців є цілком слушною й логічною в тій частині, де говориться про об'єднання народів світу в єдине світове суспільство за допомогою усіх всесвітніх процесів.

Отже, з даного твердження слідує, що глобалізація це процес об'єднання усіх народів світу в єдине суспільство, яке може стати складовою нового міжнародного порядку з єдиною метою, цілями, завданнями, які можуть бути досягнені тільки спільними зусиллями.

З цього приводу шведський журналіст Т. Ларссон у своїй праці «Гонка на вершину: реальна історія глобалізації» визначив «глобалізацію як процес, за допомогою якого відбувається скорочення світу й скорочення відстаней

між речами, які у свою чергу стають ближчими. Таким чином, збільшується взаємодія між людьми, які знаходяться в різних частинах світу, з метою отримання відповідної вигоди» [193, с. 9].

Тобто, з вищевказаного слідує, що глобалізація має свою мету або ж певну вигоду, яка об'єднує людей різних національностей на планетарному рівні. При цьому між цілими народами фактично скорочується відстань задля їх взаємодії та реалізації цілей всесвітніх глобалізаційних перетворень, частиною яких відповідні народи стали.

Ми погоджуємося з авторами праці «Глобалізація, євроінтеграція та сталий розвиток» С. Шевченка, Н. Сидоренко та Н. Липовською, що «глобалізація сягає часів, коли *homo sapiens* почали оселятися в долинах річок і, як наслідок почали виникати осілі культури» [180, с. 6]. Так, метою виникнення та об'єднання зазначених осілих культур *homo sapiens* в ті часи було виживання в складних умовах життя, торгівля, мисливство, розвідка, а тому й почали формуватися зв'язки, з метою реалізації власних потреб.

Більшість вчених вважає, що історично глобалізація виникла з появою грошей, торгівлі або ж з великими географічними відкриттями [33, с. 15], зважаючи на загальнопланетарний масштаб поширення «західних інститутів модернізації, основу яких складають капіталізм і демократія» [114, с. 48]. Світовий досвід показує, що найбільшого розквіту держави набували в період економічної стабільності й економічного зросту, основу державного капіталу якого в ті часи складала вигідна торгівля.

Виходячи з цього, можемо говорити про взаємозалежність світової економіки з суспільством, в результаті чого стираються кордони й прогресують всесвітні глобалізаційні перетворення у всіх сферах суспільного життя.

Так Д. Гелд, який у своїй роботі «Глобальні трансформації» наголосив на тому, що поняття «глобалізації потребує більш складного дослідження, незважаючи на те, що вона асоціюється з швидким, глибоким і масштабним глобальним взаємозв'язком» [190]. Дослідник вважав, що глобалізація може

здійснюватися на місцевому, національному й регіональному рівнях, оскільки при глобалізаційних процесах відбувається взаємозв'язок між соціально-економічними відносинами й мережами не тільки на локальному рівні, а й регіональному, так як взаємодія відбувається в більш широких масштабах і на глобальному рівні.

Д. Гелд вважав, що глобалізація об'єднує цілі народи, зв'язуючи їх воедино і розширюючи їх діяльність як в окремих державах, так і на цілих континентах з метою трансформації людських потреб [190].

Отже, зазначимо, що глобалізаційні процеси охоплюють великі масштаби територій нашої планети, що є важливою характеристикою саме глобальності розповсюдження, метою яких є трансформація й задоволення людських потреб не тільки на локальному рівні, а й на регіональному.

Таку ж думку поділяє й Е. Хейвуд, вказуючи на планетарний й всеохоплюючий характер явища поняття «глобальний» [191, с. 1 – 3]. Так, дослідник вважав, що вищезазначені характеристики терміну «глобальний» найбільш точно його характеризують з точки зору масштабів розповсюдження, оскільки торкається й розповсюджується на всі регіони планети й на всіх людей, проживаючих на ній. Тобто, з вищесказаного слідує, що глобалізаційні процеси можна сміливо називати всесвітніми, оскільки вони розповсюджуються на більшість регіонів планети й людей.

Повністю погоджуємось із Дж. Най стосовно «зростання всесвітньої взаємозалежності» [195, с. 78]. Дійсно, поглиблення глобалізаційних перетворень (глобалізації) можна охарактеризувати, як динамічний процес інтенсивної інтеграції національних економік, культур і політики у єдину світову систему. Його складовими є розвиток інформаційних технологій, зростання ролі транснаціональних корпорацій (ТНК), формування глобального ринку праці, товарів та послуг, залежність національних економік від світових цін, уніфікація стандартів. Він прискорює економічний розвиток, але підвищує залежність від світових ринків та загострює екологічні та соціальні проблеми, сприяє культурному обміну, але збільшує

ризика втрати національної ідентичності. Судячи з цього можна сказати, що у міжнародному просторі з'являється нова система взаємодії й взаємозалежності між владними інститутами й суспільством.

Так, Г. Терборн пропонує розглядати «глобалізацію» як «спрямування, прагнення й розповсюдження до всесвітнього масштабу, впливу, узгодженості соціальних явищ або до розвитку всесвітньої обізнаності й грамотності серед суспільства» [198, с. 56].

Отже, якщо говорити конкретно, то дослідник мав на увазі не тільки тенденції до всесвітнього масштабу розповсюдження глобалізаційних перетворень, а й тенденції щодо їх впливу на суспільство, держави й усі сфери управління в державі; розвиток всесвітньої обізнаності в соціумі й узгодження соціальних феноменів. З даного аналізу слідує, що глобалізація являє собою явище, яке охоплює величезні території, перетворюючи світ на єдину систему, зумовлену розвитком технологій, транспорту та зв'язку. Тобто є об'єктивним всеохоплюючим процесом інтеграції та взаємозалежності держав.

М. Альброу, досліджуючи глобалізацію як явище, наголосив, що вона являє собою перебудову «структури людської дії» [185, с. 85]. Дана думка має два підходи. По-перше, під «перебудовою структури людської дії» мається на увазі визначення метою всесвітніх глобалізаційних процесів благо людства, заради чого дані процеси взагалі виникли, розповсюджуються й впливають на життєдіяльність суспільства. По-друге, якщо глобалізаційні перетворення дійсно привносять із собою благо для людства, розповсюджуються тільки на його користь, а не на шкоду, можуть підвищити й підвищують рівень життя населення, то самому суспільству необхідно взаємодіяти з вищевказаними процесами, задля уникнення можливих негативних наслідків й пришвидшення настання позитивних наслідків глобалізації.

Ми погоджуємося з авторами монографії «Глобалізація і трудова міграція в Європі» Б. Юськів, який провів дослідження й визначив

глобалізацію як відносно якісну стадію розвитку суспільства, в ході якої відбувається перехід в життєдіяльності й функціонуванні соціума від звичайного національного рівня до транснаціонального, шляхом розвитку й поглиблення транснаціональних зв'язків, а також функціонуванні в ньому суспільства [183, с. 13].

Важливою для нас є думка Ф. Фукуями, який називає глобалізацію «невідворотним процесом, завдяки якому розповсюджуються західні моделі та цінності» [188, с. 34]. Тобто, з даного твердження слідує невідворотність процесу розповсюдження моделей та цінностей заходу, як і невідворотність настання можливих негативних наслідків даних всесвітніх процесів глобалізації для суспільств та держав.

На наш погляд важливість даної думки полягає в тому, що хоча й всесвітні глобалізаційні перетворення є невідворотними, державам та народу необхідно розробляти й вживати заходів щодо подолання небажаних негативних наслідків глобалізації, оскільки західні моделі й цінності можуть не співпадати з реаліями життя та очікуваними результатами від впровадження глобалізаційних процесів.

Порівнюючи думки Ф. Фукуями й М. Альброу, глобалізація як явище представляє собою невідворотний процес розповсюдження моделей та цінностей західного світу й перебудову структури діяльності людини задля досягнення надважливої мети, а саме, підвищити рівень життя населення.

З приводу підвищення рівня життя населення немаловажним для нас є підхід до визначення поняття «глобалізації» американського дослідника Т. Фрідмана, який охарактеризував глобалізацію як досить привабливий шлях, йдучи яким можна підвищити рівень стандартів, а також як певну систему, яка уособлює у собі «...інтеграцію ринків, держав та технологій, яка дозволяє окремим людям, державам й цілим корпораціям діставатися до будь-якої точки земного шару набагато швидше, далі й дешевше в порівнянні з тим, як було раніше, а саме до виникнення, розвитку й розповсюдження всесвітніх глобалізаційних процесів» [187, с. 9].

Якщо говорити конкретно, то всесвітні глобалізаційні процеси уособлюють в собі сукупність новітніх технологій та інновацій, користуючись якими підвищується рівень стандартів й, таким чином, підвищується рівень життя як окремих індивідів, так і держав й великих корпорацій.

Отже, повертаючись до дослідження С. Шевченка, Н. Сидоренко й Н. Липовської, які зробили висновок про «існування глобалізації з початку виникнення історії, однак, визначення її як можливість керування взаємозв'язками, які вона створила в ході розвитку людства та цивілізацій є явищем, яке виникло набагато пізніше» [180, с. 6]. Тобто, сама глобалізація й процеси глобалізації почали виникати з початком виникнення історії та людства, оскільки народу необхідно було підтримувати взаємозв'язки для виживання, що скоріше було не глобалізацією, а торгівлею, спільним мисливством, заключення вигідних шлюбів.

В ході розвитку людства й цивілізацій дане явище науковці почали називати глобалізацією, так як це поняття найбільш підходить для визначення вищевказаних процесів, які все більше почали формуватися й розповсюджуватися на великі масштаби територій та згодом стали глобалізаційними перетвореннями.

Серед вітчизняних науковців та дослідників питання щодо визначення поняття «глобалізації» є також найбільш дискусійним. Однак, хоча й немає єдиного визначення поняття «глобалізації», існують різні підходи щодо його значення.

З цього приводу О. Олійник характеризує глобалізацію як процес, в ході якого «розширюється, поглиблюється й інтенсифікується світова взаємозалежність та взаємопов'язаність» [114, с. 41], що у свою чергу впливає на розвиток окремих держав і суб'єктів світового товариства в цілому.

Аналізуючи вищевказану думку, слід зробити акцент на тому, що вплив всесвітніх глобалізаційних процесів на розвиток та функціонування

окремих держав й всього світового співтовариства є неминучим фактором, оскільки відбувається розширення та поглиблення взаємозалежності в міжнародному світовому просторі.

Т. Возняк, характеризуючи глобалізацію говорить про «можливість та необхідність створення єдиного світового центру економічного й політичного управління з єдиним світовим правовим полем, у зв'язку з високим рівнем розвитку економічної та політичної взаємозалежності країн світу та окремих регіонів» [32]. Таким чином, мова йде про надзвичайно високу взаємозалежність країн в економічному та політичному характері, наслідком якої є можливість створення єдиного економічного й політичного світового центру управління з єдиним світовим правовим полем у ньому.

З вищевказаного визначення глобалізації слідує не тільки про масштабність розповсюдження всесвітніх глобалізаційних процесів в країнах та окремих регіонах світу, а й про їх поглиблення, трансформацію та розвиток, наслідком чого є взаємозалежність суб'єктів міжнародної арени. При цьому, Т. Чубко зазначає, що «глобалізація як об'єктивне й закономірне явище сучасного світу розвивається в межах своїх норм та правил й обумовлене новими технологіями, інноваціями чи досягненнями в науці, рівнем розвитку на виробництві, а також має спільний простір для існування різних націй» [175, с. 397].

Згідно зазначеної концепції глобалізація має власні закони та правила й діє відповідно до них, обумовлена рівнем та якістю розвитку виробництва, досягненнями в науці й має спільний простір, у якому можуть існувати різні нації.

Важливою для нас є думка В. Воронкової, яка досить чітко характеризує «глобалізацію як процес, завдяки якому відбувається розширення міжнародної економіки й ринків, взаємозалежність промислових підприємств у зв'язку із їх взаємопроникненням через державні кордони, шляхом збільшення частки й вкладень іноземних інвестицій у виробництво задля глобального розширення ринку праці, реорганізації виробництва,

створення й розповсюдження новітніх технологій, комунікацій та культури, а також створення товарів, які споживаються великою кількістю людей» [33, с. 23].

Отже, аналізуючи дану думку можна говорити про глобалізацію як явище сучасності всесвітнього характеру й сукупність всесвітніх процесів, які розширюючись перетинають державні кордони, сприяють розвитку міжнародних ринків праці, шляхом інвестування іноземних вкладень у виробництво за для його реорганізації, створення товарів та послуг для споживання населенням, комунікацій, технологій та всесвітньої культури.

У зв'язку з курсом євроінтеграції України, на думку Н. Єфтені, саме «глобалізація є об'єктивним, закономірним процесом сучасності, який до того ж вже пройшов певний розвиток й представляє собою відкриту прозору систему економічних, суспільних, політичних та культурних зв'язків, які сформувались на основі сучасних новітніх технологій» [69, с. 240].

Однак, ми не поділяємо вищесказану думку автора, оскільки вважаємо, що Україна й український народ не готові до всеохоплюючих всесвітніх глобалізаційних змін, які несе у собі глобалізація, так як дані зміни можуть торкатися усіх сфер життя населення, змінюючи їх не на користь народу. Як вже говорилося раніше, глобалізація розповсюджуючись має свій набір законів, норм та правил і керується виключно ними, а тому, не все, що вважається позитивним для суб'єктів глобалізації може бути позитивним для українського народу. Відзначимо, що «людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканість і безпека являються найвищою соціальною цінністю в Україні, а держава в свою чергу відповідає за утвердження та забезпечення прав і свобод людини» [85, ст. 3].

Отже, бачимо, що інтереси народу є важливішими над інтересами міжнародних суб'єктів. Конституційне закріплення найголовніших людських характеристик, що безпосередньо стосуються кожного індивіда є беззаперечним й, не може змінюватися в жодному випадку існування будь-

яких правових режимів в Україні або ж поглиблення глобалізаційних перетворень.

В той же час ми не можемо сказати, що всесвіті глобалізаційні перетворення є негативним феноменом, а ми лише досліджуємо публічне управління в Україні в умовах глобальних перетворень, яке здійснює перехід від традиційної ієрархічно-бюрократичної моделі до багаторівневої, мережевої та партнерської системи управління, у якій зростає роль місцевого самоврядування, громадянського суспільства, приватного сектору та міжнародних акторів.

Що стосується наукових досліджень, то науковці тлумачать глобалізацію по-різному, що дозволить найбільш чіткіше зрозуміти що собою представляє не тільки поняття «глобалізації», а й розкрити її сутність через дослідження процесів глобалізації, що мають особливе значення з огляду на поєднання глобальних викликів із внутрішніми трансформаціями, зумовленими євроінтеграційним курсом, децентралізацією.

На думку І. Антипенко, яка дослідила глобалізацію саме як чинник ризикогенезу, тобто характерною властивістю, яка розкриває сутність глобалізації є «продукування системних ризиків, які у свою чергу можуть бути інерційними, невизначеними й нести незворотні наслідки» [9, с. 64]. У своєму дослідженні І. Антипенко наголошує, що глобалізація є не тільки рушієм суспільного розвитку, а й потужним генератором системних ризиків, які негативно впливають як на «системи національних держав, так і на систему міжнародної безпеки», оскільки несуть в собі негативні наслідки планетарного характеру [9, с. 66].

Закономірним етапом й об'єктивним процесом суспільного розвитку називають глобалізацію Е. Прушківська й Ю. Шевченко, які до того ж висловили думку щодо «актуальності проблеми регулювання глобалізації, з'ясування її сутності та причин виникнення у світі взагалі» [131, с. 131]. Отже, ми погоджуємось з науковцями у тому, що глобалізація являє собою закономірний та об'єктивний процес суспільного розвитку, що до того ж

характеризується невідворотністю його настання й настання наслідків такого процесу. Однак, вчені зазначають також, що актуальною при цьому з'являється проблема регулювання глобалізаційних процесів. При цьому науковці обґрунтовують можливість вивчення даної проблеми з дослідження й вивчення самої сутності глобалізації й чинників, які сприяли її виникненню у світі взагалі.

В. Бебик у своєму дослідженні використовуючи термін «глобальне інформаційне суспільство» зауважив, що створення такого суспільства формує відповідні умови для розвитку, формування й розбудови «глобальної держави та глобального громадянського суспільства, які в подальшому можуть впливати на розвиток держав-націй, моделі громадянського суспільства та моделі суспільної комунікації» [16, с. 48].

Так, говорячи про глобальне інформаційне суспільство, І. Кольцова досить слушно зауважила, що «Україна достатньо пасивно входить в глобальний інформаційний простір, до того ж теперішній стан національного інформаційного простору характеризується відсутністю єдності й слабкої взаємопов'язаності у створеній по-вертикалі й по-горизонталі системі» [83, с. 47]. Отже, з даного твердження можна зробити висновок, що Україна й український народ на теперішній період часу неготові до входження у всесвітній глобальний простір.

Підсумовуючи вищесказане й проаналізувавши думки вчених стосовно поняття «глобалізація», можна зробити висновок, що глобалізація представляє собою сучасне явище, процес, феномен, що пов'язує народи, держави, міжнародні організації та структури за допомогою їх взаємозалежності та взаємопов'язаності, об'єднуючи їх й здійснюючи вплив на розвиток суспільства, держав й світового співтовариства, торкаючись усіх сфер життя й трансформуючи та здійснюючи вплив на суспільний і державний розвиток.

Таким чином, можна виділити наступні характерні ознаки глобалізації:
- поглиблення всесвітніх глобалізаційних процесів;

- об'єднання народів, держав, корпорацій і всього міжнародного світу;
- масштабність та глобальність розповсюдження;
- збільшення взаємодії між людьми з метою отримання вигоди;
- взаємозалежність та взаємопов'язаність світової економіки з суспільством;
- зтирання державних кордонів;
- невідворотність глобалізаційних процесів й невідворотність настання наслідків для суспільства й держав;
- створення новітніх технологій та інновацій для підвищення рівня життя окремих індивідів, держав і великих корпорацій;
- наявність власних законів, норм та правил.

Так, одним із значимих для нас результатів дослідження глобалізації є думка Ю. Шаргородського стосовно того, що «оскільки глобалізація це закономірний й невідворотний процес створення нових умов для існування людства, то для якісної розробки й формування внутрішньої та зовнішньої державної політики є дослідження всесвітніх глобалізаційних перетворень, їх сутності, тенденцій та динаміки їх розвитку й аналіз».

Виходячи з цього, науковець називає глобалізацію багатоаспектним явищем, яке здатне впливати на розвиток суспільства, на життя людей, змінюючи їх, що у свою чергу може призвести до незгоди серед великих мас населення і як результат може виникнути зворотній процес – антиглобалізм [176, с. 65].

Однією з актуальних проблем сучасної України в умовах поглиблення всесвітніх глобалізаційних процесів є розвиток, функціонування й належне існування суспільства, держави й публічного управління в умовах глобальної демократії як тієї цінності, яка уособлює захист та дотримання прав людства. В той же час на нашу думку, важливим аспектом дослідження поняття «глобальної демократії» є дослідження самого поняття «демократії».

Поняття «демократії» зародилось у стародавній Греції й нині відоме усім як «символ соціальної справедливості, як те, що стримує від тиранії і

свавілля» [70, с. 9]. На думку О. Петришина саме прагнення Україною євроінтеграції являється передумовою до стандартів демократії [120, с. 63].

Великий внесок в дослідження демократії зробив С. Гантінгтон, який вивчивши й проаналізувавши процеси переходу держав від недемократичних до держав з демократичними режимами висунув теорію «трьох хвиль демократизації» [34, с. 219].

Такий феномен як «хвилі демократизації» означає перехід від недемократичних до демократичних держав, які переважають над недемократичними, тобто демократичних набагато більше. Проаналізувавши історичний матеріал в межах питання становлення демократичних режимів у світі визначив три хвилі демократизації та їх часові межі.

Особливістю першої хвилі демократизації (1820 – 1926) стало розповсюдження в країнах Західної Європи та Північної Америки таких складових демократії, як парламентаризм, багатопартійність та виборче право. Однак, у 1922 – 1942 рр. деякі країни повернулися до авторитарного правового режиму, так з'явився тоталітаризм, який проявився у таких формах як фашизм та нацизм.

З приходом другої хвилі демократизації (1943 – 1962) прийшла довгоочікувана перемога над фашизмом, з'явився антиколоніальний рух й було повалено колоніальну систему, а в деяких державах, які було звільнено з колоніальної залежності почалися процеси демократизації. Однак, з'явилася зворотна хвиля процесу демократизації (1958 – 1975), а саме в країнах, у яких вже не діяла демократія було встановлено авторитарні диктатури.

Третя хвиля демократизації (з 1947 р. і до тепер) характеризується падінням авторитарних режимів в Греції, Іспанії, Португалії, Латинській Америці, деяких державах Азії, Південній й Центрально-Східній Європі [34, с. 259].

На нашу думку, демократизація суспільства, держав та публічного управління в сучасному світі за будь-яких умов відіграє велике значення для їх розвитку, функціонування, становлення і може бути гарантією

забезпечення, дотримання та охорони прав, свобод та законних інтересів людей. Відзначимо, що під час демократизації в державах, у яких проходять демократизаційні процеси, встановлюються демократичні інститути, після чого держави переходять до демократії, а також відбувається ситуація, при якій якісно змінюються міжнародні відносини, у зв'язку з масштабністю розповсюдженням в таких державах демократичних правових режимів.

Отже, бачимо прагнення народів і держав до якісного розвитку міжнародних відносин та демократії й, таким чином, покращення суспільно-політичного, фінансово-економічного, культурного й інших сфер життя населення, шляхом встановлення демократичних правових режимів й поглиблення саме глобальної демократії, що проявляється у поширенні демократичних цінностей, процедур і стандартів за межі національних держав та є гарантією виконання й забезпечення високого та якісного розвитку людства.

Важливим аспектом при розгляді даного питання є момент, коли демократія закінчується. З цього приводу доречною є думка О. Лозовицького стосовно «консолідованої демократії», а саме момент делегування народом влади політичним діячам, яких було обрано на вільних та конкурентних виборах [103, с. 302].

Таким чином, ми спостерігаємо ситуацію, при якій демократія делегується політикам, а не фактично здійснюється народом. Тобто, на цьому демократія й закінчується, оскільки рішення, які приймають відповідні політичні діячі не завжди можуть буди на благо і якісний розвиток людства. Виникає ситуація, при якій демократія юридично та частково фактично є, але вона закінчується при передачі повноважень народом політикам.

Отже, вважаємо, що демократія в таких державах є недорозвинутою, так як народ повністю не використовує свою владу, а передає її делегованим політичним діячам. Як підкреслює Л. Шипілов, українська державність в реаліях сьогодення ґрунтується на принципі «верховенства влади народу», а

тому явище «народовладдя» як фундамент демократичної правової держави набуває нового осмислення [181, с. 6].

За таких обставин однією з актуальних проблем України, яка знаходиться на межі євроінтеграції є дослідження розвитку публічного управління в умовах глобальної демократії та поширення й поглиблення демократизації на сферу публічного управління в нашій державі.

Досліджуючи глобальну демократію Ю. Горенко звертає увагу на «взаємопов'язаність глобалізації й демократизації між собою, оскільки при глобалізації виникає необхідність демократизувати суспільне життя й політичний плюралізм, але при цьому у глобалізованого суспільства немає влади над суб'єктами глобалізації» [40, с. 361]. Таким чином, слід зробити акцент на невідконтрольності міжнародних суб'єктів глобалізації будь-якому народу, які діють в межах своїх інтересів, поглиблюючи всесвітні глобалізаційні процеси у всі сфери життя суспільства, зокрема й процеси демократизації, яких потребують народи світу.

Важливою для нас є думка І. Терлецької, яка говорить про «невідворотність процесів глобалізації, а тому держави та провідні політичні сили повинні виробляти зважену державну політику, оскільки цього вимагають процеси глобалізації» [159, с. 57].

Таким чином, оскільки процес глобалізації є невідворотнім й охоплює великі масштаби території нашої планети, поступово поглинаючи все більше держав і впливаючи на сфери життя суспільства, трансформуючи й змінюючи його, держави повинні розробляти стратегію державної політики таким чином, щоб не погіршити ситуацію в них та в суспільстві в умовах впливу на настання наслідків глобалізації.

На нашу думку, демократизація – це явище, яке носить глобальний характер, оскільки в багатьох країнах світу встановлюються демократичні правові режими з метою організації форм суспільного життя населення.

Повертаючись до дослідження О. Лозовицького, який назвав глобальні демократичні процеси «основою цивілізаційного самовизначення держав»,

зазначив, що встановлення демократії в державах світу пов'язується не тільки з внутрішніми факторами й процесами, які відбуваються в них [103, с. 302]. У своїй праці дослідник підтвердив, що при встановленні в державах демократичних правових режимів велику роль відіграють зовнішні фактори й процеси, які в подальшому й впливають на становлення, розвиток та закріплення демократичного режиму в державі.

Особлива увага при цьому приділяється глобальній демократії, її розвитку, поширенню через поширення всесвітніх глобалізаційних процесів, здатності країн світу до переходу від авторитарних правових режимів до встановлення демократичних правових режимів, поглибленню через державні кордони, впливу на сфери суспільного життя населення й розвитку публічного управління держав, як однієї з головних таких сфер, в таких умовах.

Оскільки глобальна демократія є частиною всесвітніх глобалізаційних процесів, які поширюються досить швидко не тільки охоплюючи великі території нашої планети, а й у часі, серед науковців та дослідників постійно виникають дискусійні питання стосовно осмислення й передбачення наслідків такого різновиду глобалізації, розвитку, формування й трансформації суспільства в таких умовах, негативних або позитивних наслідків для суспільства й держави в цілому. Серед вчених існують різні підходи з приводу визначення й розуміння сутності глобальної демократії, її значення для суспільства, держави та публічного управління в ній.

Ми вважаємо, що глобальна демократія, її впровадження та становлення в Україні як в теперішніх умовах, так і взагалі є потребою нашого суспільства, публічного управління та держави, оскільки саме при поглибленні глобальної демократії в державі будуть проходити процеси демократизації від окремого індивіда до всього народу, при якому будуть враховані інтереси всього суспільства. Тому, Ю. Горенко у своєму дослідженні слушно наголошує на «об'єднанні інтересів суспільства й

публічної влади з метою досягнення блага для окремого індивіда, у зв'язку з невідворотністю глобалізації» [40, с. 362].

Так, О. Євтушенко й Ю. Горенко говорять про «взаємопов'язаність глобалізації й процесів демократизації, які впливають на сучасний розвиток України», яка полягає у позитивному впливі глобалізації на розповсюдження процесів демократизації і, таким чином поширення демократії в державі. Автори публікації наголошують на нагальній потребі впровадження глобальної демократії з метою співіснування й розвитку демократичних країн світу у міжнародному співтоваристві, у яких формуються й реалізуються демократичні цінності [65].

Ми підтримуємо думку Р. Войтович, яка говорить про «глобальну демократію як таку, при наявності якої будь-яка держава світу може стати конкурентоспроможною на міжнародній арені, оскільки наявність впровадженої глобальної демократії є показником високого розвитку й самодостатності держави [29, с. 335]. Таким чином, ми бачимо, що глобальна демократія є не тільки ціль суспільства, а й великим плюсом для будь-якої держави, оскільки може зарекомендувати державу на світовій міжнародній арені з точки зору високорозвиненої, конкурентоспроможної й економічно стабільної.

В таких умовах важливою є думка С. Кононенко, який досліджуючи «демократизацію в сучасних умовах міжнародних відносин» дійшов висновку, що потрібно враховувати стан зовнішніх умов міжнародного світу, в яких відбуваються глобалізаційні демократичні процеси, оскільки існує взаємозалежність між рівнем інтеграції міжнародних відносин та їх впливом на суспільство [84, с. 87 – 88].

Відзначимо, що при глобальній демократії формуються й реалізуються демократичні цінності, які можна впровадити в будь-якому суспільстві тоді, коли відповідне суспільство має на меті побудувати «демократичну, правову, соціальну державу, яка відповідала б за його розвиток» [71, с. 10].

Тому, вважаємо головною метою сучасного етапу розвитку України є демократизація суспільства та публічного управління в процесі впровадження принципів народовладдя, відкритості та верховенства права, за активної участі громадян у прийнятті управлінських рішень, що буде сприяти активній підтримці органів публічної влади як в середині, так і на міжнародній арені у світовому співтоваристві.

Повертаючись до дослідження С. Кононенка вважаємо слушною його думку стосовно того, що для того, щоб створити демократичне суспільство важливо виконати певні умови, а саме: впровадити демократію в більшості держав світу як на глобальному, так і на національному рівнях. Тобто, поширити демократію глобально в більшість держав світу, тоді й можливе виконання даних умов [84, с. 89 – 92].

Глобальне поширення демократії й демократизація залежать від якості демократичних цінностей, які привносять із собою всесвітні глобалізаційні процеси, від позитивних наслідків їх застосування, а також невід'ємного права народів і держав самостійно розробляти власну державну політику стосовно демократичного устрою.

З приводу цього, цікавою є для нас думка М. Головатого стосовно наявності в українського народу таких рис характеру й культури, як «волелюбність, демократизм, миролюбність, але на ряду з цим прогресує анархізм, схильність до бунтів й відстоювання власних інтересів, якщо вони не співпадають з державними» [38, с. 61]. Отже, як бачимо в українського народу є усі передумови для його демократизації.

На особливу увагу заслуговує думка Я. Циханської та А. Скудної стосовно визначення «демократії як основи й фундаменту правової держави й громадянського суспільства, тим стимулом, який спонукає до високого росту й розвитку, спирається в своїх трансформації та становленні на активні дії людей, виховуючи у них небайдужість до незаконної, протиправної або такої, що порушує права, свободи та законні інтереси громадян діяльності політичних діячів [171, с. 5].

Якщо говорити конкретно, глобальна демократія представляє собою невід’ємну частину всесвітніх глобалізаційних процесів, яка поглиблюючись в держави світу перетворюється на демократичний правовий режим, за якого в суспільство інтегруються західні демократичні цінності, а у народі, як єдиного законного джерела влади з’являються стимули до демократизації суспільства і публічного управління в державі.

Таким чином, дослідження всесвітніх глобалізаційних процесів та глобальної демократії дозволяє осмислити їх з точки зору необхідності впровадження саме глобальної демократії в сфері життя суспільства, шляхом їх демократизації, трансформації, формування власної державної політики, направленої на виявлення та подолання негативних наслідків глобалізації.

Виходячи з цього, характерними ознаками глобальної демократії є наступні (Рис. 1.1)

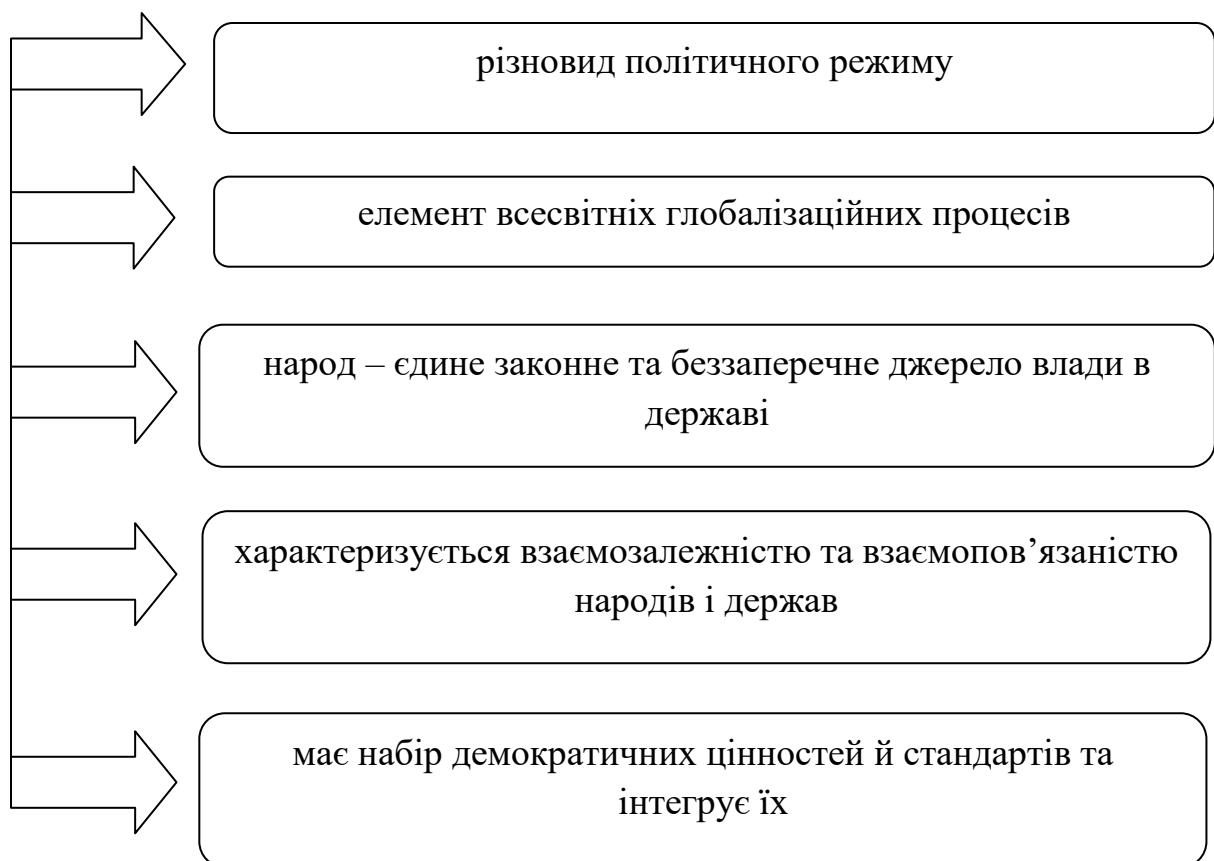

Рис. 1.1. Ознаки глобальної демократії (джерело: складено автором)

Джерело: сформовано автором

Проведений аналіз поняття, сутності, ролі й значення глобалізації та глобальної демократії дозволяє стверджувати, що всесвітні глобалізаційні процеси є невідворотними, швидко розповсюджуються, стираючи державні кордони, об'єднують народи та держави, можуть призводити до серйозних змін та зрушень в уже сформованому публічному управлінні й розвитку суспільства. У зв'язку із всесвітніми глобальними трансформаціями науковому дослідженню підлягає розвиток, функціонування та стан публічного управління в умовах глобальної демократії, що проявляється у поширенні демократичних цінностей за межі національних держав. Отже, в таких умовах держава поступово втрачає монополію на ухвалення суспільно значущих рішень, натомість набуває рис координатора та інтегратора багаторівневих управлінських процесів. Глобальна демократія не замінює національні демократичні інститути, вона лише створює нову конфігурацію публічної влади, актуалізуючи питання збереження ролі держава як основного гаранта прав і свобод громадян.

1.2. Ступінь розробки проблеми глобальної демократії у вітчизняній та зарубіжній літературі

У зв'язку з поглибленням, поширенням та невідворотністю всесвітніх глобалізаційних процесів особливого значення набуло питання впровадження глобальної демократії в національні держави світу. Важливим аспектом при розгляді даного питання постає визначення сутності та поняття глобальної демократії, виявлення та подолання проблем та перешкод, які виникають при впровадженні демократичних стандартів, цінностей та принципів на міжнародному й національному рівнях, а також визначення в чому полягає проблема глобальної демократії.

Серед науковців одним з найбільш дискусійних питань є «Виклики, які несуть у собі всесвітні глобалізаційні процеси для держав світу»,

«Перспективи і розвиток для суспільства й держави в умовах глобалізації». Великий внесок у формування думки й розвиток дослідження явища глобальної демократії забезпечили роботи І. Антипенко [10], О. Білорус [21], А. Вишневська [28], Р. Войтович [22], Д. Гелд [35], А. Кормич [86], М. Мельник [105], І. Поліщук [124], Т. Родік [141], Д. Ткач й Г. Білокур [163], М. Хаустова [170], Б. Юськів [183, 184] та інші.

Так, О. Білорус у своїй праці говорить про «посилення глобалізаційних конфліктів, а також про збільшення нових можливостей, викликів і загроз глобалізації. А тому необхідно шукати шляхи для того, щоб вирішити дані проблеми задля безпечного розвитку в умовах всесвітніх глобалізаційних процесів» [21, с. 328]. Отже, як бачимо дослідник звертає увагу на те, що глобалізаційні конфлікти посилюються у зв'язку з їх масовим поширенням в багатьох країнах світу і неготовністю народів жити в глобалізаційному світі, а також можливою відсутністю державних стандартів й механізмів, які б забезпечували суспільству готовність до життя в такому глобалізаційному світі й передбачали шляхи подолання небажаних негативних наслідків всесвітніх глобалізаційних процесів.

Тобто, аналізуючи дану думку можемо сказати, що виклики та загрози глобалізації виникають у зв'язку із збільшенням нових можливостей, які привносять із собою всесвітні глобалізаційні процеси, а суспільство, держави й публічне управління виявляються неготовими до таких глобальних змін. Тому, автор наголошує на пошуку таких шляхів вирішення даних проблем, які б могли забезпечити безпечний та високий розвиток суспільства до життя в складних сучасних умовах розвитку всесвітніх глобалізаційних процесів. Зазначене дозволяє зробити висновок, що важливим в умовах всесвітніх глобалізаційних процесів є народ, а держави повинні розробляти спеціальні програми у відповідній сфері, які б забезпечували безпечний розвиток суспільства у відносно новому глобалізованому світі.

Так, І. Антипенко, дослідивши виклики і загрози, які несуть у собі всесвітні глобалізаційні процеси для національних держав пропонує їх

розмежувати. Виходячи з цього дослідник глобальними викликами характеризує світові проблеми, які мають загальний характер та порушують стабільність, безпеку і функціонування життя суспільства, а також розвиток і функціонування міжнародних відносин у міжнародному співтоваристві. Як приклад, таким викликом на думку автора може бути «посилення економічної, військової та іншої спроможності суб'єктів глобалізаційного світу й міжнародних відносин» [10, с. 175].

І. Антипенко глобальні загрози зіставляє з конкретикою, тобто це фонове явище, яке має безпосереднє джерело. До глобальних загроз на його думку відносяться «міжнародний тероризм, міграційні процеси, релігійний екстремізм, торгівля зброєю та людьми й інші» [10, с. 175].

На нашу думку, всі ці глобальні виклики і загрози в сучасному світі можуть бути перешкодою для посилення ролі глобальної демократії в державах, оскільки механізми публічного управління неспроможні їх долати у зв'язку із послабленням національного суверенітету, зменшенням національного інтересу серед населення, неспроможності модернізації системи публічного управління в державі й відсутності вироблених заходів забезпечення подолання глобальних викликів та ризиків.

Саме тому, вважаємо у перспективі нашої держави повинно бути дослідження, вивчення й розробка комплексу заходів задля запобіганню наслідків глобальних викликів та ризиків, які несуть у собі всесвітні глобалізаційні процеси, глобальні перетворення, оскільки як було вже сказано раніше глобалізація процес невідворотний.

Ми погоджуємось з думкою Р. Войтович, яка наголошує на тому, що «для ефективної боротьби із глобалізаційними ризиками й викликами, метою кожної держави повинно бути створення ефективної системи управління розвитком суспільства, налагодження взаємовідносин між державами з приводу прийняття рішень щодо виявлення глобалізаційних викликів» [30, с. 91]. Тобто, ефективна боротьба з глобалізаційними викликами та ризиками тісно пов'язана зі створенням в державі якісної системи управління

суспільством, а також співпраця між державами й прийняття ними відповідних рішень з приводу виявлення, попередження й нейтралізації глобалізаційних викликів.

Так, на думку М. Хаустової, «на теперішній час Україна проходить багато випробувань, за такого держава і народ повинні бути спроможними долати виклики й внутрішньо-державні суперечності, проявити не аби яку жагу до незалежності й, проходячи трансформацію в умовах всесвітніх глобалізаційних процесів навчитися активно вливатися у зовнішній світ, який динамічно розвивається» [170, с. 33]. Усі ці активні дії суспільства являються вкрай необхідними й на даний момент розвитку нашої держави навіть актуальними, оскільки може слугувати поглибленню в Україні глобальної демократії у всі сфери життя населення, зокрема в публічне управління, яке є посередником між державою та суспільством й регулює найбільш важливі питання в державі.

Оскільки Україна є елементом, частиною всесвітніх глобалізаційних процесів, особлива увага повинна приділятися національній безпеці нашої держави. З цього приводу О. Косілова акцентує увагу на низці «загроз національній та інформаційній безпеці України», які виникають у зв'язку з масовим поширенням всесвітніх глобалізаційних перетворень, до яких дослідниця відносить: 1) поширення в міжнародному просторі неправдивої інформації, яка приносить шкоду інтересам України; 2) дезінформаційні впливи на свідомість та мислення суспільства шляхом розповсюдження в мережі Інтернет та засобами масової інформації; 3) розповсюдження інформації, яка чинить вплив та має на меті підірвати основні та цінності демократичного режиму в державі; 4) розголошення державної таємниці або іншої інформації, яка є секретною [88, с. 27].

Відзначимо, що всесвітні глобалізаційні процеси несуть в собі низку загроз та викликів для безпеки держав, оскільки поширюючись великими темпами залишають досить мало часу таким державам розробляти, формувати й максимально швидко й точно діяти в процесі поглиблення

глобалізаційних перетворень та їх впливу на всі сфери суспільно-державного життя населення.

Підсумовуючи вищесказане, стратегічною ціллю держав на думку О. Косілової для виявлення та нейтралізації загроз та наслідків всесвітніх глобалізаційних процесів мають бути наступні дії: 1) вироблення та вдосконалення на державному рівні відповідної нормативно-правової бази з даних питань; 2) підвищення наукового потенціалу серед науковців у відповідних галузях; 3) вдосконалення системи захисту інформаційної бази даних; 4) інші дії, направлені на нейтралізацію загроз глобалізаційного світу [88, с. 27].

Заслуговує на увагу й думка М. Хаустової, яка наголошує на «нездатності держав в сучасних умовах регулювати й контролювати процеси глобалізації, внаслідок чого послаблюється їх суверенітет». Таким чином, всесвітні глобалізаційні процеси руйнують національний суверенітет, національну державу, трансформуючи вже усталені й сформовані форми державного устрою й публічне управління [170, с. 35]. З цього приводу відзначимо, що державний суверенітет є першочерговою гарантією незалежності будь-якої держави світу як всередині, так і на міжнародній арені, оскільки суверенність держави захищається внутрішніми законодавчими актами й міжнародними і є непорушною.

Так І. Антипенко, звертає увагу на докорінні зміни фундаментальних властивостей влади «в державі у зв'язку з поглибленням всесвітніх глобалізаційних процесів й перетином ними державних кордонів» [9, с. 66]. Вважаємо, що у вирі їх розповсюдження однією з актуальних проблем у сучасному світі окрім збереження національного суверенітету є ще й проблема збереження публічної влади в державі, якщо вона відповідає інтересам народу, забезпечуючи його основоположні права, свободи та законні інтереси.

Хоча, останнім часом вирує тенденція, завдяки якій національні держави послаблюються, підпадаючи під вплив всесвітніх глобалізаційних

процесів, однак, вважаємо, що саме від гнучкості публічної влади, яка відіграє вирішальну роль в протистоянні глобалізаційним викликам й залежить збереження національних держав [66, с. 201]. Таким чином, аналізуючи дане твердження, можна зазначити, що публічна влада, а саме якість її сформованості, розвитку й гнучкість відіграє велике значення в протистоянні негативним наслідкам глобалізації та збереження національного суверенітету.

Про руйнацію кордонів між державами задля забезпечення взаємозв'язку й взаємозалежності, так як кордони стали перепорою для розвитку, говорять й у своєму дослідженні Д. Ткач і Г. Білокур. За таких обставин держави змушені були послаблювати свої бар'єри з метою подальшої інтеграції своїх економік [163, с. 29]. В той же час глобалізація як об'єктивний процес об'єднання країн в єдину світову систему поглиблюючись в державах, і стираючи державні кордони здійснює вплив, як позитивний, так і негативний, на управління державою.

Також, оскільки більшість країн світу є багатонаціональними, важливою для нас є думка А. Вишневської й К. Петренко, які слушно зазначають, що «в результаті розповсюдження глобалізації загострюються міжнаціональні відносини й, таким чином, стримується національне будівництво» [28, с. 35]. Ми вважаємо, що вищевказані наслідки всесвітніх глобалізаційних процесів можуть зашкодити впровадженню справедливої глобальної демократії як на міжнародному рівні через загострення геополітичного суперництва за ресурси, так і на національному, оскільки зменшує вплив національних урядів, тому що ключові економічні та політичні рішення приймаються транснаціональними корпораціями чи міжнародними інституціями, що веде до незадоволення громадян і підриває довіру до демократичних інститутів.

Так, Д. Гелд зазначає, що «в реаліях сьогодення демократія й практика демократичної теорії проходять серйозні випробування, у зв'язку із розвитком світової економіки, розвитком транснаціональних корпорацій та

тиску, який вони здійснюють на національні уряди». Разом із цим, автор висловлює думку стосовно «можливості створення й встановлення на основі демократії нового світового устрою» задля зупинення й подолання небажаної політики міжнародних організацій й міжурядових корпорацій й подолання негативних наслідків всесвітніх глобалізаційних процесів [35, с. 9 – 10].

Важливим аспектом в даному питанні є побудова світового порядку, здатного забезпечити належний розвиток всього світоустрою, так як від цього залежить розвиток і співіснування держав, народів і всього співтовариства [36, с. 403]. В той же час, на нашу думку, побудова нового світового порядку не повинна зводитись до встановлення у світі єдиного міжнародного центру прийняття рішень, які будуть обов'язкові до виконання усіма суб'єктами міжнародного співтовариства, оскільки дана ситуація може призвести не до впровадження й розвитку глобальної демократії, а до знецінення її сутності, що може унеможливити розвиток національних держав й громадянського суспільства.

В той же час на нашу думку необхідно відрізнити поняття «єдиного міжнародного центру прийняття рішень», створення якого ми вважаємо недопустимим з точки зору подальшого занепаду глобальної демократії, а не її впровадження й поняття «глобальне управління».

Так, Б. Юськів під «глобальним управлінням» пропонує розуміти процес, в ході якого суб'єкти світового співтовариства, тобто глобальні актори згладжують негативні та посилюють позитивні наслідки всесвітніх глобалізаційних процесів для суспільства, за допомогою спеціальних методів і засобів, які є актуальними на різних рівнях локалізації [184, с. 121]. З огляду на це, на нашу думку дослідник віддає перевагу глобальному управлінню, оскільки в ході глобального управління суб'єкти світового співтовариства працюють над нівелюванням негативних та посиленням позитивних наслідків всесвітніх глобалізаційних процесів для людства, використовуючи при цьому такі механізми, які є актуальними при використанні на різних масштабах територій.

Однак, на особливу увагу при цьому заслуговує думка щодо «об'єднання міжнародного порядку задля вирішення й подолання небажаних наслідків всесвітніх глобалізаційних процесів, які виникають у глобалізованому світі». Так, М. Фесенко зазначає, що вирішення проблем, які виникають на глобальному рівні у зв'язку з поширенням всесвітніх глобалізаційних процесів слугує запорукою якісного розвитку суспільства й недопущення занепаду в його розвитку [167, с. 26]. Дослідник вважає, що саме міжнародна консолідація являється важливою умовою регулювання суспільних відносин й забезпечення стабільного розвитку міжнародного співтовариства, формування нового міжнародного порядку, а саме: переформатування міжнародної ролі держави, зростання й поширення впливу транснаціональних компаній або неурядових організацій, всесвітня інтеграція суспільних процесів, взаємозв'язок і взаємозалежність тощо [166, с. 95].

Істотного значення щодо проблем та перспектив формування нового міжнародного порядку, в якому має місце демократія набуває питання важливості впровадження та покладення основних цінностей, які складають основу світового порядку й мають значення для розвитку міждержавних зв'язків. До таких цінностей зокрема відносяться: «1) свобода, тобто захист, гарантування та дотримання прав людини; 2) рівність, а саме можливість та невід'ємне право народу й держав користуватися усіма благами, необхідними для їх розвитку; 3) солідарність, тобто справедливий розподіл витрат та солідарності при вирішенні глобальних проблем відповідно до принципу соціальної рівності та справедливості; 4) терпимість, яка проявляється у повазі серед суспільства, незалежно від віросповідання, культури, мови та інших особливостей» [168, с. 117 – 118].

Якщо говорити конкретно, то сутність глобалізації полягає в її багатоаспектності, тобто виникають кардинальні зміни у всіх сферах життя суспільства. Але не слід забувати, що глобалізація має на меті об'єднати людство в єдине ціле, так як всесвітні глобалізаційні процеси будуються на

співпраці держав світового співтовариства в різних сферах їх спільної діяльності [36, с. 515]. Тобто, в даному випадку мова йде про об'єднання народів задля їх блага й спільної взаємодії і діяльності, а не про управління єдиним центром прийняття рішень усією світовою спільнотою.

До того ж у зв'язку з незворотністю всесвітніх глобалізаційних процесів, жодна держава міжнародного співтовариства не може протистояти таким процесам [37, с. 74]. Дане твердження є доречним, оскільки на повісті дня як високорозвинених, так і країн, які знаходяться на стадії середнього розвитку повинні бути поставлені й розглянуті питання щодо виявлення, формування й розробки комплексу методів та заходів для запобігання або подолання негативних наслідків, які привносять із собою всесвітні глобалізаційні процеси, проходячи через державні кордони держав світу й впроваджуючись у всі сфери життя суспільства.

Однак, на ряду з поширенням всесвітніх глобалізаційних процесів з'являється принципова «необхідність у збереженні ідентичності на регіональному рівні за таких умов» [37, с. 100]. Тобто, мається на увазі об'єднання кількох держав світу в одну організацію чи союз задля співпраці й уникнення негативних наслідків всесвітніх глобалізаційних процесів, що стало логічною відповіддю на масове поширення глобалізації.

Думка І. Поліщук є вірною в тому, що «новий світовий порядок включає в себе глобальний аспект, так як формується на планетарному рівні», оскільки всесвітні глобалізаційні процеси на даний період являються ведучою й провідною тенденцією суспільного розвитку [124, с. 32]. Так, відзначимо, що високий та якісний суспільний розвиток є метою нового світового порядку, який формується на планетарному рівні у зв'язку з поширенням всесвітніх глобалізаційних процесів.

У той же час М. Мельник і І. Залуцький, досліджуючи глобалізаційні чинники розвитку суспільства й економіки встановили, що «головною умовою розвитку суспільства в сучасному світі є глобальна взаємодія», оскільки на сьогоднішній день жодну державу світу не оминуть всесвітні

глобалізаційні процеси, які до того ж трансформуються й поглиблюються, змінюючи світоглядні орієнтири [105, с. 16]. А за такого, «всесвітні глобалізаційні процеси формують та визначають всезагальний розвиток всієї світової політики й економіки» [105, с. 14]. Тобто, відбувається формування й трансформація сфер суспільно-політичного життя населення.

За таких обставин, особливого значення набуває питання модернізації самої держави задля впровадження в найближчому майбутньому глобальної демократії. Виходячи з цього, ми повністю погоджуємось з думкою А. Кормич стосовно «важливості й необхідності модернізації», оскільки вона підкреслює ефективність розвитку життя суспільства, держави й сфер їх функціонування, а також є саме тим показником, який підкреслює демократичну, соціальну й політичну трансформацію населення [86, с. 49].

Отже, досліджуючи думки авторів з питань щодо розповсюдження всесвітніх глобалізаційних процесів та поширення глобальної демократії з метою подальшого її впровадження слід зазначити, що в сучасних умовах розвитку нашої держави саме впровадження та поширення глобальної демократії є важливим аспектом для розвитку громадянського суспільства, становлення України як країни високого рівня розвитку як всередині, так і на міжнародній арені, й таким чином модернізацією держави, суспільства й публічного управління, як найбільш важливої сфери управління в ній.

Ми погоджуємось із Л. Сай, В. Назаренко та А. Осередчуком в тому, що всесвітні глобалізаційні процеси відбуваються й розповсюджуються у зв'язку з розвитком суспільства в різних сферах його діяльності із залученням більшості країн світу, так як результатом всесвітньої глобальної трансформації являється об'єднання цих країн в єдину взаємопов'язану систему. Так, на думку дослідників «всесвітні глобалізаційні процеси виникли у зв'язку з еволюційним розвитком світу». Однак, їх поглиблення і розвиток призвело до виникнення проблем і ситуацій, у зв'язку з чим з'явилася гостра необхідність в об'єднанні країн світу задля пошуку причин виникнення відповідних проблем і ситуацій, формування відповідної

державної політики та пошуку, створення й забезпечення комплексу стандартів і методів для подолання негативних наслідків, які несуть у собі всесвітні глобалізаційні процеси [144].

На ряду з проблемами, які несуть у собі всесвітні глобалізаційні процеси в сучасному світі гостро відчувається проблема розповсюдження й впровадження глобальної демократії в національні держави світу й усі сфери життя суспільства, зокрема й в публічне управління, як однієї з найважливіших сфер в державі.

Адже від того, наскільки ефективним буде публічне управління в державі залежить успішність трансформації українського суспільства на шляху до «формування відносно нової управлінської культури» [118, с. 34]. На нашу думку, формування такої культури в суспільстві може бути запорукою впровадження глобальної демократії в нашій державі в майбутньому.

Ми вважаємо, що впровадження глобальної демократії є проблемою для більшості світової спільноти, оскільки всесвітні глобалізаційні процеси самі по собі, розповсюджуючись вже несуть ряд проблем, наслідків, викликів і загроз. А тому, у зв'язку з їх масовим поширенням, динамікою та швидкістю їх розповсюдження, держави й суспільство виявляються неготовими ще й до впровадження глобальної демократії. Так, на нашу думку, в суспільстві залишається страх недовіри демократії у випадку її впровадження, а тому, з урахуванням таких обставин народ не готовий до впровадження глобальної демократії, яка в сучасних умовах є найкращим варіантом для його розвитку.

Т. Родік слушно зазначає про «необхідність розвитку політичної культури в суспільстві», яка повинна знаходитись на досить високому рівні і яка формується в процесі демократизації, адже це потрібно для утвердження демократії. Так, автор зазначає, що для формування високої культури у населенні необхідно зробити ряд відповідних дій, а саме: «1) здійснення відповідних заходів у найбільш важливих сферах життя населення; 2) зміна існуючих соціально-політичних структур; 3) формування у населення

демократичної культури; 4) формування та розвиток у населення демократичних цінностей» [141, с. 13].

Автор вважає, що від рівня демократії в суспільстві і від ефективності реформування відповідних сфер життя населення й залежить рівень демократизації в державі. Відзначимо, що чим вище якість демократизації суспільства й найбільш важливих сфер його життя, зокрема публічного управління, тим більший шанс у такого населення сформувати громадянське суспільство й побудувати демократичну державу з високим рівнем розвитку.

Важливим для нас є висновок Н. Хамітова й Я. Любивого, які визначили, що саме «баланс у розвитку держави і громадянського суспільства України в теперішніх умовах обумовлює її глобальний розвиток як суб'єкта міжнародного співтовариства». Відповідно, такий баланс є критерієм та показником фактично діючої реальної демократії, а не тільки юридично закріпленої [169, с. 147]. Отже, як бачимо автори показують, що майбутнє України як суб'єкта глобального світу будується на взаємодії громадянського суспільства й держави.

З цього приводу важливим для нас є висновок І. Динник стосовно того, що Україні необхідно показувати всій світовій спільноті свою готовність до співробітництва та становлення й процвітання її на міжнародній арені як високорозвиненої, сильної та демократичної держави. Автор вважає, що цього можна досягти тільки при «взаємодії й розвитку взаємовідносин між державою та суспільством», що стало актуальним в сучасному світі у зв'язку з розвитком та поширенням всесвітніх глобалізаційних процесів [55]. Таким чином, підкреслюється роль актуальної та необхідної взаємодії суспільства й держави з метою посилення становища України на міжнародній арені серед суб'єктів глобального світу.

В той же час, тільки в ході всезагальної взаємодії між державою та суспільством, вирішення низки проблем, які виникають в результаті глобалізації можна досягти мети стосовно впровадження глобальної

демократії, наслідком якої є формування, розвиток й становлення правової демократичної держави та громадянського суспільства [41].

Виходячи з цього, О. Євтушенко визначив громадянське суспільство як: «вільне демократичне правове цивілізоване суспільство, де немає місця режиму особистої влади, класової ненависті, тоталітаризму, насильству над людьми, де в пошані закон і мораль, принципи гуманізму й справедливості, тобто це суспільство розумного балансу інтересів різних соціальних верств» [60, с. 66]. Отже, в даному визначенні бачимо задатки не тільки для становлення громадянського суспільства, а й для впровадження глобальної демократії в нашій державі, що є нагальною потребою в сучасних умовах розвитку України.

Слушно зазначає Д. Білокопитов, що розвиток й становлення демократії в державі нерозривно пов'язано з формуванням й розвитком громадянського суспільства [20, с. 115], оскільки феномен громадянського суспільства можливий лише в правовій, демократичній державі. Тобто, автор намагався роз'яснити, що громадянське суспільство і демократія взаємопов'язані, взаємодоповнюючі й взаємозалежні одне від одного, оскільки громадянське суспільство існує в демократичній державі, а рівень розвитку демократії залежить від рівня розвитку громадянського суспільства. Таким чином, взаємопов'язаність та взаємозалежність громадянського суспільства й демократичної держави є необхідною складовою їх співіснування й високорозвинутості.

Так, ми поділяємо думку О. Скрипнюк, стосовно того, що «демократія розвивається та стає основою державного управління тільки в тій державі, де є спільні інтереси й процвітають фундаментальні цінності серед більшості громадянського суспільства». У своєму дослідженні автор підкреслює, що демократія занепадає у випадку відсутності або деградації єдності цінностей у громадянському суспільстві [150, с. 44].

Так, О. Лебедева логічно й обґрунтовано приходить до висновку, що «демократія потребує постійного розвитку та удосконалення як і будь-яке

явище суспільно-державного життя» [99, с. 506]. Тобто, важливою складовою поширення й розвитку глобальної демократії є удосконалення й розвиток такого фундаментального явища як «демократія». При цьому важливість проявляється в розвитку демократії на національному рівні, яка в подальшому може сприяти впровадженню глобальної демократії з мінімальними затратами й мінімальними небажаними та негативними наслідками як для суспільства, так і для держави в цілому.

Підтримуємо думку Т. Андрійчук, яка зазначає, що на сьогоднішній день «демократія є вірним способом організації та діяльності влади в державі, незважаючи навіть на недосконалість сучасної демократії та ризики, якими супроводжується її розвиток». Дослідниця вірно зазначає, що необхідно здійснювати заходи й шукати шляхи подолання проблем, які виникають в процесі впровадження демократії та її цінностей у сфери життя суспільства [6, с. 54].

Слід зазначити, що важливим для нас є висновок Т. Бодун, згідно якого «рівень розвитку демократії є передумовою якісного управління в державі, яке до того ж гарантує стабільний розвиток демократичного режиму, а також впровадження й поширення основоположних засад демократизму в діяльності органів публічного управління» [23]. Згідно зазначеного, увага акцентується на взаємопов'язаності публічного управління й рівня розвитку демократії в державі, а також впровадженні, розповсюдженні й забезпеченні конституційних засад демократії в діяльності органів публічного управління.

В той же час І. Застава наголошує на сучасній тенденції світового співтовариства, відповідно до якої відбувається «глобальна демократизація», тобто процес переходу більшості держав світу до демократичного режиму й зниження рівня конфліктності серед суб'єктів міжнародних відносин [72, с. 12]. Якщо говорити конкретно, явище «глобальної демократизації» означає поширення й впровадження глобальної демократії в держави світу й громадянське суспільство, в результаті чого відбувається нівелювання й зниження конфліктності й суперечностей серед міжнародної спільноти, так

як відбувається процес зближення й взаємопов'язаності суб'єктів міжнародних відносин.

Таким чином, дослідження проблем глобальної демократії, викликів та загроз, які несуть із собою всесвітні глобалізаційні процеси дозволяє осмислити факт необхідності впровадження глобальної демократії в усі сфери суспільно-державного життя. Варто зауважити, що разом із викликами, загрозами, негативними наслідками всесвітніх глобалізаційних процесів, як явища глобального характеру, впровадження глобальної демократії являється позитивним моментом серед усіх процесів глобалізації, частиною яких вона є, оскільки вже сама демократія є надією для народу на високий суспільний розвиток й краще життя.

Особливої уваги заслуговує той факт, що в сучасних умовах розвитку України в ході поширення всесвітніх глобалізаційних процесів, частиною яких є наша держава, актуальним є впровадження глобальної демократії, а тому, з урахуванням цього й, необхідність посилення ролі публічного управління як координатора інтересів громадян, бізнесу та глобальних акторів; впровадження демократичних стандартів, принципів прозорості, підзвітності та верховенства права, зберігаючи відповідальність за забезпечення легітимності та підзвітності влади.

Актуальність впровадження глобальної демократії в сфері суспільно-державного життя посилює значущість прямої та мережевої демократії, включно з глобальними громадянськими ініціативами. Усвідомлення громадянами взаємозалежності прав, обов'язків і спільної відповідальності за глобальні проблеми. Підвищення впливу громадянського суспільства соціальних рухів і експертних спільнот на публічну політику.

Таким чином, з урахуванням проведеного аналізу можна дати визначення глобальної демократії як різновиду всесвітніх глобалізаційних процесів, в ході яких відбувається демократизація суспільства, поширюються демократичні цінності, процедури і стандарти (верховенство права, права людини, чесні вибори) за межі національних держав, тобто на міжнародному

рівні відбувається демократизація міжнародних інституцій та управління, міжнародні організації (ООН, СОТ тощо) стають більш прозорими та підзвітними громадськості, а не лише урядам, глобальна демократія як відповідь на виклики глобалізації стає інструментом боротьби з авторитаризмом, умовою демократичних перетворень у всіх сферах життя, включаючи міжнародні відносини.

Підсумовуючи зазначимо, що вивчення проблеми глобальної демократії у вітчизняній та зарубіжній літературі дозволяє зробити наступні висновки:

- по-перше, перспективи розвитку держави і суспільства в умовах глобальної демократії характеризуються суперечливістю, тому що з одного боку, вони відкривають можливості для розширення демократичної участі громадян, підвищення прозорості та ефективності публічного управління, з іншого – створюють ризики втрати реального демократичного контролю;

- по-друге, сталий розвиток глобальної демократії можливий лише за умови збереження держави як ключового гаранта прав людини, водночас інтегрованої у багаторівневу систему демократичного врядування;

- по-третє, публічне управління в умовах глобальної демократії стає інструментом демократичної координації, де держава виступає посередником між глобальними інститутами, національними інтересами та потребами громадянського суспільства.

1.3. Сучасні підходи до ролі публічного управління в умовах глобальної демократії: світовий досвід

В умовах глобальної демократії публічне управління, що є посередником між державою та суспільством трансформується від суто бюрократичного контролю до гнучкої, прозорої діяльності, орієнтованої на участь громадян та розв'язання глобальних викликів.

Модернізація публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії спрямована на адаптацію національної системи управління до умов глобалізації, а тому відбувається в наступному порядку:

- розбудови гнучкої, незалежної та якісної системи публічного управління, здатної швидко реагувати на глобалізаційні процеси та внутрішні виклики, забезпечуючи стійкість та розвиток держави;
- забезпечення прозорості, особливо у формуванні політики та наданні послуг, переходу від бюрократичної до сервісної моделі, задля подолання корупційних ризиків;
- впровадження та використання сучасних інформаційних технологій (цифровізація) для покращення адміністративних процесів та взаємодії з громадянами;
- забезпечення сталого розвитку, задоволення суспільних потреб, захист прав, свобод та законних інтересів громадян;
- інтеграція в управлінні демократичних цінностей з метою наближення публічного управління до демократичних європейських стандартів на шляху євроінтеграції.

Оскільки від якісного й ефективного публічного управління залежить розвиток й становлення як громадянського суспільства, так і самої держави, на протязі останніх років даним питанням приділялася й приділяється значна увага науковців, зокрема таких як В. Адамовська [1], М. Андрієнко та П. Гаман [5], В. Андріяш та О. Євтушенко [7], Т. Бельська [19], О. Вольська [31], Ю. Горенко [44, 47], В. Дабіжа, [51], А. Карапетян [78], Ю. Ковбасюк [79], А. Колодій [81], О. Кристесіашвілі [93], Б. Мельниченко [107], С. Пермінова [119], О. Решота [140], Н. Сидоренко, [147, 148], Є. Таран [157] та інші.

У своїх дослідженнях науковці висвітили найбільш вагомий й актуальний питання, які виникають в процесі трансформації публічного управління під впливом всесвітніх глобалізаційних процесів та глобальної демократії. Тож розглянемо думки науковців з відповідних питань. Слід також відзначити, що

особливу увагу при дослідженні даного питання необхідно приділити також змісту публічного управління, зокрема дати характеристику «публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії».

Так, на сьогоднішній день глобальна демократія виступає стимулом до співпраці держав у світовому співтоваристві, оскільки є показником високого рівня розвитку громадянського суспільства, відіграє важливу роль в становленні й розвитку інститутів громадянського суспільства, здійснює вплив як на зовнішні відносини, так і на внутрішні, а також на суспільно-державні відносини [46, с. 545].

Отже, як бачимо існує певний взаємозв'язок між глобальною демократією та публічним управлінням, що проявляється в наступному:

1) в умовах глобальної демократії відбувається трансформація публічного управління через впровадження принципів «доброго врядування», цифровізацію та адаптацію законодавства та управлінських процедур до норм Європейського Союзу;

2) завдяки демократизації, верховенстві права, посилюється захист прав, свобод та законних інтересів громадян, для мінімізації корупції впроваджуються електронні послуги (наприклад, застосунок «Дія»), однак корупція залишається серйозною проблемою для ефективного управління;

3) запровадження європейських демократичних цінностей, принципів та стандартів;

4) завдяки впливу глобальної демократії на публічне управління забезпечується сталий розвиток та стабільність управління в умовах воєнних та демографічних викликів;

5) підвищення ефективності системи управління в умовах пандемії, економічних криз та воєнної агресії, що вимагає гнучкості та швидкості.

На нашу думку, публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії поступово трансформується у гнучку, прозору та ефективну систему й, таким чином, може стати більш ефективним в управлінні суспільно-державними відносинами.

З цього приводу цілком слушною є думка М. Андрієнко та П. Гаман стосовно проникнення всесвітніх глобалізаційних процесів у внутрішньо-державні відносини через найбільш розповсюджені сфери та канали впливу, такі як економіка, інформаційна безпека та міжнародно-правові [5, с. 7]. Таким чином, проникаючи у сфери суспільно-державного життя, всесвітні глобалізаційні процеси можуть змінювати, модернізувати й впливати на публічне управління, змінюючи його при цьому.

Суттєвим аспектом при розгляді й дослідженні даного питання є розуміння того, що собою представляє публічне управління.

Так, О. Євтушенко визначив: «державне управління як свідомий, практичний, організуючий та регулюючий вплив держави через систему її органів на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, збереження або перетворення, що спирається на її владну силу» [59, с. 24].

Виходячи з цього, прослідковується прямий взаємозв'язок між державою та суспільством, де публічне управління являється не тільки посередником між ними, а й регулятором суспільної життєдіяльності. Таким чином, публічне управління представляє собою владну діяльність органів публічної влади з приводу організації, регулювання, збереження та впорядкування суспільної життєдіяльності людей, в якій держава являється суб'єктом управління, а суспільство об'єктом.

В. Адамовська під терміном «державне управління» пропонує розуміти «систематичне здійснення державного впливу на сфери життєдіяльності людини й громадян, його мислення та діяльність, реалізуючи при цьому державну політику, розроблену на принципі публічності» [1]. Отже, як бачимо в основі публічного управління лежить принцип здійснення впливу, метою якого є реалізація державної політики у відповідних питаннях.

При цьому В. Адамовська наголошує, що від того, наскільки ефективно буде сформована й діяти система управління, залежить створення, формування та становлення «демократичної, правової, незалежної соціальної держави», яка буде діяти в інтересах суспільства [1]. Так, виходячи з цього,

ефективність сформованості публічного управління безпосередньо впливає на ефективність діяльності такого управління. Вважаємо, що під ефективною сформованістю публічного управління слід розуміти уміння протистояти й долати виклики, загрози й негативні наслідки всесвітніх глобалізаційних процесів, результатом чого в майбутньому може стати впровадження глобальної демократії в публічне управління.

Також відзначимо, що ефективне публічне управління в державі є запорукою високого розвитку й зростання держави на міжнародній арені, як суб'єкта міжнародних відносин.

В. Андріяш та О. Євтушенко у своєму дослідженні наголошують, що «провідною ідеєю сутті поняття публічного управління є діяльність влади, яка спрямована на організацію, координацію та регулювання взаємодії між органами публічної влади та суспільством» [7, с. 56]. З даного твердження випливає взаємозв'язок між органами публічної влади та суспільством, в основу якого покладено управлінську діяльність, тобто вплив на суспільно-державні відносини з метою узгодження між ними взаємовідносин.

З цього приводу О. Вольська зазначає, що «основна місія публічного управління полягає в підвищенні рівня суспільного розвитку в соціально-економічній сфері» [31, с. 16]. Важливим для нас є висновок О. Вольської в тому, що «у зв'язку з багатогранністю поняття публічного управління, воно охоплює як державне управління, так і місцеве самоврядування» [31, с. 17]. Таким чином, бачимо, що публічне управління є поняттям більш широким, всеохоплюючим й універсальним, навідріз від державного управління, й включає в себе також і місцеве самоврядування.

Про всеохопленість сфер впливу публічного управління говорить А. Оксенюк, наголошуючи, що: «публічне управління в адміністративно-політичній сфері представляє собою організаційну та регулюючу здатність держави впливати на будь-яку сферу життя суспільства, до яких відносяться: оборона й національна безпека, внутрішні справи, юстиція та державна політика на міжнародному рівні» [111, с. 168]. Тобто, автор таким чином

доводить, що публічне управління це найголовніша сфера суспільно-державного життя, оскільки його дія та вплив розповсюджуються на всі сфери життя суспільства, як всередині держави, так і на міжнародній арені.

Таким чином, роль публічного управління в державі є значною та ваговою, а тому актуальним постає питання посилення його ролі в умовах глобальної демократії, впровадження якої може стати головним в протистоянні глобалізаційним негативним викликам.

Так, Н. Сидоренко у своєму дослідженні наголосила, що «фактична незалежність України та демократизація українського народу залежать від підвищення ролі громадян у сфері публічного управління», завдяки активації його участі у даній сфері, оскільки співпраця між владою та громадськістю на сьогоднішній день є вкрай актуальною [147, с. 229]. Отже, з даного твердження випливає важливість ролі демократії в державі, суспільстві та формуванні державної політики, що підкреслюється необхідністю посилення ролі суспільства в управлінні та прийнятті рішень в державі.

Саме тому, важливим для нас є визначення сутності публічного управління в дослідженні Н. Сидоренко, яка стверджує, що це «можливість органів публічного управління перетворювати інтереси суспільних груп на політичні рішення та вдало їх виконувати» [147, с. 230]. Тобто, формування, розвиток та функціонування публічного управління саме тому й потрібно, щоб діяти в інтересах громадян на законному рівні, не обмежуючи при цьому їх права та свободи.

Так, на думку Т. Бельської, сучасне управління стикається з викликами, які привносять із собою всесвітні глобалізаційні процеси. За такого, дослідники й політики сумніваються з приводу того чи залишилися життєздатними управлінські структури, які функціонували в попередні періоди розвитку суспільства, а саме до тих перетворень, які відбуваються у сучасному світі у зв'язку з поглибленням процесів глобалізації [19, с. 50].

Зазначене дозволяє зробити висновок про настання негативних наслідків для публічного управління держав, які виявилися неготовими до

поглиблення всесвітніх глобалізаційних процесів. А тому, як зазначає Т. Бельська, й існують сумніви серед науковців, політиків та представників публічної влади щодо життєздатності публічного управління в сучасних умовах розвитку й поширення всесвітніх глобалізаційних процесів.

Таким чином, розвиток публічного управління в умовах всесвітніх глобалізаційних процесів та перетворень на сьогодні є досить актуальною темою, оскільки, як вже було зазначено раніше вищевказані процеси є неминучими й торкаються всіх сфер суспільно- державного життя, а публічне управління в державі є основною сферою впливу на суспільство, посередником між державою й суспільством виконуючим інтереси суспільства, та діючим в межах закону й на благо громадян.

Повертаючись до дослідження Т. Бельської, яка проаналізувавши й дослідивши «Публічне управління в умовах глобалізаційних викликів» підсумувала, що «для підвищення якості публічної політики представниками публічної влади створюються відповідні стратегії, які визначають основні цілі суспільства» [19, с. 58]. Отже, з цього слідує, що публічне управління функціонує задля суспільних інтересів, а якість такого функціонування визначається створеними стратегіями, в яких закріплено основні цілі суспільства з метою їх реалізації в державній політиці.

На думку Ю. Ковбасюка, всесвітні глобалізаційні процеси в сучасному світі приводять до «перереформатування» усталеної світової структури, в результаті чого піддаються коригуванню національні системи публічного управління, змінюються стратегії суспільно-державного розвитку, що призводить до породження взаємної залежності у світі [79, с. 6]. Так, дослідник вважає, що взаємозалежність держав у світі визначає рівень їх сталого розвитку і є можливістю протистояти викликам, які привносять за собою всесвітні глобалізаційні процеси.

На нашу думку, об'єднання держав задля спільної мети в протистоянні викликам та загрозам, які несуть із собою всесвітні глобалізаційні процеси є вірним рішенням, оскільки тільки за допомогою спільних зусиль, розробки

спільних стратегій з приводу протистояння глобалізаційним негативним викликам, створення механізмів впливу можна протистояти даним викликам, впливати на них й подолати настання негативних наслідків.

Ю. Ковбасюк у своєму дослідженні наголошує на тому, що протистояти негативним глобалізаційним викликам може тільки така держава, в якій на високому рівні сформована система управління, може реалізувати «геополітичну стратегію розвитку», в змозі захистити власний суверенітет, а також вміє орієнтуватися в глобалізованому просторі [79, с. 6]. З огляду на зазначене цілком слушно зауважити, що вищеперелічені фактори відносять до публічного управління, а тому від рівня розвитку й якості сформованості публічного управління в державі залежить її можливість протистояти глобалізаційним викликам.

Наскільки ефективним буде публічне управління й залежить ефективна діяльність держави, як зазначає Н. Сидоренко, говорячи про «модернізацію публічного управління й наближення його до міжнародних тенденцій розвитку», адже від цього, на думку автора, буде залежати ефективна діяльність органів публічного управління в державі [148, с. 60].

У своєму дослідженні Н. Сидоренко звертає увагу на необхідності сучасної системи публічного управління гармоніювати, сприяти та породжувати інноваціям, привнесеними з всесвітніми глобалізаційними процесами, оскільки такі інновації стали запорукою конкурентоспроможності держав на міжнародній арені [148, с. 60].

Однак, ми не можемо погодитись з такою думкою, оскільки вважаємо, що кожна держава повинна розвиватись в першу чергу за своїм напрямком діяльності, в межах своїх сформованих норм та правил, реалізуючи державну політику, яку було сформовано для власних громадян. А тому, що стосується інновацій зовнішнього світу, вважаємо, що такі інновації, які можуть бути проривом в сучасному світі для одних держав, можуть нести негативні наслідки для інших держав та їх громадян.

На думку В. Дабіжи основою для пошуку й формування нових дієвих та ефективних методів та засобів здійснення управління й реалізації міжнародної політики є інтеграція, тобто вироблення, поширення, інтегрування й запровадження як на міжнародному, так і на національному рівнях, «інтеграційних стратегій для публічного управління» з метою його модернізації й наближення до європейських стандартів, у зв'язку з обранням Україною курсу євроінтеграції [51, с. 201]. З цього приводу зазначимо, що модернізація публічного управління для України в умовах глобальної демократії буде ефективною та дієвою, якщо вона спрямована на цифрову трансформацію, адаптацію до стандартів ЄС, підвищення якості послуг, децентралізацію та впровадження інноваційних методів. Все це дозволить системі публічного управління протистояти сучасним глобалізаційним викликам, що й стане запорукою його якісного розвитку й ефективної діяльності його органів в державі.

Так, С. Пермінова вважає, що всесвітні глобалізаційні зміни, які відбуваються досить потужно стали поштовхом до необхідності створення «нової управлінської парадигми», яка включає в себе набір ідей та уявлень й спроможна вирішувати протиріччя, що виникають в науці, пояснюючи вже накопичену інформацію й створити умови для подальшого поглиблення знань [119].

Таким чином, відзначимо, що для публічного управління у вирі постійних всесвітніх глобалізаційних процесів необхідне дослідження науковцями феномену глобальної демократії в контексті публічного управління, розробка ідей щодо ефективного управління в державі на основі аналізу накопиченого емпіричного матеріалу як вітчизняного, так і зарубіжного, створення нової стратегії управління, яка б відповідала демократичним цінностям з метою її запровадження у суспільно-державне життя.

Про нагальність реформування системи публічного управління в нашій державі говорить І. Григорчак, говорячи про «глибоку кризу», в якій

опинилася наша держава в реаліях сьогодення. Однак, дослідник зазначає, що на теперішній час в Україні діють три системи публічного управління, а саме командно-адміністративна, класична веберівська та новий публічний менеджмент. З огляду на зазначене, автор вважає, що в процесі демократичних реформ система публічного управління за таких обставин є неефективною, а тому відсутній розвиток суспільного прогресу в державі [48, с. 31].

Аналізуючи вищевказану думку, ми вважаємо, що якість та ефективність діяльності публічного управління залежить не від кількості існуючих систем управління в державі, а від того наскільки публічне управління являється демократичним, некорупційним, високо розвинутим, здатним протистояти викликам, загрозам та негативним наслідкам глобалізації, рівня розвитку громадянського суспільства в державі, бажання громадян, з яких в подальшому формується управлінський апарат органів публічної влади.

Ми повністю погоджуємось з думкою Л. Кормич та А. Кормич, які наголошують, що «при якісному управлінні можна вирішити весь комплекс проблем, які стосуються безпеки, економіки, суспільних питань тощо» [87, с. 5].

Отже, бачимо у чому полягає важливість ефективно сформованого й діючого публічного управління, завдяки чому вирішуються питання загального значення, від найбільш важливих до найменш важливих. Однак, ми вважаємо, що якість та ефективність публічного управління залежить також від людського фактору, оскільки саме з громадян формуються органи публічного управління. А тому, особливе значення приділяється також питанням демократизації українського суспільства в умовах глобальної демократії.

На необхідності ефективного функціонування інститутів держави в Україні в сучасних умовах наголошує й А. Колодій, називаючи це важливим чинником її розвитку [81]. Якщо говорити конкретно, від високого, якісного

й ефективного розвитку, становлення й функціонування публічного управління залежить розвиток та статус держави, зокрема й у міжнародному співтоваристві.

А. Кожина, говорячи про демократизацію життя суспільства й всесвітні глобалізаційні процеси робить акцент на «необхідності пошуку ефективних й нових моделей управління в державі з ціллю забезпечити суспільству гідний рівень добробуту» [80]. Тобто, автор зазначає, що процеси трансформації, які відбуваються у світі й впливають на суспільне життя населення, вимагають створити нову ефективну систему публічного управління в державі. В той же час ми вважаємо, що найбільш актуальним при розгляді даного питання є впровадження глобальної демократії, шляхом демократизації публічного управління й суспільства.

В сучасних умовах розвитку України актуальності підлягає питання стосовно демократизації публічного управління з урахуванням євроінтеграції нашої держави [93, с. 95 – 96]. Так, мова йде про інтеграцію європейських цінностей демократії в публічне управління України з поглибленням глобальної демократії й трансформації системи органів публічного управління відповідно до європейських стандартів.

Оскільки Україна обрала курс євроінтеграції, М. Пірен також поділяє думку стосовно «необхідності модернізації публічного управління й державної служби» з урахуванням обраного модернізаційного курсу та інноваційного спрямування [122, с. 14]. Зазначимо, що інноваційний курс публічного управління спирається в більшій мірі на демократизацію українського суспільства та успішне проведення низки реформ, які у свою чергу даючи позитивний результат наближають поглиблення та впровадження глобальної демократії в Україні.

Дослідивши думки науковців з приводу аспектів публічного управління, Б. Мельниченко виокремив основні концептуальні ідеї, завдяки яким можна зрозуміти сутність даного явища, а саме: «1) мета публічного управління – забезпечити людство загальними благами, цінностями,

інтересами й необхідними йому потребами; 2) публічне управління характеризується й виступає як нерозривність та єдність управлінського процесу; 3) публічне управління є послідовним та структурованим; 4) публічне управління об'єднує громади та суспільства навколо національних інтересів з перспективою прогнозування майбутнього громади та народу; 5) управлінська діяльність в публічному управлінні спрямована на потреби й інтереси громади й громадян; 6) причетність обраної відповідальної особи вирішувати проблеми суспільства; 7) відповідальність публічних управлінців за свою діяльність перед громадянами й перед керівництвом за реалізацію політики держави» [107, с. 105].

На нашу думку, автор, виокремивши вищезазначені концептуальні ідеї, які характеризують публічне управління, таким чином підкреслив його вагоме значення для розвитку й діяльності суспільства та держави. За такого, важливою складовою досягнення загального блага для народу є впровадження та дотримання аспектів глобальної демократії в публічне управління, що забезпечить йому гідний розвиток в державі та сформує діючу систему управління.

Повністю підтримуємо думку О. Решоти в тому, що в ході всесвітніх глобалізаційних процесів «з'являється необхідність створити ефективну систему публічного управління», метою якої було б сприяння формуванню України як європейської держави, де процвітали б високий рівень суспільного життя, демократія, суспільно-політична стабільність й відбувалися демократичні перетворення серед громадян [140].

З цього приводу варто зауважити, що з поглибленням всесвітніх глобалізаційних процесів з'явилися передумови для якісної трансформації системи публічного управління в Україні, шляхом його реформування та «перереформування» під європейські демократичні стандарти, з'явилася можливість та необхідність в його удосконаленні з метою підвищення рівня якості життя громадян.

На думку С. Криштанович та М. Криштановича «розвиток України в сучасних умовах поглиблення всесвітніх глобальних перетворень відзначається модернізацією системи публічного управління, що спричинена реформами децентралізації, цифровою трансформацією євроінтеграційним вектором та необхідністю посилення витривалості й стійкості органів публічної влади до загроз, викликів та ризиків сучасності» [95, с. 1925]. Можна погодитись з науковцями, що за таких умов модернізація публічного управління в Україні представляє собою складний та структурований процес, який охоплює «організаційні, інституційні, функціональні, цінністі» та інші зміни будь-якого характеру, завдяки яким функціонує й розвивається вся система публічного управління [95, с. 1928].

Погоджуємось із думкою Є. Таран у тому, що з розвитком та становленням держав й посиленням процесів демократизації українського народу «з'явилася гостра необхідність трансформації публічного управління, шляхом запровадження відносно нових демократичних цінностей в діяльності органів публічної влади» [157, с. 43]. Зокрема, спостерігається тенденція до удосконалення публічного управління в державі у зв'язку із поглибленням та розвитком всесвітніх глобалізаційних процесів в суспільно-державному житті.

Важливим для нас є думка В. Чечотки стосовно «необхідності поглиблення процесів трансформації в публічному управлінні в Україні», у зв'язку з розповсюдженням всесвітніх глобалізаційних процесів, викликів, які вони привносять із собою, змінами, які відбуваються серед громадян. Дослідник зазначає, що вказані зміни процесів трансформації публічного управління повинні базуватись на найважливіших й основних принципах та ідеях, якими на сьогоднішній день являються «демократичність, прозорість, відповідальність та підпорядкованість органів публічного управління громадянському суспільству» [173].

Таким чином, дослідник наголошує на необхідності інтеграції демократичних принципів та цінностей в систему публічного управління в

Україні, підкреслюючи роль глобальної демократії в трансформації публічного управління та його подальшого розвитку, становлення й функціонування за таких умов. Особливої уваги при розгляді даного питання заслуговує той факт, що зміни в публічному управлінні повинні базуватись на основоположних принципах та відповідати їм. В протилежному випадку, якщо трансформація публічного управління не буде проходити з дотриманням найважливіших принципів та ідей, то ми не вбачаємо актуальності в таких його змінах.

В сучасних умовах розвитку України В. Чечотка робить акцент на необхідності проведення ряду дій з боку держави для якісного й ефективного розвитку системи публічного управління, а саме: «1) формування ефективної системи публічного управління, результатом чого є становлення нашої держави як правової та європейської, якій буде притаманно високий рівень життя суспільства, запровадження реально діючої демократії, внутрішньополітична рівновага, громадський спокій та стабільність; 2) розробка ефективних методів діяльності органів публічної влади, шляхом узгодження їх з існуючими сучасними умовами, процесами демократизації та взаємодія із суспільством» [173].

Однією з актуальних проблем сучасної України в умовах всесвітніх глобалізаційних процесів є удосконалення публічного управління в державі й наближення його до стандартів, цінностей та принципів глобальної демократії, оскільки, з огляду на проведений аналіз думок деяких науковців ми вважаємо, що розвиток нашої держави й суспільства беззаперечно пов'язаний з розвитком та ефективною роботою органів публічного управління. За такого, у зв'язку з поглибленням всесвітніх глобалізаційних процесів важливим залишається визначення ролі публічного управління за таких умов, ефективності його функціонування й діяльності, а також зростання його значущості в державі.

Повертаючись до дослідження В. Чечотки, особливої уваги заслуговує думка автора, відповідно до якої «створення ефективного публічного

управління в Україні можливе тільки за умови поєднання сучасних наукових досліджень в схожих галузях, зокрема законотворчій діяльності, державотворенні, державному управлінню, вдосконаленні апарату органів публічної влади, забезпеченні органів публічного управління матеріально-технічним оснащенням» [175]. Разом з тим підкреслимо, що сучасне публічне управління в Україні потребує дослідження його з точки зору впливу глобальної демократії й подальшого його розвитку й функціонування в умовах глобальної демократії.

Так, у зв'язку з розповсюдженням всесвітніх глобалізаційних процесів, посиленням взаємозалежності між державами, геополітичною нестабільністю та іншими чинниками, з'являється гостра необхідність у пошуку нових моделей управління, які б могли забезпечити стійкість держави, відповідний рівень безпеки від загроз та ризиків глобалізації, суспільну згуртованість та конкурентоспроможність на міжнародній арені. У зв'язку з цим, актуальним постає питання трансформації публічного управління «у контексті національного державотворення», тобто важливим є удосконалення та модернізація управлінських механізмів й принципів взаємодії між державою та громадянським суспільством [94, с. 1144].

В ході трансформації та удосконалення публічного управління важливим є забезпечення сталого розвитку з подальшою перспективою підвищення рівня розвитку суспільства та держави. Виходячи з цього, актуальним є наявність соціальної відповідальності держави, яка включає ефективне та дієве управління територією, за допомогою засобів економічного, соціального, політичного, екологічного, безпекового характеру з метою підвищення рівня життя суспільства, що б влаштувало більшість громадян [56, с. 628].

Зростання ролі публічного управління в державі у зв'язку з поглибленням всесвітніх глобалізаційних процесів посилює його значущість та підвищує ефективність діяльності. Однак, зазначимо, що при здійсненні своєї діяльності органами публічного управління виникають певні проблеми,

які порушують нормальне функціонування такої діяльності та впливають на її ефективність.

З огляду на зазначене, актуальним при розгляді даного питання є своєчасне виявлення проблем, які можуть виникати у зв'язку зі здійсненням публічної діяльності, їх попередження, ліквідацію негативних наслідків, адже дані проблеми негативно впливають як на ефективне функціонування й розвиток публічного управління, так і на якісне й швидке впровадження глобальної демократії в сферу публічного управління.

Так, однією з проблем, яка порушує авторитет публічної влади й держави в цілому як всередині, так і у міжнародному співтоваристві є корупція, яка розвиваючись знищує довіру до органів публічної влади.

Суттєвою проблемою також, яка порушує ефективність роботи органів публічного управління є некомпетентність їх працівників, які в силу певних причин не спроможні керувати справами держави й приймати рішення, які мають значення для суспільства й держави.

Відсутність належних умов оплати праці публічних службовців, яка слугує зниженням стимулу щодо ефективного та якісного виконання своїх посадових обов'язків з високою ймовірністю масових звільнень з органів державного управління, що такою призводить до занепаду в його діяльності (Рис. 1.2).

Відсутність бажання у студентів, з яких в майбутньому формуються апарати державних структур отримувати та закріплювати нові знання в сфері публічного управління і як наслідок брак кадрів в органах публічного управління.

Таким чином, дослідивши проблеми, які впливають на ефективність функціонування й діяльності публічного управління в умовах всесвітніх глобалізаційних процесів можна зобразити схематично наступним чином:

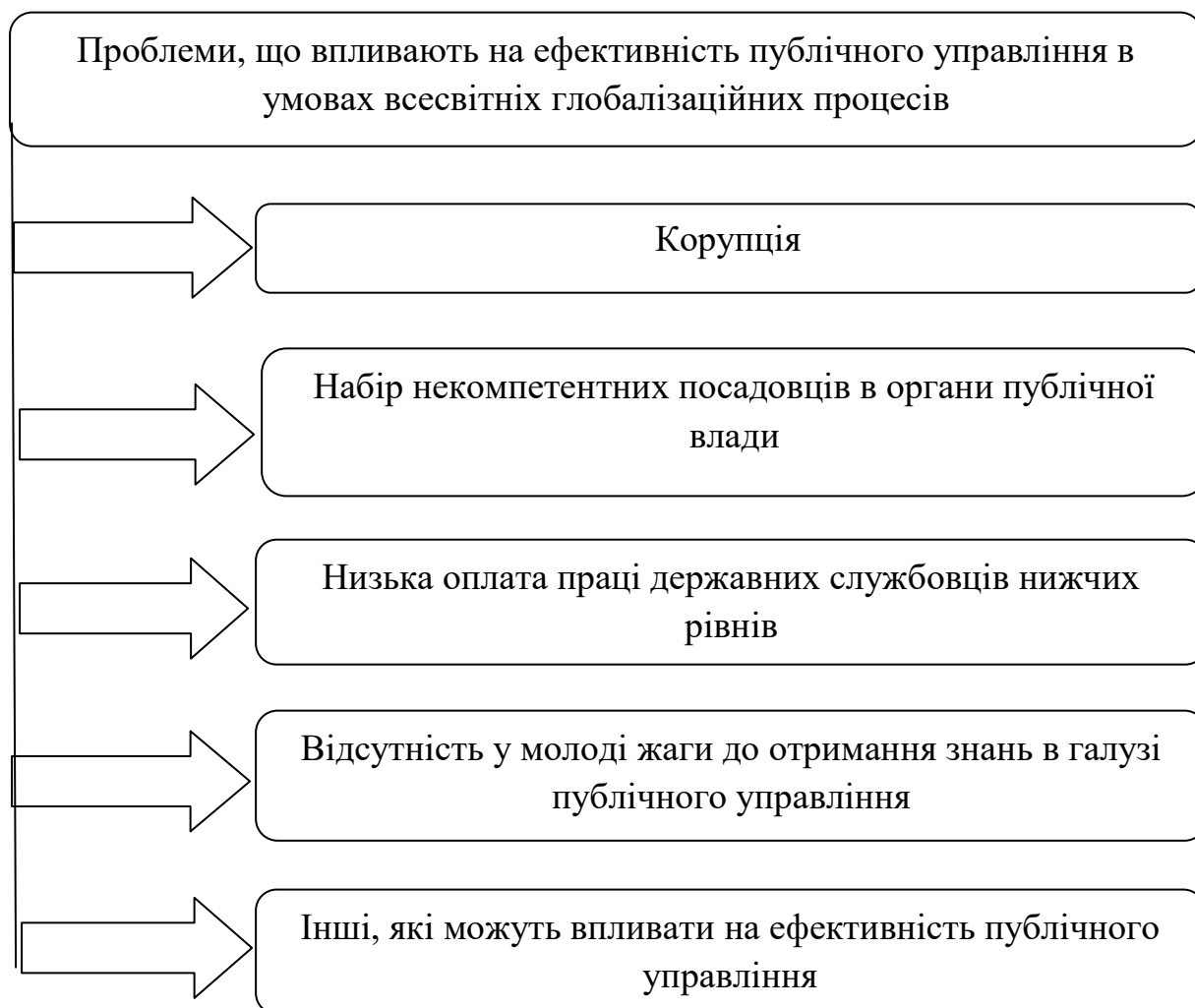

Рис. 1.2. Проблеми, що впливають на ефективність публічного управління

Джерело: складено автором

В ході дослідження всесвітніх глобалізаційних процесів та проведеного аналізу думок та досліджень науковців можемо з впевненістю сказати, що вказані процеси впливають на всі сфери суспільно-державного життя, зокрема й на публічне управління, яке являється найбільш важливою сферою впливу та управління в державі. Саме тому, однією з актуальних проблем України в сучасних умовах поширення всесвітніх глобалізаційних процесів постає питання трансформації публічного управління, з урахуванням проблем, викликів та ризиків, які виникають в процесі їх поглиблення. За

такого, відзначимо, що для нас важливо визначити й виявити проблеми, які виникають в процесі трансформації публічного управління в сучасних умовах.

Ми вважаємо, що підґрунтям виникнення проблем в ході трансформації публічного управління в умовах всесвітніх глобалізаційних процесів є його неготовність до таких змін, оскільки вся система публічного управління повинна адаптуватися до умов зовнішнього світу, в результаті чого відбувається взаємозалежність між державами і, як наслідок послаблення національних держав. Виходячи з цього, необхідно зміцнити державу з середини задля уникнення й протистояння негативним наслідкам, впливам та ризикам всесвітніх глобалізаційних процесів, шляхом підвищення ефективності функціонування публічного управління та гнучкості влади. Для гнучкості й прозорості влади необхідно здійснити ряд дій, які можна зобразити схематично наступним чином (Рис. 1.3.).

Варто зауважити, що в сучасних умовах розвитку нашої держави публічне управління потребує постійної адаптації відповідно до демократичних стандартів і вимог зовнішнього світу. В той же час, на нашу думку слід пам'ятати про існування негативних наслідків всесвітніх глобалізаційних процесів у випадку втручання в уже сформовану систему управління в державі. За такого, вважаємо за необхідне налагодження процесів трансформації публічного управління в державі з метою уникнення викликів та ризиків й впровадження глобальної демократії при такій його трансформації, що є показником високого рівня розвитку держави й суспільства, сталого розвитку та ефективної роботи органів публічного управління.

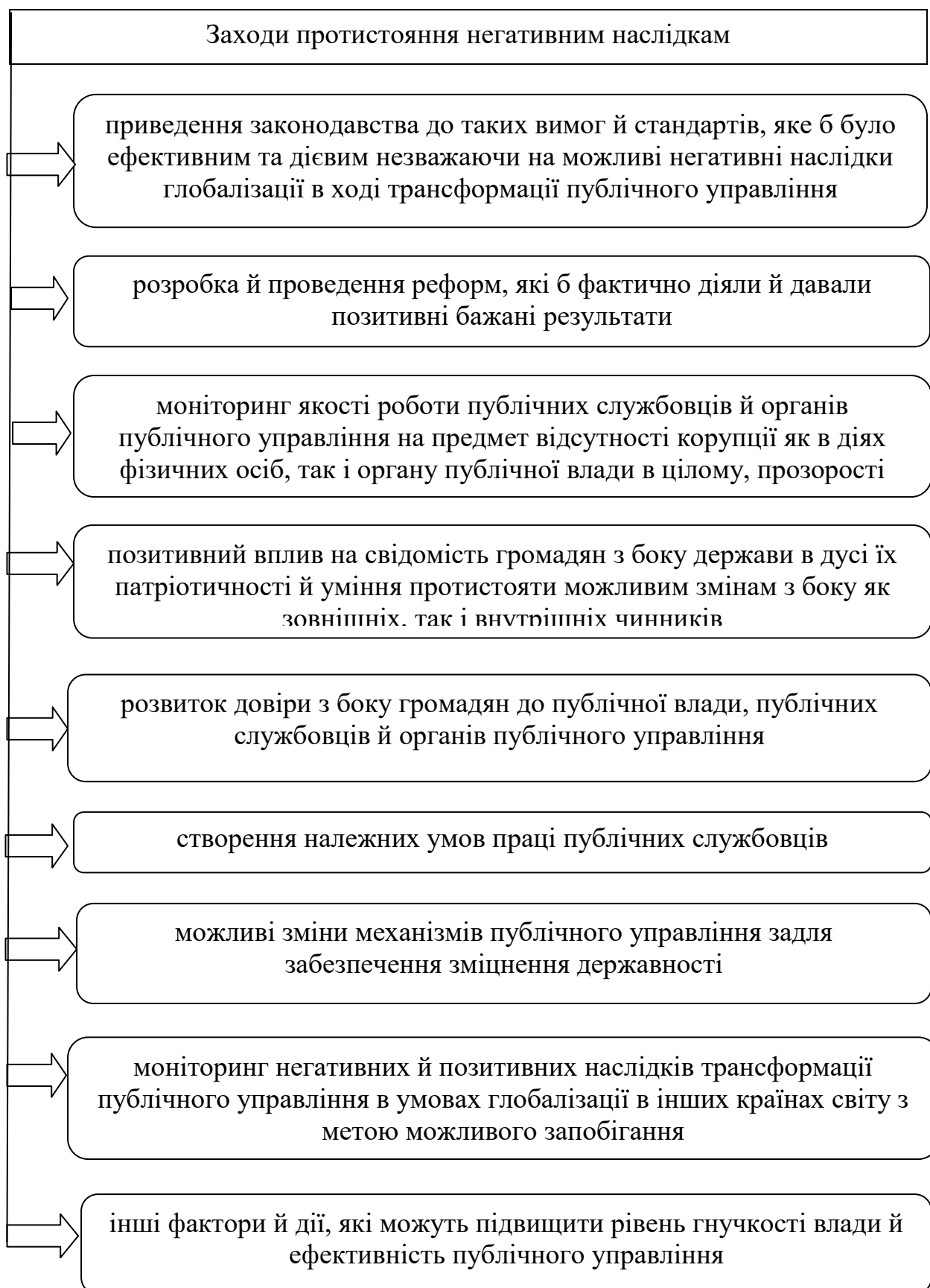

Рис. 1.3. Заходи уникнення й протистояння негативним наслідкам, впливам та ризикам глобалізації.

Джерело: складено автором

Так, роль глобальної демократії полягає у формуванні, правильної трансформації й становленні публічного управління у міжнародному співтоваристві, метою якого є демократизація усіх сфер суспільно-державного життя, яка представляє собою розробку й втілення різних нормативів, направлених на поглиблення й запровадження демократичних цінностей [47, с. 1238].

Зазначимо, що між публічним управлінням та глобальною демократією є взаємозв'язок, так як всесвітні глобалізаційні процеси впливають на його розвиток, становлення й ефективне функціонування, здійснюючи його трансформацію. В той же час, публічне управління є саме тим впливом, який управляє найважливішими суспільно-державними сферами.

Вважаємо, що від якісного функціонування й трансформації публічного управління залежить гідне життя суспільства, підняття сталого розвитку в державі, а також наявність передумов для міжнародного співробітництва з іншими державами, неурядовими організаціями та суб'єктами глобалізованого світу.

Отже, можемо сказати, що публічне управління в державі відіграє особливе значення, ввиду його багатопрофільності, можливості впливати на усі сфери суспільно-державного життя й, таким чином виступати посередником між державою та громадянами. Особливо підсилюється роль публічного управління в умовах глобальної демократії, яка є каталізатором демократизаційних перетворень. Разом з тим, підкреслимо, що впровадження глобальної демократії в публічне управління в Україні в сучасних умовах поглиблення всесвітніх глобалізаційних процесів є досить актуальним й заслуговує на втілення в життя.

Висновки до розділу 1

1. Курс України на Євроінтеграцію, динамічний розвиток міжнародних відносин, поглиблення й поширення глобалізації, неминучості вторгнення й впливу даних процесів на суспільство, державу й публічне управління в ній, істотного значення набуває питання розвитку публічного управління за таких обставин й, в таких умовах, з можливістю збереження національної держави, внутрішнього суверенітету, непорушності принципу захисту прав, свобод та законних інтересів людини та громадянина, а також її ролі та значення на міжнародній арені.

Глобалізація та глобальна демократія впливають на розвиток та функціонування національної держави, яка поступово втрачає монополію на ухвалення суспільно значущих рішень, натомість набуває рис координатора та інтегратора багаторівневих управлінських процесів. Створюється нова конфігурація публічної влади, яка актуалізує питання збереження ролі держави як основного гаранта прав і свобод громадян, що проявляється у поширенні в управлінні демократичних цінностей.

В умовах глобальної демократії відкриваються можливості для розширення демократичної участі громадян, підвищення прозорості та ефективності публічного управління, збереження держави як ключового гаранта прав людини, посередника між глобальними інститутами, національними інтересами та потребами громадянського суспільства.

Вважаємо, що впровадження саме глобальної демократії в публічне управління є необхідною й важливою складовою становлення, формування й зміцнення суспільно-політичних, ідеологічних, культурних та інших важливих основ та цінностей розвитку як окремого індивіда, так і суспільства в цілому.

2. Аналіз ступеню розробки проблеми глобальної демократії у вітчизняній та зарубіжній літературі дозволяє зробити висновок, що

глобальна демократія як різновид всесвітніх глобалізаційних процесів є відповіддю на виклики глобалізації, як механізм демократичних перетворень у всіх сферах життя, включаючи міжнародні відносини.

Світовий досвід показує, що глобальна демократія відіграє особливу роль в становленні реальної й фактично діючої демократії в державі, здійснюючи вплив на розвиток публічного управління, зміцнюючи внутрішній та зовнішній суверенітет держави, окреслюючи непорушні межі національної держави, покращуючи життєдіяльність суспільства, забезпечивши йому рівні права, свободи та законні інтереси, покращивши тим самим авторитет держави на міжнародній арені у міжнародному співтоваристві.

Впровадження глобальної демократії є проблемою для більшості світової спільноти, оскільки всесвітні глобалізаційні процеси самі по собі, розповсюджуючись вже несуть ряд проблем, наслідків, викликів і загроз. А тому, у зв'язку з масовим поширенням всесвітніх глобалізаційних процесів, динамікою та швидкістю їх розповсюдження, держави й суспільство виявляються неготовими ще й до впровадження глобальної демократії. В суспільстві залишається страх невідомості демократії у випадку її впровадження, а тому, з урахуванням таких обставин народ не готовий до впровадження глобальної демократії, яка в сучасних умовах є найкращим варіантом для його розвитку.

Актуальною проблемою сучасної України є трансформація, розвиток й удосконалення публічного управління задля демократичного управління суспільно-державними відносинами, що гарантує забезпечення сталого розвитку, захист прав, свобод та законних інтересів громадян, а також інтеграцію демократичних цінностей з метою наближення їх до світових стандартів.

3. Розвиток, становлення й модернізація публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії представляє собою процес його трансформації у гнучку, прозору та ефективну управлінську систему,

спрямовану на демократизацію, євроінтеграцію, цифровізацію та залучення участі громадян до управління в державі.

Аналіз сутності публічного управління дозволяє трактувати його як нерозривний управлінський процес, який є послідовним та структурованим, об'єднує громади та народ з перспективою прогнозування його майбутнього. Найважливішими, визначальними сторонами, елементами публічного управління в умовах глобальної демократії є перехід від традиційної ієрархічно-бюрократичної моделі до багаторівневої, мережевої та партнерської системи управління, основою якої є:

- демократизація та підвищення ролі народу, який є джерелом влади;
- трансформація – зміна старого стилю управління на інноваційний, мережевий та партнерський, що вирішує стратегічні завдання;
- євроінтеграція – впровадження європейських, демократичних стандартів та кращих практик публічного управління;
- цифровізація (e-government) – розвиток електронного урядування для підвищення прозорості та ефективності публічних послуг.

В новій моделі публічного управління, що формується під впливом зовнішніх глобальних та внутрішніх трансформаційних процесів зростає роль органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства, приватного сектору та міжнародних акторів.

РОЗДІЛ 2

ГЛОБАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

2.1. Демократизація публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії

На даному етапі розвитку державності, суспільства й публічного управління широкого розповсюдження, актуальності й актуалізації набули всесвітні процеси глобалізації, які поглиблюючись торкаються усіх сфер діяльності як в державі, так і в суспільстві.

У зв'язку з цим, важливими, значущими та актуальними постають питання щодо впровадження глобальної демократії, демократизації публічного управління та зміщення його акцентів у бік концепцій «управління на основі стійкості» (resilience-based governance), кризового управління та забезпечення безпеки людини.

На нашу думку, саме глобальна демократія, в ході поглиблення, розвитку, становлення, впровадження й реалізації якої відбувається демократизація суспільства й трансформація сучасної моделі публічного управління в державі в напрямі демократизації, багаторівневого врядування та зростання ролі громадянського суспільства.

Тому вважаємо, що однією із стратегічних цілей держави має стати сприяння розвитку глобальної демократії в Україні, головною метою якої є уникнення суперництва між народом та органами державної влади, шляхом активації процесів демократизації публічного управління й суспільства.

З урахуванням вищесказаного, перед науковцями постають задачі щодо дослідження й аналізу даних явищ, з метою вирішення найбільш дискусійних питань, які виникають в ході впровадження глобальної демократії, її впливу на публічне управління, демократизації публічного управління в Україні й

українського суспільства, розвитку взаємовідносин між державою та суспільством в умовах всесвітніх глобальних перетворень.

Серед науковців, чия увага акцентується на глобальній демократії, демократизації публічного управління та суспільства, важливими для нашого дослідження є праці таких вчених як Т. Балута [14], І. Безена [17], Д. Білокопитов [20], О. Білорус [21], Т. Бодун [23], В. Гурковський [50], І. Динник [55], О. Євтушенко [63, 65, 66, 68], Ю. Горенко [42, 43, 44, 68], І. Застава [73], В. Зозуля [76, 77], С. Кононенко [84], С. Косінов [89], П. Кравченко й А. Мельник [91], О. Кристесіашвілі [93], О. Линдюк [102], І. Олефір [112], М. Пірен [121], О. Радченко [136], В. Сиченко й М. Лукашук [149], Г. Старикова [154], Я. Циханська й А. Скудна [171], О. Чижова [174], Ю. Шайгородський [176] та інших.

Наукові праці зазначених авторів розкривають та дають змогу зрозуміти й осмислити роль всесвітніх глобалізаційних перетворень й глобальної демократії в розвитку, трансформації та становленні публічного управління, його демократизації та демократизації українського суспільства у відповідності з інтеграційними процесами. Як наголошує І. Безена, головною запорукою успіху щодо зміцнення державності, зростання соціально-економічного рівня розвитку як усієї держави, так і окремих її регіонів є всезагальне залучення суспільства «до врядування у громадах», завдяки чому в повній мірі будуть реалізовані основоположні принципи «демократії та свободи» [17, с. 31].

Отже, важливість залучення громадян до управління державними справами є фундаментальним принципом демократії та ключовою умовою функціонування правової держави. В Україні це право закріплено Конституцією (ст. 38), згідно з якою громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними до органів влади [85]. Залучення громадян до управління сприятиме підвищенню рівня розвитку як суспільства, так і самої держави, зміцнення її позицій таким

чином, в окремих регіонах, на всій території та на міжнародній арені (Рис. 2.1)

Рис. 2.1. Залучення громадян до управління державою

Джерело: систематизовано автором

Важливим досягненням при цьому є можливість громадян впливати на формування державної політики, здійснювати контроль за її діяльністю, реалізація основоположних принципів демократії та свободи, що є передумовою до впровадження глобальної демократії та демократизації суспільства й публічного управління в Україні. Отже, залучення громадян до публічного управління є дієвим механізмом партнерства між владою та суспільством, що забезпечує розвиток цивілізованої, активної та

відповідальної держави. Тобто, демократія і свобода виступають не тільки основоположними принципами, а й демократичними європейськими цінностями, які вкрай необхідні як суспільству, так і державі взагалі на будь-якому етапі їх розвитку. Демократичні цінності наголошує О. Сакало є «фундаментом культури будь-якого народу, вони визначають його соціокультурну ідентичність» [145, с. 106].

З обранням Україною євроінтеграційного курсу, актуальності набувають європейські цінності, основоположними засадами яких є права і свободи окремих індивідів та рівноправність усіх громадян перед законом. З урахуванням цього, автор зазначає, що як окремий індивід, так і все суспільство в Україні, проголошуючи та захищаючи свої євроінтеграційні прагнення намагаються встановити й утвердити європейську систему цінностей [145, с. 109].

Таким чином, ми вважаємо, що формування, встановлення й утвердження демократичних європейських цінностей, які пов'язані із гарантуванням прав, свобод та законних інтересів як окремого індивіда, так і всього українського суспільства є гарантією впровадження та розвитку глобальної демократії, запорукою якісної демократизації як суспільства, так і публічного управління. Отже, зв'язок між правами людини та глобальною демократією формує систему взаємовідносин основою яких є людина, її права і свободи, а результатом стабільний демократичний світоустрій.

Глибинність установок європейських цінностей як однієї людини, так і всього суспільства в цілому, вважає В. Тичина, «встановлюють та окреслюють життєві орієнтири й переконання, а також можуть закріплюватися в інституційній системі» [162, с. 11]. Їх закріплення в інституційній системі, підкреслює вчений означає формування та утвердження правових норм задля їх реалізації та впровадження, які є обов'язковими до дотримання усіма суб'єктами правовідносин й забезпечується державним примусом. При цьому автор говорить про цінності як про життєві цілі й прагнення громадян [162, с. 12].

Актуальність значення демократичних цінностей для суспільства у вигляді забезпечення, дотримання й гарантування прав і свобод громадян підвищує зростання ролі глобальної демократії та демократизації публічного управління в Україні, оскільки саме вони є не просто політичним ідеалом, а механізмом виживання та сталого розвитку українського суспільства.

З огляду на вищезазначене, О. Грищук, досліджуючи конституційні цінності наголошує на тому, що «цінності при взаємодії з людиною та суспільством мають значення тільки тоді, коли вони слугують здійсненню та досягненню мети, в іншому випадку цінності носять негативний характер й перетворюються на «антицінності», тобто такі, які заважають досягненню поставленої цілі» [49, с. 26].

Таким чином, в сучасних умовах розвитку нашої держави демократія є тією бажаною й необхідною цінністю, при досягненні якої досягаються цілі сталого розвитку, підвищується рівень життя суспільства й рівень розвитку самої держави, адже на ряду з такою цінністю як демократія стоїть не менш важлива цінність – свобода.

На нашу думку, поглиблення та впровадження глобальної демократії у суспільство й публічне управління в Україні проявляється насамперед через європейську інтеграцію, співпрацю з міжнародними організаціями (ЄС, НАТО, ООН) та імплементацію міжнародних стандартів у сфері публічного адміністрування. Так, ключовими інструментами модернізації системи публічного управління в Україні є Угода про асоціацію з ЄС, реформа децентралізації, цифровізація державних послуг та розвиток електронного урядування. Що сприяє переходу від традиційної бюрократичної моделі державного управління до мережевої моделі публічного врядування, у якій значну роль відіграють громадські організації, місцеві громади та приватний сектор.

Водночас функціонування публічного управління України у контексті глобальної демократії та глобальних викликів поєднуються з внутрішніми трансформаціями, зумовленими євроінтеграційним курсом,

децентралізацією, цифровізацією публічного управління, що є запорукою сталого розвитку нашої держави, інструментом підвищення її інституційної спроможності, оптимізації управлінських процесів та розширення доступу громадян до публічних послуг.

Ми вважаємо, що в умовах глобальної демократії, демократизація публічного управління в Україні, характеризує здатність інститутів публічної влади інтегрувати міжнародні управлінські стандарти з національними пріоритетами, щоб забезпечити стійкий розвиток, демократичність і безпеку держави та суспільства.

Отже, процеси демократизації в Україні, впровадження демократичних стандартів, істотно впливають на розвиток публічного управління, а в умовах воєнного стану, воно набуває специфічного характеру, поєднуючи глобальні тренди з безпековими, правовими та інституційними обмеженнями. Зрозуміло, що в умовах воєнного стану в публічному управлінні в Україні відбувається тимчасова централізація управлінських повноважень, посилення ролі виконавчої влади та органів військового управління, а також часткова трансформація механізмів демократичної участі. Водночас держава зберігає орієнтацію на глобальні демократичні стандарти, зокрема принципи: верховенства права, захисту прав людини, підзвітності влади, посилення громадського контролю.

Відбувається цифровізація публічного управління, що є інструментом «соціально-економічних змін в Україні, оскільки цифрові технології дозволяють змінити спосіб функціонування територіальних громад, регіонів, а також підвищити рівень продуктивності праці та добробуту населення, подолати виклики у сфері публічного управління, на які не завжди можна швидко зреагувати, полегшивши доступ населення до основних послуг, сприяти вирішенню соціальних проблем» [61, с. 966]. Ми погоджуємось з О. Євтушенко, в тому що цифровізація публічного управління в Україні є «інструментом соціальних змін, створюючи позитивний ефект не тільки в публічному управлінні, але й у сфері економіки, освіти, культури,

забезпечуючи економію людських, фінансових, матеріальних ресурсів, а також сприяючи вирішенню суспільно значущих проблем, зменшенню соціальної напруги в суспільстві» [61, с. 967].

Цифрові платформи забезпечують безперервність управлінських процесів, розширюють можливості участі громадян у сфері е-демократії, в процесах публічного управління, в доступі до базових послуг і комунікацію з владою.

В той же час в умовах глобальних перетворень і воєнного стану демократичні процедури тимчасово трансформуються, але не нівелюються. Стратегічною метою держави є збереження демократичної легітимності державної влади, забезпечення національної безпеки та створення інституційних передумов для післявоєнного демократичного відновлення і подальшої інтеграції України до європейського та глобального простору.

Саме тому що демократія, як підкреслює І. Забоклицький є нескінченним процесом, а не кінцевим результатом, її суть полягає в можливості пристосовуватися й трансформуватися, запроваджуючи «нові механізми участі» [71, с. 34]. Автор вважає демократію на сьогоднішній день є особливою цінністю й тією фундаментальною основою, на якій побудовано Європейський Союз. На нашу думку, саме глобальна демократія, що проявляється у поширенні демократичних цінностей, процедур і стандартів в державі стає фундаментальною основою в розбудові нашої держави як справжньої демократичної держави з демократичним суспільством й публічним управлінням.

В. Баштанник у своєму дослідженні наголошує на тому, що в умовах сьогодення актуальним завданням публічного управління є як модернізація діючих механізмів, так і вироблення й формування відносно нових інститутів, які спроможні гарантувати й забезпечувати «дотримання прав людини» [15, с. 8]. Тобто, увага акцентується на створенні належних умов для гарантування й забезпечення прав і свобод людини і громадянина, що є беззаперечним проявом та розповсюдженням демократії з боку органів

публічної влади по відношенню до суспільства, шляхом демократизації публічного управління. Вчений акцентує увагу на важливості врахування того, що навіть основним призначенням міжнародного права з приводу встановлення стандартів по забезпеченню та гарантуванню прав і свобод людини є формування відповідних міжнародних умов для їх розвитку на національному рівні. Тобто, автор наголошує, що «метою міжнародних договорів з приводу гарантування прав і свобод людини є встановлення оптимальних стандартів функціонування й діяльності держав щодо забезпечення їх всестороннього схвалення й використання» [15, с. 8].

В даному випадку важливим є факт створення таких умов в державах, де б належним чином розвивались, функціонували та забезпечувались права та свободи людини та громадянина, що є беззаперечним проявом демократії й, як наслідок демократизації публічного управління та зростання ролі громадянського суспільства.

Так, трансформацію системи публічного управління можна ототожнити з «інноваційним процесом в державному секторі, де зміни носять характер радикальності, революційності та тривалості». Серед дослідників виникає питання стосовно того, що собою представляє інновація, процес чи кінцевий результат [57, с. 50]. На нашу думку, інновація в державному секторі представляє собою процес, в ході якого впроваджуються відповідні демократичні принципи, положення, ідеї, механізми і т.д., а також кінцевий результат, оскільки застосування інновацій є чинником модернізації діючої системи управління.

Ми погоджуємося з авторами М. Андрієнко й П. Гаман в тому, що «всесвітні глобалізаційні перетворення, перетинаючи державні кордони й проникаючи в усі сфери суспільно-економічного та внутрішньо-державного життя коригують національні системи публічного управління, змінюють стратегії державного й суспільного розвитку, породжуючи при цьому взаємозалежність суб'єктів світового порядку». Дослідники наголошують на

необхідності модернізації державами вже усталеного національного й суспільного порядку [5, с. 7].

В той же час, на нашу думку важливим в модернізації є саме демократизація публічного управління й українського суспільства за таких умов, тобто процеси демократизації є бажаними й нагальними в порівнянні з іншими глобалізаційними перетвореннями. Так, змінюючи державну стратегію й коригуючи національну систему до зовнішніх умов та впливу, необхідно впроваджувати саме глобальну демократію, як таку, яка не замінює національні демократичні інститути, а накладається на них, створюючи нову конфігурацію публічної влади, та є чинником сталого розвитку будь-якої держави світу й важливою складовою в боротьбі з негативними наслідками всесвітніх глобалізаційних перетворень.

М. Андрієнко й П. Гаман слушно наголошують, що «від рівня сталого розвитку держав залежить їх здатність до протистояння негативним глобалізаційним викликам сучасності», тобто маючи дієву систему публічного управління, проводячи й реалізуючи власну геополітику та маючи дієві методи впливу, будь-яка держава здатна протидіяти глобалізаційним викликам сучасного світу [5, с. 7].

На нашу думку, демократизація національної системи публічного управління у контексті глобальної демократії є дієвим механізмом протидії негативним глобалізаційним викликам, які несуть із собою всесвітні глобальні перетворення, оскільки вважаємо, що саме демократизація зміцнює національну систему публічного управління. Так, в умовах повномасштабної війни, гібридних загроз та інформаційних впливів вона сприятиме забезпеченню національної та суспільної безпеки, що призведе до підвищення рівня конкурентоспроможності й авторитету держави на міжнародній арені.

Так, Є. Тихомирова у своєму дослідженні робить акцент на «взаємопов'язаності глобалізації та регіональних інтеграційних процесів», оскільки існування глобалізації можливе за рахунок її відтворення на

регіональному рівні й, таким чином, входження її в життя відповідних регіонів світового співтовариства [161, с. 155]. Автор зазначає, що така інтеграція визначає тенденції розвитку окремих держав і світового співтовариства, посилюючи та поглиблюючи процеси глобалізації. В той же час на нашу думку, інтегруючи та поглиблюючи глобалізаційні процеси в окремі регіони світу й держави, зростає необхідність у визначенні тенденцій формування та розвитку публічного управління в Україні та його нагальної демократизації.

Про «демократизацію суспільно-політичних процесів у зв'язку з інтеграцією України в Європейський Союз» говорить у своєму дослідженні Г. Старикова. Так, у зв'язку є євроінтеграційними процесами, які відбуваються в Україні з'являється необхідність в якісній трансформації системи публічного управління, які б відповідали світовим та європейським стандартам. З метою забезпечення дієвого управління суспільно-державними процесами, необхідне створення ефективної системи публічного управління, яка буде функціонувати як на національному, так і на регіональному рівнях [154, с. 83].

О. Білорус, говорячи про вплив всесвітніх глобальних перетворень на національний та регіональний розвиток в державі, робить акцент на «пріоритеті внутрішньо-державного розвитку задля інтеграції України в сучасних умовах історичного глобального розвитку» [21, с. 326]. Автор дійшов висновку про неможливість сформувавши в певний період часу стратегію розвитку України Верховною Радою, не беручи при цьому до уваги вплив всесвітніх глобалізаційних процесів на національний та регіональний розвиток держави, оскільки пріоритетним є саме внутрішній розвиток нашої держави та суспільства, незважаючи на глобальну інтеграцію.

Виходячи з цього, незважаючи на поглиблення всесвітніх глобалізаційних перетворень та глобальної інтеграції, важливим аспектом при формуванні та прийнятті державної стратегії є урахування саме внутрішнього державного та суспільного розвитку, оскільки глобалізація

чинить істотний вплив на них. З цього приводу варто зауважити, що для нашої держави суть демократизації суспільства й публічного управління полягає саме в концентрації на права, свободи та законні інтереси людини та громадянина, підвищення як соціально-економічного, так і внутрішньо-державного рівня життя. Тобто, особливої уваги в даному випадку заслуговує саме акцент на створенні таких умов проживання народу й рівня його розвитку, за яких будуть відсутні будь які прояви недемократичної форми правління з боку представників органів влади й управління, а також ефективними стануть методи протидії небажаним негативним наслідкам глобальних перетворень ззовні.

Так, В. Гурковський зазначає, що «глобалізація, відкриваючи великі перспективи для інтеграції у міжнародну економіку сприяє економічному зростанню та підвищенню рівня життя населення, що призводить до розвитку інститутів демократії публічного управління» [50]. З вищесказаного можна зробити висновок, що високий економічний рівень спроможності населення сприяє становленню та розвитку інститутів демократії в державі і як наслідок демократизації як суспільства, так і публічного управління, що є метою розповсюдження й впровадження глобальної демократії в національну систему публічного управління.

Однак, демократія може й перевтілюватися, тому що «демократична форма правління» в сучасних умовах розповсюдження глобалізації піддається трансформації, яка викликана інформаційною добою та її впливом на політичні інститути, політичних суб'єктів й рішення, які вони приймають. Автор зазначає, що така трансформація демократії є цілком поступовим історичним розвитком, проте з певними відхиленнями, спотворенням, перекрученнями основних положень, принципів та ідей демократії [53, с. 101].

Таким чином, демократія, проходячи свій еволюційний розвиток трансформується під впливом різних чинників та підлаштовується під зовнішні умови, що може спотворити суть демократії в очах суспільства й

зашкодити чи призупинити процеси демократизації як суспільства, так і публічного управління. Зазначимо, що навіть при трансформації демократія не повинна втрачати своє основне призначення й сутність, оскільки на нашу думку, саме демократизація публічного управління й суспільства є актуальною необхідністю державної політики України в сучасних умовах її розвитку.

Погоджуємося з думкою В. Зозулі стосовно того, що «в ході розповсюдження всесвітніх глобалізаційних перетворень саме демократичне врядування в змозі підтримувати та забезпечити стабільний розвиток держави» [77, с. 133]. При цьому, слід зробити акцент на демократичному врядуванні з подальшим поглибленням демократичних інститутів, розширенням механізмів е-демократії, зміцненням інституційної спроможності органів публічної влади, орієнтованих на відкритість, інноваційність і партнерство з громадянським суспільством.

Варто зауважити, що в сучасних умовах розвитку нашої держави публічне управління потребує постійної адаптації відповідно до демократичних стандартів і вимог зовнішнього світу. Погоджуємось з Криштанович С. В. та Криштановичем М. Ф. в тому, що «демократичне врядування сприяє підвищенню ефективності та дієвості роботи органів публічної влади, сприяє створенню культури рівних можливостей та гарантує й забезпечує дотримання інтересів різних верств населення в процесі його розвитку. Виходячи з цього, демократичне врядування повинно ґрунтуватися на демократичних принципах та засадах прозорості й відкритості в діяльності органів публічної влади, участі громадян при прийнятті управлінських рішень, підзвітності органів публічної влади, налагодження партнерства держави та громадянського суспільства» [96, с. 447 – 448].

Цілком обґрунтованою є думка стосовно того, що ефективність та злагодженість діяльності публічної адміністрації або будь якого органу публічного управління залежить від належного врядування, що є важливим показником дотримання правових принципів представниками органів

публічної влади в процесі здійснення ними безпосередньої діяльності та при прийнятті управлінських рішень [11, с. 288].

Зважаючи на вищесказане, «в ході поглиблення глобалізаційних процесів підвищуються вимоги до компетентності й належності публічного управління, у тому числі й до ефективності діяльності публічних службовців, яка повинна відповідати рівню суспільного розвитку. З урахуванням цього, глобалізація призводить до радикальних змін в системі публічного управління й позиції національної держави» [197, с. 334].

У вирі всесвітніх глобальних перетворень Україні необхідно вирішити відповідні задачі задля її сприйняття суб'єктами міжнародних відносин на міжнародній арені, оскільки від позитивного сприйняття держави як всередині, так і ззовні залежить наскільки перспективними будуть проведені реформи політичного, соціального та економічного спрямування [58, с. 137]. Відзначимо, що реформування системи публічного управління, шляхом його демократизації є запорукою й передумовою для підвищення рівня розвитку суспільства й держави всередині та на світовій арені серед суб'єктів міжнародних відносин.

З цього приводу С. Попов та Г. Панченко зазначають, що «реформи публічно-управлінської системи є значущим та ключовим механізмом у формуванні, становленні та розвитку системи органів публічної влади», які здійснюючи публічне управління в державі, реалізують державну політику, направлену на його удосконалення, модернізацію й демократизацію у відповідності з реаліями сьогодення й внутрішнього суспільно-державного життя [125, с. 14].

Одним з важливих аспектів дієвого реформування органів публічної влади в Україні в умовах глобальних перетворень й цифровізації є «діджиталізація публічного управління», тобто електронне врядування, яке необхідне з ціллю покращити ефективність та дієвість роботи органів публічного управління з суспільством та іншими організаціями, що дозволяє значно розширити їх можливості. На особливу увагу заслуговує той факт, що

при електронному врядуванні змінюються механізми публічного управління й діяльність органів публічної влади в державі, що у свою чергу призводить до зростання ролі та розвитку країни в галузі цифрових технологій [137, с. 140].

Стосовно реформування публічного управління в ході поглиблення всесвітніх глобальних перетворень важливою є думка В. Андріяш, яка досліджуючи «Основні передумови реформування публічного управління в умовах глобалізації» наголошує на тому, що «на даному етапі розвитку нашої держави постала нагальна необхідність в проведенні реформ в сфері публічного управління». Разом з цим дослідниця визначила ряд факторів, які обумовлюють потребу в нагальному реформуванні сфери публічного управління в Україні, а саме: низький рівень дієвості управління соціально-економічними процесами в державі; незадоволеність громадянами щодо якості наданих послуг в сфері публічного управління; нераціональне застосування й використання коштів, які сплачують громадяни у вигляді податків; відносно низький рівень довіри громадян до представників органів публічної влади і як наслідок падіння авторитету органів державної влади [8, с. 30].

Вважаємо, що демократизація публічного управління в умовах глобалізації змінює місце, роль та функції сучасної національної держави. просліджується тенденція до послаблення національних держав, зокрема обмеженнями державного суверенітету, впливом міжнародних організацій, що зумовлені впливом наднаціональних процесів, ухвалення рішень на наднаціональному рівні без належної участі громадян. Вирішальну роль в процесі глобальних трансформацій належить державі, гнучкості публічної влади та її умінні протистояти глобалізаційним викликам. Тобто наскільки якісно публічна влада сформована і розвита в країні й буде залежати ефективність збереження саме національної держави, інституційна спроможність, підзвітність і інклюзивність публічного управління [66, с. 201].

Отже, бачимо, що одним з актуальних питань є потреба в реформуванні публічного управління шляхом проведення відповідних реформ: розширення інструментів участі громадян їх реальної впливовості на ухвалення рішень та прозорості прийняття рішень владою, забезпечивши інституційну спроможність, підзвітність і інклюзивність управління. Демократичні реформи «в сучасних умовах розвитку нашої держави і публічного управління є важливою та необхідною відповідною реакцією з боку держави» [8, с. 31]. Вони повинні забезпечити здатність держави поєднати глобальні стандарти з національним контекстом, враховуючи потреби як суспільства, так і держави в цілому задля формування якісно дієвої системи публічного управління в нашій державі.

Зазначимо, що на протязі останніх декількох років в Україні було проведено реформи, метою яких було поглиблення демократії, а створення нових нормативно-правових актів й намагання їх запровадити підняло авторитет України на міжнародній арені. Однак, держава зіштовхнулася із ситуацією, за якої суспільство виявилось пасивним щодо сприйняття й впровадження прийнятих законів [172, с. 36]. Отже, бачимо, що на той час суспільство виявилось неготовим до реформ, які мали на меті поглиблення демократії через низький рівень «демократичного мислення» народу. Разом з тим підкреслимо, що в зазначених умовах пасивності громадян процеси демократизації призупиняються, гальмуючи тим самим не тільки розвиток та функціонування публічного управління в державі, а й становлення та розвиток громадянського суспільства.

П. Кравченко й А. Мельник, говорячи про модернізацію України досить слушно зауважили, що «даний процес неможливий без модернізації й реформування публічного управління, висловивши при цьому думку про низький рівень демократії в суспільстві» [91, с. 79 – 80]. Виходячи з цього, особливої уваги заслуговує факт оновлення нашої держави через оновлення та реформування системи публічного управління в Україні та підвищення рівня демократії серед суспільства, як гарантії ефективності й якості

проведення реформ задля отримання високої результативності й формування демократичного публічного управління.

Разом з цим дослідники підкреслили, що модель демократичного розвитку України полягає в розвитку демократичних цінностей; гармонійній, оптимальній та дієвій взаємодії усіх гілок влади в державі й подоланні конфліктності та напруженості в суспільстві. При цьому науковці відмічають, що для того щоб досягти стратегії демократичного розвитку в державі, необхідно зорієнтувати на це громадську думку та активність еліти [91, с. 84].

В умовах всесвітніх глобалізаційних процесів особливе значення мають дослідження основних вихідних положень демократичного врядування, які формувалися на протязі певного періоду часу й закріпилися в державах, що обрали демократичний шлях розвитку [76, с. 108]. Особливої уваги заслуговує факт демократизації внутрішніх процесів, запровадження принципів демократичного врядування (Рис. 2.2).

Саме їх реалізація в системі публічного управління дозволяє забезпечити його ефективність, відкритість, прозорість, підконтрольність та подальше здійснення демократичних реформ в країні.

На нашу думку, вищезазначені принципи демократичного врядування повністю відповідають умовам глобального демократичного розвитку держав, які обрали шлях демократії і, які можуть бути передумовою на шляху до демократизації публічного управління з метою його модернізації, ефективного функціонування та підвищення рівня довіри громадян до органів публічного управління.

Актуальність теми демократії, демократизації публічного управління й суспільства знаходить свій початок ще з початку історичного розвитку багатьох держав. З цього приводу важливою для нас є думка С. Косінова, який проаналізувавши основоположний принцип демократії, сформульований А. Лінкольном у 1863 р., а саме: «Правління людей, здійснюване людьми і для людей» відзначив, що в його основу покладені

наступні фундаментальні значення: джерелом влади в державі є демократія, метою управління в державі є демократія – суспільне благо і демократія є свідомим вибором представників органів управління в державі [89, с. 128].

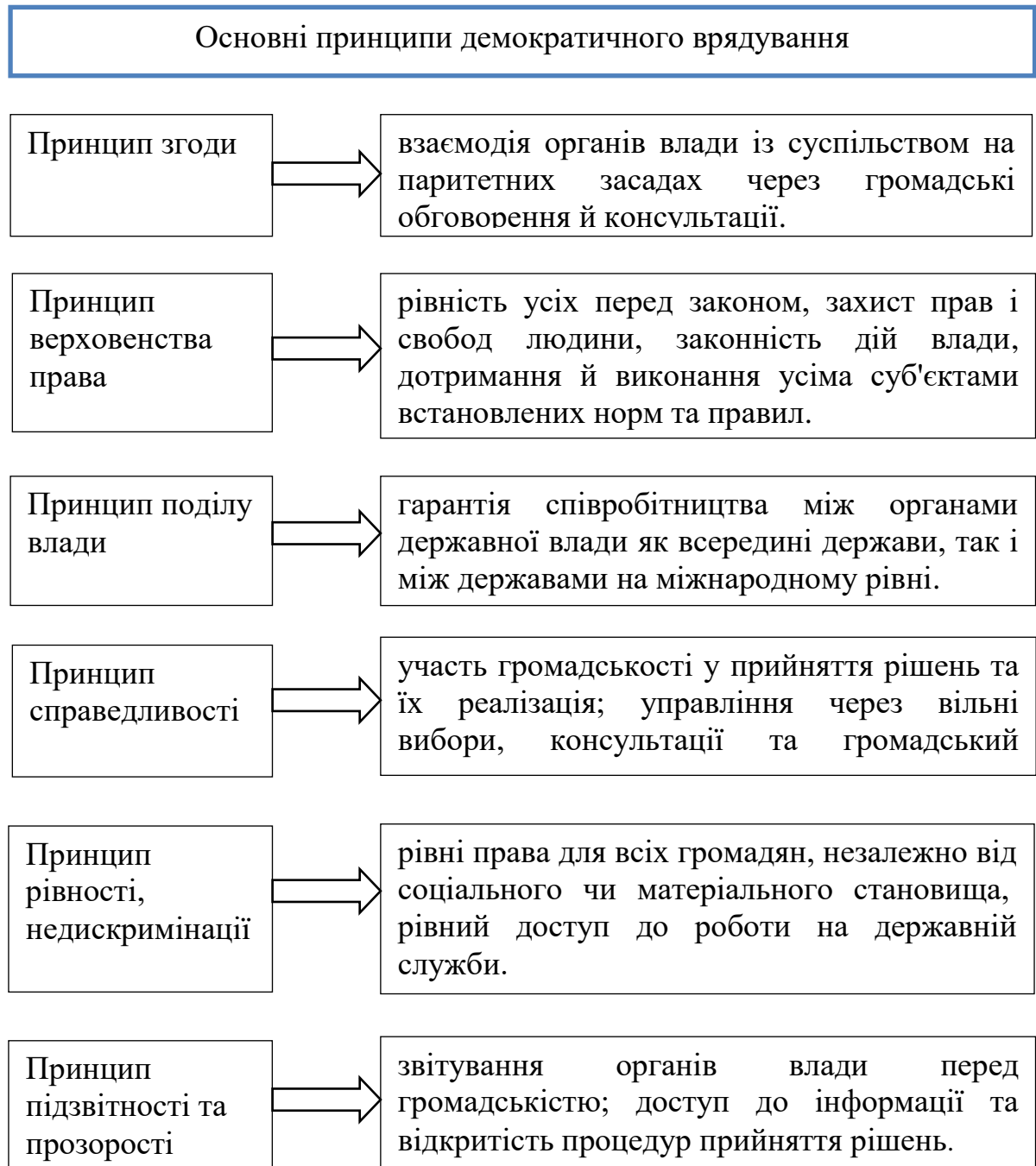

Рис. 2.2. Основні принципи демократичного врядування

Джерело: складено на основі [76, с. 110].

Виходячи з цього, підвищується роль глобальної демократії та її впливу на систему публічного управління, ще раз підтверджується нагальна

необхідність демократизації публічного управління в Україні в умовах глобальних трансформацій.

Що стосується глобальних трансформацій, то особлива увага при цьому приділяється інноваційному розвитку системи публічного управління в державі. Так інноваційний розвиток публічного управління є важливою складовою його модернізації, котрий здатний забезпечити ефективний розвиток держави, створивши таким чином конкурентоспроможність національної економіки й інших сфер життя громадян [104, с. 126]. Варто зауважити, що інноваційний розвиток публічного управління стимулює його модернізацію та демократизацію, використовуючи інновації та нові підходи до управління органів публічної влади.

Велике значення в розвитку таких інновацій залежить від «структурованої роботи органів публічного управління, публічно-приватного партнерства, бізнес-ідей та проєктів підприємців, а також наукових досліджень» [134, с. 131]. Виходячи з цього, можна говорити про спільну взаємодію усіх суб'єктів суспільно-державних відносин, які діють в межах встановлених норм й з метою поширення та розвитку інновацій в сфері публічного управління задля його модернізації та демократизації.

Важливим аспектом впровадження глобальної демократії й демократизації публічного управління є розвиток інноваційних електронних технологій, стрімке розповсюдження мережі Інтернет, розвиток комунікацій на глобальному рівні і, як наслідок – поява нового інформаційного суспільства, яке вимагає взаємодіяти та співпрацювати представників органів публічної влади з громадянами [115]. Тобто, акцентується увага на взаємодії та співпраці представників органів публічної влади та громадян з метою розвитку демократії в державі, шляхом демократизації публічного управління, що в подальшому підвищить рівень довіри суспільства до органів публічної влади.

Т. Панченко наголошує на «скороченні можливостей урядів держав світу управляти внутрішньо-державною ситуацією під впливом всесвітніх

глобальних перетворень». В такій ситуації, вважає вчений, міжнародні організації можуть тиснути й впливати на думку громадян, щодо формування та впровадження державної політики та стратегії розвитку суспільства й держави, прийняття законів та інших нормативно-правових актів [117].

Виходячи з цього, створюється ситуація, коли не тільки «розмиваються» державні кордони й нівелюється національний суверенітет, а й демократія в таких державах стає фікцією, не приймається до уваги громадська думка, процеси демократизації публічного управління зупиняються, демократичне врядування в межах такої держави стає неефективним й, таким чином знижується рівень довіри громадян до органів публічної влади.

Так, М. Пірен та І. Пержун, досліджуючи значення «людського фактору в управлінні встановили взаємозв'язок між людським фактором й подальшим ефективним або неефективним управлінням в органах державної влади». Отже, підбираючи нові кадри в структуру органів публічної влади необхідно враховувати наявність у людей демократичних цінностей, принципів, переконань, які при здійсненні своєї діяльності будуть керуватися моральними та духовними принципами. За такого відбудеться вдосконалення публічного управління, куди будуть привнесені демократичні цінності, підвищиться ефективність та результативність його роботи і як наслідок сформуються та утвердяться демократичні засади в публічному управлінні в Україні [121, с. 81].

Особливу увагу до демократії та демократичної держави приділяє у своєму дослідженні Т. Попович, зазначивши про «вигоду демократії» як всередині держави, так і на міжнародному рівні. В даному випадку під вигодою демократії автор говорить про високий економічний розвиток, який може бути підґрунтям для довгострокового миру як всередині держави, так і серед міжнародних суб'єктів, а також про захист прав і свобод людини та забезпечення гарантій їх безпеки [126, с. 65]. Таким чином, мова йдеться про позитивні наслідки глобальної демократії для держави, оскільки як зазначає

автор, за такого відбувається не тільки підвищення рівня економічного розвитку в державі, а й забезпечуються, захищаються й гарантуються права і свободи людини та громадянина, що становить важливу складову будь-якого процесу демократизації.

На нашу думку, позитивні наслідки глобальної демократії для держави полягають в тому що вона сприяє переходу до моделі демократичної держави, підсилює її міжнародну легітимність та суб'єктність, яка сприймається іншими демократичними державами як надійний партнер. Демократизація країни відкриває двері до членства в міжнародних організаціях (НАТО, ЄС), що сприяє посиленню безпеки, захисту від зовнішньої агресії. Країна отримує доступ до передових технологій, налагодження стабільних торговельних зв'язків з демократичними європейськими країнами, що прискорює надходження в країну іноземних інвестицій, оскільки капітал обирає країни з верховенством права.

Погоджуємося з думкою Г. Почепцова, який вважає «демократію результатом формування в державі вільних та непадвладних їй економічних, соціальних та інформаційних компонентів, за рахунок чого виникає обмеження впливу в такій державі». При цьому автор наголошує, що чим вищий та незалежний економічний розвиток в державі, тим більше стають незалежними соціальна та інформаційна сфери впливу [128, с. 150]. Тобто, обмеження впливу держави на такі сфери як економічна, соціальна та інформаційна є задатками прояву та розповсюдженням демократії, що в подальшому призводить до демократизації суспільства, публічного управління та інших сфер життя людини, а також до справедливого управління в державі, її демократичного розвитку та підвищення конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Так, в умовах всесвітніх глобальних перетворень та поглиблення демократії, глобалізація чинить вплив на розвиток та формування публічного управління, змінюючи владні механізми та інструменти й створюючи відносно нові структури в публічно-управлінській системі. При цьому

держава, виражаючи та захищаючи інтереси народу повинна здійснювати владу через органи публічного управління [129, с. 109]. За такого, важливим аспектом постає впровадження глобальної демократії у сфері життя громадянського суспільства та демократизація публічного управління, яке покликане здійснювати владу через свої органи та посадові особи з метою захисту, забезпечення та гарантування прав, свобод та інтересів суспільства.

Однак, варто зауважити, що публічне управління як діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, обумовлена взаємодією держави та громадянського суспільства може як гальмувати, так і позитивно впливати на розвиток прав і свобод людини, сприяючи їх зміцненню [133, с. 86]. Так, гарантування прав і свобод громадян є підґрунтям формування та розвитку демократії в державі. У свою чергу гальмування в розвитку основоположних прав людини, негативний вплив діяльності органів публічного управління призводить до знищення задатків демократії й, таким чином до зниження ефективності публічного управління, рівня довіри громадян до органів публічного управління й рівня розвитку самої держави.

Важливим є висловлювання А. Постовойтенко стосовно того, що «тільки демократія може втілити в життя тенденцію суспільства щодо матеріальної забезпеченості й створення такого укладу суспільного життя, при якому кожен член суспільства може почуватися максимально вільним та незалежним з об'єктивним ставленням до себе». Науковець наголошує, що в порівнянні з диктатурою демократія більш гнучка, стабільна й надійна, так як в сучасному світі народ може прийняти лише ту владу, яку сам обирає, а не ту, яку йому нав'язують; демократія виражає та представляє інтереси різних верств населення в процесі прийняття рішень представниками органів публічної влади, що є запорукою легітимності діючої влади та ефективності й стабільності публічного управління [127, с. 114]. За такого, дослідник відмічає, що демократизація публічного управління являє собою найбільш стабільну та надійну тенденцію розвитку сучасних держав та державотворення.

На думку Д. Селютіна «всесвітні глобалізаційні процеси та демократизація сприяють стандартизації прав та свобод громадян, однак на державу покладено обов'язок по зберіганню культурної самобутності й ідентичності свого суспільства й забезпечувати гарантії безпеки людини». Разом з тим, науковець підкреслює, що органи публічної влади гарантують непорушність зазначених прав та свобод людини та громадянина. Зважаючи на зазначене, держава повинна забезпечувати виконання й дотримання прав і свобод як окремої людини, так і народу в цілому, що є її основним обов'язком [146, с. 163 – 164].

Погоджуємось із О. Федорчак, що «сучасні трансформаційні процеси, які відбуваються в нашій державі впливають на сутність, форми та систему публічного управління, змушуючи публічних службовців переосмислити та виробити інноваційні підходи до управління за таких умов» [165, с. 150].

Таким чином, цілком обґрунтованим та актуальним на даному етапі розвитку нашої держави є створення та запровадження нових механізмів управління в діяльність та функціонування органів публічної влади в Україні, спрямоване на трансформацію пострадянської моделі в сучасну сервісно-координаційну модель публічного управління, яка є умовою для європейської інтеграції та ефективного відновлення.

Особливого значення набуло питання трансформації публічного управління в умовах поглиблення глобалізації та глобальної демократії, що передбачає модернізацію й реформування механізмів публічного управління, які мають на меті встановлення балансу між загальнодержавними та міжнародними інтересами, що призведе до зміцнення державного суверенітету й розбудови державності [149, с. 90]. Отже бачимо, що в умовах поглиблення глобальних перетворень актуальності набуває процес трансформації системи публічного управління, за якого відбувається його інноваційний розвиток та функціонування з урахуванням як національних, так і світових інтересів з встановленням балансу між ними, перехід від

декларацій до реальних гарантій, де міжнародні стандарти стають обов'язковими для держави.

Ми згодні з тим, що жодна держава світової спільноти не може переходити державний суверенітет іншій державі, оскільки демократія ґрунтується на волевиявленні народу самостійно встановлювати соціально-політичну, економічну й інші сфери життя, прагненні людей проживати по своїм нормам, принципам та законам, утверджувати такий політичний режим, який вважають більш доцільним з точки зору суспільного розвитку [151, с. 365].

Можемо сказати, що завдяки захисту й непорушності державного суверенітету, вільної можливості народу керувати суспільно-державними процесами, забезпечення гарантій захисту прав, свобод та інтересів громадян, прагненню жити у відповідності з законами і нормами, які вважаються справедливими й прийнятними, непорушному праву обирати власний політичний режим, досягається стабільний розвиток національної держави, яка стає координатором інтересів громадян, бізнесу та глобальних акторів.

Автор монографії «Паблік рилейшнз у глобалізованому світі» Є. Тихомирова наголошує, що в умовах всесвітніх глобальних перетворень національні держави повинні стати «демократичною сервісною службою» світового громадянського суспільства, стійкими до негативних наслідків глобалізації. Крім того, вони повинні використовувати інноваційні технології задля забезпечення демократизації методів взаємодії з суспільством, а також делегування повноважень [160, с. 81].

Виходячи з цього, підкреслимо, що в сучасних умовах поглиблення глобалізаційних перетворень істотного значення набуває демократизація як публічного управління, так і держави в цілому, впровадження універсальних принципів прозорості, підзвітності та верховенства права, розвиток е-урядування як інструменту підвищення ефективності та доступності демократичних процедур, підвищення ролі громадянського суспільства у формуванні публічної політики. Як відмічають дослідники Я. Циханська та

А. Скудна «сама глобальна демократія чітко відповідає стратегії встановленого демократичного розвитку країни [171, с. 16] та демократизації органів публічного управління в державі, які є інструментом впливу на суспільно-державні відносини».

Отже, процеси глобалізації посилюють світову взаємозалежність держав, а в умовах глобальної демократії розширюють для держави і суспільства можливості співучасті, солідарності та ефективного врядування, що зменшує ризики втрати реального демократичного контролю. На нашу думку, сталий розвиток глобальної демократії можливий за умови збереження ролі національної держави як гаранта прав і свобод, відкритої до багаторівневої та мережевої взаємодії, високого й сталого рівня розвитку, де гарантуються й забезпечуються права, свободи та законні інтереси людини та громадянина.

Виходячи з цього, ознаками демократизації публічного управління є:

- децентралізація державної влади – передача повноважень, ресурсів та відповідальності з центрального рівня на рівень територіальних громад;
- прозорість бюджетного процесу та відкритість в діяльності органів публічної влади, вільний доступ населення до публічної інформації;
- впровадження європейських демократичних цінностей та принципів в систему публічного управління;
- активна участь громадськості у прийнятті владно-управлінських рішень, розвиток інститутів прямої демократії, широкий громадський контроль за діяльністю публічних службовців;
- дієва судова система, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, підзвітність посадовців, боротьба з корупцією;
- використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій (е-урядування), спрощення процедур, надання послуг громадянам у режимі онлайн.

Отже, наслідком процесу демократизації публічного управління є побудова демократичної, незалежної сервісної держави, яка буде конкурентоспроможною на міжнародній арені, а органи публічної влади будуть працювати в інтересах громадян. За О. Н. Євтушенком «сервісна держава є особливою децентралізованою формою публічної влади, діяльність якої переорієнтовано з контролю на сервіс, надання громадянам якісних послуг, забезпечення гідних умов життя, захист їх прав громадян та ефективній співпраці з громадськістю» [63, с. 33-37].

Для розуміння впливу глобальної демократії на процеси демократизації в Україні нами за допомогою розробленої в Google-формі онлайн-анкети було проведено соціологічне опитування на тему: «Стан та рівень демократії в Україні в сфері публічного управління». В опитуванні прийняли участь громадяни України різних вікових категорій, видів професійної діяльності, проживаючі на території Миколаївської області через мобільні додатки та соціальні мережі Viber, Telegram, Signal, Facebook, Instagram.

Застосований метод соціологічного опитування за допомогою спеціально розробленої онлайн-анкети дозволив отримати емпіричні данні стосовно взаємовідносин між державою, суспільством та інститутами громадянського суспільства в сучасних умовах поглиблення глобальних перетворень у світі й в Україні; рівня обізнаності громадян щодо ситуації з протіканням процесів демократизації органів публічного управління; оцінки демократизації українського суспільства та ролі інститутів громадянського суспільства в процесі демократизації публічного управління; ставлення громадян до діяльності органів публічної влади в Україні в умовах глобальної демократії.

Анкета була розроблена із врахуванням як зарубіжного, так і вітчизняного досвіду дослідження стану та рівня демократії в державі в сфері публічного управління (див. Додаток А).

За допомогою розповсюдженню онлайн-анкети в гугл-формі ми змогли охопити досить широке коло респондентів, зберегти їх анонімність при дачі

відповідей на запропоновані питання та забезпечити конфіденційність наданих респондентами відповідей.

Всі питання, викладені в анкеті було структуровано в довільному порядку з метою захоплення респондентів, виявлення у них зацікавленості щодо змісту й сутності пропонованих питань, рівня обізнаності стосовно положення й стану демократії в Україні в сфері публічного управління, взаємодії між органами публічної влади та суспільством, ставлення суспільства до діяльності органів публічного управління, прогнозування щодо можливості розвитку демократії в державі. Загалом, в онлайн-анкеті нами було представлено сім питань, які найбільш змістовно, чітко й в повній мірі розкривали суть нашого дослідження. Методика опитування була спрямована на поєднанні кількісних та якісних показників, що дозволило оцінити обізнаність та залученість громадськості у публічно-державні справи, а також виявити рівень взаємозв'язку між суспільством та державою.

Отримані результати опитування респондентів були оброблені й проаналізовані, що дозволило дати характеристику психологічним, поведінковим, прогнозуючим та інформаційним особливостям як окремих індивідів-респондентів, так і груп людей, які були задіяні в ході проведення соціологічного дослідження.

Результати проведеного опитування представлені нижче у відповідності з логікою подачі інформаційного матеріалу.

Цільова аудиторія. Загалом, в ході проведеного соціологічного опитування прийняли участь 604 особи. За гендерною ознакою розподіл респондентів виглядає наступним чином: 70 % опитуваних осіб становили жінки, 30 % - становили чоловіки (Рис. 2.3).

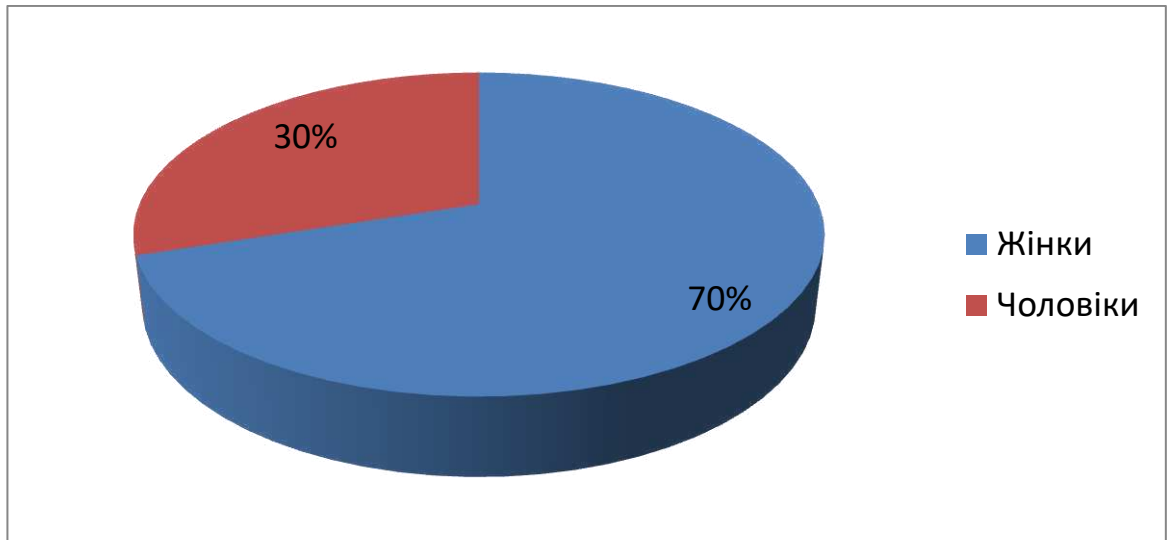

Рис. 2.3. Гендерний розподіл респондентів

Говорячи про віковий склад респондентів зазначимо, що опитування було проведено серед осіб віком від 22 до 65 років, що говорить про обізнаність та відповідний рівень досвіду членів суспільства стосовно стану та рівня демократії в державі й органах публічної влади та перспектив її розвитку, демократизації суспільства, а також взаємовідносин між державою та суспільством. Вік потенційних респондентів для нашого дослідження має значення, оскільки беруться до уваги думки громадян України, які є студентами, тобто соціалізуються в освітній сфері та мають уявлення про проблеми, зазначені вище, а також людьми різних професій, здатними мислити в нестандартних ситуаціях та тими, що пережили зміну декількох поколінь влади.

Стосовно критерія щодо місця проживання опитаних респондентів, слід зауважити, що опитування проводилось в межах території Миколаївської області, де більшість громадян проживають у самому місті Миколаєві (81 %), 12 % – мешкають у передмісті і 7 % – у сільській місцевості (Рис. 2.4). Розподіл по типам населених пунктів відображає те, наскільки суспільство залучено та взаємодіє з державою та органами публічного управління.

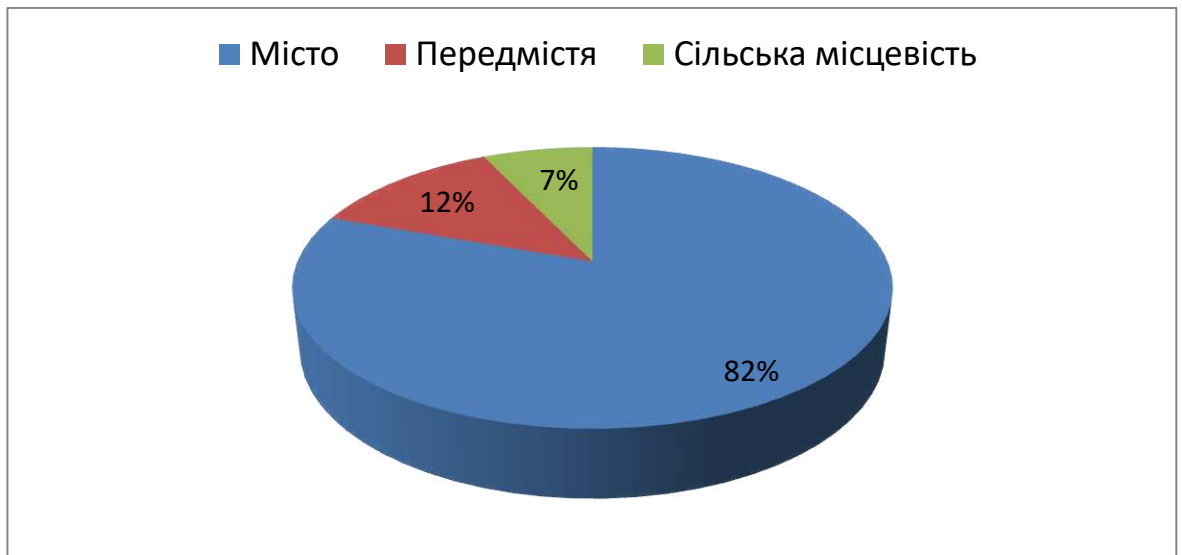

Рис. 2.4. За місцем проживання респондентів

Важливим для нас є розподіл респондентів за сферою їх діяльності, що дає чітко зрозуміти залученість суспільства в проблему щодо стану та рівня демократії в державі, а також цікавість та поінформованість незалежно від професії, що говорить про небайдужість до процесів, які розповсюджуються та поглиблюються в державі, публічному управлінні та суспільстві (Рис.2.5). Відповідно до такого критерію розподілу в соціологічному опитуванні приймали участь студенти, державні службовці, викладачі та респонденти інших сфер діяльності та професій.

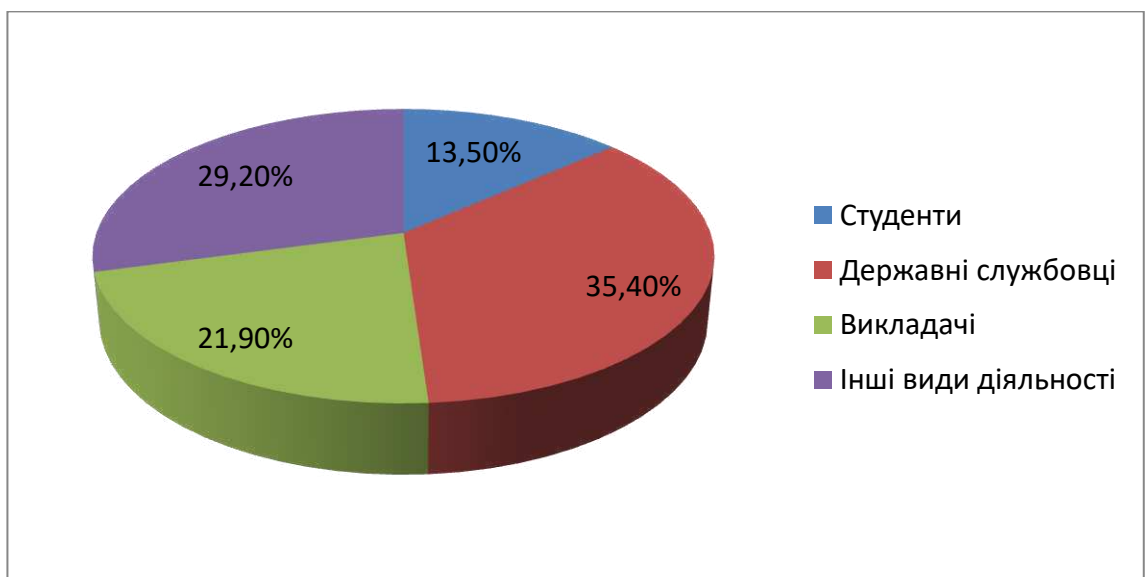

Рис.2.5. Розподіл респондентів за сферою діяльності

Розподіл респондентів за сферою діяльності для нашого дослідження являється показником наявності відповідного світогляду серед людей різних

категорій професій, оскільки задіяно не конкретно люди однієї професії та напрямку діяльності, а різних професій з метою показати залученість громадян до проведеного опитування та нашого бачення у зацікавленості опитуваних осіб.

Опитування громадян за вищевказаним критерієм є важливим для нас, оскільки показує ще й рівень обізнаності населення в державних справах й з питань, запропонованих в онлайн-анкеті, що являється показником небайдужості суспільства до суспільно-державних проблем та ситуацій, які виникають в сучасних умовах розвитку українського суспільства й держави у зв'язку з поглибленням всесвітніх глобальних перетворень.

Тепер, що стосується питань, зазначених в онлайн-анкеті, проаналізуємо кожне з них окремо, використовуючи дані опитування й складені на основі аналізу діаграми.

Першим питанням, запропонованим нами в онлайн-анкеті опитуваному суспільству було: **1. Чи застосовуються фактично в Україні положення Загальної декларації прав людини?** На що нами було запропоновано чотири варіанти відповідей, а саме: 1) Так; 2) Ні; 3) Частково застосовуються; 4) Майже не застосовуються. Аналіз відповідей респондентів нами було зафіксовано в діаграмі (Рис.2.6) нижче.

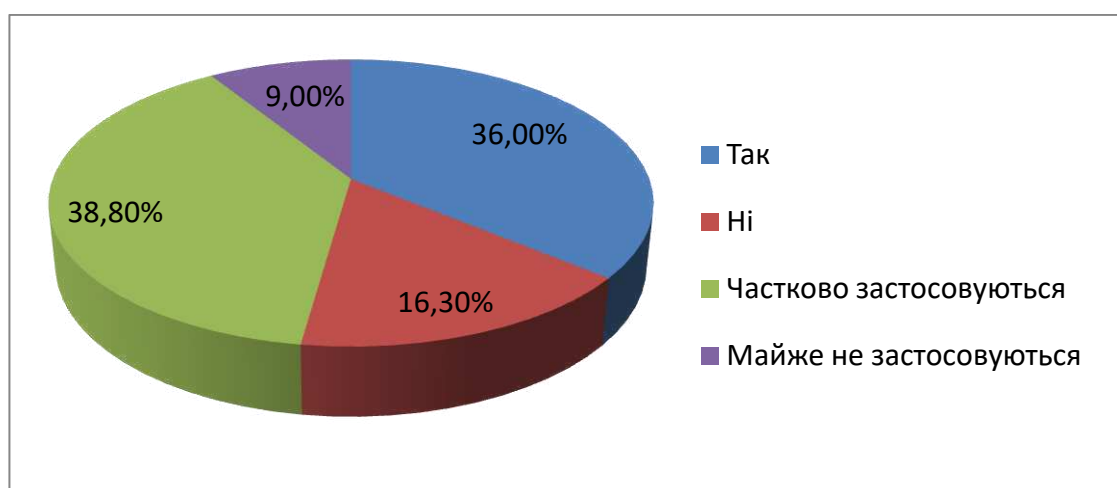

Рис.2.6. Опитування респондентів стосовно того, чи застосовуються в Україні положення Загальної декларації прав людини.

При аналізі відповідей на дане питання ми бачимо, що думки й уявлення суспільства розділилися наступним чином:

1) 36 % із 100 % опитуваних відповіли так, що означає не досить хорошу перспективу в баченні демократичного майбутнього для нашої держави та суспільства з урахуванням того, що навіть половина респондентів з впевненістю не відповіли так;

2) 16,3 % опитуваних респондентів відповіли ні. Тобто, з огляду на це в суспільстві існує думка щодо відсутності справедливості в діяльності органів публічної влади й фактичного уникнення дотримання прав, свобод та законних інтересів громадян;

3) 38,8 % опитуваних громадян відповіли, що частково застосовуються, тобто процент людей, які вірять в краще майбутнє нашої держави, фактичне застосування положень Загальної декларації прав людини та надіються на ефективність впровадження принципів демократії в діяльність органів публічного управління більше, ніж ті, які відповіли ні. Даний факт означає, що частково застосовується це не зовсім не застосовується, а отже, в суспільстві існує думка щодо застосування окремих положень зазначеної Декларації;

4) І лише 9 % опитуваних респондентів відповіли, що положення даної Декларації майже не застосовуються. Це невеликий процент людей, які напевно зіштовхнулися із несправедливістю з боку органів публічної влади в процесі виконання ними публічної діяльності. Майже не застосовуються не означає, що положення даної Декларації не застосовуються взагалі, а тільки невелика частина прав, свобод та інтересів громадян дотримуються при здійсненні повноважень представниками органів публічної влади. Однак, в порівнянні з категоричним ні, тобто не застосовуються процент відповідей відносно малий, що говорить про те, що думки опитуваних людей розділилися з малим процентним відривом.

Виходячи з аналізу відповідей на перше питання опитуваних респондентів, ми дійшли висновку про занепокоєння серед населення

стосовно додержання та застосування в Україні положень Загальної декларації прав людини, а також з огляду на кількість конкретних відповідей по відношенню одне до одного прослідковується тенденція до мінімального рівня застосування даної Декларації в нашій державі.

Другим питанням, яке було запропоновано в онлайн-анкеті є: **2) На Вашу думку, чи користуються авторитетом органи публічної влади в Україні?** На що опитуваним респондентам було запропоновано чотири варіанти відповідей, сформульовані наступним чином: 1) Майже не користуються; 2) В залежності від того, який це орган публічної влади; 3) В Україні достатньо високий рівень авторитету органів публічної влади; 4) Авторитет органів публічної влади деградує.

Аналізуючи відповіді респондентів на друге питання, нами було складено діаграму, яка відображає думки людей стосовно наявності або відсутності авторитету серед органів публічної влади й викладено в нашому дослідженні нижче (Рис.2.7).

Рис.2.7. Опитування респондентів стосовно того, чи користуються авторитетом органи публічної влади в Україні.

Рівень авторитету органів публічної влади залежить від прозорості, законності, справедливості, ефективності й результативності їх діяльності.

Запропоноване нами дане питання являється важливою складовою подальшого розвитку суспільства й держави на демократичних засадах, а також показує рівень довіри громадян до органів публічної влади та їх діяльності в сучасних умовах становлення, розвитку й функціонування. За такого, оцінка відповідей респондентів на дане питання показує, наскільки суспільство довіряє органам публічного управління здійснювати свою діяльність. Отже, проаналізуємо відповіді громадян на вищевказане питання:

1) Так, 17,4 % із 100 % опитуваних респондентів відповіли, що майже не користуються. На нашу думку, така кількість відповідей на дане питання свідчить про початок занепаду рівня довіри громадян до органів публічної влади й подальшу їх деградацію в умовах розвитку держави й суспільства, оскільки 17,4 % це досить значна кількість людей, які цілком усвідомлюють теперішній стан розвитку та діяльності органів публічної влади в державі. Вищевказана ситуація, за якої органи публічної влади на думку громадян майже не користуються авторитетом в державі склалася загалом у зв'язку з негативними явищами, які є перепорою на шляху до демократизації публічного управління в умовах глобальної демократії (наприклад корупція, відсутність фактичної прозорості в діяльності органів публічної влади тощо).

2) Максимальну кількість відповідей було нами зафіксовано при виборі другого варіанту відповіді, а саме – 39,3 % опитуваних відповіли: «В залежності від того, який це орган публічної влади», що означає майже половина усіх опитуваних респондентів. З огляду на дану обставину, для суспільства важливо саме який орган публічної влади мається на увазі, тобто хоча й на думку народу органи публічної влади майже не користуються авторитетом серед населення, однак наявність або відсутність такого авторитету стосується не усіх органів публічної влади, які здійснюють свою діяльність в державі. Виходячи з цього, з урахуванням того, що майже половина опитуваних респондентів обрали саме таку відповідь на дане питання, ми вважаємо, що в Україні на сьогодні діють органи публічної влади, які все ж таки користуються авторитетом у громадян.

3) Варіант відповіді, що в Україні достатньо високий рівень авторитету органів публічної влади набрав 28,9% зі 100%, що свідчить про наявність довіри у громадян до органів публічної влади в Україні. Дана ситуація характеризується тим, що навіть в умовах поглиблення глобальної демократії, а також наявності проблем демократизації органів публічного управління, вони користуються серед населення високим рівнем авторитету, а отже, й довіри, незважаючи на зовнішні й внутрішні чинники впливу на розвиток та становлення публічного управління. Високий рівень авторитету органів публічної влади означає, що діяльність, здійснювана їх представниками є прозорою, з дотриманням закону, на основі професіоналізму та високого потенціалу працівників, що призводить тільки до ефективності й результативності їх роботи.

4) Однак, 14,4% опитуваних респондентів на дане питання відповіли, що авторитет органів публічної влади деградує. Така думка суспільства є також важливою з урахуванням наявності внутрішньо-державних проблем, які впливають на думку й позицію громадян стосовно наявності або ж відсутності авторитету в органах публічної влади. Таким чином, на думку громадян, які обрали дану відповідь на друге питання вплинули такі фактори, як наявність корупції, неефективність прийнятих рішень, низький рівень професіоналізму серед працівників органів публічної влади, деградація органів публічного управління тощо. На нашу думку, громадяни, які обрали зазначену відповідь вже стикалися з вищевказаними негативними явищами, які суттєво впливають не тільки на їх думку, а й на увесь розвиток держави та суспільства.

Третім питанням в онлайн-анкеті є: **3. Як Ви вважаєте, чи існує партнерство між державою та суспільством в нашій державі?** На дане питання нами запропоновано п'ять варіантів відповідей, а саме: 1) Так, існує, але на відносно малому рівні; 2) Держава ігнорує інтереси суспільства; 3) Ні, взагалі не існує; 4) Інтереси суспільства беззаперечно захищаються й

підтримуються усіма представниками органів публічної влади; 5) Так, існує, адже це один з елементів демократії.

Проаналізувавши відповіді респондентів на зазначене питання, ми створили діаграму, яка наглядно показує процентне співвідношення між варіантами відповідей (Рис.2.8).

Рис.2.8. Опитування респондентів стосовно їх думки щодо існування партнерства між державою та суспільством в нашій державі.

Ефективна взаємодія держави та суспільства є важливою складовою становлення та розвитку громадянського суспільства, де процвітає рівноправність та взаємна відповідальність за прийняті рішення, а також забезпечуються й враховуються інтереси усіх громадян. Якісне партнерство між державою та суспільством є запорукою розвитку державності, підвищення рівня ефективності та результативності в діяльності органів публічного управління, а також впровадження, дотримання та захисту прав громадян. Виходячи з цього й оцінюючи відповіді на зазначене питання можна зробити висновок стосовно наявності або відсутності взаємозв'язку, взаємодії та діалогу між державою та суспільством в умовах глобальної демократії.

1) 27,5% опитуваних громадян відповіли так, існує, але на відносно малому рівні. Тобто, майже третина опитуваних переконана, що партнерство

між державою та суспільством існує, однак, опитувані громадяни дійшли висновку, що рівень такого партнерства є незначним, що й стало підставою для обрання саме цього варіанту відповіді. За такого в суспільстві існує низький рівень довіри до органів публічної влади, нестача діалогу й взаємодії між державою та суспільством, а також ігнорування громадської участі при прийнятті суспільно-державних рішень, що призводить до неефективності такої взаємодії.

2) 13,2% опитуваних громадян відповіли, що держава ігнорує інтереси суспільства, що означає неприйняття до уваги інтересів та потреб населення, пригнічення й деградацію рівня довіри громадян до органів публічного управління, порушення принципів правової держави, зростання напруги серед суспільних мас та обмеження прав, свобод й інтересів громадян. За такого, припиняється поширення та розвиток демократизації суспільства й публічного управління, що перешкоджає впровадженню демократії в державі й подальшого її розвитку як правової, демократичної соціальної держави.

3) 11,2% опитуваних відповіли, що взагалі не існує, що означає повну зневіру громадян в правомірній, демократичній та законній діяльності органів публічного управління. Дана ситуація викликає занепокоєння, зважаючи на нерівномірність функціонування партнерства між державою та суспільством, що викликало в суспільстві думку щодо неіснування такого партнерства. Однак, більшість опитаних респондентів впевнені, що держава й суспільство взаємодіють між собою в процесі їх становлення та розвитку, що підтверджується позитивними результатами при відповіді на третє питання.

4) 38,5% з числа опитаних громадян відповіли, що інтереси суспільства беззаперечно захищаються й підтримуються усіма представниками органів публічної влади, що свідчить про наявність державних механізмів по забезпеченню та захисту прав та інтересів усіх без виключення громадян. Така думка серед суспільства є важливою з огляду на поглиблення глобальної демократії та демократизації публічного управління й

суспільства. За такого, держава гарантує дотримання та захист прав людини, про що свідчить результат, отриманий нами в процесі обробки відповідей на дане питання, який складає майже половину від загальної кількості опитаних респондентів.

5) 9,7% опитаних респондентів погодилися, що партнерство між державою та суспільством існує, оскільки це один з елементів демократії. Виходячи з цього, частина опитаних респондентів впевнена в наявності беззаперечного партнерства держави й суспільства, називаючи таке партнерство необхідною складовою демократії. Тобто, люди впевнені в розвитку й процвітанні демократії в державі, завдяки чому у них немає сумніву в існуванні взаємодії держави та суспільства. Аналізуючи дану відповідь на питання ми прийшли до висновку про низький рівень обізнаності серед респондентів, які відповіли саме так, оскільки говорячи про партнерство між державою та суспільством, необхідно керуватися не тим, що це одна із складових демократії, а фактично діяльністю держави в особі її представників з приводу забезпечення та захисту прав і свобод громадян, ігнорування або розвиток інтересів суспільства, що посилює рівень такого партнерства.

Наступним питанням, розробленим нами та зафіксованим в онлайн-анкеті є: **4. Як Ви вважаєте, чи існують перспективи розвитку демократії в Україні?** При розробці даного питання було запропоновано чотири варіанти відповідей: 1) Жодних можливостей й перспектив нема; 2) Україна вже є демократичною згідно Конституції України; 3) Перспективи є, однак, це складний та довготривалий процес; 4) Наскільки Україна стане фактично демократичною залежить від самих громадян. Нижче зображено діаграму, яка показує активність респондентів стосовно даного питання (Рис.2.9).

Рис.2.9. Опитування респондентів щодо того, чи існують перспективи розвитку демократії в Україні.

Аналіз відповідей на дане питання дозволяє визначити роль громадянського суспільства в державі, інститутів громадянського суспільства при прийнятті державних рішень, а також можливість забезпечення механізмів реалізації й захисту прав громадян.

1) 22,2% опитаних громадян відповіли, що жодних можливостей й перспектив нема. За такого, виникає ситуація, коли народ повністю зневірений, у зв'язку з діяльністю органів публічного управління, що й призвело до негативної думки серед населення стосовно відсутності можливостей та перспектив розвитку демократії в нашій державі. Однак, оскільки апарати органів публічного управління формуються з громадян, то відсутність перспектив розвитку демократії на пряму залежить й від самого суспільства, з якого в подальшому й формуються зазначені органи управління. Думка серед суспільства стосовно відсутності перспектив розвитку демократії в Україні є ключовою в процесі демократизації публічного управління в умовах глобальної демократії. Оскільки, як вважає 22,2% опитаних респондентів таких перспектив нема, то становлення й подальший розвиток демократії в державі неможливий, що говорить про встановлення й розвиток іншого політичного режиму.

2) 20,2% опитаних громадян відповіли, що Україна вже є демократичною згідно Конституції України. Зважаючи на це, частина

населення вважає, що конституційного закріплення того, що Україна є демократичною державою достатньо щоб говорити про наявність демократії в державі, а отже, їй відпадає необхідність говорити про перспективи розвитку демократії. Тобто, аналізуючи дану відповідь 20,2% громадян навіть не замислюються над реальною й нагальною необхідністю в демократизації українського суспільства й публічного управління, так як вважають Україну демократичною, що підтверджується конституційним закріпленням.

3) 38,9% опитаних респондентів дали відповідь, що перспективи є, однак, це складний та довготривалий процес. Майже половина громадян з опитаних, на нашу думку, бачать можливість розвитку демократії, однак вважають це складним та довготривалим процесом, де складність полягає в трансформації демократії до нових умов та викликів сучасності, а довготривалість означає серйозність та якість такої трансформації. Виходячи з цього, найбільшу кількість голосів набрала саме дана відповідь, що підкреслює віру народу в майбутнє демократії та демократичного суспільства.

4) 18,7% з опитаних респондентів відповіли, що від самих громадян залежить наскільки Україна стане фактично демократичною. Тобто, суспільство чинить прямий вплив на розвиток та становлення демократії в державі й процеси демократизації. Зважаючи на те, що демократія встановлюється для покращення якості життя народу та процвітання держави, велике значення відіграє активна участь громадян у суспільно-державному житті при прийнятті рішень. Встановлення демократії є основою для розвитку правової держави, громадянського суспільства, збереження національного суверенітету й ідентичності. Аналізуючи дану відповідь на питання, можна зробити висновок про те, що суспільство відіграє значну роль у становленні та розвитку демократії. Майже п'ята частина з опитаних респондентів висловили думку стосовно зацікавленості та активної участі

громадян та їх безпосередньої ролі в процесах демократії в нашій державі з подальшою перспективою її розвитку.

Наступним питанням з огляду на наше дослідження є: **5. На Вашу думку, чи є наразі перешкоди на шляху демократизації органів публічної влади в Україні?** З огляду на специфіку даного питання нами було розроблено й винесено на обговорення чотири варіанти відповідей для опитуваного суспільства, зокрема: 1) Перешкоди завжди є; 2) Жодних перешкод нема, так як в органах публічної влади працюють свідомі професіонали, які здатні пристосуватись до змін; 3) Перешкод нема, оскільки чиновники самі прагнуть демократизувати систему публічного управління; 4) Однією з вагомих перешкод є наявність корупції, яка гальмує процес демократизації. Результати отриманих відповідей респондентів можна побачити в діаграмі (Рис.2.10).

Рис.2.10. З'ясування думки опитуваних респондентів стосовно того, чи є наразі перешкоди на шляху демократизації органів публічної влади в Україні.

Аналіз відповідей на зазначене питання дозволяє визначити рівень обізнаності населення щодо стану демократизації органів публічного управління в Україні та, які наразі існують перешкоди цьому процесу.

1) 38,1% з опитаних респондентів визначилися, що перешкоди завжди є, тобто це є найпростішою та найбільш логічною відповіддю на наше запитання, яка до того ж набрала найбільшу кількість у співвідношенні з іншими відповідями. Опитане суспільство впевнене, що процесу демократизації перешкоджають суттєві фактори, які можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми й чинити вплив на демократизацію публічного управління й, таким чином перешкоджати розвитку демократії в Україні.

2) 19,4% з опитаних респондентів вважають, що жодних перешкод нема, оскільки в органах публічної влади працюють професіонали, здатні пристосуватися до змін. З огляду на зазначене, та частина опитаного суспільства, яка обрала дану відповідь на питання цілком довіряє представникам органів публічної влади у здійснюваній ними діяльності, вважаючи, що в апаратах органів публічного управління працюють лише свідомі професіонали, тобто службовці, які чітко знають свої обов'язки й належним чином виконують їх. При цьому важливою складовою публічної діяльності представників органів публічного управління є уміння пристосуватися до змін, які виникають в процесі поглиблення всесвітніх глобальних перетворень та в процесі демократизації публічного управління, з метою становлення глобальної демократії.

3) 12,6% з опитаних суб'єктів вважають, що перешкод на шляху демократизації органів публічного управління нема, оскільки чиновники, які в них працюють самі прагнуть демократизувати систему публічного управління. В даному випадку, наявна довіра з боку суспільства до представників органів публічної влади в Україні. Тобто, з цього випливає, що 12,6% зі 100% опитаних громадян довіряють та покладаються на чиновників у здійсненні ними своєї безпосередньої діяльності. До того ж, та частина опитаного суспільства, яка обрала дану відповідь на запитання наголошує на прагненні та бажанні чиновників демократизувати публічне управління. Але, судячи з низької кількості отриманих відповідей (12,6%), довіра громадян до представників органів публічної влади з приводу їх прагнення

демократизувати систему публічного управління є низькою. З урахуванням викладеного, у суспільстві існують сумніви щодо якісної роботи чиновників з приводу їх прагнення демократизувати органи публічного управління.

4) 30% опитаних респондентів визначили корупцію, як суттєву перешкоду, що гальмує процес демократизації. Тобто, на думку осіб, які обрали дану відповідь як найбільш логічну з їх точки зору, корупція перешкоджає процесам демократизації публічного управління, оскільки є негативним явищем сучасності. За такого, корупція та демократія являються поняттями, які не можуть співіснувати в одному просторі, а отже, процеси демократизації не можуть проходити й запроваджуватися в повному обсязі. Третя частина опитаних респондентів обрали не в сукупності набір перешкод процесам демократизації, а саме корупцію, як найбільшу загрозу розвитку демократії та демократизації публічного управління в Україні.

Слідуючи питання нашої онлайн-анкети: 6. ***Чи піддалися, на Вашу думку, органи публічної влади в Україні процесам демократизації в умовах глобалізації?*** Так, нами було розроблено та запропоновано п'ять варіантів відповідей на дане запитання: 1) Так, оскільки процес демократизації в умовах глобалізації торкнувся всієї системи управління; 2) Ні, оскільки органи публічної влади в Україні виявилися неготовими до загальних процесів глобалізації; 3) Так, але в залежності від рівня готовності працівників органів публічного управління до змін; 4) Ні, оскільки для цього необхідно реформувати систему управління; 5) Так, адже демократизація торкнулася усіх сфер життєдіяльності й публічного управління.

Аналізуючи відповіді респондентів на зазначене питання нами було оформлено діаграму, яка є відображенням думок опитуваних та знаходиться нижче (Рис.2.11).

Рис.2.11. З'ясування думки громадян стосовно того, чи піддалися органи публічної влади в Україні процесам демократизації в умовах глобалізації.

Аналіз та оцінка відповідей респондентів на дане питання дозволяє зробити висновок щодо впливу глобалізації на процеси демократизації публічного управління в Україні, а також визначити рівень обізнаності та ставлення громадян щодо впливу демократії на публічне управління в умовах глобалізації.

1) 38,1% опитаних громадян стверджувально відповідають на дане питання, вважаючи, що демократизація торкнулася всієї системи управління в державі в діючих умовах поглиблення глобалізації. Відповідно, на думку опитаних громадян глобалізація, поглиблюючись не може торкнутися тільки однієї сфери або органу влади в державі. За такого, більшість опитуваних респондентів вважають, що у зв'язку з поширення всесвітніх глобальних перетворень, процеси демократизації в даних умовах сучасності торкнулися всієї системи управління, а не окремої її частини.

2) 21% опитаних громадян вважають, що органи публічної влади в Україні не піддалися демократизації у зв'язку з їх неготовністю до всезагальних процесів глобалізації. За такого, як виявилось в ході

опитування, частина суспільства бачить неготовність держави, самого суспільства й органів публічного управління до настання наслідків, які несуть у собі всесвітні глобальні перетворення, навіть якщо одним із наслідків являється впровадження глобальної демократії з метою демократизації як суспільства, так і публічного управління.

3) 19% опитаних респондентів вважають, що в залежності від того, наскільки самі працівники органів публічного управління виявилися готовими до змін й проходить процес демократизації в зазначених органах. Тобто, на думку деякої частини громадян рівень демократизації в органах публічного управління, якість, необхідність такого процесу й подолання можливих негативних наслідків глобалізації залежить від рівня обізнаності, готовності й професіоналізму кадрового забезпечення органів публічного управління.

4) на думку 11,3% опитаних респондентів задля якісної демократизації в органах публічного управління необхідне реформування всієї системи публічного управління, а тому, з огляду на діючу ситуацію з поглибленням всесвітніх глобальних перетворень та їх впливу на державу й публічне управління в ній, відповідно громадяни негативно відповіли на дане питання й обрали саме зазначену відповідь на нього. Виходячи з цього, частина опитаного суспільства не вбачає позитивних наслідків в уже проведених раніше в державі реформах як для населення, так і для публічного управління в державі.

5) 10,6% опитаних респондентів вважають, що у зв'язку з тим, що демократизація торкнулася усіх сфер життєдіяльності в державі, зокрема й публічного управління, то з урахуванням цього, в них й проходять процеси демократизації. Тобто, дана частина опитаного суспільства вважає, що всезагального впливу на сфери суспільно-державного життя достатньо, щоб можна було вважати, що ограні публічного управління піддалися процесам демократизації.

Останнім питанням, запропонованим нами в онлайн-анкеті з огляду на специфіку нашого дослідження було: **7. Чи можна вважати українське суспільство демократичним?** З урахуванням тематики нашого дослідження були й розроблені варіанти відповідей, які ми вважаємо найбільш логічними та підходящими, а саме: 1) Так, адже Україна є демократичною державою, отже і усе суспільство в державі є демократичним; 2) Ні, оскільки рівень демократичності українського суспільства є низьким; 3) Так, оскільки наша країна й суспільство постійно розвиваються йдучи шляхом демократизму; 4) Ні, так як суспільство знаходиться на початковому етапі демократизації; 5) Так, оскільки кожен українець й українка у нашому суспільстві думають про весь народ і його розвиток. Аналізуючи відповіді громадян нами сформовано діаграму, яка показує процентне співвідношення та різницю в обраних відповідях (Рис.2.12).

Рис.2.12. Опитування респондентів стосовно того чи можна вважати українське суспільство демократичним.

Аналіз відповідей на зазначене питання показує, наскільки громадяни вважають себе демократичним громадянським суспільством, готовність населення до якісних нових змін в умовах сьогодення, з урахуванням

обізнаності населення стосовно суспільно-державних процесів, які виникають та проходять в державі на даному етапі її розвитку.

1) на думку 23,7% опитаних громадян, конституційного закріплення того, що Україна є демократичною достатньо, щоб вважати і все суспільство в нашій державі демократичним. Тобто, населення навіть не задумується, що на шляху до формування, розвитку та становлення українського суспільства як демократичного необхідно пройти відповідний шлях розвитку, який забезпечить, таким чином, формування громадянського суспільства.

2) 13,1% опитаних респондентів вважає, що рівень демократичності українського суспільства є низьким. На нашу думку, причиною обрання зазначеної відповіді стали внутрішньо-державні фактори, які можуть й надалі впливати на їх думку й перешкоджати формуванню демократичного суспільства. До таких факторів можна віднести: корупція в органах влади, економічна нерівність та нестабільність в суспільстві, низький рівень співпраці держави та суспільства, низький рівень культури серед населення, вплив історичного минулого на формування та запровадження демократії сучасності, можливість втручання держав в суспільно-державні справи тощо.

3) 37,5% опитаних громадян відповіли позитивно й обрали саме дану відповідь, говорячи про постійний розвиток держави та суспільства, який до того ж направлений на їх демократизацію. Виходячи з цього, дана частина опитуваних вважає українське суспільство демократичним. Таким чином, аналізуючи дану відповідь й думки суспільства, які її обрали, ми приходимо до висновку, що постійний розвиток суспільства й держави на шляху до демократії є запорукою демократизації українського суспільства, формування й удосконалення вже створеного громадянського суспільства, що в подальшому приведе до запровадження глобальної демократії в нашій державі й її сталого розвитку. Постійний розвиток суспільства й держави, які обрали шлях демократизму – це свого роду боротьба народу проти антидемократичних режимів, свавілля влади, корупції, низького економічного рівня життя населення тощо.

4) 14,4% опитаних респондентів не вважають українське суспільство демократичним, говорячи про те, що воно знаходиться на початковому етапі свого розвитку. Дана думка опитаних громадян також є для нашого дослідження важливою, оскільки люди, які її обрали є необізнаними, та невдоволеними з нашої точки зору діяльністю представників органів публічної влади, що й могло вплинути на обрання саме такої відповіді. Говорячи про те, що українське суспільство знаходиться на початковому етапі свого розвитку показує незацікавленість населення історією свого народу, розвитком та становленням державності, а також поширенням та розвитком всесвітніх глобальних перетворень, які перетинаючи державні кордони чинять вплив на усі сфери суспільно-державного життя. На нашу думку, відповідна частина опитаних громадян досить пасивно відноситься взагалі до тих процесів, які відбуваються в нашій державі.

5) 11,3% опитаних респондентів вважають українське суспільство демократичним, оскільки на їх думку кожен українець та українка думають про весь народ та його розвиток. Аналізуючи думки тієї частини опитаного суспільства, які обрали дану відповідь можемо сказати, що ці люди дійсно думають про український народ та нашу державу, оскільки вважають що всі українці є добропорядними. Однак, слід зазначити, що рівень обізнаності даної частини опитаного суспільства стосовно поглиблення всесвітніх глобальних перетворень, процесів демократизації, впровадження глобальної демократії та внутрішньо-державного життя є не досить високим, що підтверджується низькою кількістю відповідей.

Аналіз отриманих результатів проведеного соціологічного дослідження дозволяє зробити висновок про стан та рівень демократії в Україні в сфері публічного управління, рівень обізнаності, зацікавленості та заохочення населення стосовно демократизації суспільства й органів публічного управління на шляху до впровадження глобальної демократії в нашій державі, бажання народу до формування й удосконалення громадянського

суспільства й сприяння представників органів публічного управління громадянам у цьому через партнерство держави та суспільства.

Результати проведеного соціологічного опитування підкреслюють актуальність теми дослідження та важливість демократизації українського суспільства та публічного управління в контексті глобальної демократії та поглиблення всесвітніх глобальних перетворень, їх впливу на усі сфери суспільно-державного життя, можливістю суспільства та держави протистояти негативним наслідкам глобалізації задля створення та покращення належних умов розвитку народу й держави й досягнення таким чином їх сталого розвитку.

Таким чином, демократизація публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії є процесом перетворення української держави на відкриту сервісну державу, що діє в єдиному правовому та ціннісному полі з цивілізованим світом. Складовими цього процесу є впровадження в Україні демократичних стандартів (громадянин ключовий актор, який через інструменти контролю та участі гарантує, що держава працює на захист його прав і свобод), механізмів прямої демократії (наприклад, е-врядування) та демократичних принципів ЄС, зокрема таких як прозорість, антикорупційний контроль, верховенство права тощо, які роблять органи публічної влади в Україні демократичними інституціями. Отже, демократизація публічного управління в Україні в умовах глобальних викликів характеризує інтеграцію українського суспільства в демократичну європейську спільноту.

2.2. Взаємовідносини між державою та суспільством в умовах глобалізації та глобальної демократії

Процеси глобалізації розповсюджуючись у всьому світі, перетинаючи державні кордони, чинять вплив на усі сфери суспільно-державного життя, змінюють систему взаємовідносин між державою та суспільством. Зокрема,

держава втрачає монополію на управління, передаючи частину повноважень міжнародним інституціям та громадянському суспільству. Відбувається перехід публічного управління, яке є ланцюгом взаємозв'язку між державою та суспільством, від ієрархічного підпорядкування суспільства до налагодження з ним партнерських відносин.

Змінюється спосіб функціонування держави. Держава розглядається як сервісна організація, яка займається наданням послуг населенню та взаємодіє з ним на принципах прозорості та верховенства права [63, с. 32]. Ставлення до держави як сервісної організації посилюється процесами цифровізації, переходу суспільства на цифрові технології, які оптимізують відносини між владою і громадянами в умовах е-демократії, е-урядування, підвищують зацікавленість громадянина в результатах діяльності публічної влади на всіх рівнях [61, с. 973].

Модель сервісної держави стає для громадян дуже привабливою, тому що «у щоденній взаємодії із владою вони відчують, що їхні потреби держава визначає як найвищу цінність і ставить собі за мету створити всі умови задля того, щоб надання адміністративних послуг було максимально зручним, своєчасним та інклюзивним» [24, с. 54].

Розвиток інформаційних технологій, спрямованих на подолання різних бюрократичних схем, що виникають у процесі взаємодії громадянина з державною владою, призводить до того, що громадськість стає активним суб'єктом, що впливає на владу через розвинені інститути громадянського суспільства.

Глобалізаційні процеси, що охоплюють економіку, технології та культуру, стимулюють міжнародну торгівлю, інвестиції та культурний обмін, однак, призводять до нерівномірного розвитку держав, втрати національної культурної самобутності, підвищення екологічних ризиків та зростання соціальної нерівності. Тобто, процеси глобалізації мають як позитивні так і негативні наслідки для національних держав (Табл. 2.1), а тому вимагають від національних держав для збереження національної ідентичності

врахування існуючих переваг і загроз, адаптації до відкритої економіки, гармонізації законодавства з міжнародними стандартами та активної інтеграції у світові ринки.

Таблиця 2.1.

Наслідки глобалізаційних процесів

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Економічне зростання країн завдяки іноземним інвестиціям та доступу до міжнародних ринків.	Можливість швидкого поширення фінансових криз.
Швидке поширення інформаційно-комп'ютерних технологій, інновацій та знань.	Нерівномірний розподіл багатства та залежність бідніших країн від індустріальних.
Зближення культур, культурний обмін, можливість міжкультурного діалогу.	Загроза втрати національної культури, унікальних національних традицій.
Поглиблення спеціалізації. Міжнародний поділ праці.	Прискорення трудової міграції. Відтік людського капіталу з окремих країн.
Значно ефективніше розподіляються кошти й ресурси.	Підвищення середнього рівня життя населення.
Економія на масштабах виробництва, що зумовлює зниження цін, і сприяє стійкому економічному зростанню.	Отримання переваг промислово розвинутими країнами, які отримають додаткові переваги, країни, що розвиваються, опиняються на другому плані. Держава в таких країнах стає менш автономною, оскільки змушена зважати на міжнародні норми, транснаціональні корпорації та вимоги глобальної економіки.

Джерело : систематизовано автором

Як бачимо ступінь позитивного впливу глобалізаційних процесів на економіку окремих країн залежить від місця, яке вони посідають у світовій економіці. Фактично основну частину переваг отримують багаті країни, що посилює нерівності між країнами та ризик втрати національної культурної

ідентичності. Отже, країни, що розвиваються, опиняються в стані балансування між національними інтересами та глобальними вимогами. А тому для нівелювання негативних наслідків змушені впроваджувати гнучку політику, що враховує національні інтереси і глобальні вимоги.

Виходячи з цього, можна говорити про неминучість впливу всесвітніх глобалізаційних процесів на суспільно-державні відносини. Держави переходять до концепції належного врядування (good governance), де важливою є прозорість, діалог з бізнесом та суспільством й використання електронного урядування для покращення якості послуг та підвищення рівня залученості громадян в процес управління.

На нашу думку, «серцем» глобалізації являється саме глобальна демократія, яка і вважається основою виникнення, впровадження, поширення й становлення глобалізації. Відзначимо, що розповсюдження та впровадження саме глобальної демократії як елементу всесвітніх глобалізаційних процесів на сьогоднішній день є надзвичайно важливою складовою для належного розвитку, становлення, трансформації та функціонування суспільства, держави та публічного управління, оскільки вважаємо, що саме глобальна демократія є тією метою, до якої прагнуть народи та держави світу задля досягнення цілей сталого розвитку, покращення якості життя населення, а також якісного та демократичного розвитку держави й публічного управління в ній.

У зв'язку з цим особливої уваги набуває питання взаємодії держави та суспільства в умовах поширення всесвітніх глобалізаційних процесів та впровадження глобальної демократії, виявлення проблем та негативних наслідків, які виникають в результаті такої взаємодії, а також формування та становлення громадянського суспільства в державі з реально діючою демократією.

Отже, формування громадянського суспільства є процесом становлення громадських об'єднань, організацій, рухів та асоціацій, які діють незалежно від держави, але з нею взаємодіють задля спільного блага. На думку

О. Лебедєвої «формування й становлення громадянського суспільства є основою правової держави» [99, с. 507], яка створюється й розвивається там, де вже сформовано громадянське суспільство, а не навпаки. Виходячи з цього можна сказати, що формування громадянського суспільства відбувається перш за все у свідомості самих людей, у їх прагненні, бажанні й необхідності створити реальну демократичну правову державу.

Формування громадянського суспільства є запорукою розвитку демократії й правової держави, спроможності громадян впливати на суспільні процеси задля їх майбутнього й досягнення цілей сталого, а також належного розвитку й функціонування держави і суспільства.

На думку О. Євтушенка громадянське суспільство представляє собою: «вільне демократичне правове цивілізоване суспільство, де немає місця режиму особистої влади, класової ненависті, тоталітаризму, насильству над людьми, де в пошані закон і мораль, принципи гуманізму й справедливості, тобто це суспільство розумного балансу інтересів різних соціальних верств» [60, с. 66]. Таким чином, громадянське суспільство, є вільним, демократичним, правовим та цивілізованим суспільством, де процвітають гуманізм та справедливість, відсутні тоталітаризм, будь-які прояви ненависті або насильства над людьми, нерівність між членами суспільства та враховуються інтереси різних верств населення, незважаючи на класову нерівність й соціальний статус.

На нашу думку, одним з актуальних питань при дослідженні даної теми є взаємозв'язок українського суспільства з публічним управлінням, так як саме з членів суспільства й обираються та призначаються на відповідні посади працівники органів державної влади й місцевого самоврядування, які виконуючи завдання й функції держави та, здійснюючи управління реалізують державну політику та державні стратегії у відповідних сферах діяльності, регулюють суспільно-державні відносини в державі, з метою вирішення питань суспільно-державного значення.

Ми погоджуємося з думкою О. Линдюк стосовно того, що «у зв'язку з поглибленням всесвітніх глобальних перетворень, впровадження глобальної демократії та розвитком суспільно-державних процесів в Україні, виникла необхідність виявлення, розкриття та вирішення проблем, які виникають в публічно-управлінській системі та на державній службі в даних умовах, визначення причин, які сприяють їх виникненню, тенденцій розвитку й розробка інноваційних підходів задля модернізації публічного управління та їх впровадження у діючу систему з метою покращення її функціонування й стандартизації відповідно до сучасного розвитку нашої держави» [102, с. 126].

Особливої уваги заслуговує той факт, що всесвітні глобальні перетворення привертають до себе все більше уваги з боку урядів країн та суспільства й, з урахуванням їх розповсюдження та поглиблення виникає потреба у своєчасному виявленні, розкритті та пошуку шляхів подолання негативних наслідків та проблем, які виникають у зв'язку з цим, а також модернізації діючої системи публічного управління, що дедалі більше формується під впливом наднаціональних норм, стандартів прав людини, принципів належного врядування та євроінтеграційними процесами та впровадженні інновацій в усі сфери суспільно-публічного життя населення.

На нашу думку, у зв'язку з поглибленням та впровадженням глобальної демократії актуальним є виявлення проблем з якими стикається держава і суспільство при взаємодії (Рис.2.13), оскільки між державою та суспільством існує нерозривний взаємозв'язок, а саме існування демократичної держави неможливе без громадянського суспільства й належний розвиток громадянського суспільства не відбувається без існування демократичної держави.

Основними проблемами при взаємодії держави і суспільства є криза довіри, бюрократизація, неефективні механізми зворотного зв'язку та спроби влади маніпулювати громадянським суспільством для легітимації своїх рішень.

Рис.2.13. Проблеми при взаємодії держави і суспільства в умовах глобальної демократії

Джерело: складене автором

Також до перешкод можна віднести упереджене ставлення представників влади до неурядових організацій, пасивність громадян, нестача у публічних управлінців кваліфікації для конструктивної співпраці з громадськістю, швидкі глобальні трансформації, що порушують гармонію між національними інтересами та правами людини.

Для подолання вказаних проблем, які виникають при взаємодії суспільства й держави в умовах глобалізації необхідна розробка й реалізація

стратегій, спрямованих на розвиток рівноправного партнерства між владою й громадськістю, підвищення рівня довіри громадян до органів публічної влади, прозорості влади та активізацію громадянської свідомості. Для України вирішення цих проблем набуває особливої актуальності, тому що їх вирішення відбувається в умовах воєнного стану, що обумовлює необхідність поєднання демократичних принципів з безпековими, правовими та інституційними обмеженнями, пов'язаними із збройною агресією проти держави.

Отже, важливими факторами трансформації та інтеграції публічного управління є розвиток демократичного громадянського суспільства [78, с. 84], яке базується на вільній самоорганізації громадян, правовому захисту їхніх інтересів, прав і свобод, наявності високої громадянської культури та політичної участі громадян. Його модернізація відбувається через закони, що розширюють народовладдя, реформи, що забезпечують реальну рівність всіх громадян перед законом, розвитку публічних інститутів та підвищення громадянської свідомості.

Особлива увага в умовах поширення глобальної демократії приділяється модернізації громадянського суспільства, що спрямована на перетворення його на свідому силу, здатну впливати на державотворчі процеси щоб забезпечити сталий демократичний розвиток.

Разом з тим зазначимо, що всесвітні глобальні процеси торкаються всіх сфер людського життя і є фактором суттєвих трансформацій суспільного розвитку. Вони змінюють характер публічної влади (публічного управління), є основою цивілізаційного демократичного самовизначення сучасних держав, їх інноваційного розвитку взагалі. В той же час вважаємо, що поширення й впровадження глобальної демократії в усі сфери життєдіяльності держави можливе тільки за її активної участі та взаємодії з громадянським суспільством. В результаті чого будуть вирішені проблеми, які виникають у зв'язку з поширенням глобальних перетворень: посилення ролі наднаціональних інституцій, глобалізації економіки, цифровізації,

трансформації безпекового середовища у бік сталого розвитку й підвищення інституційної спроможності держави.

Для України глобалізаційні процеси й демократизація публічного управління набувають особливої специфіки (Табл. 2.2), тому що країна знаходиться в умовах воєнного стану. Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування здійснюється з можливим тимчасовим обмеженням окремих прав і свобод людини, проте з обов'язковим дотриманням конституційних засад та принципу верховенства права [130].

Таблиця 2.2

**Проблеми демократизації публічного управління в Україні
в умовах глобалізації та воєнного стану**

Проблема	Прояв в умовах глобалізації та війни	Наслідки
Обмеження демократичних процедур	Зменшення публічних консультацій, виборчих процесів	Ризик зниження легітимності управлінських рішень
Централізація влади	Посилення ролі виконавчої вертикалі влади	Ослаблення місцевої автономії
Вплив зовнішніх акторів	Узгодження політики з міжнародними партнерами	Обмеження управлінського суверенітету
Інформаційна асиметрія	Обмеження доступу до публічної інформації	Зниження довіри громадян
Нерівність участі	Витіснення вразливих груп з процесів прийняття рішень	Соціальна фрагментація

Джерело : систематизовано автором

Як бачимо, демократизація публічного управління в Україні в умовах воєнного стану обмежена необхідністю централізації прийняття рішень для забезпечення безпеки та оборони. В той же час процеси глобалізації й

демократизації спрямовані на посилення участі громадян, прозорість дій влади та цифровізацію послуг, прозорість бюджетів, використання платформ типу «Дія», залучення міжнародних партнерів для зміцнення владних інституцій, зберігаючи баланс між безпекою та свободою.

На нашу думку діяльність публічного управління в умовах воєнного стану для збереження демократії, підвищення прозорості публічної влади, повинна бути спрямована на модернізацію процесу взаємодії між владою, суспільством та бізнесом за допомогою запровадження цифрових та експертних форм участі, складовою яких є використання сучасних цифрових технологій, цифрових форм участі (е-демократії, е-врядування, е-петиції, онлайн-консультації, цифрові опитування, мобільні платформи типу «Дія»). Вважаємо, що вказані заходи будуть сприяти забезпеченню прозорості дій влади, якісного зворотного зв'язку між нею та населенням, цифровізації послуг, а також посилити участь громадськості у заходах безпеки.

Для розуміння рівня демократичності публічного управління в умовах воєнного стану пропонуємо використати «Індикатори демократичності публічного управління в Україні», що базуються на п'яти основних демократичних принципах: легітимності, прозорості, підзвітності, інклюзивності, верховенства права (Табл. 2.3.).

Індикаторами демократичності є: наявність альтернативних форм участі громадськості; обсяг відкритої публічної інформації; контроль парламенту та громадських інститутів за діями влади; участь ВПО, ветеранів, громад прифронтових територій; узгодженість рішень органів влади із законодавством.

Запропоновані нами «індикатори демократичності публічного управління» за допомогою низки ключових критеріїв дозволяють виміряти рівень його демократичності в умовах воєнного стану, оцінити стійкість демократичних інститутів, легітимність прийнятих рішень, їх прозорість, інклюзивність, правову визначеність.

Таблиця 2.3

**Індикатори демократичності публічного управління в Україні
в умовах воєнного стану**

Принципи демократичності	Індикатор	Критерій оцінювання
Легітимність	Наявність альтернативних форм участі громадськості	Консультації з громадськістю, е-демократія, е-врядування, е-платформи («Дія»), цифровізація послуг (ЦНАП)
Прозорість	Обсяг відкритої публічної інформації	Прозорість інформування населення (про забезпечення енергією, водою, зв'язком), про заходи безпеки, про використання бюджетних коштів, роботу економіки.
Підзвітність	Контроль парламенту та громадських інститутів	Регулярність звітності про прийняті рішення, забезпечення безпеки громадян.
Інклюзивність	Участь ВПО, ветеранів, громад прифронтових територій	Спеціальні механізми залучення, рівень взаємодії влади та волонтерів. Ефективність роботи з ВПО, забезпечення гуманітарною допомогою.
Правова визначеність	Узгодженість рішень із законодавством	Відповідність Конституції та нормативно правовим актам ЄС. Втручання держави у права і свободи людини лише тоді, коли воно переслідує легітимну мету.

Джерело : систематизовано автором

Отже, «Індикатори демократичності публічного управління в Україні в умовах воєнного стану» є ключовими для реформування системи публічного управління орієнтуючись на європейські цінності та сталий розвиток навіть під час воєнного стану.

З цього приводу І. Застава наголошує на «першочерговості демократизації суспільства, яка потім переходить до демократизації політичних інститутів» [72, с. 132]. закріплення демократичних інститутів та цінностей у суспільстві, результатом чого є встановлення та розвиток демократії в державі.

Індикатори ефективності діяльності органів публічного управління в умовах воєнного стану дозволяють оцінити здатність влади реалізовувати публічну політику в умовах воєнного стану. Вони включають швидкість реагування на загрози, рівень надання адмінпослуг, стабільність критичної інфраструктури та рівень довіри до влади. Вони торкаються соціально значущих сфер життя людини, так як людина являється суб'єктом суспільно-політичних відносин.

У зв'язку з цим, особливої уваги заслуговує питання демократизації влади й формування громадянського суспільства в умовах «глобального інформаційного суспільства», оскільки до його виникнення зазначає І. Олефір призвели такі явища та події, як інформаційно-телекомунікаційна революція, встановлення новітніх цифрових технологій в усі сфери життя суспільства, розвиток всесвітньої економіки інформаційного характеру, становлення електронного врядування як у сферу публічного управління, так і в приватні сектори, формування інформаційного суспільства глобального значення, тобто розробка та впровадження інноваційних технологій в будь-які сфери життя суспільства розвинутих держав світу [112, с. 229]. На нашу думку, вищевказані події, які сприяли становленню та розвитку нового інформаційного суспільства стали передумовою демократизації суспільства, оскільки дані явища репрезентують запровадження та розвиток демократичних прав та свобод громадян в умовах поглиблення глобалізаційних перетворень у світі.

Цілком слушною є думка В. Пожуєва, який називає «глобалізацію, де розвивається нове інформаційне суспільство значущим процесом та перспективою його розквіту й піднесення, за допомогою чого відбувається

зближення людей у всьому світі» [123]. Виходячи з цього, масштабне розповсюдження глобальної демократії як елемента глобалізації є позитивною перспективою її впровадження в усі сфери суспільного життя, завдяки чому у суспільства є мета встановлення фактично діючої демократії в державі.

З цього приводу О. Радченко зазначає, що «неможливо створити новий суспільно-політичний устрій або зміцнити вже існуючий, якщо відсутня систематизована та взаємопов'язана система ідей, уявлень, цінностей щодо засад діяльності створеної нової системи цінностей в державі» [136, с. 215]. Як бачимо, без чіткого усвідомлення системи суспільно-державних цінностей, не маючи уявлення про те, якою повинна бути демократична країна та не маючи чіткого плану як розбудувати демократичну державу, неможна створити новий суспільний лад або зміцнити вже існуючий.

На думку О. Рачинської актуальним завданням для України в сучасних умовах Європейського вектору розвитку є залучення суспільства до «процесу прийняття рішень», і як результат ефективність, результативність та прозорість в діяльності органів публічного управління [139, с. 4]. В ході формування демократичних інститутів в державі, гарантуються політичні права та демократичні свободи громадянам, відбувається встановлення демократії, що полягає в запровадженні демократичних принципів, стандартів та процедур (вільні вибори, права людини, верховенство права).

Для України, зазначає О. Рачинська, відсутність прозорості при прийнятті рішень органами публічної влади є тим фактором, який гальмує розвиток та функціонування «демократичних перетворень» в державі. Однак, незважаючи на зазначену обставину, українське законодавство сприяє взаємодії представників органів публічного управління з суспільством, хоча й на даному етапі свого розвитку технології та методи такої взаємодії потребують ще свого вдосконалення та запровадження в майбутньому [139, с. 4].

Вказана колізія в процесі демократизації, за якої українське законодавство передбачає та сприяє взаємодії між громадянами та представниками органів публічної влади, але технології та методи, завдяки яким така взаємодія може відбуватися потребують подальшого вдосконалення та запровадження. Варто зауважити, що відсутність прозорості в процесі прийняття суспільно-політичних важливих рішень органами публічної влади є затримкою та перешкоджанням процесу демократизації суспільно-державного життя.

Інша проблема вважає Г. Старикова полягає в тому, що «в Україні існує досить низька залученість та громадська бездіяльність громадян в місцевому самоврядуванні, оскільки громадяни, які проживають в межах територіальних громад не використовують своє законне право самостійно вирішувати місцеві питання так як здійснення безпосередніх обов'язків населення покладає на депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» [152, с. 48]. Проблема «пасивної участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування», перешкоджає належному розвитку взаємовідносин між державою та суспільством і є гальмом на шляху його демократизації.

Так, демократизація публічного управління в Україні є наслідком всесвітніх глобальних перетворень та трансформаційних процесів розвитку суспільства, які вимагають грамотного використання та застосування інструментів державного регулювання в діяльності органів публічного управління й повинні базуватися на демократичних засадах та стандартах публічного врядування Європейського Союзу [152, с. 48]. Виходячи з цього відбувається демократизація й модернізація українського суспільства через досконалу діяльність органів публічного управління, яка здійснюється тільки на демократичних засадах й з використанням стандартів європейського врядування.

Дослідниця О. Чижова наголошує, що «основною сутністю демократії як демократичного режиму, є контроль суспільством представників органів

публічної влади, стримуючи їх управлінські рішення й, таким чином, активно приймаючи участь у процесі формування державної політики та всієї політичної стратегії» [174, с. 668]. Тобто, наявність демократичного режиму характеризує розвиток публічної влади в державі, яка здійснюється на демократичних засадах з використанням принципу прозорості, верховенства закону, дотримання прав, свобод та законних інтересів громадян, рівності усіх перед законом, справедливості, безпосереднього залучення громадян до участі в державних справах й прояві у останніх активності у здійсненні державної політики й прийнятті участі у вирішенні важливих питань суспільно-державного значення.

Так, в умовах поглиблення всесвітніх глобальних перетворень пріоритетним завданням реформування діючої системи публічного управління в Україні є приділення уваги процесам розвитку громадянського суспільства, пошуку оптимального й відповідного співвідношення участі держави в суспільних процесах, створення комплексу таких механізмів взаємодії публічної влади та суспільства, які б сприяли його розвитку. Виходячи з цього, важливою складовою сучасного розвитку України та одним з основних завдань реформування діючої системи публічного управління повинна стати трансформація української моделі громадянського суспільства у відповідності із сучасністю. Тобто, мета реформування системи публічного управління повинна відповідати інтересам громадянського суспільства задля його розвитку, при цьому діюча влада повинна сприяти процесам такого розвитку й знаходити оптимальне вирішення проблем та питань у суспільстві з боку держави.

Так, М. Шевченко й О. Житник наголошують, що в умовах всесвітніх глобальних перетворень та суспільної трансформації одним з аспектів успішної еволюції є «ситуація, при якій відбувається науковий пошук взаємозв'язку між бажанням народу залишитися в незмінному стані і прагненням розвиватися, слідуючи та не відстаючи від розвитку інших народів світу та сучасних цивілізацій» [179]. Автори привертають нашу увагу

до ситуації, при якій суспільство може зберегти свою ідентичність та приналежність, зберігаючись в статичному стані й прагненням розвиватися у відповідності із законами сучасних цивілізацій, й не відстаючи від них.

Ми погоджуємося Т. Балутю, яка вважає, що розвиток та розповсюдження трансформаційних процесів в сучасній Україні потребує відповідних кардинальних змін. При цьому дослідниця наголошує, що на шляху до розвитку демократії в нашій державі існують певні проблеми, а саме:

«1) залишки негативного впливу наслідків тоталітарного режиму минулого, які є перепорою в становленні й розвитку демократичного правового режиму, а отже задачею держави є усунення відповідних негативних наслідків та мінімізація їх впливу;

2) наявність серйозних викликів в соціально-економічній системі, де задачею держави є зменшення державного втручання та економічна свобода суб'єктів підприємницької діяльності» [14].

Виходячи з цього особливої уваги заслуговує той факт, що демократизація українського суспільства відбувається на протязі тривалого періоду часу, однак, зважаючи на відповідні перепони, які гальмують демократизацію й розвиток демократії в Україні, даний процес відбувається досить повільно. З урахуванням цього, вважаємо, що для масштабного розповсюдження демократизації українського суспільства та системи публічного управління важливим є бажання й активна участь кожного громадянина України і всього суспільства загалом, при цьому мінімізувати втручання й гальмування з боку представників органів публічної влади для активної участі громадян у вирішенні суспільно-державних питань та проблем.

З цього приводу В. Брановицькй «одним із головних завдань органів публічного управління називає активізацію й запровадження ефективних та дієвих механізмів залучення громадян до управління державними справами з метою реалізації та забезпечення прав і свобод громадян, їх належного

розвитку, а також удосконалення публічного управління в Україні» [26, с. 69]. Таким чином, активне залучення громадськості до управління державними справами є проявом з боку держави забезпечення прав та свобод громадян, налагодження процесу демократизації суспільства й удосконалення та модернізацію публічного управління, шляхом їх демократичної трансформації. Зазначимо, що вищевказані активні дії є розвитком стабільних та функціональних взаємовідносин між державою та суспільством, що на сучасному етапі розвитку України та у зв'язку з поглибленням всесвітніх глобальних перетворень зазнає актуальності та необхідності.

А. Васильєва, досліджуючи «впровадження електронної демократії» пишіть, що з появою інноваційних електронних технологій, а саме виникнення та розробки першого комп'ютера, кабельного й супутникового телебачення, персональних комп'ютерів та мережі Інтернет, значно розширилися й можливості публічного управління, тобто за такого, чітко проявляється вплив інноваційних комп'ютерних технологій на процеси демократизації, основу яких складає електронна демократія [27, с. 31].

Однак, розвиток електронної демократії в Україні вважає А. Васильєва, гальмує: «1) корупція; 2) відсутність прозорості й відкритості в діяльності органів публічної влади; 3) відсутність довіри з боку громадян до органів публічної влади та суб'єктів політичної системи» [27, с. 32]. Зважаючи на вищезазначене, автор дослідивши досвід США наголошує на позитивних наслідках електронної демократії, таких як: подолання корупції, підвищення рівня прозорості й відкритості в діяльності органів публічної влади, активізація участі громадян у вирішенні публічно-політичних питань, підвищення рівня довіри з боку громадян до органів публічної влади й держави взагалі.

Так, всесвітні глобалізаційні процеси чинять вплив на усі сфери життя суспільства. Відбуваються зміни в економічній, соціально-організаційній, управлінській та політичній сферах. За такого, важливим аспектом державної

діяльності є забезпечення виявлення й реагування з боку представників органів публічної влади на сучасні виклики глобалізації й трансформації, які з'являються в різних регіонах країни [109, с. 202]. Зазначимо, що увага в даному випадку акцентується на ролі громадськості й представників органів публічної влади та управління з метою своєчасного реагування з їх боку на негативні наслідки глобалізації й трансформації, підкреслюючи, таким чином взаємодію держави й суспільства, що є важливою складовою на шляху до встановлення демократії.

Повертаючись до дослідження Т. Балуті, ми повністю підтримуємо її думку як стосовно «важливості наявності у суспільства уявлень про сутність демократії, її принципи, перспективи та можливості, так і згоду жити за демократичними законами і нести відповідальність без втручання й нагляду політичних інститутів» [14]. Тобто, посилюється значущість двох складових на шляху до становлення та розвитку демократії в державі, таких як необхідність та наявність у народу певних уявлень про демократію, її сутність, значення, принципи, можливості та перспективу для розвитку кращого майбутнього суспільства й держави, а також свідомо згода жити по законам і принципам демократії й повнотою відповідальності за відсутності впливу та втручання з боку політичних сил та інститутів.

На нашу думку, в умовах глобальної демократії актуальності набирають питання стосовно взаємозв'язку держави й суспільства, де життя в демократичній країні означає не тільки сукупність прав, які належать громадянам, забезпечуються та гарантуються державою, а й відповідні обов'язки, де кожен громадянин несе юридичну відповідальність за дії або бездіяльність, передбачену законом [43]. Отже, вважаємо, що сутність демократії зводиться не тільки до розвитку, забезпечення та охорони прав, свобод та законних інтересів громадян, а й до обов'язків кожного громадянина один перед одним та перед державою, що полягає у несенні ними відповідальності.

Так, розвиток й функціонування взаємовідносин держави та суспільства відіграє особливе значення з урахуванням взаємопов'язаності громадян та публічного управління, що набирає актуальності в процесі їх демократизації та модернізації. Взаємопов'язаність між громадянами та публічним управлінням проявляється ще й в тому, що в органи публічної влади обираються й призначаються на відповідні посади особи з українського суспільства, тому рівень демократизації публічного управління в Україні залежить від рівня та процесу демократизації українського народу.

Про небайдужість до долі українських громадян свідчить конституційне закріплення основних прав, свобод та законних інтересів, в результаті чого було обрано курс на демократизацію українського народу й створення громадянського суспільства [85, с. 191]. Проголошення Україною незалежності в подальшому призвело до розробки й впровадження Конституції України, яка уособлює весь спектр демократичних процесів в нашій державі. Варто зауважити, що курс демократизації українського народу й публічного управління було обрано ще в період розробки нині діючої Конституції України, про що свідчать її положення, ґрунтовані на принципах демократії. Також слід наголосити на активній діяльності органів публічного управління, направлених на створення відповідних умов для розвитку та функціонування демократичного суспільства. Тобто, бачимо взаємозв'язок між державою та суспільством, який полягає в діяльності держави задля розвитку суспільства.

Як наголошує Г. Старикова, що «активна громадська позиція стосовно питань взаємодії з органами публічної влади повинна базуватися на регулярності характеру взаємодії усіх суб'єктів публічної діяльності, результатом чого є трансформуючий та модернізуючий розвиток громадянського суспільства». За такого підтримується діалог між громадянами та державою, держава сприяє розвитку й належному функціонуванню громадських організацій, що є запорукою зміцнення демократичних цінностей, формуванню та становленню громадянської

позиції, а також формуванню й утвердженню політичної ментальності й громадянської культури [152, с. 53]. Тобто, взаємодія між суспільством та органами публічної влади повинна бути регулярною з активною громадською позицією. За такого відбувається діалог між державою та громадськістю, результатом чого є становлення, розвиток та функціонування суспільних організацій, становлення активної громадської позиції, а також відбувається зміцнення демократичних цінностей та принципів та утвердження громадянської культури.

Так, при демократизації суспільства відбувається розширення, запровадження та утвердження прав, свобод та законних інтересів громадян, участь суспільства в публічно-політичному житті держави, з правом впливу на прийняття рішень органами публічного управління, а також моніторинг та контроль діяльності органів публічної влади громадськістю. Однак на даному етапі розвитку українського суспільства перед нашою державою виникають проблеми, які заважають процесу демократизації (Рис.2.14).

Таким чином, взаємовідносини між державою та суспільством в умовах глобальної демократії – це взаємозв'язки між органами публічного управління та суспільством, що виникають в процесі їх спільної діяльності, з метою розширення, реалізації, формування, розвитку й запровадження прав, свобод та законних інтересів громадян, а також формування й запровадження прозорості, справедливості, законності в діяльності органів публічної влади, контролю за їх діяльністю з боку громадян, демократизації суспільства й публічного управління задля забезпечення сталого розвитку, модернізації й трансформації українського суспільства й держави.

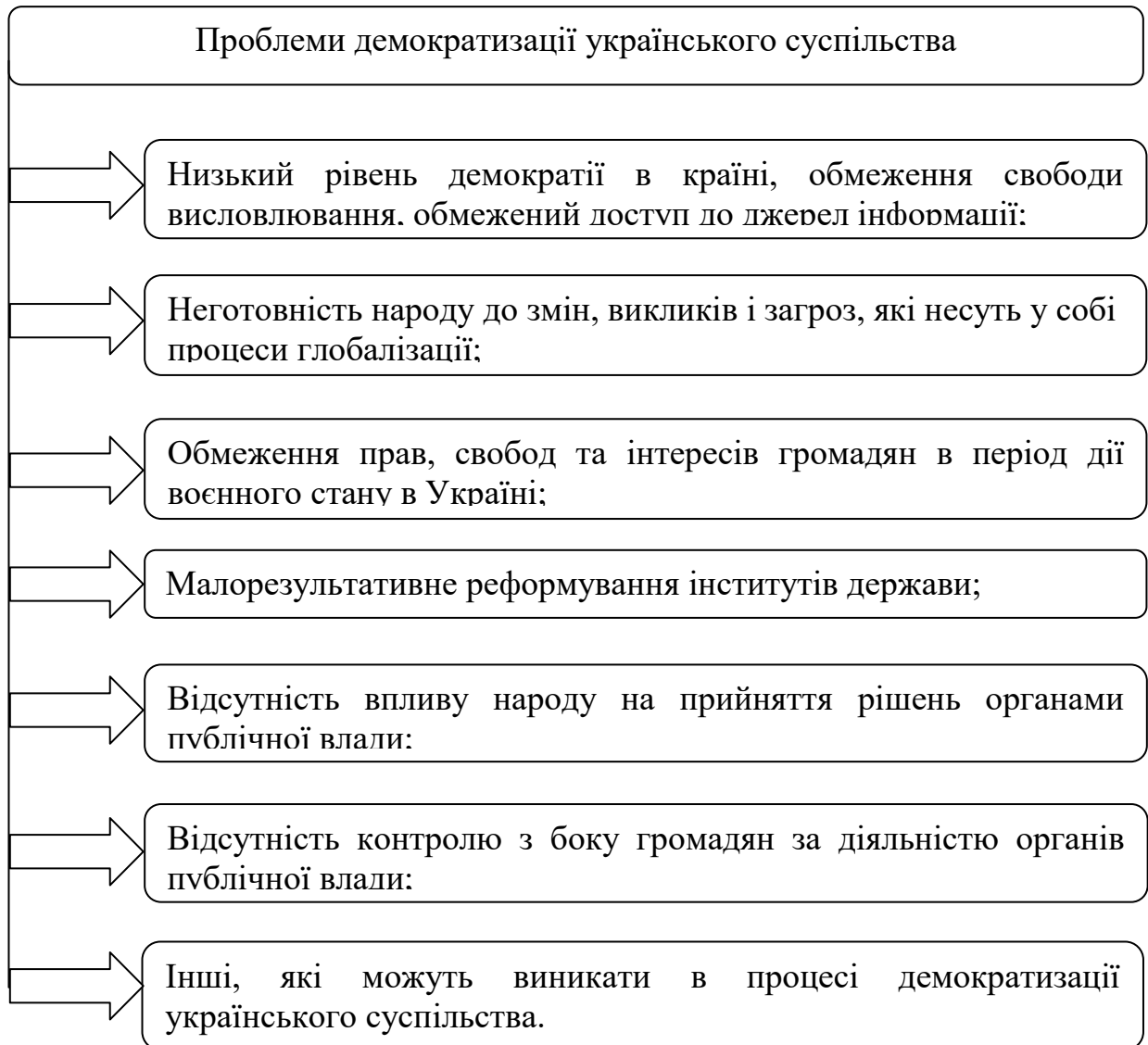

Рис.2.14. Проблеми демократизації українського суспільства

Джерело: сформовано автором [43]

Виходячи з цього, можна виокремити головні ознаки взаємодії між державою та суспільством в умовах глобальної демократії:

- наявність взаємозв'язків між органами публічного управління та суспільством;
- здійснення спільної діяльності держави та суспільства;
- метою взаємовідносин є розширення, реалізація, формування, розвиток та запровадження прав, свобод та законних інтересів громадян;

- діяльність органів публічного управління повинна ґрунтуватися на принципах прозорості, справедливості та законності;
- здійснення контролю з боку громадськості за діяльністю органів публічної влади;
- ефективність та результативність діяльності органів публічного управління;
- спільна демократизація суспільства й органів публічного управління;
- взаємовідносини між державою та суспільством, направлені на забезпечення сталого розвитку;
- наслідком спільних взаємовідносин є модернізація та трансформація українського суспільства й держави;
- регулярний характер взаємовідносин;
- уміння виявляти, вчасно реагувати та протидіяти негативним викликам, загрозам та проблемам глобалізації як з боку держави, так і з боку суспільства;
- формування, розробка, затвердження й упровадження державних стратегій суспільно-державного розвитку в умовах глобальної демократії.

На нашу думку, суттєвого значення в умовах всесвітніх глобальних перетворень, поглиблення глобальної демократії, поширення та утвердження процесів демократизації, відіграє взаємозв'язок між державою та суспільством, а також рівень взаємовідносин між ними. Особливого значення при цьому набуває питання демократизації українського суспільства й публічного управління задля більш якісних, ефективних та результативних наслідків їх діяльності. З огляду на вищесказане, актуальності набуває питання підвищення рівня довіри громадян до органів публічної влади в Україні через позбавлення формалізму та налагодження реального діалогу між владою й громадськістю, а також прозорість при ухваленні рішень, справедливість, неупередженість й демократичність в діяльності.

Отже, взаємовідносини між державою та суспільством в умовах

глобальної демократії можна охарактеризувати, як процес демократизації публічного управління:

- створення багаторівневого врядування через поєднання місцевого, національного, регіонального та глобального рівнів ухвалення рішень;
- запровадження електронної демократії, консультації з громадськістю, співуправління з громадськістю та бізнесом;
- мережевий характер управління – перехід від ієрархічних моделей до горизонтальних партнерств;
- запровадження європейських демократичних стандартів – орієнтація на права людини, прозорість, підзвітність та відкриті дані;
- цифровізація публічного управління, розширення доступу громадян до участі в прийнятті управлінських рішень.

Таким чином, демократизація публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії призводить до його трансформації, й поступовому переходу до мережевої, партнерської моделі взаємодії влади з громадянським суспільством, що залежить: по-перше, від поступової втрати державою монополії на формування та реалізації публічної політики та зростання ролі громадянського суспільства; по-друге, від розширення інструментів участі громадян їх реальної впливовості на ухвалення владних рішень; по-третє, від здатності публічної влади поєднати глобальні стандарти з національним контекстом, забезпечивши інституційну спроможність, підзвітність і інклюзивність управління.

2.3. Моделі публічного управління в умовах глобальної демократії

У зв'язку з поширенням всесвітніх глобалізаційних процесів та впровадженням глобальної демократії важливим чинником становлення демократичної держави є організація дієвої моделі публічного управління,

що базується на принципах відкритості, підзвітності, ефективності та громадської участі задля його ефективної та результативної діяльності. Каталізатором трансформації існуючої моделі публічного управління виступає глобальна демократія, яка формує нові партнерські стандарти взаємодії між державою та громадськістю та забезпечує рівні можливості для участі всіх членів суспільства, що ґрунтуються на повазі до прав людини та різноманітності.

На думку Н. Драгомерецької, демократична державна політика з приводу гарантування й забезпечення прав та свобод громадян базується на відносно нових підходах, що зумовлюють демократизацію механізмів управління й підвищення рівня їх авторитету в державі, налагодження партнерства між державою та суспільством, удосконалення організаційних механізмів дотримання та гарантування прав і свобод людини та громадянина [192, с. 73].

На думку Є. Болотіної «пошук найкращих моделей публічного управління пояснюється необхідністю трансформації, оновлення та модернізації традиційних моделей публічного управління й спричинене глобальним розвитком суспільства в умовах поширення всесвітніх глобальних перетворень та впровадження глобальної демократії» [25, с. 96]. Автор зазначає, що процеси глобалізації й всеохоплюючий розвиток суспільства стали поштовхом до модернізації, оновлення й зміни існуючих традиційних моделей публічного управління. Актуальність впровадження глобальної демократії посилює пошук оптимальних та найкращих моделей публічного управління з метою створення умов для належного розвитку та функціонування суспільства й держави.

У своєму дослідженні Є. Болотіна говорить про дві «універсальні й загально визнані концепції публічного управління – New Public Management і Good Governance», які застосовуються в країнах заходу та стають прикладом для застосування іншими країнами світу. На думку дослідниці, поєднавши ці дві концепції управління й запозичивши від них відповідні елементи, можна

створити власну найкращу модель публічного управління, яка стане універсальною для застосування не тільки в нашій державі, а й в інших державах.

New Public Management (NPM) або «Нове державне управління» представляє собою концепцію, що будується на впровадженні методів приватного бізнесу в публічне управління. Більшість держав світу проводять реформи згідно з принципами зазначеної моделі.

Основними цілями NPM є забезпечення високого рівня прозорості, ефективності, адаптивності, орієнтації на результат, конкуренцію нерозривного та міцнішого взаємозв'язку з громадськістю, оскільки суспільство є користувачем державних послуг.

Основним інструментом модернізації системи публічного управління за нового державного управління Є. Болотіна вважає формування й запровадження відповідних стандартів, норм та правил для послуг державного та муніципального характеру, використовуючи інноваційні інформаційно-комунікаційні технології.

Однак, у зв'язку з недоліками у вищевказаній моделі управління, з'явилася нова модель публічного управління «Good Governance», тобто «Належне управління», метою якої було подолання негативних наслідків та недоліків нового державного управління, а саме ігнорування соціальних потреб, деградація й послаблення ролі держави та представників органів публічної влади в суспільних відносинах, нав'язування способів реформування та модернізації замість моніторингу, аналізу й оцінки методів реформування в інших розвинутих державах.

На відміну від нового державного управління, Good Governance не витісняє попередню, вже сформовану та діючу модель управління, а включає її в оновлену парадигму партнерських відносин на засадах рівності. Основними компонентами Good Governance, які відображають його сутність є: «участь громадян при прийнятті рішень представниками органів публічної влади; узгодженість інтересів обох сторін при прийнятті суспільно-

державних рішень; стратегічний підхід до перспектив майбутнього; зворотний зв'язок; дієвість та продуктивність в діяльності органів публічного управління в період проведення ними державної політики; взаємна відповідальність учасників процесу; прозорість; рівноправність учасників суспільно-державних відносин; дотримання принципу верховенства закону при здійсненні діяльності представниками органів публічної влади» [25, с. 97 – 98].

Варто зауважити, що успішність інтеграції будь-якої моделі публічного управління буде ефективною тільки за умови підтримки населенням проведення внутрішніх реформ, внутрішнього переконання та розуміння народом суттєвої необхідності й нагальності їх проведення задля модернізації й трансформації моделей публічного управління на шляху до встановлення демократії в державі.

Так, під «належним врядуванням» пропонується розуміти спосіб діяльності органів публічної влади, а також певна форма публічного адміністрування, при якій органи публічного управління активно взаємодіють та співпрацюють з громадянами, суспільством як взагалі, так і кожним членом такого суспільства окремо, а також іншими особами із застосуванням інноваційних, інформаційних та цифрових сучасних технологій [75, с. 22]. При цьому увага акцентується на взаємодії та співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування з суспільством взагалі та окремою людиною, тобто мова йде про таку діяльність органів публічного управління, яка б забезпечувала розвиток інститутів громадянського суспільства, розвиток демократії, поширення й втілення принципів демократії (прозорості, підзвітності, верховенстві права та участі громадян у прийнятті рішень) та демократичного врядування, якісний та належний розвиток всього українського суспільства й держави, на шляху євроінтеграції.

Окрім названих двох моделей управління, А. Радзієвський виокремлює третю модель управління – теорію «суспільно-політичних мереж» (social-

political networks), яка ґрунтується на: «моделі управління публічними справами», тобто це структура державних та приватних структур з різних сфер життя суспільства, при чому взаємодія між ними відбувається на підставі взаємного інтересу та спільної мети, залежності від ресурсів, суспільно-державних відносин задля взаємного вирішення соціально-значущих питань та викликів, які виникають за таких умов [135].

На нашу думку, такі взаємовідносини між державою, бізнесом та громадянським суспільством є ключовим механізмом ефективного вирішення складних соціальних проблем в умовах зростаючої невизначеності, глобалізації та обмеженості ресурсів. Підкреслимо, що підходи, засновані на домінуванні держави у виробленні та реалізації державної політики, поступаються місцем моделям співпраці, партнерських відносин, що передбачають спільні дії до розв'язання соціальних проблем, зокрема у сферах освіти, охорони здоров'я, екології та соціального захисту.

М. Сьомич у своєму дослідженні звертає увагу на об'єктивній необхідності й наявності поряд з іншими моделями публічного управління «антикризового державного менеджменту» (Anti-crisis Public Administration), обґрунтовуючи таку необхідність наростанням зовнішніх та внутрішніх загроз та викликів, які впливають на сфери суспільного життя з метою їх виявлення та ефективного реагування на зазначені виклики й подолання у разі настання негативних наслідків [156, с. 48]. На нашу думку, модель публічного управління «антикризового державного менеджменту» необхідно впроваджувати не як основну модель управління в державі, а як другорядну поряд з основною, яка здатна виявляти загрози, виклики та проблеми глобалізованого світу у зв'язку з їх наростанням та діяти в межах розробленої та впровадженої державної політики по подоланню негативних наслідків зовнішнього та внутрішнього світу.

У зв'язку з широким розповсюдженням інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій в практиці багатьох держав світу, було створено «електронний уряд» (Digital Government) – модель управління, яка сприяє

співпраці та взаємозв'язку між державою й суспільством з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та представляє собою діяльність з приводу ефективного й прозорого надання інформації населенню та представникам органів публічної влади [156, с. 48]. За такого, у громадян з'являється реальна можливість приймати участь в управлінні суспільними й державними справами. За допомогою використання цифрових технологій підвищується ефективність взаємодії держави та громадянина, поліпшується якість, прозорість та доступ до послуг.

Сутність «електронного уряду» полягає в ефективному, швидкому та прозорому інформуванні суспільства й органів публічного управління. При застосуванні «електронного уряду» відбувається дієве та ефективно залучення громадян, активуючи їх участь в публічному управлінні, співвідношення прав та обов'язків суспільства з органами публічної влади, а також посилюється вплив громадян при ухваленні суспільно-державних рішень представниками органів публічного управління, метою чого є підвищення рівня якості такого управління, на основі безпосередньої участі громадян в управлінні державними справами, прозорості й підзвітності органів публічної влади суспільству [177, с. 355].

Таким чином, «електронний уряд» є моделлю публічного управління, що обов'язково до застосування в будь-якій високорозвиненій державі, оскільки за такого управління досягається мета демократичного управління, так як відбувається вплив громадськості, що проявляється в його контролі в процесі прийняття та ухвалення суспільно-важливих рішень органами публічної влади задля ефективного та результативного управління в державі.

Ще однією моделлю публічного управління є концепція «відкритого уряду» (Open Government Partnership), сутність якої зводиться до підтримки прав громадян щодо доступу до відповідних документів та контроль за діяльністю органів публічної влади задля подальшого розвитку взаємовідносин [156, с. 48]. Виходячи з цього, діяльність уряду є прозорою й підконтрольною громадянам, які можуть проводити моніторинг та контроль

за діяльністю органів публічного управління, завданням якого є розвиток взаємовідносин між державою та суспільством.

На нашу думку, публічне управління в Україні представляє собою діяльність системи органів публічного управління та їх посадових осіб, які в межах закону та наданих їм повноважень здійснюють таку діяльність, направлену на ефективність та результативність функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, громадян, фізичних та юридичних осіб, реалізуючи державну політику у всіх сферах життя суспільства, застосовуючи методи впливу.

На думку М. Гордон «сучасний розвиток України та події, які відбуваються в нашій державі потребують розробки та впровадження такої моделі управління, яка б вирішувала поточні завдання й проблеми, що загострилися, визначивши нову стратегію суспільно-державного розвитку». Від того, наскільки ефективною буде стратегія державної політики залежить рівень якості життя суспільства й розвитку сфер життєдіяльності. Виходячи з цього, необхідне формування, розробка й створення нової моделі публічного управління, метою якої буде забезпечення продуктивного, успішного й ефективного управління в державі, підвищення рівня суспільного розвитку та впровадження й поширення демократичних принципів в діяльності органів публічної влади та серед суспільства [39].

Таким чином, необхідність пошуку оптимальної моделі публічного управління в Україні у зв'язку з суспільно-політичними подіями та поглибленням глобалізації й її впливу на українське суспільство й на нашу державу є цілком обґрунтованим та логічним з наукової та практичної точки зору. Зазначимо, що формування нової моделі публічного управління повинно базуватися на принципах демократії, справедливості, прозорості, верховенства закону, що у свою чергу забезпечить прозорість, ефективність та результативність в діяльності органів публічної влади, підвищить рівень життя населення та рівень довіри з боку громадян до органів публічної влади.

На особливу увагу заслуговує думка І. Григорчака, який наголошує на «необхідності проведення реформ діючої системи публічного управління задля демократизації українського суспільства», оскільки в сучасних умовах поширення глобалізації в Україні не досить чітко сформована стратегічна концепція її розвитку за таких умов [48, с. 31]. Тобто, автор говорячи про реформування діючої системи публічного управління підкреслює дану необхідність проведенням процесу демократизації українського суспільства з метою поглиблення глобальної демократії, формування та запровадження принципів демократії та якісного розвитку суспільства й держави.

Зважаючи на вищесказане, повністю погоджуємося з думкою І. Григорчака стосовно «необхідності перезавантажити державну службу, а значить і всю систему органів публічного управління» задля належного демократичного врядування з розвиненими інститутами громадянського суспільства [48, с. 35]. Виходячи з цього, наша держава й українське суспільство повинні обрати курс на демократизацію суспільства й органів публічного управління з метою якісного врядування з боку представників органів публічної влади задля становлення й функціонування інститутів громадянського суспільства.

З цього приводу О. Котовська зазначає, що «в процесі реформування системи публічного управління важливим аспектом є осмислення ціннісно-сміслової спрямованості, до якої прагне більшість народу й, за допомогою чого суспільство може себе ідентифікувати», оскільки саме від такої спрямованості й залежить вибір найкращої та найбільш оптимальної моделі публічного управління та бажання й спроможність окремих людей та інститутів громадянського суспільства її впровадити в суспільно-державне життя [90, с. 6]. Отже, при формуванні оптимальної та дієвої моделі публічного управління, яка б відповідала принципам демократії й розвитку суспільства, необхідно спочатку сформувати ціннісну світоглядну позицію, яка б стала орієнтиром для створення нової або трансформації діючої моделі публічного управління.

Однак, не можна не погодитися із висновком О. Котовської, яка наголошує на тому, що «глобалізаційні виклики сучасності унеможливають можливість створення універсальної моделі публічного управління, сукупності загальнообов'язкових ідей та цінностей, які б підходили для запровадження у багатьох державах, оскільки успішність та ефективність їх застосування залежить від узгодженості з ціннісними орієнтирами всього суспільства» [90, с. 10].

Тобто, приймаючи до уваги всезагальність поширення викликів сучасності, стає сумнівним формування універсальної моделі публічного управління, яка б була настільки гнучкою, що може протистояти будь-яким сучасним викликам та ліквідувати негативні наслідки за таких умов, оскільки розповсюдження всесвітніх глобальних перетворень охоплює все більше територій нашої планети, перетинаючи державні кордони, змінюючи суверенітети й рівень розвитку суспільства.

За таких обставин і в таких умовах на, нашу думку, стає неможливим формування єдиної для всіх держав, універсальної й трансформуючої моделі публічного управління.

Підтримуємо думку С. Олійник стосовно «важливості впровадження новітніх та адаптаційних моделей публічного управління» з огляду на розвиток суспільства та держави в сучасних умовах розповсюдження всесвітніх глобалізаційних процесів, що є важливою складовою при вирішенні проблем, які виникають за таких умов [113, с. 198]. Автор наголошує на тому, що перед державою в сучасних умовах поширення глобалізації постає важливе завдання з приводу удосконалення, формування й запровадження нових та адаптаційних моделей публічного управління задля якісного розвитку суспільства й держави взагалі, а також їх сталого розвитку.

Так, метою формування нової моделі публічного управління повинно стати забезпечення сталого розвитку держави і народу, для чого й повинно бути обумовлено уявлення про комплекс засад, форм та методів впливу, які

спрямовані на підвищення рівня економічного розвитку та підтримання належного рівня й якості життя, а також гарантування соціальних стандартів [132, с. 3]. Таким чином, підґрунтям для формування й впровадження нової моделі публічного управління є вектор на сталий розвиток суспільства та держава, що уособлює в собі комплекс форм, засад та методів впливу задля підвищення економічної спроможності суспільства, підвищення рівня його життя й задоволення життєвих потреб.

Всесвітні глобальні перетворення призводять до трансформаційних змін в системі управління, змінюючи та оновлюючи не тільки її, а й всю систему основ державного ладу й механізми функціонування держави. В таких умовах сьогодення уряди держав світу розробляють та впроваджують реформи діючих та сталих систем управління з метою швидкої адаптації до глобалізованих умов сучасності [135]. Таким чином, глобалізація, розповсюджуючись чинить тиск на всі сфери життя суспільства й держави, не є виключенням й система публічного управління, яка трансформуючись піддається модернізаційним змінам й необхідності з боку урядів пошуку нових моделей управління.

Так, Н. Шевченко у своєму дослідженні наголошує на тому, що «на сьогоднішній день виклики та загрози, які несуть у собі всесвітні глобалізаційні процеси, розвиток взаємовідносин між державою та суспільством, інноваційних інформаційних технологій, а також вимоги до діяльності органів публічної влади та їх відповідальності за таку діяльність перед суспільством посилює роль та значення публічного управління, підвищення рівня якості в його діяльності, ефективність та дієвість функціонування органів державної влади та інститутів громадянського суспільства, з метою виявлення, розв'язання та подолання проблем, які виникають в результаті трансформації й адаптації до зовнішніх та внутрішніх змін задля забезпечення стабільного та сталого розвитку» [178, с. 16].

Виходячи з цього, від ефективного й результативного функціонування публічного управління залежить розвиток усього суспільства й держави в

цілому, оскільки публічне управління є ключовим в розвитку суспільно-державних відносин й забезпечує безперебійну його роботу в будь-яких умовах сучасного світу, незважаючи на всезагальність розповсюдження всесвітніх глобальних перетворень, виклики, загрози та проблеми, які вони у собі привносять, їх своєчасне виявлення, розв'язання, подолання або протидію їх негативним наслідкам. Слід зазначити, що від якісної роботи органів публічного управління залежить його можливість та можливість громадян адаптуватися до змін й викликів сучасності.

Так, Н. Шевченко слушно зазначає, що «на кожному етапі розвитку суспільства й держави відбувається трансформація їх потреб, зміна світогляду, переоцінка цінностей демократії, в результаті чого суспільство намагається сформувати, розробити та винайти таку інноваційну модель управління, яка б відповідала історичному етапу його розвитку за такого, концепції публічного управління розглядаються через призму історичних етапів розвитку суспільства й держави». Так, на кожному етапі розвитку та становлення державності й суспільства відбувається переоцінка як демократичних принципів, так і основних засад й фундаментальних вимог публічного управління з метою адаптації до нових соціально-політичних, економічних, культурних та інших умов [178, с. 17].

Таким чином, нові концепції та моделі публічного управління є вектором відображення історичних та сучасних тенденцій державної політики й суспільного розвитку з метою вирішення питань, які з'являються на кожному етапі їх розвитку. Зазначимо, що рівень якості та ефективності запровадження відповідних моделей публічного управління залежить від комплексного підходу до їх застосування, тобто на нашу думку, в чистому вигляді впровадження тільки однієї моделі управління в державі не принесе бажаного результату, оскільки Україна наразі перебуває в епіцентрі всесвітніх глобальних перетворень, інноваційного розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, викликів в діяльності органів публічної влади. За такого, вважаємо доречним та необхідним застосування в

Україні саме декількох моделей публічного управління, які відповідають сучасному розвитку й тільки при комплексному підході здатні вирішувати проблеми, які стоять перед Україною.

Однією з актуальних проблем сучасної України є низький на наш погляд рівень ефективності, дієвості, результативності й прозорості в діяльності органів публічної влади і, як наслідок неефективність діючих моделей публічного управління, хоча вони являються дієвими в інших країнах. Виходячи з цього, перед державою стоїть завдання не так розробити та впровадити нову модель управління, як трансформувати й удосконалити ті, які діють в сучасних умовах.

На нашу думку, ефективності та дієвості концепції діючих моделей управління заважають проблеми, які діють в Україні та унеможливають подальший їх демократичний розвиток та належне функціонування, а саме:

- високий рівень корупції в діяльності органів публічної влади;
- низький рівень прозорості при здійсненні повноважень представниками органів публічного управління;
- низька активність суспільства в процесі прийняття рішень органами публічної влади;
- відсутність у певної частини суспільства можливість доступу до публічної інформації у зв'язку з відсутністю належного технічного оснащення;
- високий рівень бідності серед населення;
- низький рівень співпраці між державою та суспільством;
- недостатнє усвідомлення народом ціннісних орієнтирів, які складають оптимальну модель управління;
- пасивність громадян щодо необхідності й значущості принципу прозорості в діяльності органів публічної влади;
- неготовність населення до викликів та загроз глобалізації.

Актуальність нашої теми посилює зростання значущості в пошуку оптимальних моделей публічного управління, які були б ефективними,

дієвими та принесли б бажаний результат для розвитку держави й суспільства.

Аналіз моделей управління, їх сутності та мети дозволяє визначити, що в нашому баченні представляє собою модель публічного управління в сучасних умовах розвитку суспільства та нашої держави.

Модель публічного управління в умовах глобальної демократії представляє собою набір демократичних принципів, форм та методів функціонування органів публічної влади, які спрямовані на регулювання, організацію, розвиток та систематизацію суспільних відносин в умовах поглиблення всесвітніх глобальних перетворень та впровадження глобальної демократії з метою забезпечення сталого розвитку.

З урахуванням поняття моделі публічного управління можна виділити притаманні їй ознаки:

- характеризується наявністю принципів, форм та методів, що сприяють належному функціонуванню органів публічної влади;
- зазначені принципи, форми та методи носять виключно демократичний характер;
- діяльність органів публічної влади спрямована на регулювання, організацію, розвиток та систематизацію суспільних відносин;
- сукупність певних уявлень про управління, які стали поштовхом до формування відповідної моделі публічного управління;
- створення концепції управління відбувається в певний історичний період часу, розвитку та становлення суспільства й держави;
- метою відповідної концепції є сталий розвиток та впорядкування суспільних відносин;
- вплив всесвітніх глобальних перетворень та глобальної демократії на формування світогляду щодо визначення якою повинна бути модель управління в державі;
- рівень ефективності та результативності моделей публічного управління залежить від прозорості в діяльності органів публічної влади;

- наявність взаємодії та співпраці між державою та суспільством.

Таким чином, моделі публічного управління в умовах глобальної демократії та впровадження європейських стандартів еволюціонують до гнучких, мережових і багаторівневих форм організації влади, що базуються на принципах відкритості, підзвітності, ефективності та активізації участі населення. Саме глобальна демократія прискорює процеси демократичних змін і формування нових стандартів публічного управління, орієнтованого на людину її права та інклюзивний розвиток.

Аналіз сучасних моделей публічного управління (класична бюрократична модель, новий публічний менеджмент (New Public Management), антикризового державного менеджменту» (Anti-crisis Public Administration), мережеве та цифрове врядування (Digital Governance), «відкритого уряду» (Open Government Partnership)) дозволяє зрозуміти, що сервісно-орієнтована модель публічного управління здатна діяти в умовах змін. Основою цієї моделі є партнерські відносини між державою, бізнесом та громадянським суспільством. А в умовах глобальних викликів (економічні кризи, війни, пандемії, кліматичні зміни) такі партнерські відносини є фактором забезпечення соціальної стійкості та інноваційного розвитку публічного управління, що дозволяє його органам швидше реагувати на кризові ситуації, мобілізувати ресурси та впроваджувати адаптивні рішення.

Висновки до розділу 2

1. Демократизація публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії є складним і незворотним процесом, що визначає стратегічний вектор розвитку держави, демократизацію інститутів публічного управління, трансформацію управлінської культури, механізмів прийняття рішень та взаємодії між державою й суспільством на засадах відкритості, підзвітності, інклюзивності та верховенства права.

В ході проведеного дослідження встановлено, що глобальна демократія є стимулом і умовою для реформування публічного управління в Україні, його інтеграції у світовий демократичний простір. Глобальна демократія зумовлює імплементацію міжнародних стандартів good governance, основоположних принципів демократії та свободи, захисту прав, свобод та законних інтересів як окремого індивіда, так і всього українського суспільства, участі громадськості, цифровізації. Водночас цей процес ускладнюється низкою внутрішніх проблем, серед яких інституційна слабкість, корупційні ризики, нерівномірність регіонального розвитку та недостатній рівень довіри до влади.

Доведено, що ефективна демократизація публічного управління можлива за умов поєднання інституційних реформ, розвитку громадянського суспільства, впровадження цифрових інструментів, механізмів електронного урядування, децентралізації, партисипативного управління.

Обґрунтовано, що в умовах глобальних викликів (війна, цифрові трансформації, економічна нестабільність) демократизація публічного управління в Україні є інструментом забезпечення національної стійкості та безпеки. Вона сприяє підвищенню ролі й значенні публічного управління в державі, адаптивності його інститутів, зміцненню соціальної згуртованості та інтеграції України до європейського та світового політико-правового простору, спрямована на підвищення рівня конкурентоспроможності й авторитету держави на міжнародній арені, в якій гарантуються й забезпечуються права, свободи та законні інтереси людини та громадянина.

2. Характеризуючи взаємовідносини між державою та суспільством в умовах глобалізації та глобальної демократії встановлено:

по-перше, демократизація українського суспільства відбувається на протязі тривалого періоду часу, однак, зважаючи на відповідні перепони, які гальмують демократизацію й розвиток демократії в Україні, даний процес відбувається досить повільно;

по-друге, змінюється роль держави на формування та реалізацію публічної політики через зростання ролі в неї громадянського суспільства, активної участі громадян, при мінімізації втручання представників органів публічної влади у вирішенні суспільно-державних питань, зміцнення довіри населення до влади, адаптації владних інституцій до глобальних змін;

по-третє, запровадження демократичних принципів: прозорості, справедливості, законності в діяльності органів публічної влади, контролю за їх діяльністю з боку громадськості спрямовані на демократизацію інститутів публічного управління, а також характеризують спроможність держави забезпечувати права і свободи людини та створювати умови для реальної участі громадян у процесах управління. Механізмами такої взаємодії є публічний діалог, електронна демократія, е-врядування, інструменти партисипації, прозорість та підзвітність діяльності органів влади.

Обґрунтовано, що в умовах глобальної демократії глобалізаційні процеси посилюють взаємозалежність держав і суспільств, сприяють поширенню демократичних цінностей, стандартів відкритості, підзвітності та участі громадян. Водночас створюють нові виклики, зокрема розмивання суверенітету, інформаційні ризики, соціальну нерівність і кризу довіри до державних інститутів.

3. У зв'язку з поширенням всесвітніх глобалізаційних процесів та впровадженням глобальної демократії важливим чинником становлення демократичної держави є формування, створення та запровадження дієвої моделі публічного управління, що:

- забезпечує партнерську взаємодію між державою, бізнесом і громадянським суспільством, сприяє децентралізації, розвитку електронного урядування та впровадженню інноваційних управлінських практик;

- базується на демократичних принципах: верховенства закону, відкритості, прозорості, підзвітності, ефективності та участі громадян та орієнтована на людину її права, інклюзивний розвиток та підвищення якості публічних послуг;

– характеризується її здатністю адаптуватися до глобальних викликів, зокрема цифровізації, кризових явищ, зростання ролі наднаціональних інституцій та посилення конкуренції між державами.

Таким чином, важливими чинниками нової інклюзивної моделі публічного управління в умовах глобальної демократії, що поєднує кращі практики різних підходів є інституційна спроможність, рівень довіри громадян, розвиток людського капіталу та впровадження сучасних управлінських технологій, які спрямовані на регулювання, організацію, розвиток та систематизацію суспільних відносин, зміцнення демократичних інститутів та стійкий розвиток суспільства.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

3.1. Трансформація демократичних засад публічного управління в умовах глобалізаційних процесів

В сучасному світі у зв'язку з розповсюдженням всесвітніх глобалізаційних процесів демократизація являється стратегічною метою зовнішньої політики майже усіх держав світового порядку, стимулом їх взаємозв'язку, єдності, співробітництва й уміння протистояти глобалізаційним викликам сучасності. За такого демократизація відіграє важливу роль не тільки в зовнішньо-політичній діяльності держав, а й у публічному управлінні, що являється безпосереднім чинником розвитку як окремих держав, та і всього світового співтовариства.

Особливої уваги заслуговує той факт, що з прискоренням процесів демократизації в державах, поширюється глобальна демократія, завдяки чому відбувається впровадження та зміцнення демократії у світі. При цьому, зазначимо, що демократизація публічного управління в сучасних умовах розвитку глобалізації у світі представляє собою об'єктивний, закономірний, складний та незворотній процес, в ході якого трансформується та оновлюється діюча система управління відповідно до норм та стандартів світового співтовариства, а також стимулюється та підтримується державою розвиток та суттєве розширення прав та свобод громадян.

В ході поширення всесвітніх глобальних перетворень особлива увага приділяється якісному, демократичному та належному розвитку й становленню публічного управління в державі. Важливим аспектом при цьому є трансформація та удосконалення діючої системи публічного управління з метою підвищення рівня життя, розвитку та становлення

громадянського суспільства й держави. З урахуванням цього, вважаємо головною метою трансформації та удосконалення системи публічного управління в державі є його демократизація.

На сьогоднішній день питання демократизації публічного управління набуває актуальності головним чином саме у зв'язку із розповсюдженням та поглибленням всесвітніх глобалізаційних процесів, в ході чого відбувається переформатування діючої системи управління, зміна або руйнація державного суверенітету, вплив міжнародних організацій та інших держав на зовнішню та внутрішню політику й суспільно-державне життя тощо.

Увага акцентується на ролі й значенні публічного управління, його гнучкості та стійкості в протистоянні глобалізаційним викликам та негативним наслідкам всесвітніх глобальних перетворень, виявленні та подоланні проблем, які виникають в ході демократизації публічного управління в умовах глобалізації, як важливої складової його демократичних трансформацій, що залежать від здатності держави поєднати глобальні стандарти з національним контекстом, забезпечивши інституційну спроможність, підзвітність і інклюзивність управління.

Підтримуємо думку Р. Федун стосовно «комплексного впливу глобалізаційних процесів на національну систему публічного управління, який характеризується як появою нових можливостей для його модернізації та розвитку, так і створюючи нові виклики, ризики та загрози для його стабільного й належного функціонування». Виходячи з цього, одним з актуальних завдань діючих урядів постає адаптування своїх державних стратегій, політики та інститутів до відповідних умов сучасного світу, з можливістю забезпечити стабільну, ефективну та стійку діяльність національної системи публічного управління [164, с. 5].

З урахуванням високої значущості та необхідності демократизації публічного управління, а також поглиблення й впровадження глобальної демократії, як необхідної складової процесу демократизації, дане питання набуває актуальності та є предметом дискусійних обговорень як серед

науковців, так і серед представників органів публічної влади, адже в першу чергу це стосується належного розвитку та функціонування нашої держави та всього українського суспільства.

Так, з цього приводу зазначимо, що глобальна демократія в умовах поширення та розвитку всесвітніх глобальних перетворень представляє собою: «форму реалізації всезагальної системи політичних демократичних цінностей, які знайшли своє відображення в Загальній декларації прав людини (Міжнародному пакті про громадянські та політичні права) як основи для розбудови демократичного громадянського суспільства й створення та становлення громадянських інститутів, що і є основою демократії» [67].

Таким чином, коротко можна охарактеризувати глобальну демократію як процес глобальної демократизації всесвітнього характеру, за допомогою якого відбувається демократизація держав та системи публічного управління, де встановлюються та гарантуються демократичні форми правління. Якщо говорити конкретно, то глобальна демократія відіграє важливе значення в розвитку та діяльності органів публічної влади, оскільки публічне управління є саме тією сферою, яка найбільш динамічно розвивається та є регулятором суспільно-державних відносин, а значить закладає основи для розвитку партнерства між державою та суспільством, що є запорукою їх сталого розвитку.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що сталий, якісний, належний та демократичний розвиток суспільства й держави загалом залежить від ефективності, прозорості, результативності та дієвості роботи органів публічного управління в державі. За такого, вважаємо головною метою нашої держави в умовах поглиблення всесвітніх глобальних перетворень є впровадження та гарантування глобальної демократії, шляхом демократизації публічного управління, а також запровадження у ньому демократичних норм, цінностей та стандартів, які не суперечать загально-

визнаним та прийнятим світовим співтовариством нормам розвитку суспільства.

З урахуванням сказаного, важливим для нас на даному етапі розвитку та становлення України як демократичної держави є демократизація усіх сфер суспільно-державного життя, включаючи публічне управління, яке являється посередником між державою та суспільством, з якого в подальшому й формуються апарати органів публічного управління.

Отже, «демократизація починається із свідомості громадян, з яких в майбутньому формуються органи публічного управління і, які в подальшому трансформуючи систему управління виступають внутрішньою рушійною силою його модернізації» [42].

Важливим аспектом при цьому являється досягнення загального суспільного блага в ході реалізації та здійснення державної політики з приводу демократизації усіх сфер суспільно-державного життя. За такого відбувається взаємодія між державою та суспільством на основі взаємного партнерства між ними й, демократизація відбувається максимально швидко та якісно з мінімальними негативними наслідками. Результатом демократизації є впровадження та становлення реально діючої демократії в державі з реальним дотриманням законних прав, свобод та інтересів громадян.

Говорячи про загальне суспільне благо й сталий розвиток важливою є думка К. Боднар, яка наголошує на «наявності ефективної та дієвої системи публічного управління як необхідної та значущої умови сталого розвитку будь-якого регіону, організована діяльність та функціонування якого передбачає зростання рівня та поліпшення умов життя суспільства» [22, с. 3]. Вважаємо, що ефективність та дієвість діяльності системи публічного управління залежить від якісної його демократизації, наслідком чого є досягнення сталого розвитку, загального суспільного блага й підвищення рівня життя народу.

Слід підкреслити, що процес демократизації представляє собою й проведення ряду демократичних реформ в державі, які сприяють та пришвидшують становленню демократії, демократизації системи публічного управління, а також мають на меті приведення українського законодавства та публічного управління до стандартів Європейського Союзу, не порушуючи при цьому права, свободи та законні інтереси українського народу.

Зокрема, в Україні у 2014 році було проведено ряд демократичних реформ, які повинні були справитися з поставленими завданнями, а саме було проведено реформи децентралізації, патрульної поліції, в правоохоронній сфері, банківській та судовій системі, охорони здоров'я, освіти, в галузі боротьби з корупцією тощо.

Особливого значення в даному випадку набуває питання довіри громадян до органів публічної влади, що являється важливим аспектом для підвищення як їх авторитету, так і авторитету усєї держави. У зв'язку з цим розглянемо результати соціологічного опитування, проведеного Центром Разумкова, яке було проведено з 22 лютого по 1 березня 2023 року, в ході якого було виявлено найбільший рівень довіри з боку громадян до таких структур та організацій як: Збройні Сили України (96%), волонтерські організації (88%), Національна гвардія України (86%), Державна служби з надзвичайних ситуацій (85%), Президент України (83%), Державна прикордонна служба (82%), Міністерство оборони України (78%), Служба безпеки України (74%), Національна поліція (71,5%), громадські організації (66%) [138].

Однак, незважаючи на це, у більшості опитаних респондентів (64%) викликають недовіру працівники державного апарату (чиновники), політичні партії (63%), судова система України (59%), Верховна Рада України (51%) [138]. Аналіз соціологічного опитування стосовно довіри громадян до соціальних інститутів говорить про низький рівень якості публічно-управлінської сфери, незважаючи на її реформування.

Варто зауважити, що недовіра з боку громадян до органів публічної влади породжується саме діяльністю останніх, що в свою чергу призводить до неефективності їх діяльності та занепад демократії і, як наслідок деградація суспільства та розвитку держави. Виходячи з вищесказаного, в процесі демократизації публічного управління в Україні в ході його реформування не було досягнуто поставленої мети, у зв'язку з чим й спостерігаються проблеми в його демократизації, що суттєво впливає на впровадження та розвиток глобальної демократії в нашій державі.

Варто зауважити, що демократизація публічного управління відіграє значущу роль в розвитку та стабільному функціонуванні українського народу й усієї держави, оскільки основним завданням органів публічної влади є захист та гарантування прав та законних інтересів як окремої людини, так і усього суспільства загалом, адже, для цього й провадять свою діяльність представники органів публічної влади.

Так, досліджуючи: «Глобалізацію та її роль в процесах демократизації в Україні», ми трактували демократичне врядування як: «сукупність принципів, стандартів, норм і практик, які підтримують та забезпечують ефективність діяльності публічного управління, додержання й реалізацію демократії, а також сталого розвитку держави» [65].

Виходячи з цього, наявність в державі демократичного врядування є гарантією захисту прав і свобод людини, верховенства права, суверенітету (реальної участі громадян у владі) та забезпечення прозорості, підзвітності органів влади та сталий розвиток суспільства. Оскільки демократичне врядування є владою підзвітною громадянам, а управління здійснюється через їхню безпосередню участь або партнерство між державою та громадянським суспільством. Його основною діяльністю є «попередження, профілактика й запобігання проблемам суспільно-державного значення, які виникають в державі, а у випадку їх настання або ж виникнення – оперативне та дієве вирішення й усунення» [77].

Отже, своєчасне виявлення і подолання проблем, які виникають в процесі діяльності публічного управління підвищують рівень його ефективності і, як наслідок функціонування належного демократичного врядування в державі. Зазначимо, що якісне, належне та демократичне врядування являється гарантією та запорукою ефективності публічного управління в державі, завдяки чому підвищується якість такого управління та зростає рівень довіри громадян до органів публічної влади, що є ознакою демократії.

Відзначимо, що станом на сьогодніє всесвітнє глобальне перетворення, поширюючись у світовому просторі являються невідворотними й впливають на суспільно-державне життя, зокрема й здійснюють вплив на публічне управління. З цього приводу О. Лозовицький, говорячи про глобальність та всеохопність демократизації наголошує на тому, що таке «розповсюдження та масштабність демократизації є каталізатором якісних змін суспільно-політичного становища всього міжнародного співтовариства» [103]. При цьому на особливу увагу заслуговує той факт, що при масштабному розповсюдженні демократизації, демократизуються усі сфери суспільно-державного життя й, таким чином, досягається мета глобальної демократії у світі.

На нашу думку, увага акцентується на ролі глобальної демократії для якісного та належного функціонування й розвитку публічного управління, як найбільш значущої сфери діяльності в державі, яка не тільки регулює суспільно-державні відносини, а є реальним важелем впливу на них. Актуальним в даному випадку є виявлення проблем, які виникають в ході масштабного розповсюдження глобальної демократії та демократизації сфер суспільно-державного життя, визначення перспектив для належного розвитку й трансформації публічного управління в Україні, а також виявлення особливостей демократизації публічного управління за таких умов.

З цього приводу розглянемо та проаналізуємо думки науковців, що дозволить нам найбільш точно зануритися у дану проблему й викласти

результати наших досліджень в даній праці. На думку, М. Головатого, «початок 90-х років минулого століття ознаменувався реальною необхідністю переоцінки цінностей та наявних здобутків людства, передумовою чого стали думки людей стосовно змін та зрушень в майбутньому». Дослідник відмічає, що демократія як необхідна людству цінність найбільше й зазнала свого масштабного розповсюдження у світі саме в ХХ столітті [38].

Отже, бачимо, що дослідник говорить про демократію як про таку необхідну народу цінність, яка є стимулом створення, розбудови, розвитку та якісного функціонування будь-якої держави й публічного управління в ній, оскільки саме з розвитком демократії у суспільства виховується патріотизм й громадянський обов'язок. З огляду на думку М. Головатого стосовно розповсюдження демократії на планетарному рівні, можемо з впевненістю сказати, що саме демократія є каталізатором позитивних трансформаційних змін, а також фактором запровадження, підтримання й захисту прав, свобод та законних інтересів людей. Таким чином, масштабність поширення демократії на планетарному рівні свідчить про надію й бажання народів світу утвердити й реалізувати демократичні стандарти у сфері суспільно-державного життя, завдяки чому підтримується сталий розвиток.

Так, згідно ст. 1 Конституції наша держава є «суверенною і незалежною, демократичною, соціальною і правовою» [85]. Отже, закріплення демократичного статусу в Основному Законі підкреслює необхідність та нагальність впровадження демократії у всі сфери суспільно-державного життя, головним чином і у публічне управління. Адже, юридичне закріплення того, що Україна є демократичною не означає реально діючої демократії у сферах життя суспільства й держави. Проте, таке закріплення демократичності України на законодавчому рівні дає підстави й гарантії впровадження демократії в суспільно-державні сфери й заохочення суспільства бути громадянами демократичної держави.

Важливим для нас є ст. 3 Конституції України «Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [67]. Ми погоджуємось з О. Євтушенко «норми, що міститься в ст. 3 Конституції України закріплюють основоположний принцип взаємовідносин суспільства і держави, визначає головним обов'язком держави забезпечення прав і свобод людини та громадянина» [62, с. 13]. Виходячи з цього, в центрі демократії знаходиться людина, чії права, свободи та законні інтереси гарантуються та захищаються державою в особі органів публічної влади. При цьому, основним завданням, призначенням та спрямуванням будь-якої держави повинно бути юридичне та фактичне утвердження, забезпечення та гарантування прав, свобод та інтересів суспільства. За такого, державна політика та стратегії розвитку повинні бути направлені на якісне функціонування й розвиток суспільства й держави та забезпечення й дотримання його основоположних прав та демократичних стандартів.

На нашу думку, дане конституційне закріплення вказує на те, що однією із стратегічних цілей держави має стати впровадження глобальної демократії у всі сфери суспільно-державного життя, шляхом їх демократизації, завдяки чому буде забезпечено й гарантовано юридичне закріплення прав, свобод та законних інтересів громадян й досягнуто загального блага. Тому що «саме права людини являються величезною цінністю в сучасному світі» [71]. З цього слідує, що демократія відіграє величезну й вагомую роль у формуванні державної політики з приводу впровадження, гарантування та дотримання прав людини, оскільки це є безпосереднім обов'язком демократичної держави. Так, при цьому значна роль в гарантуванні, дотриманні та забезпеченні прав громадян відводиться саме публічному управлінню, яке є безпосереднім посередником між державою та суспільством і яке є найбільш значущою сферою суспільно-

державного життя, оскільки регулює усі соціально-політичні процеси як в державі, так і за її межами.

Тобто, з огляду на вищесказане прослідковується безпосередня роль публічного управління в житті суспільства, його розвитку, становленні, функціонуванні й трансформації під впливом всесвітніх глобальних перетворень, включаючи й демократизацію. За такого, держава в особі органів публічної влади є гарантом впровадження, забезпечення, гарантування, дотримання та захисту демократичних прав, свобод та інтересів суспільства.

На думку Р. Войтович, «глобальна демократія є саме тим чинником, завдяки якому відбувається ефективний розвиток будь-якої національної держави», та яка в подальшому може бути конкурентоспроможною на міжнародній арені [29]. Здійснюючи вплив на ефективний розвиток держав, глобальна демократія впливає й на систему публічного управління, трансформуючи його відповідно до міжнародних демократичних стандартів, наслідком чого є становлення держави у світовому співтоваристві поряд з іншими високорозвиненими й демократичними державами. Однак, слід зауважити, що перед сучасною демократією постають певні проблеми, які гальмують процеси демократизації публічного управління в Україні, і, як наслідок гальмують процес побудови демократичного врядування (табл. 3.1)

Отже, як слушно зауважує Т. Андрійчук «шляхи вирішення й подолання проблем, які постають перед демократією можливо на шляху пошуку іншого способу організації влади в державі» [6]. Виходячи з цього, дослідник визначив проблеми сучасної демократії, розділивши їх на дві групи, а саме: першу групу складають «внутрішні недосконалості та протиріччя в сутності демократії», другу групу становлять проблеми, пов'язані з розбіжностями стосовно розуміння поняття ідеалу самої демократії та практикою її запровадження й розвитку в державі [6].

Таблиця 3.1

**Проблеми демократизації публічного управління в умовах
глобалізації**

Проблема	Її прояв	Наслідки для демократичного врядування
Обмеження державного суверенітету	Вплив міжнародних організацій, донорів, транснаціональних корпорацій на формування державної політики	Обмеження автономії публічного управління, зростання зовнішньої залежності
Демократичний дефіцит наднаціонального управління	Прийняття рішень поза межами національних демократичних процедур без участі громадян	Ослаблення підзвітності та контролю з боку громадян
Нерівний доступ до участі	Цифровий розрив, соціальна та регіональна диференціація	Формальна демократизація без реальної інклюзивності
Уніфікація управлінських моделей	Запозичення стандартів без урахування національних особливостей	Зниження ефективності реформ, інституційні дисфункції
Інформаційні та комунікаційні загрози	Дезінформація, маніпуляції громадською думкою через глобальні медіаплатформи	Підрив довіри до інститутів влади та демократичних процедур
Фрагментація управлінських повноважень	Перерозподіл функцій між рівнями влади	Ускладнення координації та відповідальності

Джерело : систематизовано автором

Виходячи з цього, актуальним є пошук шляхів вирішення та подолання проблем, які виникають в ході демократизації. Однак важливим при цьому є не тільки пошук шляхів вирішення проблем, а й розробка різних

підходів до вирішення кожної проблеми окремо, так як вони є індивідуальними.

На нашу думку, вирішення проблем демократизації публічного управління в Україні можливо лише на шляху посиленні участі громадян (громадськості) у формуванні державної політики, прозорості в діяльності органів публічної влади, розвитку місцевого самоврядування, впровадження й адаптації європейських демократичних принципів та стандартів в національному законодавстві, розвитку інклюзивних інструментів участі та цифрової грамотності, стратегічних комунікацій і медіаграмотності населення, а також запровадження ефективних механізмів міжрівневої координації.

Стосовно розвитку й становленню демократії, цікавою для нас є думка Д. Рубан, який досліджуючи «Методичні підходи до моніторингу місцевої демократії» наголосив на існуванні в сучасному світі як сукупності різних методичних підходів, концепцій та принципів щодо ходу розвитку демократії, так і «загальних створених умов» [142, с. 128].

На нашу думку, сучасна демократія – це система, складовою якої є концепції демократії: плюралістична (конкуренція груп), партисипативна (активна участь громадян), ліберальна (захист прав) та деліберативна (обговорення); принципи: законності, поділу влади, рівності прав, політичної конкуренції, місцевого самоврядування, свободи слова та підзвітності влади; та методичні підходи – від прямого народовладдя, представницької демократії (вибори), електронної демократії (e-democracy). Отже, розвиток демократії відбувається на шляху переходу її від процедурних форм (вибори) до форм реального народовладдя, реальної участі громадян в управлінні державою.

Отже, демократія залишається найбільш життєздатною формою правління, незважаючи на проблеми реалізації та необхідність її постійного вдосконалення. А сучасна демократія функціонує через плюралізм ідей, конкуренцію та принципи народовладдя, адаптуючись до викликів, та загроз,

але при її аналізі ми повинні враховувати, що теорії часто розбігається з практикою. На практиці демократичні принципи та ідеалами часто не співпадають з реальністю, де демократичні інститути використовуються політичною елітою у власних цілях.

Підтримуємо думку С. Кононенко, який наголосив на виконанні двох умов задля якісного розвитку та функціонування демократичного суспільства в умовах поглиблення всесвітніх глобальних перетворень, а саме: «встановленні глобальної демократії на світовому рівні й національних демократій в багатьох державах світу» [84]. На особливу увагу заслуговує факт глобального впровадження національних демократій в багатьох державах світу, завдяки чому підвищиться ефективність діяльності органів публічного управління, яке в такому випадку неминуче буде демократизовано.

Таким чином, в ході поглиблення всесвітніх глобальних перетворень на даному етапі розвитку нашої держави є: «впровадження глобальної демократії на національному рівні» [68, с. 883], що забезпечить демократизацію публічного управління й підвищить його ефективність, результативність та можливість до швидкого реагування на глобалізаційні ризики й негативні наслідки глобалізації.

Також значущою для нас є думка Г. Старикової, яка наголошує на «важливості в ході поглиблення демократизаційних процесів, демократизації системи публічного управління саме на місцевому рівні». За такого систематизується світовий досвід та аналізуються можливості його трансформації й пристосування до умов національної системи вже сформованого та діючого публічного управління саме на регіональному рівні [153, с. 169], що є надзвичайно актуальним з урахуванням тематики нашого дослідження та сучасних умов розвитку й впровадження демократії.

Дослідники, зокрема В. Андріяш, відмічають, що «від ефективної, належної та якісної роботи публічного управління залежить й становлення та побудова демократичної, незалежної, правової та соціальної держави,

діяльність якої спрямована виключно на задоволення та підтримання інтересів громадян та самої держави» [59]. Виходячи з цього, погоджуємось із значущою роллю публічного управління в державі, ефективність діяльності якого чинить значний вплив на становлення, розвиток та функціонування держави, як демократичної, незалежної, правової та соціальної, діючої виключно в інтересах громадян. Варто зауважити, що на ефективність, результативність та належне функціонування й розвиток публічного управління в державі здійснює вплив глобальна демократія, яка виступає каталізатором його трансформації, докорінно змінюючи систему управління відповідно до демократичних стандартів.

У зв'язку з обранням Україною євроінтеграційного курсу, актуальним для нас є дослідження та вивчення модернізації й трансформації публічного управління в Європейському Союзі. У зв'язку з цим, М. Пірен, досліджуючи «Нові підходи до державного управління в Україні» наголосила на «розробці Європейським Союзом відповідних програм, направлених на вдосконалення, покращення якості та модернізацію системи публічного управління, які ґрунтуються на засадах демократії та демократизації, орієнтовані на людину, гарантування прав та законних її інтересів, досягнення позитивного результату діяльності оновленого публічного управління, простоту при здійсненні управління представниками органів публічної влади тощо» [122].

Відзначимо, що важливою для нас є думка М. Пірен стосовно «дослідження, якісного вивчення, узагальнення, теоретичного осмислення й аналізу досвіду різних теорій, підходів, моделей та стратегій демократичних країн, вдосконалення методів та системи управління з метою підвищити рівень якості, ефективності та результативності діяльності публічного управління» [122]. З урахуванням сказаного, особливу увагу в процесі демократизації публічного управління в Україні слід звернути на необхідність впровадження в нього європейських демократичних цінностей й, таким чином, підвищити роль та значення глобальної демократії в нашій

державі, шляхом зміцнення публічного управління та розвитку й становленню демократичного суспільства.

Погоджуємось із твердженням, що «демократизація розширюючи права і свободи громадян, надає їм можливість впливати на процес прийняття державних рішень представниками органів публічної влади як на локальному, так і на субрегіональному рівнях» [18, с. 51]. Зважаючи на зазначене, важливу роль в процесі демократизації відіграє демократизація суспільства й публічного управління, які пов'язані між собою загальною метою впровадження глобальної демократії в державі через упровадження, гарантування, підтримання та захист прав, свобод та законних інтересів громадян.

При розширенні прав і свобод громадян в процесі демократизації відбувається встановлення та розвиток демократії, що являється запорукою становлення, модернізації та розвитку держави як демократичної, незалежної, правової й соціальної. За такого демократична держава отримує статус конкурентоспроможності на міжнародній арені серед інших розвинених держав світу. Тобто, демократія, її впровадження, посилення значущості, сприяння розвитку й трансформація системи публічного управління є передумовами для якісного та належного розвитку як всередині країні, так і підвищення її авторитету у світовому співтоваристві.

Крім того, повністю підтримуємо думку дослідників І. Безени, В. Сиченко та С. Рибкіної стосовно «демократизації державної служби, тобто публічного управління й публічних управлінців, які називають демократизацію трансформаційним процесом переходу від авторитарної до демократичної моделі публічного управління». Дослідники наголошують, що в процесі такої трансформації «діяльність публічних службовців повинна спиратись на відданості та служінні народів, забезпеченні належних умов та створенні відповідного середовища, пов'язаних зі здійсненням їх діяльності за для ефективного функціонування відповідного органу публічної влади й реалізації службових відносин, що стосуються проходження публічної

служби, регулювання публічної діяльності та підвищення розвитку особистості» [18, с. 51].

Виходячи з вищесказаного, демократизація публічного управління носить виключно позитивний характер, оскільки в першу чергу демократизація відбувається серед представників органів публічної влади, які наділені певними повноваженнями як приймати державно-управлінські рішення, так і виконувати їх. При цьому трансформація публічного управління наділяє його принципами демократизму, прозорості й відкритості, що являється важливим чинником встановлення та підтримання демократії в державі, а також впровадження й гарантування прав та свобод громадян.

Погоджуємось з думкою Г. Старикової, яка проводить «порівняння модернізації українського суспільства та необхідності модернізації системи публічного управління в Україні», зважаючи на те, що публічне управління являється посередником між державою в особі органів публічної влади та громадянським суспільством зі сприянням по залученню громадськості до управління державними справами [152]. За такого актуальності набуває питання впровадження глобальної демократії в публічне управління, шляхом його демократизації, трансформації й оновлення з метою удосконалення його діяльності та підвищення рівня ефективності, значущості для суспільства й держави, результативності, а також авторитету серед українського народу.

Особливої уваги заслуговує дослідження Я. Циханської та А. Скудної, які визначили однією з ознак ефективної демократичної держави є наявність внутрішньої державної політики, яка ґрунтується на принципах демократії. З урахуванням цього, глобальна демократія, здійснюючи трансформуючий позитивний вплив на публічне управління всередині держави, підвищить її авторитет та конкурентоспроможність у світовому співтоваристві серед найбільш розвинених держав світу. За такого, поширення та впровадження глобальної демократії в національні системи публічного управління

призводить до формування й забезпечення умов для демократичного розвитку суспільства [171].

Таким чином, слід зробити акцент на важливості, нагальності та необхідності впровадження глобальної демократії та демократизації публічного управління, що підкріпить та забезпечить належні демократичні умови розвитку народу, підсилить й підкріпить спроможність та потенціал України в міжнародному співтоваристві, а також підвищить роль та значення публічного управління в умовах поширення, впровадження та розвитку глобальної демократії.

На нашу думку, нагальність впровадити глобальну демократію в національні системи публічного управління є запорукою досягнення сталого розвитку в державі та підвищення рівня суспільного розвитку в умовах глобалізації та демократизації, оскільки саме демократія становить собою фундамент та основу громадянського суспільства, сприяючи його ефективному та демократичному розвитку [68, с. 886]. Особлива увага при цьому приділяється саме демократизації публічного управління, що сприяє впровадженню в публічне управління демократичних принципів, норм, стандартів та положень, які й наділяють його ознаками демократії, у зв'язку з чим публічне управління в ході діяльності органів публічної влади стає демократичним й, таким чином, досягається мета впровадження глобальної демократії.

На думку О. Решоти, у зв'язку з поглибленням всесвітніх глобальних перетворень, вимог, які вони із собою привносять, а також їх безпосереднього впливу на суспільні трансформації в Україні, «з'являється гостра необхідність модернізувати та удосконалити трансформаційні процеси в публічному управлінні, з обов'язковим дотриманням принципів демократії, прозорості, відкритості, підзвітності, відповідальності за здійснювану діяльність публічного управління українському народу» [140]. Таким чином, особливістю демократизації публічного управління є впровадження, дотримання та гарантування основоположних принципів, стандартів та норм

демократії, до яких відносять прозорість, відкритість, підзвітність в діяльності публічного управління, підконтрольність громадянському суспільству в процесі прийняття державно-управлінських рішень, відповідальність за здійснювану діяльність тощо. Вищевказані принципи демократії підлягають впровадженню в публічне управління, з метою його удосконалення в ході трансформації та демократизації за для досягнення цілей глобальної демократії та стабільного суспільного розвитку.

В той же час глобалізація, посилюючи взаємозалежність держав у глобальному просторі стає причиною породження нових загроз та викликів сучасності, таких як пандемія коронавірусу, яка охопила великі масштаби територій нашої планети, ризик ядерного конфлікту, зростання транснаціональної організованої злочинності, зокрема тероризму та кількості кіберзлочинів, екологічна криза, пов'язана із забрудненням довкілля, глобальним потеплінням та порушенням кліматичного балансу, масова незаконна міграція тощо. Зазначені загрози та виклики, породжені всесвітніми глобальними перетвореннями стають перешкодою та гальмують процес демократизації публічного управління, оскільки в таких умовах діяльність органів публічного управління направлена не на пришвидшення демократизації, а на виявлення, подолання та ліквідацію негативних наслідків глобалізації.

На нашу думку, демократизація публічного управління на глобальному рівні стає стимулом розвитку України в сучасних умовах, чинить значний позитивний вплив на розвиток суспільства, трансформує, модернізує та оптимізує систему управління в усіх сферах життя громадян. При цьому, однією з актуальних проблем сучасної України в умовах поглиблення всесвітніх глобальних перетворень є нестабільність діючої системи публічного управління протистояти негативним зовнішнім змінам сучасного глобального світу [68, с. 887].

Окрім цього, слід зазначити, що тільки публічне управління є посередником між державою та громадянами, а тому на публічне управління

в державі покладається обов'язок покращення та вдосконалення механізмів демократизації народу та публічної влади, шляхом впровадження цінностей, норм та принципів демократії.

На особливу увагу заслуговує той факт, що впровадження глобальної демократії є гарантією модернізації публічного управління, за якої підвищується рівень його ефективності в діяльності, суспільний та сталий розвиток. Істотного значення також набуває питання демократизації не тільки публічного управління, а й усієї держави, що являється запорукою її сталого розвитку, підвищення рівня життя населення, визначення місця держави у світовому співтоваристві.

Є. Таран у своєму дослідженні наголошує на «потребі українського суспільства в якісно новому підході до поняття й механізмів публічного управління, які б могли забезпечити та задовольнити потреби громадянського суспільства, оскільки саме публічне управління на сьогоднішній день в ході поглиблення всесвітніх глобальних перетворень являється найефективнішим посередником інтересів між державою та народом» [157, с. 45].

На нашу думку, саме демократизація публічного управління, впровадження заходів та законів, що розширюють народовладдя, являється найбільш ефективним, дієвим та реальним станом, за якого відбувається не тільки задоволення потреб суспільства, а й підвищення рівня ефективності його діяльності, значущості для народу як важливої сфери управління в державі і як наслідок становлення та розвиток демократичної, незалежної та ефективною держави, як для народу, так і на міжнародній арені.

На думку Г. Старикової, «Євроінтеграція України вимагає демократизації суспільно-державного життя та усіх соціальних процесів, які відбуваються в державі». У зв'язку з цим з'являється необхідність в трансформації та модернізації діючої системи публічного управління відповідно до демократичних європейських стандартів з метою його демократизації. Так, дослідниця наголошує, що головним завданням

функціонування й розвитку публічного управління як на загальнонаціональному, так і на регіональному рівнях повинно бути гарантування належних умов для дієвого управління суспільно-державними процесами [154, с. 83]. За такого, однією з актуальних проблем України в умовах поглиблення глобальної демократії та Євроінтеграції є створення відповідних дієвих механізмів для демократизації публічного управління.

Підтримуємо думку В. Сиченко й М. Лукашук стосовно «постійного перебування процесів публічного управління під впливом безперервних трансформацій й пристосування до демократичних стандартів Європейського Союзу та поглиблення глобальної демократії». Виходячи з цього автори наголосили на важливості та необхідності використання перспектив демократичного розвитку країн глобального простору за для реалізації та втілення загальнодержавних інтересів [149]. У зв'язку з вищесказаним, важливим та актуальним для ефективного та належного розвитку публічного управління в Україні за таких умов є необхідність дослідження, систематизації, аналізу та використання позитивного досвіду управління інших демократичних держав з приводу розробки власних інструментів державного впливу з метою забезпечення впровадження державної стратегії та політики з мінімальними втратами та мінімальними для держави й суспільства негативними наслідками.

З цього приводу доречною є думка Д. Селютіна, який наголошує на «обов'язку держави по збереженню культурної спадщини та ідентичності власного народу, а також гарантувати й забезпечувати безпеку кожного громадянина, незважаючи на сприяння процесів глобалізації та демократизації встановити єдині стандарти прав та свобод людини» [146, с. 163].

Відзначимо, що становлення та розвиток України як демократичної держави залежить від демократизації публічного управління та впливу глобалізації, оскільки за таких умов відбувається зміна світоглядних орієнтирів, системи усталених цінностей та поглядів на партнерські

відносини між державою та громадянським суспільством, у зв'язку з чим з'являється необхідність у пошуку відносно нових та дієвих форм організації суспільно-державного життя [65].

На нашу думку, існує взаємозв'язок між глобалізацією та демократизацією, який полягає в впливі глобалізації на поширення ідей демократії, демократичних цінностей, прав людини, а демократії забезпечення прозорості та демократизації публічного управління й встановлення демократичного режиму, підвищення рівня життя суспільства, гарантування та захист прав, свобод та інтересів громадян. Такий взаємозв'язок створює необхідні умови для міжнародної інтеграції й веде до універсалізації стосунків, водночас створюючи виклики для суверенітету держав.

На необхідності суттєвого переосмислення підходів до публічного управління у зв'язку із значними перетвореннями в багатьох сферах життя суспільства, викликаними Євроінтеграцією України, демократизацією українського суспільства та національному відродженні нашої держави, наголошують у своїй роботі В. Лещенко й А. Дьяков. Крім того, дослідники відмічають, що у зв'язку з реаліями сьогодення необхідно створити якісно нову та дієву систему публічного управління, враховуючи як сучасний стан та рівень життя суспільства й можливості його подальшого розвитку, так і управлінський досвід провідних країн світу й вітчизняний, завдяки чому можна побудувати демократичну, незалежну й ефективну державу в умовах розповсюдження всесвітніх глобалізаційних процесів [101, с. 22].

Отже, розглядаючи й аналізуючи проблеми та особливості демократизації публічного управління в умовах глобалізаційних процесів, ми дійшли висновку:

по-перше, що демократизація публічного управління в умовах глобалізації передбачає перехід до відкритості, прозорості та партисипативності;

по-друге, основними особливостями є цифровізація, впровадження «електронної демократії», інструментів е-урядування (електронні петиції, бюджет участі, відкриті дані) для забезпечення прозорості, що дозволяє громадянам швидше впливати на управлінські рішення на всіх рівнях, що робить публічне управління більш підзвітним;

по-третє, посилення ролі громадянського суспільства, децентралізацію влади, перенесення повноважень та фінансових ресурсів на місцевий рівень, що сприяє наближенню влади до людей та ефективнішому використанню місцевих ресурсів;

по-четверте, адаптацію вітчизняного законодавства, норм та процедур до європейських та міжнародних стандартів, що підвищує якість управління;

по-п'яте, перехід від ієрархічного управління до мережевого партнерства, співпрацю між державою, бізнесом (включаючи ТНК) та неурядовими організаціями.

Таким чином, глобалізація, всесвітні глобальні перетворення, й впровадження глобальної демократії шляхом демократизації всіх сфер суспільного життя та публічного управління, яке стає гнучким, реагуючи на швидкі зміни, посилюючи роль громадян у формуванні політики, як найбільш важливої сфери, що об'єднує державу та суспільство, формують нову архітектуру багаторівневого врядування, у якій національні уряди взаємодіють з міжнародними організаціями, транснаціональними корпораціями та глобальними мережами громадянського суспільства для досягнення цілей сталого розвитку, підвищення рівня життя суспільства й зміцнення авторитету України у світовому співтоваристві й, таким чином, створення демократичної, незалежної, ефективною та конкурентоспроможною держави.

3.2. Стратегічні перспективи розвитку взаємовідносин держави і суспільства в умовах глобальної демократії

Сучасні процеси глобалізації зумовлюють появу феномену глобальної демократії, що проявляється у поширенні демократичних цінностей, процедур і стандартів за межі національних держав. Держава в таких умовах поступово втрачає монополію на ухвалення суспільно значущих рішень, натомість набуваючи рис координатора та інтегратора багаторівневих управлінських процесів.

Однак глобальна демократія не замінює національні демократичні інститути, вона створює нову конфігурацію публічної влади, трансформуючи її від ієрархічних національних структур до мережових моделей, де міжнародні інституції та громадянське суспільство відіграють активну роль. Інформаційні та комунікаційні технології, посилюють відкритість процедур, прозорість та підзвітність діяльності міжнародних інститутів (ООН, ЄС, РЄ). Однак розуміючи глобальну й відкриту природу Інтернету Генеральною Асамблеєю ООН у 2013 році прийнята резолюція «Право на приватність у цифрову епоху» на захист прав людини і приватність в режимі онлайн [189]. А у 2018 році були прийняті нові правила захисту персональних даних (GDPR) [155], які є обов'язковими для країн-членів Європейського Союзу.

Відкритість процедур, підзвітність та прозорість діяльності міжнародних інституцій, міжнародних стандартах, таких як право на доступ до інформації, залучення громадськості й неурядових організацій до прийняття рішень стає ключовим елементом ефективності їх діяльності (Рис.3.1). Публікація прийнятих ними рішень, звітування, та взаємодія з громадянським суспільством, підвищує довіру до прийнятих ними рішень, запроваджує демократичні стандарти, запобігає корупції та забезпечує кращий контроль за управлінськими рішеннями.

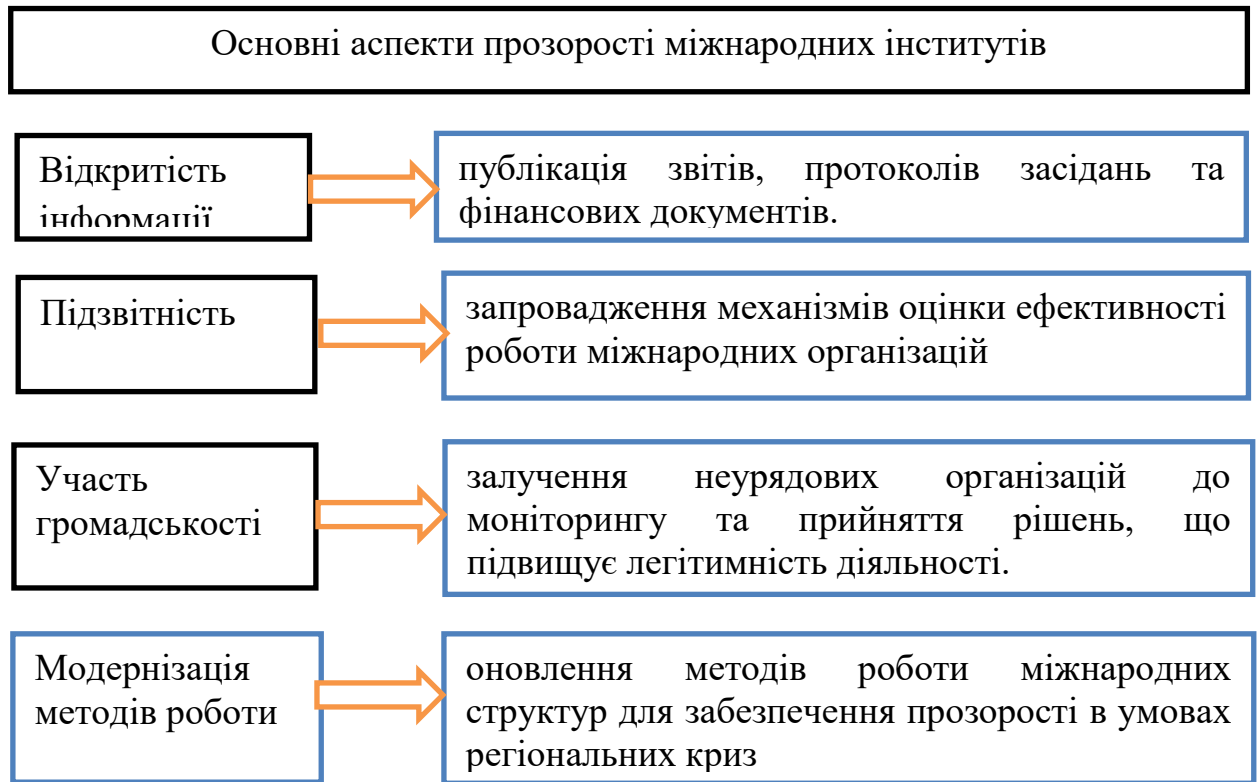

Рис.3.1. Основні аспекти прозорості міжнародних інститутів

Джерело: складено автором

Отже, закріплення в нормативно-правових актах принципів прозорості, відкритості, сьогодні є обов'язковим для функціонування сучасних міжнародних інституцій, зокрема у сферах, пов'язаних із безпекою людини, її правами та свободами, що призводить до переосмислення в деяких країнах ЄС адміністративної системи, докладання усвідомлених та послідовних зусиль для підвищення ефективності своїх урядів [74].

Однак глобальна демократія залишається інституційно неповною, що зумовлює появу демократичного дефіциту на наднаціональному рівні. Так на прикладі Європейського Союзу це відбувається в невідповідності між обсягом повноважень, переданих інституціям (комісії, судам), та рівнем їх демократичної підзвітності громадянам. Демократичний дефіцит виникає через складність процедур прийняття рішень, слабкий вплив Європарламенту та віддаленість бюрократії від виборців, що послаблює легітимність рішень. Його складовими є:

- передача функцій й повноважень національної держави міжнародним організаціям, наднаціональним органам, що ускладнює контроль громадян за прийняттям рішень [66, с. 202];
- зменшується роль національних парламентів при зростанні повноважень Європарламенту, ключові рішення часто приймаються непрямо вибраними інституціями (наприклад, Рада ЄС, Європейська Комісія);
- відсутність єдиного політичного простору та європейських ЗМІ ускладнює формування єдиної волі громадян.

Так, О. Євтушенко акцентує увагу на зміні ролі держави, де суверенітет, як «найважливіша ознака, властивість держави, що виражається в її повній самостійності, верховенстві у внутрішній і незалежності» [66, с. 207] стає менш абсолютним, поступаючись місцем муніципальній автономії та європейській інтеграції.

Розуміючи це дослідник Анн-Марі Слотер запропонував концепцію «дезагрегованого суверенітету», яка на його думку характеризує стан у міжнародних відносинах, коли держави втрачають монополію на владу, а їхні окремі органи (суди, регулятори, міністерства) функціонують як мережеві актори, взаємодіючи з міжнародними структурами напряму, що «розщеплює» єдиний державний суверенітет [54, с.55].

Виходячи з цього, може виникнути ситуація, за якої знецінюється не тільки державний суверенітет, а й «влада народу», делегована ним відповідним органам публічної влади, які діють вже не в інтересах суспільства відповідної держави, а в інтересах міжнародних мережевих структур. Як наслідок, за таких обставин нівелюється демократія, яка встановлюється для народу з метою впровадження, дотримання та захисту прав, свобод та інтересів громадян й, суть якої зводиться до відстоювання власних інтересів народу та держави.

В умовах глобалізації відбувається «трансформація суверенітету, змінюється його розуміння». О. Кукарцев, наголошує, що питання про суверенітет має важливе значення, тому що міжнародні інституції, які

створюють та реалізують правила взаємовідносин на глобальному рівні, переймають частину суверенітету у державних акторів [97, с. 132]. Так, намагання Великобританії захистити власний суверенітет стали причинами виходу країни з ЄС [54, с.54].

Згідно концепції «дезагрегованого суверенітету» відбувається розподіл функцій, тобто суверенітет не зникає, а поділяється між різними рівнями управління. Державні органи (наприклад, центральні банки або антимонопольні відомства) частіше взаємодіють з аналогами з інших країн, ніж через традиційні дипломатичні канали. Концепція описує, як держави адаптуються до глобальних викликів, стаючи частиною глобальних мереж управління. Отже, формально держави залишаються суверенними, але втрачають суб'єктність як єдині, неподільні центри влади. З цього приводу варто зауважити, що держави перестають бути конкурентоспроможними на міжнародній арені, оскільки вони втрачають свій авторитет, підлаштовуючись під глобальні мережеві структури та глобальні мережі управління. В таких умовах демократія в даних державах занепадає, припиняючи процеси демократизації публічного управління й інших сфер суспільно-державного життя.

Також в умовах глобалізації сформувалась модель так званого «розподіленого суверенітету», коли держави добровільно делегують частину державних повноважень наддержавним органам. Так, держави-члени ЄС «створюючи наднаціональний орган, делегували йому повноваження з вирішення низки завдань». Що визначає «обмеження суверенітету держав-членів, оскільки ними більше не здійснюється повний контроль над результатами діяльності наднаціональних інститутів» [186, р.6].

Таким чином, держави учасниці у міжнародних організаціях з одного боку виступають як суверенні і рівноправні, а з іншого діють на основі міжнародного договору, що обмежує їх суверенітет.

На всіх етапах цього процесу взаємодія держав між собою має координуючу горизонтальну природу на одному рівні з міжнародними

організаціями, на принципі суверенної рівності держав-учасниць, про що свідчить принцип «одна держава – один голос», а також право виходу з організації» [100, с. 82-83]. Таке розуміння суверенітету забезпечує стабільність, право на самовизначення та захист прав людини, але змушує держави балансувати між національними інтересами та глобальною інтеграцією.

Для національної держави у контексті глобальної демократії, актуальним стає питання збереження її суверенітету та її ролі як основного гаранта прав і свобод громадян. Саме тому держава трансформує свої функції та механізми управління, делегуючи частину повноважень міжнародним інституціям (наприклад, ЄС, ООН, СОТ), переходячи від прямого регулювання до партнерства (е-урядування, цифровізація послуг, державне партнерство з бізнесом та громадськістю), зберігаючи при цьому ключову відповідальність за забезпечення легітимності та підзвітності влади. Основні зміни охоплюють посилення ролі міждержавної співпраці, адаптацію до стандартів міжнародного права, інформатизацію управлінських процесів, створення нових структур, здатних швидко реагувати на глобальні виклики та кризи.

Наголошуємо, що трансформація системи державного управління спрямована на забезпечення балансу між національними інтересами та вимогами глобалізаційних процесів. А впровадження європейських стандартів публічного управління, дозволяє створити ефективну та дієву систему публічного управління [106]. Під європейськими стандартами публічного управління ми розуміємо систему принципів (прозорість, підзвітність, верховенство права, ефективність), що спрямовані на створення сервісно-орієнтованої держави. Впровадження вказаних принципів в систему публічного управління України дозволить забезпечити її адаптацію до європейської моделі управління.

На нашу думку, активна міжнародна співпраця в умовах глобалізації сприяє не тільки поглибленню взаємозалежності між державами (в

економічної, політичної, наукової та соціальної сферах), але сприяє спільним діям через міжнародні організації, заключення угоди та залучення інвестицій, щоб подолати глобальні виклики. Крім того, розширення форм міжнародного співробітництва, підписання міжнародних угод, участь у міжнародних проектах, допомагає пом'якшити негативні для країни наслідки глобалізації, особливо у сфері безпеки, що забезпечує сталий розвиток нашої країни.

Глобалізація та євроінтеграція вважає І. Аль-Атті призводить до змін у відносинах між громадянським суспільством і владою, перетворюючи державне управління на публічне управління [3]. В таких умовах зростає значення публічного управління як інституту демократичної держави, що забезпечує реалізацію волі громадян, як посередника між глобальними інститутами, національними інтересами та потребами громадянського суспільства.

В ході поглиблення всесвітніх глобальних перетворень значуща роль та значення відводиться взаємозв'язку держави та суспільства, де актуальним постає питання розвитку та встановлення партнерства між ними, з урахуванням інтересів суспільства. Так, на сьогоднішній день всесвітні глобальні перетворення, торкаючись усіх сфер суспільно-державного життя, змінюють й трансформують не тільки системи управління в державах, а й вектор розвитку, становлення та функціонування усього суспільства й відносин між державою та суспільством. За такого, важливим є визначення перспектив партнерських взаємовідносин між державою та суспільством в умовах глобальної демократії, як основи виникнення, функціонування та поширення глобалізації.

Питання взаємовідносин між державою та суспільством, їх вигідних взаємозв'язків, перспектив партнерства завжди були темою дослідження багатьох як зарубіжних, так і вітчизняних науковців й публічних службовців, але в ході виникнення та розповсюдження всесвітніх глобалізаційних процесів дані питання стали ще більш актуальними у зв'язку із входженням держав у відносно нове глобальне світове співтовариство, руйнацією

кордонів національних держав, зміною або порушенням державних суверенітетів, впливом на суспільно-державні відносини, внутрішньо-державне життя, розвиток та функціонування суспільства.

Виходячи з вищесказаного, важливим аспектом при розгляді даного питання є визначення перспектив взаємовідносин між державою та суспільством за таких умов, а тому, вважаємо за необхідне дослідити думки науковців із зазначених питань.

З цього приводу важливою для нас є думка О. Мороз, яка зазначає, що «сучасні глобалізаційні виклики є стимулом по збереженню та утвердженню основоположних й загальнозначущих людських цінностей, до яких відносять життя, свободу, справедливість, безпеку, гідність, рівноправ'я, а також підвищення рівня розвитку правової культури населення». Виходячи з цього, автор наголошує на важливості ролі та діяльності громадських організацій та інститутів в країні, розбудові та становленні громадянського суспільства й утвердженні демократії [110, с. 21]. Таким чином, із розбудовою та становленням громадянського суспільства, функціонуванням громадських організацій та утвердженням реально діючої демократії в державі підтримується баланс інтересів громадян, шляхом встановлення, збереження, підтримання та захисту загальнолюдських цінностей.

О. Мороз у своєму дослідженні також зазначає, що у зв'язку з євроінтеграційною політикою України, актуалізується її діяльність по вдосконаленню та гарантуванню партнерських відносин між громадянським суспільством та державою з реальною перспективою участі населення у виробленні та становленні державної політики [110, с. 21]. В даному випадку Україною відбувається формування прозорої системи публічного управління, де органи влади звітують перед громадянами, що дозволяє громадськості контролювати дії влади, тобто отримати реальні інструменти впливу на прийняття рішень (наприклад, через громадські слухання, електронні петиції, місцеві ініціативи). А урахування принципу верховенства права, зменшує свавілля чиновників та гарантує захист прав і свобод людини.

Так, публічне управління на пряму взаємодіє із суспільством, а тому трансформується й функціонує у відповідності з його інтересами та потребами, оскільки взаємодія публічного управління та суспільства являється важливим елементом та підґрунтям становлення правової держави [2, с. 10]. Відзначимо, що особлива увага в даному випадку приділяється трансформації публічного управління на користь інтересів та потреб суспільства, оскільки органи публічного управління в державі для того й створюються, розвиваються й, за необхідності трансформуються, щоб регулювати суспільно-державні відносини та діяти виключно в інтересах народу, що є запорукою встановлення демократії та якісного стабільного розвитку суспільства й держави.

В ході поглиблення всесвітніх глобалізаційних процесів прослідковується тенденція, за якої держави глобального простору неспроможні відстоювати свої власні інтереси та позиції, а також захищати інтереси громадян від економічного краху, фінансових колапсів, інформаційно-психологічного впливу тощо [66, с. 210]. Таким чином, намагаючись відповідати та підлаштовуючись під всесвітні глобальні перетворення, відбувається не тільки руйнація державних кордонів та державного суверенітету, а й втрата ідентичності. За такого, підвищується необхідність у взаємодії держави та суспільства, що являється важливим показником становлення демократичної, правової держави.

Важливою для нас є думка А. Миколайця стосовно того, що «обов'язковою умовою високорозвиненої, ефективної демократичної країни та створення в ній нації є формування й сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства» [108]. За такого, органи публічної влади повинні сприяти формуванню, утвердженню, розвитку й функціонуванню інститутів громадянського суспільства, адже від якісного партнерства між державою та суспільством залежить становлення та утвердження правової демократичної держави з високим рівнем сталого розвитку.

Цілком слушною є думка М. Тараненко та І. Ярош, які зазначають, що «для формування демократичних цінностей та утвердження демократичного правового режиму в державі, необхідне певне об'єднання групи людей, які не тільки проголосять свободу, демократію, рівність, справедливість своїми цінностями, а й стануть відповідальними за втілення даних цінностей та будуть прикладом для народу, з метою демократичного розвитку суспільства й держави» [158, с. 59]. В той же час на нашу думку, таким об'єднанням людей повинно стати все суспільство, оскільки тільки всезагальні активні зусилля народу та публічних управлінців, що проявляється в їхньому взаємному партнерстві являються поштовхом до впровадження глобальної демократії, демократизації суспільно-державного життя та підвищення рівня взаємодії між ними.

Особлива увага при цьому приділяється інтересам суспільства. Зокрема, Г. Панасенко у своєму дослідженні наголошує, що «інтереси суспільства розкривають суть загальнодержавного інтересу кожного громадянина, який повинен бути реалізований на національному рівні» [116, с. 72]. За такого, взаємодіючи, держава формує й реалізує державну політику з метою реалізації суспільних інтересів, досягнення соціального блага й підвищення рівня розвитку населення. Так, органи публічної влади, розробляючи й формуючи державні стратегії й державні політики повинні враховувати інтереси громадян за для підтримання стабільності розвитку не тільки суспільства, а й усієї держави загалом.

Важливим для нас є висновок Д. Білокопитова стосовно фундаментального призначення громадянського суспільства, яке полягає в «демократизації цінностей, принципів та норм» з метою їх впровадження в публічно-управлінську сферу» [20, с. 122]. Отже, громадянське суспільство в демократичній державі виступає посередником між окремою людиною та органами влади. А інституції громадянського суспільства, здійснюють моніторинг діяльності чиновників, запобігаючи зловживанням, корупції та узурпації влади.

В контексті нашого дослідження на увагу заслуговує думка І. Динник стосовно того, що «рівень взаємовідносин між державою та суспільством впливають на їх розвиток, особливо в ході поглиблення всесвітніх глобальних перетворень» [55]. Виходячи з цього, держава та суспільство не можуть існувати без партнерства між ними, оскільки саме суспільство виступає гарантом прав людини. Суспільство допомагає знаходити компроміси між різними соціальними групами та владою, знижуючи напругу в суспільстві та є гарантією розвитку держави стати правовою, демократичною та конкурентоспроможною в сучасному глобалізованому світі серед інших учасників світового співтовариства.

Ми підтримуємо думку Л. Антонової та О. Штирєва стосовно «неможливості існування сильної та дієвої держави без громадянського суспільства, яке знаходиться на високому рівні розвитку та стає поштовхом до якісного державотворення, однак основною умовою якого є партнерство між державою та суспільством в межах правового простору» [12]. Отже, бачимо взаємопов'язаність держави та громадянського суспільства, де одне не може існувати без іншого, що показує партнерські відносини між ними, які впливають на процес державотворення.

Л. Антонова, А. Шульга та Р. Семак наголошують на «необхідності швидкої реакції та адаптації органів публічної влади на нові виклики сучасності у зв'язку зі змінами в соціальній, політичній, економічній та інших сфер життя суспільства як в Україні, так і в інших державах світу, а також ефективної та якісної взаємодії з громадянським суспільством за для реалізації державної політики та забезпечення сталого розвитку усього народу та держави» [13]. За такого, тільки завдяки якісному та належному партнерству між органами публічної влади та громадянським суспільством, держава здатна не тільки швидко реагувати на виклики сучасного глобалізованого світу, а й протидіяти негативним наслідкам глобалізації, ліквідувати їх у разі настання.

Погоджуємось з думкою О. Штирьова та В. Ємельянова стосовно того, що «взаємовідносини між інститутами громадянського суспільства та органами публічної влади повинні ґрунтуватися на європейських демократичних стандартах взаємної співпраці та партнерства» [182, с. 946]. Виходячи з цього, в умовах євроінтеграції та глобальної демократії, держава повинна сприяти всебічному розвитку громадянського суспільства та забезпечення його участі при здійсненні діяльності представниками органів публічної влади на демократичних принципах партнерства, взаємної співпраці та взаємодії за для досягнення загального суспільного блага.

Про суттєву «зміну комунікативних відносин між державою та суспільством у зв'язку з євроінтеграційним вибором України», підкреслює О. Рачинська, яка наголошує на створенні виходячи з цього ефективного та результативного публічного управління, яке б відповідало українським стандартам та міжнародним демократичним тенденціям [139, с 2].

Так, на думку Н. Хамітова та Я. Любивога «реальна демократія розвивається та функціонує тільки за умови стабільності, збалансованості та узгодженості між державою та громадянським суспільством» [169, с. 147]. За такого, громадянське суспільство стає потужним каталізатором направлення діяльності та контролю за діями представників органів публічної влади. Таким чином, наявність балансу між державою та суспільством є важливим чинником становлення та розвитку демократії в державі й підтримання демократичних стандартів, норм та принципів.

На важливості ролі держави по впровадженню демократії та забезпеченні сильної системи публічного управління за для формування державної політики, направленої на досягнення суспільного блага та сталого розвитку наголошує С. Кравчук, який висловлює думку про «взаємодію держави та громадянського суспільства з приводу впровадження демократії». При цьому автор зазначає, що для створення демократії держава повинна бути не тільки на одному рівні розвитку з громадянським суспільством, а й

стати такою управлінською системою, яка була б здатна забезпечити дотримання й захист демократичних прав та свобод громадян [92, с. 66].

Однак існування тоталітарних, авторитарних режимів у світі вважають А. Руднева та Ю. Мальована й «діяльності лідерів держав з такими режимами, призводить до знецінення й нівелювання демократичних цінностей» [143, с. 62]. Тому що в державах з авторитарним режимом відсутня взаємодія та партнерство між державою та суспільством, де державні лідери захоплюючи владу представляють загрозу як для народу, так і для розвитку самої держави. З цього приводу зазначимо, що для розвитку суспільства й держави найбільш оптимальним є впровадження демократії із забезпеченням та захистом прав, свобод та інтересів громадян та авторитету самої демократичної держави на міжнародній арені.

Публічне управління є інструментом, що реалізує волю громадян через прозорі механізми: електронну демократію (е-петиції, консультації), партисипацію (громадську участь) та стратегічне планування для сталого розвитку територій. Його діяльність на засадах верховенства права, децентралізації, участі громадськості та орієнтації на якість послуг, спрямована на захист публічного інтересу, підвищення довіри та ефективності взаємодії влади і суспільства. Публічне управління трансформуючись від авторитарного адміністрування до сервісно-орієнтованої діяльності є фундаментом стабільного розвитку демократії, перетворюючи державні інституції на дієвий інструмент служіння суспільству.

Публічне управління, як демократичний інститут держави отримує перспективу гармонізації управлінських стандартів, зокрема у сфері прозорості, підзвітності, антикорупційної політики, та захисту прав людини, «правосуддя, демократії і прав людини, забезпечення фундаментальних соціальних цінностей, важливим механізмом організації і управління багатьма сферами сучасного суспільства» [100, с. 89], що сприяє підвищенню якості демократії, яка створює нові можливості для участі громадян, однак

водночас потребує ефективних механізмів захисту даних і демократичного контролю [64, с.1157].

Переорієнтація публічного управління з контролю на сервіс, децентралізацію повноважень, забезпечення гідних умов життя, захисту прав громадян та ефективній співпраці з громадськістю, формує модель «держава – сервіс» (New Public Management) [52]. Сервісна держава, вважає О. Євтушенко є особливою формою публічної влади, яка через спеціальний апарат надає послуги та забезпечує соціально-правові гарантії для людини [63, с. 33].

Так на думку дослідників І. Колосовської та Л. Бойко побудова «сервісної моделі», це визнання владою концепції: «держава існує для людини, а не людина для держави». А співпраця органів влади, з бізнесом та інститутами громадянського суспільства наголошує І. Колосовська змінює роль публічного управління у взаємовідносинах з громадянами [82, с.88]. З її думкою погоджується Л. Бойко підкреслюючи, що для «сервісної держави» характерним є перехід від відносин прямого підпорядкування до відносин, що передбачають діалог та партнерство із громадянами», що «сприяє суттєвій активізації участі інститутів громадянського суспільства у реалізації публічної політики на всіх рівнях [24, с.54].

Ми погоджуємось з дослідниками, що розбудова сервісної держави потребує синергії державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу та громадськості на засадах довіри, щоб забезпечувати сталий розвиток регіонів, формування громадянського суспільства та функціонування соціально-орієнтованих механізмів. Тобто головна мета сервісної моделі держави – це «створення комфортних умов для людини, де права і свободи громадян є найвищою цінністю» [63, с. 34].

Вважаємо, що в умовах глобальної демократії відбувається трансформація державного національного суверенітету й перехід до відкритої системи суверенітету. Відбувається зміна традиційного розуміння суверенітету як абсолютної влади на користь добровільної передачі частини

повноважень міжнародним інституціям. Наприклад, Україна через «декларацію про суверенітет» проголосила курс на відкритість, європейський вибір, співпрацю з європейськими країнами та участь у міжнародних системах безпеки, щоб захистити свій суверенітет.

Україна визнала пріоритет міжнародного права, а міжнародні норми і стандарти вищими за національне законодавство у певних сферах; здійснила шлях на євроінтеграцію, як стратегічний курс, що включає адаптацію законодавства, економічну інтеграцію та реформи (у червні 2022 року отримала статус кандидата, у червні 2024 року почала переговори про вступ до ЄС через виконання вимог, щодо верховенства права, боротьби з корупцією та економічних критеріїв); прискорила процес цифровізації країни через використання новітніх технологій для покращення комунікації між владою та громадянами, забезпечення прозорості дій влади, ключовим для сталого розвитку країни є поєднання адаптивності (гнучкості) з надійним захистом (безпекою), та ефективним реагуванням на кризи.

Такий підхід, передбачає передачу державою частини суверенних функцій ЄС, формування політики з урахуванням європейських стандартів, дозволяє державі зберігати самостійність, діючи в межах спільних правил, створити ефективну та дієву систему публічного управління, що посилює її позиції на міжнародній арені.

Отже, перспективи для держави і суспільства в умовах глобальної демократії визначаються трансформацією суверенітету, зростанням ролі наднаціональних інститутів і переходом до багаторівневих форм врядування, у яких демократичні принципи реалізуються за межами національної держави (Табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Перспективи для держави та суспільства в умовах глобальної демократії

Перспективи для держави	Перспективи для суспільства
1. <i>Трансформація суверенітету</i> – перехід від абсолютного до розподіленого суверенітету, що реалізується через участь у міжнародних режимах і мережах врядування.	1. <i>Розширення політичної участі</i> – зростання можливостей прямої та мережевої демократії, включно з глобальними громадянськими ініціативами.
2. <i>Посилення ролі публічного управління</i> – держава стає координатором інтересів громадян, бізнесу та глобальних акторів, а не єдиним центром влади.	2. <i>Підвищення ролі громадянського суспільства</i> – посилення впливу НУО, соціальних рухів і експертних спільнот на публічну політику.
3. <i>Гармонізація демократичних стандартів</i> – впровадження універсальних принципів прозорості, підзвітності та верховенства права.	3. <i>Формування глобального громадянства</i> – усвідомлення взаємозалежності прав, обов'язків і спільної відповідальності за глобальні проблеми.
4. <i>Цифрова держава</i> – розвиток е-урядування як інструменту підвищення ефективності та доступності демократичних процедур.	4. <i>Доступ до глобальних ресурсів і знань</i> – використання міжнародних платформ для освіти, та суспільного контролю.
5. <i>Безпекова адаптація демократії</i> – поєднання демократичних інститутів із механізмами захисту від гібридних загроз.	5. <i>Зростання вимог до якості демократії</i> – очікування реальної, а не формальної участі у прийнятті рішень.

Джерело: сформовано автором.

Слід наголосити, що основними викликами для держави та суспільства в умовах глобальної демократії є:

– демократичний дефіцит глобального управління, зниження рівня довіри громадян до політичних лідерів, партій, парламентів та інших демократичних інститутів (ситуація, коли міжнародні інституції, організації

та механізми (ООН, МВФ, Світовий банк, G20) приймають рішення, що впливають на життя мільйонів людей, але при цьому не підзвітні громадянам безпосередньо і не мають демократичної легітимності);

– нерівність участі між країнами і соціальними групами (фундаментальна проблема сучасного світу, що проявляється у нерівномірному розподілі ресурсів, можливостей та впливу на прийняття рішень. Вона структурує суспільство, створюючи бар'єри для реалізації життєвих шансів);

– загрози маніпуляції громадською думкою та цифрового контролю (комплекс технологій та методів, що використовуються для формування необхідного світогляду, поведінки або ставлення суспільства до певних подій, через соціальні мережі, медіа та аналіз великих даних. В епоху цифрових технологій цей вплив став більш прихованим та персоналізованим);

– ескалація конфліктів, що посилює потребу в нових підходах до безпеки, війна та зовнішні загрози (актуально для України, яка працює над збереженням демократичних цінностей у воєнний час);

– конфлікт між безпекою і свободами (однією з дилем сучасного суспільства, яка загострюється під час криз, воєн або загрози тероризму. Це протиріччя полягає у виборі між необхідністю захисту громадян (безпека) та збереженням їхніх особистих прав і громадянських свобод);

– інформатизація та цифровізація, що потребує адаптації соціально-економічних систем до швидких технологічних змін.

Отже, розглянуті нами небезпечні виклики які стоять перед державою та суспільством в умовах глобальної демократії пов'язані з трансформацією демократичних інститутів, адаптацією до технологічних змін та відновленням суспільної довіри. Сучасний етап характеризується переходом від індустріальних національних держав до глобальних інформаційних суспільств, що породжує комплексні соціокультурні, демографічні та економічні проблеми.

Перспективи та шляхи вирішення зазначених проблем залежать від розвитку демократії і полягають в постійній адаптації, трансформації та стійкості держави, органів публічного управління та інститутів громадянського суспільства до зовнішніх і внутрішніх викликів, ліквідації негативних наслідків та пошуку способів попередження зазначених викликів та наслідків. На нашу думку важливими шляхами їх подолання є:

- зміцнення рівня довіри між суспільством та державою, чому слугує прозорість, відкритість та справедливість в діяльності та при прийнятті рішень органами публічної влади;

- залучення громадян до демократичних процесів на рівні територіальних громад (наприклад, розміщення внутрішньо-переселених осіб (ВПО) на території інших територіальних громад, надання таким особам матеріальної допомоги, допомоги на соціально-побутові потреби та психологічної допомоги представниками соціального захисту населення, громад, на територіях яких зареєстровані ВПО, державними та приватними фондами й міжнародними організаціями; волонтерська діяльність та контроль з боку громадськості за добросовісністю такої діяльності тощо);

- вивчення досвіду демократичних європейських країн з метою застосування в Україні способів та методів подолання негативних наслідків, протидії викликам та загрозам, а також протистояння їм;

- розвиток демократії шляхом забезпечення та захисту політичних прав громадян, з метою їх реального залучення до управлінської діяльності в Україні;

- здатності інститутів публічної влади змінюватися та відповідати на запити інформаційного цифрового суспільства за для реалізації створення сервісної держави та швидкого й якісного надання необхідних послуг.

Як слушно зазначає М. Куницький «суспільство саме стало причиною створення викликів та загроз сучасного світу», які виникають в ході поглиблення всесвітніх глобальних перетворень та чинять значний вплив на його розвиток, становлення й функціонування, трансформуючи у відносно

нову форму. Автор наголошує, що для впровадження та подальшого розвитку сучасної демократії, необхідна її адаптація й трансформація до загроз та викликів як зовнішнього, так і внутрішнього світу [98, с. 38].

Необхідно відзначити, глобалізація сприяє поширенню демократичних норм, проте вимагає від держав балансу між зовнішнім впливом та національними інтересами, намаганням держави зберегти свою незалежність у внутрішній та зовнішній політиці. Керуючись принципом «суверенної рівності», що є фундаментальною основою сучасного міжнародного правопорядку, закріпленою в Статуті ООН бути рівноправним суб'єктом міжнародного права. Згідно якого всі держави, незалежно від їхнього розміру, економічного чи військового потенціалу, мають рівні права та обов'язки, а також право користуватись правами притаманними повному суверенітету. Отже, принцип гарантує (юридичну рівність держав, повагу до суверенітету, право вільно обирати та розвивати свою політичну, соціальну, економічну та культурну системи), що є необхідним для підтримання миру та стабільності у світі.

Таким чином, умови глобальної демократії створюють для держави і суспільства, по-перше, подвійну перспективу: з одного боку – розширення можливостей співучасті, солідарності та ефективного врядування, з іншого – ризику втрати реального демократичного контролю; по-друге, полягають у трансформації національного суверенітету до відкритої системи, що інтегрує міжнародні стандарти, цифрові технології та громадянську участь; по-третє, відбувається перехід держави від ієрархічного управління до партнерства з громадянським суспільством, зміцнення публічних інституцій, підвищення підзвітності влади, захист прав людини та адаптація публічного управління до глобальних викликів.

Сталий розвиток глобальної демократії можливий за умови збереження ролі національної держави як гаранта прав і свобод людини, водночас відкритої до багаторівневої та мережевої взаємодії, збалансованого поєднання економічного зростання, соціальної справедливості, зміцнення

демократичних інститутів, прозорості влади, активної участі громадянського суспільства та міжнародної співпраці для подолання глобальних криз.

Висновки до розділу 3

1. В умовах поглиблення всесвітніх глобальних перетворень демократизація являється стратегічною метою зовнішньої політики майже усіх держав світового порядку, стимулом їх взаємозв'язку, єдності, співробітництва й уміння протистояти глобалізаційним викликам сучасності.

В ході дослідження було встановлено, що роль публічного управління в процесі демократизації проявляється в його гнучкості та стійкості в протистоянні глобалізаційним викликам та негативним наслідкам всесвітніх глобальних перетворень.

В умовах глобалізації демократизація публічного управління стає не лише внутрішньою потребою держави, а й умовою її конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Доведено, що демократизація публічного управління – це складний, суперечливий, але необхідний процес, який характеризує здатність держави гармонійно поєднувати міжнародні стандарти управління з національними інтересами, активно впроваджувати інструменти е-демократії та забезпечувати розширенні прав і свобод громадян їх реальну участь у процесі прийняття рішень, що являється запорукою становлення, модернізації та розвитку держави як демократичної, незалежної, правової й соціальної.

Такий підхід дозволить створити ефективну, прозору та підзвітну систему публічної влади, що забезпечує прозорість її дій та боротьбу з корупцією, що є необхідною умовою інтеграції в глобальний простір.

2. В ході дослідження було встановлено, що перспективи держави і суспільства в умовах глобальної демократії визначаються необхідністю балансування між збереженням національного суверенітету та інтеграцією у

світові демократичні процеси. Сучасні процеси глобальної демократії, що проявляється у поширенні принципів народовладдя, прав людини та верховенства права, демократичних цінностей, процедур і стандартів за межі національних держав, що створює нові можливості, але й серйозні виклики.

Трансформація суверенітету призводить до того, що держави стають частиною ширшої міжнародної системи, де національні інтереси узгоджуються з глобальними цінностями, а вплив на управління здійснюється не лише через уряди, а й через міжнародні інституції та транснаціональні мережі.

Наголошено, що глобальна демократія сприяє поширенню принципів народовладдя, прав людини та верховенства права за межі окремих держав, сприяє розвитку активного громадянського суспільства, що дозволяє громадянам через громадські ініціативи та цифрові платформи впливати на прийняття рішень як на національному, так і на міжнародному рівнях. Однак несе й серйозні виклики – демократичні держави стикаються з новими безпековими загрозами, що потребує посилення міжнародної співпраці та адаптації інститутів безпеки.

Доведено, що перспективи для держави і суспільства в умовах глобальної демократії полягають у формуванні гармонійної моделі публічної влади, що поєднує національні інтереси з викликами глобальної демократії, зростанням ролі наднаціональних інститутів і переходом до багаторівневих форм врядування, у яких демократичні принципи реалізуються за межами національної держави.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні напрямів трансформації публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії, а також у розробленні науково-практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності, демократичності, прозорості та відповідності сучасним міжнародним і європейським стандартам врядування. За результатами дослідження зроблено висновки теоретичного, методичного та науково-прикладного характеру:

1. Аналізуючи проблему належного становлення, розвитку й трансформації публічного управління в умовах глобальних перетворень та глобальної демократії можна зробити наступні висновки:

– охарактеризовано понятійно-категоріальні основи дослідження й переосмислення класичних концепцій державного управління через призму глобалізації, транснаціоналізації та демократизації, проаналізовано ступінь розробки проблеми, що підтверджується численними роботами вітчизняних та зарубіжних науковців, які аналізують вплив глобалізації на модернізацію публічного управління;

– виявлено, що в умовах глобальної демократії відбувається трансформація публічного управління з державоцентричної моделі у мережеву, де держава є лише одним із суб'єктів управління поруч із міжнародними організаціями, неурядовими структурами та ТНК;

– визначено, що глобалізація представляє собою сучасне явище, процес, феномен, що пов'язує народи, держави, міжнародні організації та структури за допомогою їх взаємозалежності та взаємопов'язаності, об'єднуючи їх й здійснюючи вплив на розвиток суспільства, держав й світового співтовариства, торкаючись усіх сфер життя й трансформуючи та здійснюючи вплив на суспільний і державний розвиток;

– з'ясовано, що всесвітні глобалізаційні процеси несуть в собі низку загроз та викликів для безпеки держав, оскільки поширюючись великими темпами залишають досить мало часу таким державам розробляти, формувати й максимально швидко й точно діяти в процесі поглиблення глобалізаційних перетворень та їх впливу на всі сфери суспільно-державного життя населення;

– доведено, що в сучасних умовах розвитку нашої держави саме впровадження та поширення глобальної демократії є важливим аспектом для розвитку громадянського суспільства, становлення України як країни високого рівня розвитку як всередині, так і на міжнародній арені, й таким чином модернізацією держави, суспільства й публічного управління, як найбільш важливої сфери управління в ній;

– обґрунтовано глобальну демократію як різновид всесвітніх глобалізаційних процесів, що забезпечують демократизацію суспільства, поширення демократичних цінностей, процедур і стандартів за межі національних держав, демократичний контроль над транснаціональними процесами, участь громадянського суспільства у глобальному управлінні та відповідність дій міжнародних інституцій демократичним принципам, які стають більш прозорими та підзвітними громадськості, а не лише урядам;

– зазначено, що перспективи розвитку держави і суспільства в умовах глобальної демократії характеризуються суперечливістю, тому що з одного боку, вони відкривають можливості для розширення демократичної участі громадян, підвищення прозорості та ефективності публічного управління, з іншого – створюють ризики втрати національного суверенітету та пошуку нових механізмів реалізації публічної влади.

2. Проаналізовано сучасні підходи до ролі публічного управління в умовах глобальної демократії, зокрема:

- виявлено, що публічне управління в умовах глобальної демократії зазнає кардинальних змін, переходячи від бюрократичної парадигми до моделі «доброго врядування», що базується на відкритості,

партнерстві та адаптивності, орієнтованої на громадянина, де головною метою є якісне надання послуг та забезпечення довіри населення до демократичних інститутів через партнерські взаємовідносини та спільну відповідальність за прийняття рішень влади, бізнесу та громадянського суспільства;

- доведено, що модернізація публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії спрямована на адаптацію національної системи управління, використання сучасних технологій, як інструменту для зменшення корупції, підвищення прозорості (e-government) та реалізації принципів відкритості, верховенство права, захисту прав людини та інклюзивності;

- визначено, що публічне управління в державі в сучасних умовах – це не просто адміністрування, а динамічний процес забезпечення сталого розвитку, який поєднує ефективність, прозорість та активну участь громадян у прийнятті рішень, а тому актуальним постає питання його євроінтеграцію з метою наближення їх до світових стандартів.

3. На основі аналізу взаємодії держави та суспільства з'ясовано особливості перспектив взаємного розвитку держави і суспільства в умовах глобальної демократії, переході від ієрархічної до партнерської моделі взаємовідносин за умови формування правової держави та зрілого громадянського суспільства, які взаємозумовлюють одне одного.

Перспектива полягає у переході до «сервісної держави», яка діє в інтересах громадян, а суспільство бере активну участь у вирішенні суспільно-державних питань та проблем. Цифровізація та використання цифрових технологій забезпечують підвищення прозорості, справедливості, законності в діяльності органів публічної влади, контролю за їх діяльністю з боку громадян (громадянського суспільства), що є запорукою запобігання авторитаризму та узурпації влади й забезпечення сталого розвитку, модернізації й трансформації українського суспільства й держави.

4. Визначено й доведено, що ефективна демократизація публічного управління в Україні можлива за умов адаптації системи державного управління до європейських стандартів та викликів сучасного розвитку, поєднання інституційних реформ, розвитку громадянського суспільства, впровадження цифрових інструментів для зменшення корупційних ризиків та спрощення отримання державних послуг, механізмів електронного урядування, децентралізації та розвитку місцевого самоврядування, партисипативного управління.

Таким чином, зазначимо, глобалізація, всесвітні глобальні перетворення, й впровадження глобальної демократії шляхом демократизації всіх сфер суспільного життя та публічного управління, яке стає гнучким, реагуючи на швидкі зміни, посилюючи роль громадян у формуванні політики, як найбільш важливої сфери, що об'єднує державу та суспільство, формують нову архітектуру багаторівневого врядування, у якій національні уряди взаємодіють з міжнародними організаціями, транснаціональними корпораціями та глобальними мережами громадянського суспільства для досягнення цілей сталого розвитку, підвищення рівня життя суспільства й зміцнення авторитету України у світовому співтоваристві й, таким чином, створення демократичної, незалежної, ефективною та конкурентоспроможною держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамовська В. С. Публічне управління та адміністрування в контексті державного та регіонального управління. *Ефективна економіка*. 2016. № 10.
2. Алексєєв В. М. Взаємовідносини держави та суспільства: навч. посіб./ В. М. Алексєєв, Н. А. Липовська. – Дніпро: ГРАНІ. 2019. – 172 с.
3. Аль-Атті І. Методологічні особливості дослідження розвитку публічного управління. *Публічне урядування*. 2019. № 1 (16). С. 15-23. DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-16-1-5-23>
4. Альброу М. та Кінг Е. Глобалізація, знання та суспільство. Лондон. 1990, 243 с.
5. Андрієнко М., Гаман П. Проблеми та перспективи державного управління України в умовах глобалізації економіки. *Науковий вісник: Державне управління*. 2021. № 1 (7). С. 6 – 25. DOI: [10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)-6-25](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)-6-25)
6. Андрійчук Т. Сучасна демократія: проблеми та перспективи розвитку. *Політичний менеджмент*. 2012. № 4 – 5. С. 50 – 57.
7. Андріяш В. І., Євтушенко О. Н. Поняття “публічного управління” у вітчизняному науковому дискурсі. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2018. № 1. С. 51 -65.
8. Андріяш В. І. Основні передумови реформування публічного управління в умовах глобалізації. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Випуск № 2. С. 27 – 31. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.4>
9. Антипенко І. В. Глобалізація як чинник ризикогенезу: проблема концептуалізації. *Інвестиції; практика та досвід*. 2021. № 3. С. 63 – 67. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.3.63](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.3.63)

10. Антипенко І. В. Загрози і виклики сучасних глобалізаційних процесів для національних держав: до проблеми державного управління політичними ризиками. *Актуальні проблеми державного управління*. 2020. № 1 (57). С. 174 – 180. [doi: 10.34213/ap.20.01.20](https://doi.org/10.34213/ap.20.01.20)
11. Антонов А., Приходько І. та Антонова Л. Впровадження принципів належного врядування як інструмент зміцнення демократії в Україні. *Державне управління та регіональний розвиток*. 2023. № 20. С. 285 – 302. <https://doi.org/10.34132/pard2023.20.01>
12. Антонова Л. В., Штирьов О. М. Комунікативні технології в процесі взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства. *Електронне «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2020. № 6. DOI: [10.32702/2307-2156-2020.6.1](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.6.1)
13. Антонова Л. В. , Шульга А. А., Семак Р. О. Зміцнення інституційної спроможності органів публічної влади через застосування нових форм лідерства та маркетингового підходу до управління в умовах глобальної демократії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2026. № 7. С. 453 – 461. DOI: [10.32702/2306-6814.2026.7.453](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2026.7.453)
14. Балута Т. П. Демократизація українського суспільства: шляхи та структурні фази демократії. *Virtus scientific journal*. 2025. № 4. С. 166–170.
15. Баштанник В. Гуманізація публічного управління як імператив державно-управлінських трансформацій. *Вісник Національної академії державного управління*. 2012. № 4. С. 5–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2012_4_3
16. Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації. *Інформація і право*. 2011. № 1 (1). С. 41–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_1_11
17. Безена І. М. Демократизація публічного управління та інформаційно-медійний розвиток компетентностей його посадовців. *Державне управління*. 2019. № 3 (67). С. 27–32. DOI <https://doi.org/10.32840/1813-3401-2019-3-5>

18. Безена І. М., Сиченко В. В., Рибкіна С. О. Механізми демократизації публічного управління і кар'єрний розвиток посадовців органів влади: регіональний аспект. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 2 (25). С. 50–57. URL <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4127>
19. Бельська Т. В. Публічне управління в умовах глобалізаційних викликів. *Публічне урядування*. 2017. № 4 (9). С. 48 – 60. URL <https://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/590>
20. Білокопитов Д. Вплив громадянського суспільства на процеси демократизації публічно-управлінських та економічних відносин. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 1/2 (46/47). Ч. 1. С. 115 – 124.
21. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток : (Системні маркетинг. дослідж.) / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. – К.: МАУП, 2005. 492 с. : іл. – Бібліогр. : с. 474 – 491.
22. Боднар К. В. Удосконалення механізмів публічного управління сталим розвитком регіонів України в умовах глобалізації: адаптаційний підхід. *Державне будівництво*. 2021. № 1. С. 1 – 13. DOI: [10.34213/db.21.01.30](https://doi.org/10.34213/db.21.01.30)
23. Бодун Т. І. Конфліктогенний характер демократичного розвитку українського суспільства і його вплив на державно-управлінське середовище. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. № 5.
24. Бойко Л. Модернізація владно-громадської взаємодії на основі концепції сервісної держави. *Матеріали конференцій МЦНД*, (15.09.2023; Львів, Україна). С. 53–54. <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/725/737>
25. Болотіна Є. В., Нікітенко А. В. Сучасні західні концепції управління та моделі публічного адміністрування. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 1 (47). С. 96–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2017_1_15

26. Брановицький В. В. Розмежування юридичних категорій «громадяни», «громадськість», «громадянське суспільство» та «інститути громадянського суспільства» у контексті визначення суб'єктів адміністративно-правових відносин. *Нове українське право*. 2023. Вип. № 3. С. 68 – 75. DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.3.10>

27. Васильєва А. І. Концептуальні підходи впровадження електронної демократії: досвід США. *Право та державне управління*. 2021. № 3. С. 31 – 37.

28. Вишнеvsька А. М., Петренко К. В. Вплив глобалізації на міграційні процеси у світі та Європі. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2022. № 23. С. 34 – 39. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.23.2022.264626>

29. Войтович Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз) : Монографія / За заг. ред. д-ра філос. наук, проф.. В. М. Князєва. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 680 с.

30. Войтович Р. Механізми подолання глобалізаційних викликів суспільного розвитку України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентова України*. 2011. № 2. С. 90 – 98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2011_2_14

31. Вольська О. М. Публічне управління як системне явище в сучасному суспільстві. *Таврійський науковий вісник. Серія «Економіка»*. 2020. Випуск № 3. С. 15 – 20. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.3.2>

32. Возняк Т. Семантичний простір мови. Тексти та переклади. – Фоліо. Харків. 1998. www.ji-magazine.lviv.ua.

33. Воронкова В. Г. Глобалізація як процес універсалізації відносин між державою та ринком. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. Випуск № 35. С. 15-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpqgvzdia_2008_35_4

34. Гантінгтон С. П. Третя хвиля. Демократизація наприкінці ХХ століття. Лондон: University Press. 1991. 384 с.

35. Гелд Д. Демократія та глобальний устрій. 2005. 358 с.
36. Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього: монографія / авт. кол. Л. Г. Комаха, І. В. Алексеєнко, В. А. ГОшовська та ін.; за аг. ред. Л. Г. Комахи, І. В. Алексеєнко. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2022. – 976 с.
37. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин: колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 540 с.
38. Головатий М. Ф. Демократія: історія, теорія, практика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та аспірантів-політологів / М. Ф. Головатий. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011, 230 с.
39. Гордон М. В., Оленцевич Н. В., Колісник І. О. Моделі публічного управління: порівняльний аналіз та пропозиції для України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2018_3_15
40. Горенко Ю. Глобальна демократія: концептуалізація поняття. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2023. № 20. С. 353 – 375. DOI <https://doi.org/10.34132/pard2023.24.04>
41. Горенко Ю. В. Проблеми взаємозв'язку держави і суспільства в умовах глобальної демократії. «Могиллянські читання – 2024: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти»: XXVII Всеукр. наук.-практ. конф. тези доп: 6–10 листоп. 2024 р., Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2024. С.18-20.
42. Горенко Ю. В. Проблеми демократизації публічного управління в Україні. *Ольвійський форум – 2023: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі*. Реформування публічного управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів: XVII міжнар. наук. конф. 15 - 18 червня 2023 р.,

Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2023. С. 8 – 11.

43. Горенко Ю. В. Проблеми демократизації українського суспільства в умовах глобалізації. *Ольвійський форум-2024: Стратегії країн причорноморського регіону в геополітичному просторі: XXI Міжнародна наукова конференція*. Публічне управління в Україні. 20-23 червня 2024 р. Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2024. с.107-110.

44. Горенко Ю. В. Проблеми ефективності публічного управління в умовах глобалізації. *Могілянські читання – 2023: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти: XXVI Всеукр. наук.-практ. конф.:* тези доп. Публічне управління в Україні в умовах військового стану та реформ, Миколаїв, 6–10 листоп. 2023 р. Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2023. С.580-581.

45. Горенко Ю. Проблеми трансформації публічного управління в умовах глобалізації. Матеріали науково-практичних конференцій Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Серія: *Публічне управління та адміністрування Ольвійський форум – 2025 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі: XXII Міжнар. наук. конф.* 16-22 черв. 2025 р., м. Миколаїв : наук. зб. / М-во освіти і науки України; ЧНУ імені Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2025. № 1 (1). С. 149-152. DOI [10.34132/mspc2025.01.13.36](https://doi.org/10.34132/mspc2025.01.13.36)

46. Горенко Ю. Публічне управління в умовах глобалізації. *Публічне управління та регіональний розвиток*. № 24. 2024. С. 543 – 564. DOI <https://doi.org/10.34132/pard2024.24.10>

47. Горенко Ю. Роль глобалізації в становленні публічного управління як складової нового міжнародного порядку. *Публічне управління та регіональний розвиток*. № 26. 2024. С. 1233 – 1253. DOI [10.34132/pard2024.26.07](https://doi.org/10.34132/pard2024.26.07)

48. Григорчак І. М. Реформування публічного управління: західний досвід і Україна. *Механізми державного управління. Вісник НАДУ*. 2014. № 4. С. 30 – 36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2014_4_6
49. Грищук О. В. Конституційні цінності: філософські та судові аспекти. Монографія. Видання 2-е доопрацьоване і доповнене. Київ: Ваїте, 2020. – 530 с.
50. Гурковський В. І. Сутність і феноменологія глобалізації в контексті формування глобального інформаційного суспільства. *Державне управління: удосконалення і розвиток*. 2010. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2010_3_6
51. Дабіжа В. В., Мельничук А. В. Публічне управління в контексті інтеграційних процесів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 13. С. 200 – 205. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.13.200>
52. Даміров Н. Р. Запровадження моделі new public management систему публічного управління в умовах воєнного часу. *Держава та регіони. Публічне управління і адміністрування*. 2023. № 1 (79). DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2023.1.1>
53. Даниленко С. Перевтілення демократії в інформаційну добу: роль нових медіа та громадського комунікування. *Політичні дослідження*. 2021. № 1. С. 91 – 105. DOI: [10.533172786-4774-2021-1-6](https://doi.org/10.533172786-4774-2021-1-6)
54. Державний суверенітет в умовах глобалізації: теорія та практика: монографія / Н. А. Бабарикіна, Н. В. Горло, М. Ф. Заболотна, О. М. Кіндратець, Т. І. Сергієнко; за заг. ред. О. М. Кіндратець. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2022. 226 с.
55. Динник І. П. Взаємовідносини держави і суспільства в контексті сучасних дослідницьких підходів. *Державне управління: удосконалення і розвиток*. 2017. № 9.
56. Домбровська С. М., Антонова Л. В., Штирьов О. М. та Коссе А. Є. Соціальна відповідальність держави як антикризова компонента

публічного управління. 2023. № 21. С. 624 – 646.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/purr_2023_21_3

57. Драгомерецька Н. М. Характеристика інновацій в публічному управлінні в контексті глобальних тенденцій. Сучасні інновації в системі публічного управління в умовах глобалізаційних ризиків та кризових явищ. 2025. С. 48 – 83. DOI:[10.36059/978-966-397-540-5-2](https://doi.org/10.36059/978-966-397-540-5-2)

58. Євроінтеграційний вектор розвитку та реалізація національних інтересів України : монографія / [Д. В. Карамишев, Н. В. Мирна, Л. Ю. Величко та ін.] ; за заг. ред. д.держ.упр., проф. Д. В. Карамишева. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2021. – 204 с.

59. Євтушенко О. Н. Державне управління (Основи теорії державного управління) : [навчальний посібник у трьох частинах] / О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – ISBN 978-966-336-273-1. Ч. 1. Основи теорії державного управління. – 2013. – 268 с.

60. Євтушенко О. Н. Місьцеве самоврядування – інститут громадянського суспільства та демократичної політичної системи / О. Н. Євтушенко // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Вип. 21. Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2009. С. 66–70.

61. Євтушенко О. Н. Особливості й перспективи цифровізації публічного управління в Україні. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2023. № 22. С.964-983. DOI [10.34132/pard2023.22.03](https://doi.org/10.34132/pard2023.22.03)

62. Євтушенко О. Н. Політичний режим та його роль у регулюванні взаємовідносин суспільства й держави. *Наукові праці ЧНУ ім. Петра Могили. Серія : Політологія*. 2016. Т. 284, Вип. 272. С. 12-16.

63. Євтушенко О. Н. Роль державної влади і місцевого самоврядування в розбудові сервісної держави з надання якісних публічних послуг. *Наукові праці. Політичні науки*. 2009. № 122. С. 32-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2009_122_109_8

64. Євтушенко О. Н. Цифровізація – інструмент модернізації публічного управління в Україні. *Публічне управління та регіональний розвиток*. № 26 (2024) С.1158-1176. <https://doi.org/10.34132/pard2024.26.03>

65. Євтушенко О. Н., Горенко Ю. В. Глобалізація та її роль в процесах демократизації України. *Ольвійський форум – 2022: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі: XVI міжнар. наук. конф.* 23-26 червня 2022 р., м. Миколаїв. Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. С. 18 – 21.

66. Євтушенко О. Н., Горенко Ю. В. Національна держава в умовах глобалізації та глобальної демократії. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2023. № 23. С. 199 – 224. DOI <https://doi.org/10.34132/pard2024.23.11>

67. Євтушенко О. Н. Горенко Ю. В. Теоретичні концепції демократії: можливості демократичного суспільства. *Могілянські читання – 2022: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти : XXV Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп.* Публічне управління в Україні в умовах військового стану та реформ, Миколаїв, 7–11 листоп. 2022 р. . Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2022. С. 7-10.

68. Євтушенко О., Повертайленко Ю. Сучасні підходи до демократизації публічного управління в умовах глобалізації. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2025. № 29. С. 875 - 894. DOI [10.34132/pard2025.29.09](https://doi.org/10.34132/pard2025.29.09)

69. Єфтені Н. М. Вплив глобалізаційних процесів на ціннісні орієнтації молодіжного середовища. *Актуальні проблеми політики*. 2013. Вип. № 50. С. 268 – 275. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appol_2013_50_32

70. Забігайло М. І., Козюбра М. І. Демократія, права та свободи: реалістичні та ідеологічні міфи. К.: Видавництво політичної літератури України. 1983. 158 с.

71. Забоклицький І. І. Демократія як цінність, на якій побудований Європейський Союз: сучасні тенденції у світлі питання «дефіциту демократії» у Європейському Союзі. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 1. С. 31 – 35.

72. Застава І. Вплив глобальної демократизації на сучасні міжнародні відносини. *Актуальні виклики міжнародних відносин*. 2020. № 2 (406). С. 7 – 14.

73. Застава І. Демократизація суспільства: сутність та особливості реалізації в умовах глобалізаційних процесів. *European Political and Law discourse* / 2018. Випуск № 5. С. 131 – 135.

74. Загурський О. Б., Король В.С. Концептуальні підходи до розуміння феномену «публічне управління». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №. 4. С. 72-75. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-4/4>.

75. Зеленко В., Зеленко Н. Про особливості концепції «Good governance» та її застосування для розвитку моделі публічного управління в Україні в умовах Євроінтеграції та глобалізації. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2023. Випуск № 4. С. 19 – 30.

76. Зозуля В. О. Принципи демократичного врядування в умовах глобалізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 18. С. 108 – 112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_18_24

77. Зозуля В. О. Функції демократичного врядування в умовах глобалізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 17. С. 132 – 136.

78. Карапетян А. О., Гбур З. В. Роль публічного адміністрування в формуванні демократичного суспільства держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 16. С. 77 – 85. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.16.77](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.16.77)

79. Ковбасюк Ю. В. Детермінований вплив глобалізації на розвиток сучасних систем державного управління. *Вісник НАДУ*. 2015. №1. С. 5 – 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_1_3

80. Кожина А. В. Стратегічні орієнтири публічного управління в контексті розвитку громадянського суспільства. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 5.
81. Колодій А. Концепція публічного (нового) врядування в її застосуванні до демократичних і перехідних систем. *Науковий вісник*. 2012. Випуск № 10.
82. Колосовська І. Модернізація публічно-управлінських підходів у соціальній сфері. *Ефективність державного управління*. 2021. № 67. С. 67-76. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.67.2021.240244>
83. Кольцова І. Інформаційна глобалізація в Україні: детермінанти, особливості та перспективи. Розділ II. Суспільні комунікації. 2018. № 1 (3). С. 43 – 48. DOI: [10.29038/2524-2679-2018-01-43-48](https://doi.org/10.29038/2524-2679-2018-01-43-48)
84. Кононенко С. В. Демократизація в сучасній системі міжнародних відносин і перспективи глобального громадянського суспільства. Історичний досвід становлення інститутів громадянського суспільства в країнах Європи: збірник наукових праць. – Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України». – К.: Фоліант. С. 87 – 98.
85. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. № 30. 1996.
86. Кормич А. І. Модернізаційний проект держави в контексті глобалізації. *Актуальні проблеми політики*. 2017. Випуск 60. С. 49 – 58.
87. Кормич Л. І., Кормич А. І. Вдосконалення публічного управління в Україні в контексті діджиталізації: теоретичний аспект. *Актуальні проблеми політики*. 2022. Випуск № 69. С. 5 – 12. URL: <https://hdl.handle.net/11300/18020>
88. Косілова О. І. Інформаційна безпека України в умовах глобалізації. *Правова інформатика*. 2010. № 3 (27). С. 22 – 28.
89. Косінов С. Демократичні засади та цінності в організації публічної влади. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 3 (74). С. 128 – 134.

90. Котовська О. П. Ціннісно-сміслові зміни в сучасних моделях публічного управління. *Вісник НАДУ при Президентові України. (Серія «Державне управління»)*. 2017. № 2. С. 5 – 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2017_2_3

91. Кравченко П., Мельник А. Демократизація сучасного українського державотворення: теоретико-практичні засади. *Філософські обрії*. 2018. № 39. С. 76 – 89. URL: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1296492>

92. Кравчук С. Й. Правові аспекти впливу на демократію взаємовідносин громадянського суспільства і держави. *Scientific Collection «InterConf»*. 2022. № 119. С. 63–70. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/1070>

93. Кристесіашвілі О. М. Демократизація публічного врядування: напрямки сучасних теоретичних дискусій. *Механізми публічного управління*. 2023. Випуск № 38. С. 95 – 98.

94. Криштанович М. Ф., Криштанович С. В. Модернізація публічного управління в Україні в умовах глобальних трансформацій як чинник національного державотворення. *Суспільство та національні інтереси*. 2026. Випуск № 3 (23). С. 1143 – 1151. DOI: [http://doi.org/10.52058/3041/1572-2026-3\(23\)-1142-1151](http://doi.org/10.52058/3041/1572-2026-3(23)-1142-1151)

95. Криштанович С. В., Криштанович М. Ф. Вплив трансформації публічного управління на формування державної політики у сфері культури через інституційні зміни та управлінські механізми. *Національні інтереси України*. 2026. Випуск № 3 (20). С. 1923 – 1935. DOI: [http://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-3\(20\)-1923-1935](http://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-3(20)-1923-1935)

96. Криштанович С. В., Криштанович М. Ф. Демократичне врядування в системі публічного управління як основа оновлення державної політики у сфері культури. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2026. Випуск № 3 (45). С. 445 – 455. DOI: [http://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-3\(45\)-445-455](http://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-3(45)-445-455)

97. Кукарцев О. В. Підходи до розуміння глобального управління. *Наукові праці. Політологія*. 2013. Випуск 200. Том 212. С. 131-135.
98. Куницький М. П. Виклики і перспективи розвитку сучасної демократії. *Науковий журнал «Політикус»*. 2021. Випуск № 2. С. 37 – 40. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-2.6>
99. Лебедева О. В. Актуальні проблеми держави та громадянського суспільства. *Правова держава (Розділ 10. «Трибуна молодого вченого»)*. 2010. Випуск № 21. С. 505 – 510. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/36883>
100. Лемак О.В. Національний суверенітет в умовах глобалізації: кримінально-правові та кримінологічні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Серія ПРАВО. Вип. 83: частина 3. С. 82-90. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.13>
101. Лещенко В. В., Дьяков А. А. Вплив глобалізації на публічне управління: наслідки для України. *Стратегічне управління державою і суспільством в умовах глобалізації*. 2019. С. 21 – 30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2015_1_5
102. Линдюк О. А. Проблеми модернізації державної служби України в умовах глобалізації. *Державне управління*. 2016. № 2 (54). С. 126 – 131.
103. Лозовицький О. Глобальні демократичні процеси як основа цивілізаційного самовизначення сучасних держав. *Наукові записки*. 2018. Випуск № 2 (94). С. 300 – 311.
104. Луциків І. В., Сороківська О. А., Котовська І. В. Дослідження особливостей інноваційного розвитку публічного управління в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 124 – 128.
105. Мельник М. І., Залуцький І. Р. Виокремлення глобалізаційних чинників соціально-економічного розвитку: концепт ендогенізації. *Регіональна економіка*. 2022. № 1. С. 14 – 30. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-1-2>.

106. Мельниченко Б. Б. Публічне управління в Україні в умовах воєнного стану. *Держава та регіони. Право*. 2023. № 2 (80). DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.2.15>

107. Мельниченко Б. Сучасна парадигма публічного управління: практичний вимір для України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2021. № 1 (29). С. 104 – 109. URL: <https://doi.org/10.23939/law2021.29.104>

108. Миколаєць А. П. Особливості взаємовідносин держави та громадянськості в умовах розвитку громадянського суспільства в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 3.

109. Модернізація публічного управління в умовах глобальних змін світового простору : колективна монографія / Львів-Торунь : Ліга-Прес, 2021. – 258 с.

110. Мороз О. Перспективи розвитку взаємовідносин держави і громадських об'єднань в умовах зближення України з Європейським Союзом. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2014. С. 21 – 25.

111. Оксенюк А. Поняття, принципи та система публічного управління в адміністративно-політичній сфері. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2025. № 1 (45). С. 163 – 172. URL: <https://doi.org/10.23939/law2025.45.163>

112. Олефір І. Трансформація інформаційного суспільства: від теорій до глобального інформаційного середовища. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. Студії*. 2017. Випуск № 12. С. 229 – 235.

113. Олійник С. Дослідження особливостей типових моделей публічного управління. *Публічне урядування*. 2020. № 3 (23). С. 196 – 209. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-3\(23\)-196-209](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-3(23)-196-209)

114. Олійник О. М. Концептуалізація глобалізації: методологічні аспекти. *Гуманітарний бюлетень ZDIA*. 2009. Том. 38. С.41-51.

115. Орловська Ю. В., Кахович О. О., Квактун О. О. Електронна демократія як інструмент публічного управління та адміністрування: теоретичний базис. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-53>

116. Панасенко Г. С. Сучасна взаємодія людини та суспільства в умовах глобального розвитку: національні інтереси. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2019. Вип. № 9. С. 67 – 74. DOI: [10.26565/2310B9513B2019B9B08](https://doi.org/10.26565/2310B9513B2019B9B08)

117. Панченко Т. В. Субсидіарна демократія в умовах глобалізації і регіоналізації політичного простору. *Політичний менеджмент*. 2009. № 5. С. 36–45. URL: <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/3314>

118. Пержун В. В. Історичні витоки формування історичної культури. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 2 (25). С. 30 – 35. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4123>

119. Пермінова С. О. Зміна національної парадигми державного управління в умовах світових трансформацій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 1. DOI: [10.32702/2307-2156-2020.1.31](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.1.31)

120. Петришин О. Демократичні засади правової соціальної держави. *Право України*. 2013. № 8. С. 63-71.

121. Пірен М. І., Пержун І. В. Людський фактор в управлінській культурі та державній службі України. *Вісник НАДУ*. 2025. № 1. С. 76 – 82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_1_12

122. Пірен М. І. Нові підходи до державного управління в Україні на основі вітчизняного та зарубіжного досвіду. *Вісник НАДУ при Президентові України*. 2016. № 2. С. 13 – 20.

123. Пожуєв В. І. Формування інформаційного суспільства в умовах глобалізації. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2009. Випуск № 36. С. 4 – 11.

124. Поліщук І. О. Геополітичні ознаки нового світового порядку. *Політичне життя*. 2022. № 2. С. 30 – 35. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2022.2.5>
125. Попов С. А., Панченко Г. О. Інноваційний розвиток системи органів публічної влади : стратегічний підхід : навч. посіб. / С. А. Попов, Г. О. Панченко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. – 220 с.
126. Попович Т. П. Юридична модель сучасної демократичної держави. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 65 – 68.
127. Постовойтенко А. С. Методологічні підходи до демократії. *Політичні інститути та процеси*. 2017. Випуск № 2. С. 110 – 114.
128. Почепцов Г. Г. Становлення демократії як основа для розвитку публічно-приватного партнерства. *Публічно-приватне партнерство*. 2012. С. 147 – 154.
129. Практичні аспекти публічного управління в контексті сталого розвитку : монографія / [В. М. Бабаєв, М. М. Новікова, С. І. Чернов та ін.]; Харків нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. – 238 с.
130. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. Документ 389-VIII
131. Прушківська, Е. В., Шевченко Ю. О. Сутність глобалізації та її особливості в посткризовий період. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 3 (15). С. 131 – 140.
132. Публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни : зб. тез наук.-практ. конф. за міжнар. участю (в межах Другої щорічної науково-освітньої виставки «Публічне управління XXI», приуроченого до Всесвітнього дня науки), 26 листопада 2015 р. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2015. 248 с.
133. Публічне урядування, права людини і демократія: регіональний зріст євроінтеграції : монографія / [Т. О. Карабін, Я В. Лазур, М. В. Менджул,

Трачук П. А. та ін.]; за заг. ред.. М. В. Савчина. – Ужгород: вид-во Уж НУ «Говерла», 2015. – 320 с.

134. Пушак В. Я., Горбаль Н. І. Інновації як чинник підвищення конкурентоспроможності України. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1. С. 131 – 137. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).131-137](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).131-137)

135. Радзівський А. І. Феномен глобалізації і державне управління. URL: <https://shron1.chtyvo.org.ua>

136. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення : монографія / Олександр Радченко – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. – 380 с.

137. Разумей Г. Ю., Разумей М. М. Діджиталізація публічного управління як складник цифрової трансформації України. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 2 (25). С. 139 – 145. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4143>

138. Разумков Центр. Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади, довіра до соціальних інститутів (лютий-березень 2023). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-liutyi-berezen-2023r>

139. Рачинська О. А. Сучасні підходи в організації комунікативної взаємодії у сфері публічного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 2. С. 1 – 8. DOI: [10.32702/2307-2156-2019.2.1](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.2.1)

140. Решота О. А. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 3. DOI: [10.32702/2307-2156-2020.3.37](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.3.37)

141. Родік Т. П. Вплив європейських цінностей в розбудову демократичних засад в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2025. Випуск № 11. С. 11 – 17.

142. Рубан Д. О. Методичні підходи до моніторингу місцевої демократії: призначення, класифікація, зміст. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 3 (105). С. 124 – 130. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2023-3\(105\)-124-130](https://doi.org/10.26642/ema-2023-3(105)-124-130)

143. Руднєва А. О., Мальована Ю. Г. Виклики демократії у 2024 році: основні тенденції та перспективи. *Політичні інститути та процеси*. 2024. Випуск № 2. С. 61 – 67. DOI [10.31558/2519-2949.2024.2.8](https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.2.8)

144. Сай Л. П., Назаренко В. Л., Осередчук А. М. Глобалізаційні процеси і участь у них ЄС. *Економіка і суспільство*. 2023. Випуск 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-18>

145. Сакало О. Є. Європейські цінності: сутнісні основи та практичне втілення. *Соціально-економічні трансформації в епоху глобалізації*. 2015. № 48. С. 106 – 109.

146. Селютін Д. Глобалізація й демократизація як чинники універсалізації стандартів прав та свобод людини. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2009. Випуск № 17. С. 157 – 164.

147. Сидоренко Н. С. Новітні підходи до сутності та змісту публічного управління. *Право та державне управління*. 2022. № 2. С. 229 – 234. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.2.32>

148. Сидоренко Н. Сучасні тенденції розвитку публічного управління. *Аспекти публічного управління*. Том 10. 2022. № 3. С. 59 – 63.

149. Сиченко В. В., Лукашук М. В. Трансформація державного управління в умовах глобальних та євро інтеграційних вимірах. *Механізми публічного управління*. Том 33 (72). 2022. № 5. С. 89 – 94. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.5/14>

150. Скрипнюк О. В. Громадянське суспільство і демократія: проблема взаємозалежності розвитку. *Наукові записки. Том 18. Політичні науки*. 2000. С. 37 – 45. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/9716>

151. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Постол О. Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри): Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2015. – 556 с.

152. Старикова Г. Демократизація публічного управління: регіональний аспект. *Аспекти публічного управління*. 2021. № 5. С. 47 – 54. DOI: <https://doi.org/10.15421/152147>

153. Старикова Г. В. Систематизація досвіду для ефективного впровадження процесу демократизації публічного управління на регіональному рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 15 – 16. С. 167 – 174. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1931>

154. Старикова Г. В. Сучасний стан демократизації публічного управління на регіональному рівні. *Наукові перспективи*. 2022. № 8 (26). С. 81 – 97. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-8\(26\)-81-97](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-8(26)-81-97)

155. Сучасні правові стандарти Європейського Союзу у сфері захисту персональних даних : Збірник документів ; [неофіційний пер. з англ. І. Майстренко; за ред. В. Брижко; передмова В. Пилипчака]. - (Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України). - К. : ТОВ “Видавничий дім “АртЕк”, 2018.- 180 с.

156. Сьомич М. Особливості сучасних моделей публічного управління. *Аспекти публічного управління*. 2019. № 4. С. 44 – 52. DOI: <https://doi.org/10.15421/151922>

157. Таран Є. І. Трансформація системи публічного управління в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. (серія: Державне управління)*. 2020. № 3. С. 43 – 46. DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2020.3/08>

158. Тараненко М. М., Ярош І. С. Передумови та перспективи розвитку громадянського суспільства як необхідного інституту демократії на початку розбудови Української держави та після 2014 року. *Юридичний*

науковий електронний журнал. 2021. № 11. С. 58 – 60. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/9>

159. Терлецька І. Взаємовплив політичної та економічної сфер в умовах глобалізації. *Економічні науки: держава та економіка*. Том 115. 2017. № 5. С.49-60.

160. Тихомирова Є. Б. Паблік рилейшнз у глобалізованому світі: Монографія. – К.: Наша культура і наука, 2004. – 489 с.

161. Тихомирова Є. Б. Європейський вимір глобалізації. *Політичне життя*. 2016. № 3. С. 155 – 160.

162. Тичина В. Правові цінності Європейського Союзу : навч. посіб. / Вікторія Тичина ; МОН України, Держ. ун-т «Житомир. політехніка». – Харків : Право, 2023. – 116 с.

163. Ткач Д., Білокур Г. Вплив глобалізації на розвиток міжнародних соціально-економічних процесів. *Вчені записки Університету «Крок»*. 2022. № 4 (68). С. 28 – 35. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-68-28-35>

164. Федун Р. М. Аналіз впливу глобалізаційних процесів на публічне управління в Україні. *Академічні візії*. 2024. Випуск № 33. С. 1 – 12. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12772880>

165. Федорчак О. Інноваційний механізм державного управління: підходи до формування. *Ефективність державного управління*. 2012. Випуск 33. С. 150 – 157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2012_33_19

166. Фесенко М. Концептуальні проблеми формування міжнародного і світового порядку. *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей*. 2021. № 43. С. 95 – 103. DOI: <https://doi.org/10.31861/mhpi2021.43.95-103>

167. Фесенко М. В. Історико-політичні аспекти сталого розвитку міжнародного порядку в умовах глобальних політичних трансформацій. *Проблеми всесвітньої історії*. 2023. № 4. (24). С. 26 – 42. DOI: [10.46869/2707-6776-2023-24-2](https://doi.org/10.46869/2707-6776-2023-24-2)

168. Фесенко М. В. Проблеми та перспективи формування нового міжнародного порядку в умовах не стаціонарності. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Випуск 120. С. 113 – 126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2014_120%281%29_13

169. Хамітов Н., Любивий Я. Цивілізаційний розвиток України в контексті демократії: взаємодія держави та громадянського суспільства. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Випуск 4 (90). 2017. С. 145 -160.

170. Хаустова М. Глобалізація і її вплив на сутність та соціальне призначення держави. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 4 (75). С. 30 – 41. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/6442>

171. Циханська Я., Скудна А. Демократизація у сфері національного та глобального управління. Національний університет біоресурсів і природокористування України. Наукова робота. 2017.

172. Чепульненко Т. О., Ярош І. С. Еволюція демократії в Україні. *Держава та регіони. (Серія: Право)*. 2019. № 1 (63). С. 34 – 37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2019_1_8

173. Чечотка В. Д. Чинники розвитку системи публічного управління в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. (Серія: право, публічне управління та адміністрування)*. 2023. № 10. DOI: [10.54929/2786-5746-2023-10-02-17](https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-10-02-17)

174. Чижова О. М. Демократизація суспільно-державного розвитку як прагматична орієнтація України на сучасному етапі розвитку українського суспільства. *Держава і право*. Випуск 47. С. 667 – 675.

175. Чубко Т. П. Глобалізація: поняття, вплив на сучасну державу та право. *Юридичний форум*. 2010. № 1. С. 396–405 URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-1/10httpdip.pdf>

176. Шайгородський Ю. Глобалізація: неминучість концептуальних змін. *Політичний менеджмент*. 2012. № 3. С. 64 – 75.

177. Швець К. А. Сучасні моделі публічного управління. *Прикладні аспекти сучасних міждисциплінарних досліджень. (Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції)*. 2022. С. 354 – 357.

178. Шевченко Н. Еволюція основних концепцій публічного управління. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. (Серія: Публічне управління та адміністрування)*. 2024. № 2 (7). С. 15 – 21.

179. Шевченко М. М., Житник О. М. Об'єктивні та суб'єктивні чинник впливу на формування політики національної безпеки сучасної держави в умовах військової глобалізації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 9.

180. Шевченко С. О., Сидоренко Н. С., Липовська Н. А. Глобалізація, євроінтеграція та сталий розвиток: навч. Посібник / С. О. Шевченко, Н. С. Сидоренко, Н. А. Липовська, Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2023. 344 с.

181. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави: Монографія. – Харків: Видавництво «ФІНН», 2009. – 216 с.

182. Штиршов О. М., Ємельянов В. М. Європейський досвід у сфері взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2020. № 9. С. 940 – 956. DOI: [10.34132/pard2020.09.12](https://doi.org/10.34132/pard2020.09.12)

183. Юськів Б. М. Глобалізація і трудова міграція в Європі [Текст] : монографія / Б. М. Юськів. – Рівне : видавець О. М. Зень, 2009. – 476 с.

184. Юськів Б. Концепція і парадигми глобального управління. *Політичний менеджмент*. 2009. № 1. С. 119 – 130.

185. Albrow, Martin. *The Global Age: State and Society Beyond Modernity*. Cambridge: Polity Press, 1996. 246 p.

186. Cram L. *Reconciling Theory and Practice* / L. Cram, D. Dinan, N. Nugent // *Developments in the European Union*. L.: Palgrave Mac Millan, 1999. P. 3–23.

187. Friedman. Th. Undestandinj Globalization // The Lexus and The Olive Tree. N. Y., 2000. P. 9.
188. Fukuyama, F. The End of the History and the Last Man. N.-Y., 1992. 165 p.
189. General Assembly Resolution “The right to privacy in the digital age”, A/RES/68/167
190. Held D. et al. Global Transformations Cambridge. Politics, Economics, and Culture. Polity Press. [International Journal Canada s Journal of Global Policy Analysis](#) 54(4). 1999
191. Heywood A. Introducing Global Politics [Електронний ресурс] / Teaching Resources: Sample chapter from Politics. URL: [http://www.palgrave.com/resources/CW20resources20\(by20Author\)/H/Heywood-Global-Politics/9781137349262_sample.pdf](http://www.palgrave.com/resources/CW20resources20(by20Author)/H/Heywood-Global-Politics/9781137349262_sample.pdf).
192. Humanization concept of the educational process in the field of public administration as a basis for the implementation of public administration reforms Dragomyretska, N., та Klymenko, I., та Prokopenko, L., та Matveenکو, I., та Samofalov, D., та Bahrim, O. (2022) // *Ad Alta: Journal of interdisciplinary research*. Vol.12. Is. 1. Special Issues XXV. 2022. PP. 73-78. (*Web of Science Core Collection*: <https://mjl.clarivate.com/search-results>)
<http://ep3.nuwm.edu.ua/23036/1/Dragomyretska%2C%20N.%2C%20%D1%82%D0%B0%20Klymenko%2C%20I.%2C%20%D1%82%D0%B0%20Prokopenko%2C%20L.%2C%20%D1%82%D0%B0%20Matveenکو%2C%20I.%2C%20%D1%82%D0%B0%20Samofalov%2C%20D.%2C%20%D1%82%D0%B0%20Bahrim%2C%20O.%20%282022%29%20Humanization%20concept%20of%20the%20educational%20process%20in%20the%20field%20of%20public%20administration%20as%20a%20basis%20%281%29.pdf>
193. Larsson Th. The Race to the Top: The Real Story of Globalization. Washington, D.C. : Cato Institute. 2001. P. 9.
194. Levitt T. The Globalization of Markets. *Harvard Business Review*. May - June. 1983. P. 92-102.

195. Nye J.S. *The Paradox Of American Power. Why the World's Only Superpower Can't It Alone*. N. Y. Oxford: Oxford Univ. Press. 2022. 222 p.
196. Robertson R. *Globalization: Social Theory and Global Culture*. London: Sage Publications Ltd. 1992. 188 p.
197. The Introduction of Modern Technologies in Public Administration in the Context of Globalization / Natalia Dragomyretska, Yuliana Palagnyuk, Viktoria Andriyash, Iryna Matvieienko, Dmytro Samofalov. 2022. // *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.22 No.2, February 2022, pp. 334- 40. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.2.42> **Web of Science Core Collection:** Q4 (процентиль <https://mjl.clarivate.com/journal-profile>)
198. Therborn G. Introduction: From Universal to Global//*International Sociology*. 2000. №2. P. 56-78.

Анкета проведеного соціологічного опитування (складено автором)

**СТАН ТА РІВЕНЬ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ**

1. Чи застосовуються фактично в Україні положення Загальної декларації прав людини?

- а) Так;
- б) Ні;
- в) Частково застосовуються;
- г) Майже не застосовуються;

2. На Вашу думку, чи користуються авторитетом органи публічної влади в Україні?

- а) Маже не користуються;
- б) В залежності від того, який це орган публічної влади;
- в) В Україні достатньо високий рівень авторитету органів публічної влади;
- г) Авторитет органів публічної влади деградує;

3. Як Ви вважаєте, чи існує партнерство між державою та суспільством в нашій державі?

- а) Так, існує, але на відносно малому рівні;
- б) Держава ігнорує інтереси суспільства;
- в) Ні, взагалі не існує;
- г) Інтереси суспільства беззаперечно захищаються й підтримуються усіма представниками органів публічної влади;
- д) Так, існує, адже це один з елементів демократії;

4. Як Ви вважаєте, чи існують перспективи розвитку демократії в Україні?

- а) жодних можливостей й перспектив нема;
- б) Україна вже є демократичною згідно Конституції України;
- в) перспективи є, однак, це складний та довготривалий процес;
- г) наскільки Україна стане фактично демократичною залежить від самих громадян;

5. На Вашу думку, чи є наразі перешкоди на шляху демократизації органів публічної влади в Україні?

- а) перешкоди завжди є;
- б) жодних перешкод нема, так як в органах публічної влади працюють свідомі професіонали, які здатні пристосовуватись до змін;
- в) перешкод нема, оскільки чиновники самі прагнуть демократизувати систему публічного управління;
- г) однією з вагомих перешкод є наявність корупції, яка гальмує процес демократизації;

6. Чи піддалися, на Вашу думку, органи публічної влади в Україні процесам демократизації в умовах глобалізації?

а) так, оскільки процес демократизації в умовах глобалізації торкнувся всієї системи управління;

б) ні, оскільки органи публічної влади в Україні виявилися неготовими до загальних процесів глобалізації;

в) так, але в залежності від рівня готовності працівників органів публічного управління до змін;

г) ні, оскільки для цього необхідно реформувати систему управління;

д) так, адже демократизація торкнулася усіх сфер життєдіяльності й публічного управління;

7. Чи можна вважати українське суспільство демократичним?

а) так, адже Україна є демократичною державою, отже і усе суспільство в державі є демократичним;

б) ні, оскільки рівень демократичності українського суспільства є низьким;

в) так, оскільки наша країна й суспільство постійно розвиваються йдучи шляхом демократизму;

г) ні, так як суспільство знаходиться на початковому етапі демократизації;

д) так, оскільки кожен українець й українка у нашому суспільстві думають про весь народ і його розвиток;

ДОВІДКИ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

КРИВООЗЕРСЬКА СЕЛИЩНА РАДА

майдан Незалежності, 1, селище Криве Озеро, Первомайський район, Миколаївська область,
55104, тел. (05133) 2-42-23, e-mail: selraada@ukr.net код згідно з ЄДРПОУ 04375458

від 15.04.2026 р. № 03-01/24-567

На № _____ від _____ 20__ р.

ДОВІДКА

Про впровадження результатів дисертаційного дослідження здобувача наукового ступеня доктора філософії Повертайленко Юлії Віталіївни на тему «Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Результати дисертаційної роботи Повертайленко Юлії Віталіївни на тему «Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії» є актуальними для науки публічного управління, так і практичної реалізації органами місцевого самоврядування для налагодження ефективної комунікації та співпраці з громадськістю.

Автором досліджено вплив глобальної демократії на процеси демократизації в Україні, впровадження демократичних стандартів, механізмів прямої демократії, демократичних принципів, зокрема таких як прозорість, антикорупційний контроль, верховенство права тощо, в діяльності органів місцевого самоврядування.

Методичні рекомендації щодо демократизації органів публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії та повоєнний період розроблено дисертанткою з урахуванням специфіки Миколаївської області як прифронтового регіону, де частина громад перебуває під управлінням військових адміністрацій, а частина – зберігає цивільне самоврядування.

Запропоновані Ю.В. Повертайленко рекомендації використовуються в діяльності органів місцевого самоврядування Миколаївської області, зокрема в роботі Кривоозерської селищної ради при роботі з громадянами через електронні консультації, бюджет участі, громадські слухання, відкриті конкурси, круглі столи та стратегічні сесії.

Довідка надана для представлення до спеціалізованої вченої ради із захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

**Керуючий справами (секретар)
виконавчого комітету
Кривоозерської селищної ради**

Віталій МШЦ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД

вул. 68 Десантників, 2, м. Миколаїв, 54001, тел.(0512) 50 17 20,
e-mail: inbox@mka.court.gov.ua, web: <https://mka.court.gov.ua>. Код ЄДРПОУ 42262466

16 квітня 2026 р.

№ 4-52

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
здобувача наукового ступеня доктора філософії
Повертайленко Юлії Віталіївни
на тему «Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії» за
спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Результати дисертаційної роботи Повертайленко Юлії Віталіївни на тему «Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії» є актуальними для науки публічного управління, а також практиці роботи органів публічного управління України.

Автором досліджено процеси демократизації публічного управління в Україні, запровадження механізмів прямої демократії та демократичних принципів ЄС, зокрема таких як прозорість, антикорупційний контроль, верховенство права тощо, які роблять органи публічної влади в Україні демократичними інституціями.

Охарактеризовано інструменти демократизації органів публічної влади в Україні: е-петиції, місцеві референдуми, опитування, електронні консультації, бюджет участі, громадські ради, громадські слухання, відкриті конкурси, круглі столи та стратегічні сесії які дозволяють громадянам впливати на прийняття рішень, контролювати владу та брати участь в управлінні державними справами.

Проведено соціологічне опитування, що дозволило дисертантці зробити висновок, що демократизація публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії є процесом перетворення української держави на відкриту сервісну державу, що діє в єдиному правовому та ціннісному полі з цивілізованим світом.

Результати дослідження, зокрема методичні рекомендації щодо демократизації органів публічного управління використовуються в Миколаївському апеляційному суді при роботі з органами публічної влади та громадянами.

Довідка надана для представлення до спеціалізованої вченої ради із захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

В. о. керівника апарату
Миколаївського апеляційного суду

Оксана Кузьменко

КОБЛІВСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА

вул. Одеська, 4, с. Коблеве, Миколаївський район, Миколаївська область, 57453
 E-mail: koblevorada@ukr.net koblivska-gromada.gov.ua Код ЄДРПОУ 04375748

Вих. № 023.1
 «04» лютого 2026 р.

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 здобувача наукового ступеня доктора філософії
 Повертайленко Юлії Віталіївни
 на тему «Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії» за
 спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Результати дисертаційної роботи Повертайленко Юлії Віталіївни на тему «Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії» є актуальними для науки публічного управління, так і практичної реалізації органами місцевого самоврядування для налагодження ефективної комунікації та співпраці з громадськістю.

Автором досліджено вплив глобальної демократії на процеси демократизації в Україні, впровадження демократичних стандартів, механізмів прямої демократії, демократичних принципів, зокрема таких як прозорість, антикорупційний контроль, верховенство права тощо, в діяльності органів місцевого самоврядування.

Методичні рекомендації щодо демократизації органів публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії та повоєнний період розроблено дисертанткою з урахуванням специфіки Миколаївської області як прифронтового регіону, де частина громад перебуває під управлінням військових адміністрацій, а частина – зберігає цивільне самоврядування.

Запропоновані Ю.В. Повертайленко рекомендації використовуються в діяльності органів місцевого самоврядування Миколаївської області, зокрема в роботі Коблівської сільської територіальної громади, Миколаївського району Миколаївської області при роботі з громадянами через електронні консультації, бюджет участі, громадські слухання, відкриті конкурси, круглі столи та стратегічні сесії.

Довідка надана для представлення до спеціалізованої вченої ради із захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Сільський голова

Володимир ПАНИЧ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

вул. 68 Діагональна, буд. 18, м. Миколаїв, 54001, Україна
Телефакс: +38 (0512) 500-333, 500-089 E-mail: post@chnu.edu.ua | https://chnu.edu.ua

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
Повертайленко Юлії Віталіївни
на тему «Публічне управління в Україні в умовах глобальної
демократії»

Результати дисертаційної роботи Повертайленко Юлії Віталіївни з теми «Публічне управління в Україні в умовах глобальної демократії» є актуальними в умовах поглиблення всесвітніх глобальних перетворень, необхідності впровадження глобальної демократії шляхом демократизації усіх сфер суспільно-державного життя для підвищення рівня життя суспільства та сталого розвитку держави. Впродовж 2024-2025 рр. на кафедрі публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету ім. Петра Могили здійснювалося впровадження результатів дисертаційної роботи Ю. В. Повертайленко згідно із зазначеною темою наукового дослідження. Зокрема, наукові напрацювання аспірантки використовувалися викладачами кафедри в процесі здійснення освітньої діяльності. Впроваджувалися елементи методичних розробок до дисциплін «Публічне управління та адміністрування», «Міське самоврядування» під час проведення курсу лекцій та семінарських занять та під час проходження професійної практики.

Положення дисертації були використані в межах комплексного наукового проекту прикладного дослідження, що виконувався викладачами кафедри публічного управління та адміністрування ЧНУ ім. Петра Могили: «Організація публічної влади в Україні, реалізація державної політики в соціогуманітарній сфері: культури, освіти, охорони здоров'я, інформаційної безпеки» (Державний реєстраційний номер: 0122U201631) при розробці рекомендацій щодо розвитку публічного управління в Україні в умовах глобальної демократії, що базуються на необхідності адаптації до європейських стандартів, цифровізації та посиленні ролі громадянського суспільства в управлінських процесах.

Теоретична цінність зазначених методично: розробок та наукових напрацювань Повертайленко Ю. В. полягає у поглибленні знань майбутніх фахівців для органів державної влади та місцевого самоврядування.

Місцева кафедра публічного управління та адміністрування

Відзначимо, що дисертаційне дослідження Повертайленко Ю. В. має практичне значення, оскільки спрямоване на удосконалення професійних компетентностей здобувачів освіти на основі дослідно-орієнтованого навчання; наповнення змісту професійно-орієнтованих дисциплін матеріалом, що носить перспективний та інноваційний характер відповідно з вимогами освітнього процесу.

В.о. ректора

Леонід КЛИМЕНКО